

**T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**BİR ÇOCUK EDEBİYATÇISI OLARAK
ADNAN ÖZYALÇINER**

Yüksek Lisans Tezi

Ahmed Reha KANTAR

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

Erzincan ,2015

TEZ BİLDİRİMİ

“Bir Çocuk Edebiyatçısı Olarak Adnan Özyalçiner” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 19/06/2015

Ahmed Reha KANTAR

TEZ KABUL TUTANAĞI

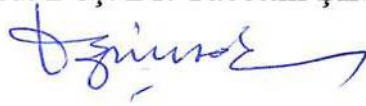
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalının Türkçe Eğitimi Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri :Yrd. Doç. Dr. Cem şems TÜMER

Jüri :Yrd. Doç. Dr. Tacettin şİMşEK

Jüri :Yrd. Doç. Dr. Ruhi KARA

ÖN SÖZ

İnsanın kişilik ve ahlaki gelişiminin temelleri çocukluk döneminde atılır. Kaliteli bir neslin yetişmesi için çocuklar ve onların eğitimi çok önemlidir. Çocukların fiziksel gelişimlerinin yanında zihinsel gelişimlerinin de desteklenmesi gerekir. Ailenin ve özgün öğretimin çocuk gelişiminde kullandıkları en etkili materyallerden birisi edebî metinlerdir. Çocukların gelişiminde edebi metinlerin önemli bir yeri vardır. Kimliğini bulma çabası içerisinde olan çocuklar, edebi eserlere ulaşma isteği duyacaklardır. Bu nedenle çocuk edebiyatı eserlerinin sanatsal ve edebî yönlerinin, okuyucu kitlesi olan çocuklara göre düzenlenip oluşturulması gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı son yüzyılda önemli gelişmeler göstermiştir. Başlarda çeviri eserlerle oluşturulan çocuk edebiyatı, daha sonraları yazarlarımızın da eserler vermesiyle literatür içerisinde yerini almıştır. Günümüze yaklaşıldıkça bu alan içerisindeki fikir ayrılıkları neredeyse tamamen bitmiştir. Çocuğun ve özelliklerinin, çocuk edebiyatının ve özelliklerinin neler olduğu sunulmaya başlanmıştır. Günümüzde her edebî metnin veya eserin çocuklar için uygun olmayabileceği savunulmaktadır.

Çocuklar için yazılmış edebî metinlerin sayısı günümüzde oldukça fazladır. Bu eser sahiplerinden birisi de yetişkinler için birçok eser vermiş olan Adnan Özyalçiner'dir. Bu çalışmada, çocuklar için birçok eser kaleme almış olan Adnan Özyalçiner'in eserlerinin, çocuklara uygunluğunun ne seviyede olduğunun tespit edilmesi hedeflenmiştir. Çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken nitelikler ele alınarak bu eserler incelenmiş, çocuklara katacağı olumlu iletilerin neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Bir Çocuk Edebiyatçısı Olarak Adnan Özyalçiner isimli çalışmamı hazırlarken bilgi ve önerilerini sunmaktan kaçınmayan danışman hocam Sayın Cem Şems TÜMER'e, değerli fikirleriyle beni yönlendiren Sayın Tacettin ŞİMŞEK'e, birçok kez değerli vaktini bana ayırarak yardımcı olan Sayın Adnan ÖZYALÇINER'e ve bu süreçte beni destekleyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmed Reha KANTAR

Erzincan, 2015

BİR ÇOCUK EDEBİYATÇISI OLARAK ADNAN ÖZYALÇINER

Ahmed Reha KANTAR

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2015

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Cem Şems Tümer

ÖZET

Geleceğimize bırakacağımız en güzel miras, iyi yetişmiş çocuklardır. Çocukların gelişiminde en büyük rol oynayan etkenlerden biri de edebiyattır. Hem çocuğun hem de edebiyatın gelişmesi için çocuk edebiyatı, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Çocuk edebiyatı içerisinde yer alan yazarlarımızdan biri de Adnan Özyalçiner'dir. Yetişkinler için birçok eser kaleme alan yazar çocuklar için de masal ve hikâye türünde eserler vermiştir. Öykücü yazar olarak anılan Özyalçiner, kendi yazdığı öykü ve masallarının dışında geleneksel masal ve hikâyeleri günümüz çocuklarına uyarlayarak kendi akıcı üslubuyla yeniden yorumlamıştır. Söylencelerden(efsane) de yararlanan yazar, yorumlamada günümüz gerçekçiliğini ön planda tutmuştur.

Bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, çocuk ve edebiyat kavramları açıklanmış, bu iki kavramın bir araya gelmesiyle oluşan çocuk edebiyatının anlamı, türleri ve nitelikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Tezin önemi, amacı ve problemlerinin de anlatıldığı bu bölümden sonra ikinci bölümde tezin yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Adnan Özyalçiner'in hayatına değinilmiş, eserlerin tahlilleri yapılmıştır. Özyalçiner'in eserlerindeki iletiler tespit edilmiştir. Son bölüm olan dördüncü bölümde bulgular ve yorumların sonuçları maddelenmiş, önerilerde bulunulmuştur.

Çalışma, Adnan Özyalçiner'le yapılan röportajın olduğu ekler bölümüyle sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Eğitimi, Adnan Özyalçiner

ADNAN ÖZYALÇINER AS A CHILDREN'S WRITER

Ahmed Reha KANTAR

Erzincan University, Institute of Social Sciences

Master Thesis , June 2015

Thesis Consultant: Assistant Professor Cem Şems Tümer

ABSTRACT

The best heritage we could leave for our future is well-educated children. Literature is one of the major factors effecting development of children. For the development of both the children and the literature, children's literature is an important subject.

Adnan Özyalçiner is one of the authors who contributed children's literature. The author wrote tales and stories for children, alongside his many writings for adults. Özyalçiner, who has been titled as a storyteller. Aside from stories and tales of his own writing also reinterpreted traditional stories and tales to be adopted for children of nowadays. The author benefited from myths and had the reality of present day as his first priority.

This study consists four chapters. In the first chapter, the concepts of child and literature are explained; meaning, types and qualities of children's literature have been unfolded. After this chapter where importance, aim and problems of thesis explained, the second chapter includes details about the method of the thesis.

The third chapter includes the life of Adnan Özyalçiner and analysis of his work. The messages in Özyalçiner's writing were detected. In the fourth last chapter, results of findings and comments were listed; suggestions have been made.

The study has been concluded with the interview of Adnan Özyalçiner in the attachments chapter.

Key Words: Children, Literature, Children's Literature, Children's Education, Adnan Özyalçiner

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖN SÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XXXIII
TABLolar DİZİNİ.....	XXXIV
EKLER DİZİNİ.....	XXXV
1. BÖLÜM.....	1
1.1. Çocuk, Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	1
1.1.1. Çocuk.....	1
1.1.2. Edebiyat.....	2
1.1.3. Çocuk Edebiyatı.....	2
1.2. Çocuğa Hitap Eden Geleneksel Türler.....	3
1.2.1. Ninni.....	3
1.2.2. Mani.....	4
1.2.3. Tekerleme.....	4
1.2.4. Bilmece.....	5
1.2.5. Destan.....	5
1.2.6. Efsane (Söylence).....	5
1.3. Çocuk Edebiyatında Türler.....	6
1.3.1. Masal.....	6
1.3.2. Fabl.....	8
1.3.3. Hikâye.....	8
1.3.4. Roman.....	9
1.3.5. Biyografi.....	12
1.3.6. Anı.....	12
1.3.7. Gezi Yazısı.....	12
1.3.8. Şiir.....	12

1.3.9. Tiyatro ve Drama.....	14
1.3.10. Çizgi Roman.....	16
1.5. İleti	19
1.6. Problem	19
1.7. Amaç	19
1.8. Önem	20
YÖNTEM	22
2.1. Araştırmanın Modeli (deseni).....	22
2.2. Evren ve Örneklem	22
2.3. Veri Toplama Araçları	22
2.4. Verilerin Analizi	23
3. BÖLÜM.....	25
BULGULAR VE YORUMLAR.....	25
3.1. Adnan Özyalçiner'in Hayatı.....	25
3.2. Adnan Özyalçiner'in Eserleri	26
3.2.1. Öykü Kitapları.....	26
3.2.2. Çocuk Kitapları	27
3.2.3. Denemeleri.....	28
3.2.4. İncelemeleri-Araştırmaları.....	28
3.2.5. Romanları.....	28
3.2.6. Derlemeleri.....	28
3.2.7. Çevirileri	28
3.3. Adnan Özyalçiner'in Eserlerinin İncelenmesi.....	29
3.3.1. Kırmızı Çini Kâse.....	29
3.3.1.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri	29
3.3.1.2. Kırmızı Çini Kâse	29
3.3.1.2.1. Özet.....	29
3.3.1.2.2. Masalın Yapısı.....	30
3.3.1.2.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	31
3.3.1.2.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	31
3.3.1.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	31

3.3.1.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	31
3.3.1.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	32
3.3.1.2.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	32
3.3.1.2.4. İletiler.....	32
3.3.1.3. Altın Top.....	33
3.3.1.3.1. Özet.....	33
3.3.1.3.2. Masalın Yapısı.....	34
3.3.1.3.2.1. Masalın Kahramanları.....	34
3.3.1.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	34
3.3.1.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	34
3.3.1.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	34
3.3.1.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	35
3.3.1.3.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	35
3.3.1.3.4. İletiler.....	35
3.3.1.4. Nohut Çocuk.....	35
3.3.1.4.1. Özet.....	35
3.3.1.4.2. Masalın Yapısı.....	36
3.3.1.4.2.1. Masalın Kahramanları.....	37
3.3.1.4.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	37
3.3.1.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	37
3.3.1.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	37
3.3.1.4.3.2. Atasözü ve Deyimler.....	37
3.3.1.4.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	37
3.3.1.4.4. İletiler.....	38
3.3.1.5. Tembel Ahmet.....	38
3.3.1.5.1. Özet.....	38
3.3.1.5.2. Masalın Yapısı.....	39
3.3.1.5.2.1. Masalın Kahramanları.....	39
3.3.1.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	40
3.3.1.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	40
3.3.1.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	40

3.3.1.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	40
3.3.1.5.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	40
3.3.1.5.4. İletiler	41
3.3.1.6. Balıkçının Oğlu	41
3.3.1.6.1. Özet.....	41
3.3.1.6.2. Masalın Yapısı.....	42
3.3.1.6.2.1. Masalın Kahramanları	43
3.3.1.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	43
3.3.1.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	43
3.3.1.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	43
3.3.1.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	43
3.3.1.6.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	44
3.3.1.6.4. İletiler	44
3.3.2. Garip Nasıl Okuyacak.....	44
3.3.2.1. Özet	44
3.3.2.2. Hikâyenin Yapısı.....	46
3.3.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları	46
3.3.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	47
3.3.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	49
3.3.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	49
3.3.2.3.2. Atasözleri ve Deyimlerin	49
3.3.2.3.3. Metnin Okunabilirliği	49
3.3.2.4. İletiler	49
3.3.3. Ölümsüzleşen Bahçe.....	50
3.3.3.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri	50
3.3.3.2. Ölümsüzleşen Bahçe	51
3.3.3.2.1. Özet.....	51
3.3.3.2.2. Hikâyenin Yapısı	51
3.3.3.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları	52
3.3.3.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	52
3.3.3.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	52

3.3.3.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	52
3.3.3.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	52
3.3.3.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	53
3.3.3.2.4. <i>İletiler</i>	53
3.3.3.3. <i>Cennet Bursa</i>	54
3.3.3.3.1. <i>Özet</i>	54
3.3.3.3.2. <i>Hikâyenin Yapısı</i>	55
3.3.3.3.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	55
3.3.3.3.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	55
3.3.3.3.3. <i>Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	56
3.3.3.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	56
3.3.3.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	56
3.3.3.3.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	56
3.3.3.3.4. <i>İletiler</i>	56
3.3.3.4. <i>Çukurova'nın Bereketi</i>	57
3.3.3.4.1. <i>Özet</i>	57
3.3.3.4.2. <i>Hikâyenin Yapısı</i>	58
3.3.3.4.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	59
3.3.3.4.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	59
3.3.3.4.3. <i>Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	60
3.3.3.4.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	60
3.3.3.4.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	60
3.3.3.4.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	60
3.3.3.4.4. <i>İletiler</i>	60
3.3.3.5. <i>Ağrı Dağı'nın Öyküsü</i>	61
3.3.3.5.1. <i>Özet</i>	61
3.3.3.5.2. <i>Hikâyenin Yapısı</i>	62
3.3.3.5.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	62
3.3.3.5.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	63
3.3.3.5.3. <i>Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	63
3.3.3.5.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	63

3.3.3.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	63
3.3.3.5.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	63
3.3.3.5.4. İletiler	64
3.3.3.6. Yedi Uyurlar	65
3.3.3.6.1. Özet.....	65
3.3.3.6.2. Hikâyenin Yapısı	66
3.3.3.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları	67
3.3.3.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	67
3.3.3.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	67
3.3.3.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	67
3.3.3.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	67
3.3.3.6.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	67
3.3.3.6.4. İletiler	68
3.3.3.7. Beç Kalesi.....	68
3.3.3.7.1. Özet.....	68
3.3.3.7.2. Hikâyenin Yapısı	68
3.3.3.7.2.1. Hikâyenin Kahramanları	69
3.3.3.7.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	69
3.3.3.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	69
3.3.3.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	69
3.3.3.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	69
3.3.3.7.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	70
3.3.3.7.4. İletiler	70
3.3.4. Sabırtaşı Çatladı	70
3.3.4.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri	70
3.3.4.2. Sabırtaşı Çatladı	71
3.3.4.2.1. Özet.....	71
3.3.4.2.2. Masalın Yapısı.....	72
3.3.4.2.2.1. Masalın Kahramanları	73
3.3.4.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	73
3.3.4.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	74

3.3.4.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	74
3.3.4.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	74
3.3.4.2.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	74
3.3.4.2.4. İletiler.....	74
3.3.4.3. Yılan Şehzade.....	75
3.3.4.3.1. Özet.....	75
3.3.4.3.2. Masalın Yapısı.....	77
3.3.4.3.2.1. Masalın Kahramanları.....	77
3.3.4.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	77
3.3.4.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	77
3.3.4.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	77
3.3.4.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	78
3.3.4.3.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	78
3.3.4.3.4. İletiler.....	78
3.3.4.4. Üç Turunçlar ve Yoksul Kız.....	78
3.3.4.4.1. Özet.....	78
3.3.4.4.2. Masalın Yapısı.....	80
3.3.4.4.2.1. Masalın Kahramanları.....	80
3.3.4.4.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	80
3.3.4.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	81
3.3.4.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	81
3.3.4.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	81
3.3.4.4.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	81
3.3.4.4.4. İletiler.....	81
3.3.4.5. Yeşil Elli Kız.....	82
3.3.4.5.1. Özet.....	82
3.3.4.5.2. Masalın Yapısı.....	83
3.3.4.5.2.1. Masalın Kahramanları.....	84
3.3.4.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân.....	84
3.3.4.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	84
3.3.4.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	84

3.3.4.5.3.2. <i>Atasözü ve Deyimler</i>	84
3.3.4.5.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	85
3.3.4.5.4. İletiler	85
3.3.4.6. Acı Elma Ağacı	86
3.3.4.6.1. Özet	86
3.3.4.6.2. Masalın Yapısı	87
3.3.4.6.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	87
3.3.4.6.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	87
3.3.4.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	88
3.3.4.6.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	88
3.3.4.6.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimleri</i>	88
3.3.4.6.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	88
3.3.4.6.4. İletiler	88
3.3.5. Anıtların Öyküleri	89
3.3.5.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri	89
3.3.5.2. Anıt Dolu Türkiye/Anadolumuzun Öyküsü	90
3.3.5.2.1. Özet	90
3.3.5.2.2. Hikâyenin Yapısı	91
3.3.5.2.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	91
3.3.5.2.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	92
3.3.5.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	92
3.3.5.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilme</i>	92
3.3.5.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	92
3.3.5.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	92
3.3.5.2.4. İletiler	92
3.3.5.3. Ayasofya/Ayasofya'nın Öyküsü: Gerçekleşen Düş	93
3.3.5.3.1. Özet	93
3.3.5.3.2. Hikâyenin Yapısı	93
3.3.5.3.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	94
3.3.5.3.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	94
3.3.5.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	94

3.3.5.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	94
3.3.5.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	94
3.3.5.3.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	95
3.3.5.3.4. İletiler.....	95
3.3.5.4. Beyazıt Yangın Kulesi/Beyazıt Yangın Kulesi'nin Öyküsü: Yangın Vaar!.....	95
3.3.5.4.1. Özet.....	95
3.3.5.4.2. Hikâyenin Yapısı.....	96
3.3.5.4.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	96
3.3.5.4.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	96
3.3.5.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	97
3.3.5.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	97
3.3.5.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	97
3.3.5.4.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	97
3.3.5.4.4. İletiler.....	97
3.3.5.5. Boğaz Köprüsü/Boğaz Köprüsünün Öyküsü: Dara'nın Köprüsü.....	97
3.3.5.5.1. Özet.....	97
3.3.5.5.2. Hikâyenin Yapısı.....	98
3.3.5.5.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	99
3.3.5.5.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	99
3.3.5.5.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	99
3.3.5.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	99
3.3.5.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	99
3.3.5.5.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	99
3.3.5.5.4. İletiler.....	99
3.3.5.6. Efes/Efes'in Öyküsü: Kadın Savaşçı Amazonlar.....	100
3.3.5.6.1. Özet.....	100
3.3.5.6.2. Hikâyenin Yapısı.....	101
3.3.5.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	101
3.3.5.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	101
3.3.5.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	102

3.3.5.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	102
3.3.5.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	102
3.3.5.6.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	102
3.3.5.6.4. İletiler.....	102
3.3.5.7. Erzurum Çifteminare Medresesi/Çifteminare'nin Öyküsü: Yarım Kalan Minareler.....	102
3.3.5.7.1. Özet.....	102
3.3.5.7.2. Hikâyenin Yapısı.....	103
3.3.5.7.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	104
3.3.5.7.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	104
3.3.5.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	104
3.3.5.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	104
3.3.5.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	104
3.3.5.7.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	105
3.3.5.7.4. İletiler.....	105
3.3.5.8. Galata Kulesi/Galata Kulesi'nin Öyküsü: Kuleden Uçan Adam.....	105
3.3.5.8.1. Özet.....	105
3.3.5.8.2. Hikâyenin Yapısı.....	106
3.3.5.8.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	106
3.3.5.8.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	107
3.3.5.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	107
3.3.5.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi.....	107
3.3.5.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	107
3.3.5.8.3.3. Metnin Okunabilirliği.....	107
3.3.5.8.4. İletiler.....	108
3.3.5.9. İstanbul Surları/İstanbul Surları'nın Öyküsü: Surların Üstünde Can Veren İmparator.....	108
3.3.5.9.1. Özet.....	108
3.3.5.9.2. Hikâyenin Yapısı.....	109
3.3.5.9.2.1. Hikâyenin Kahramanları.....	109
3.3.5.9.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	109

3.3.5.9.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	110
3.3.5.9.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	110
3.3.5.9.3.2. Atasözleri ve Deyimler	110
3.3.5.9.3.3. Metnin Okunabilirliği	110
3.3.5.9.4. İletiler	110
3.3.5.10. Kız Kulesi/Kız Kulesi'nin Öyküsü: Kral Kızının Yazgısı	110
3.3.5.10.1. Özet	110
3.3.5.10.2. Hikâyenin Yapısı	112
3.3.5.10.2.1. Hikâyenin Kahramanları	112
3.3.5.10.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	112
3.3.5.10.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	112
3.3.5.10.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	112
3.3.5.10.3.2. Atasözleri ve Deyimler	113
3.3.5.10.3.3. Metnin Okunabilirliği	113
3.3.5.10.4. İletiler	113
3.3.5.11. Kıztaşı/Kıztaşı'nın Öyküsü: Günah Taşı	113
3.3.5.11.1. Özet	113
3.3.5.11.2. Hikâyenin Yapısı	114
3.3.5.11.2.1. Hikâyenin Kahramanları	115
3.3.5.11.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	115
3.3.5.11.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	115
3.3.5.11.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	115
3.3.5.11.3.2. Atasözleri ve Deyimler	115
3.3.5.11.3.3. Metnin Okunabilirliği	115
3.3.5.11.4. İletiler	115
3.3.5.12. Orhan Camisi/Orhan Camisi'nin Öyküsü: Karagöz Baba ile Hacivat Usta	116
3.3.5.12.1. Özet	116
3.3.5.12.2. Hikâyenin Yapısı	117
3.3.5.12.2.1. Hikâyenin Kahramanları	117
3.3.5.12.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	118

3.3.5.12.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	118
3.3.5.12.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	118
3.3.5.12.3.2. Atasözleri ve Deyimler	118
3.3.5.12.3.3. Metnin Okunabilirliği	118
3.3.5.12.4. İletiler	119
3.3.5.13. Rumelihisarı/Rumelihisarı'nın Öyküsü: Bir Öküz Derisi Kadar Yer	120
3.3.5.13.1. Özet	120
3.3.5.13.2. Hikâyenin Yapısı	121
3.3.5.13.2.1. Hikâyenin Kahramanları	121
3.3.5.13.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	121
3.3.5.13.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	122
3.3.5.13.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	122
3.3.5.13.3.2. Atasözleri ve Deyimler	122
3.3.5.13.3.3. Metnin Okunabilirliği	122
3.3.5.13.4. İletiler	122
3.3.5.14. Selimiye Camisi/Selimiye'nin Öyküsü: Çocuk Doğru Söyledi.....	123
3.3.5.14.1. Özet	123
3.3.5.14.2. Hikâyenin Yapısı	124
3.3.5.14.2.1. Hikâyenin Kahramanları	124
3.3.5.14.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	124
3.3.5.14.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	125
3.3.5.14.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	125
3.3.5.14.3.2. Atasözleri ve Deyimler	125
3.3.5.14.3.3. Metnin Okunabilirliği	125
3.3.5.14.4. İletiler	125
3.3.5.15. Su Kemerleri/Su Kemerlerinin Öyküsü: Kırkçeşme Suyu	127
3.3.5.15.1. Özet	127
3.3.5.15.2. Hikâyenin Yapısı	127
3.3.5.15.2.1. Hikâyenin Kahramanları	128
3.3.5.15.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	128

3.3.5.15.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	128
3.3.5.15.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	128
3.3.5.15.3.2. Atasözleri ve Deyimler	128
3.3.5.15.3.3. Metnin Okunabilirliği	129
3.3.5.15.4. İletiler	129
3.3.5.16. Süleymaniye Camisi/Süleymaniye'nin Öyküsü: Mücevherli Minare	130
3.3.5.16.1. Özet	130
3.3.5.16.2. Hikâyenin Yapısı	130
3.3.5.16.2.1. Hikâyenin Kahramanları	131
3.3.5.16.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	131
3.3.5.16.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	131
3.3.5.16.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	131
3.3.5.16.3.2. Atasözleri ve Deyimler	131
3.3.5.16.3.3. Metnin Okunabilirliği	132
3.3.5.16.4. İletiler	132
3.3.5.17. Truva/Truva'nın Öyküsü: Tahta At	132
3.3.5.17.1. Özet	132
3.3.5.17.2. Hikâyenin Yapısı	134
3.3.5.17.2.1. Hikâyenin Kahramanları	134
3.3.5.17.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	134
3.3.5.17.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	135
3.3.5.17.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	135
3.3.5.17.3.2. Atasözleri ve Deyimler	135
3.3.5.17.3.3. Metnin Okunabilirliği	135
3.3.5.17.4. İletiler	135
3.3.6. Devlet Kuşu	136
3.3.6.1. Devlet Kuşu	136
3.3.6.1.1. Özet	136
3.3.6.1.2. Hikâyenin Yapısı	137
3.3.6.1.2.1. Hikâyenin Kahramanları	138

3.3.6.1.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	138
3.3.6.1.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	139
3.3.6.1.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirmesi</i>	139
3.3.6.1.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	139
3.3.6.1.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	140
3.3.6.1.4. İletiler	140
3.3.6.2. Altın Perçemli Çocuk	141
3.3.6.2.1. Özet.....	141
3.3.6.2.2. Hikâyenin Yapısı	142
3.3.6.2.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	143
3.3.6.2.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	143
3.3.6.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	144
3.3.6.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	144
3.3.6.2.3.3. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	144
3.3.6.2.3.4. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	144
3.3.6.2.4. <i>İletiler</i>	144
3.3.6.3. Bilgin ile Öğrencisi	145
3.3.6.3.1. Özet.....	145
3.3.6.3.2. Hikâyenin Yapısı	146
3.3.6.3.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	147
3.3.6.3.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	147
3.3.6.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	147
3.3.6.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	147
3.3.6.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimleri</i>	147
3.3.6.3.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	148
3.3.6.3.4. İletiler	148
3.3.7. Keloğlan ile Köse	149
3.3.7.1. Köse'nin Değirmenleri	149
3.3.7.1.1. Özet.....	149
3.3.7.1.2. Masalın Yapısı.....	150
3.3.7.1.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	150

3.3.7.1.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	150
3.3.7.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	151
3.3.7.1.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	151
3.3.7.1.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	151
3.3.7.1.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	151
3.3.7.1.4. İletiler.....	151
3.3.7.2. Keloğlan'la Köse'nin Pazarlığı.....	152
3.3.7.2.1. Özet.....	152
3.3.7.2.2. Masalın Yapısı.....	153
3.3.7.2.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	153
3.3.7.2.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	154
3.3.7.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	154
3.3.7.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	154
3.3.7.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	154
3.3.7.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	154
3.3.7.2.4. İletiler.....	154
3.3.8. Anadolu'dan Öyküler.....	155
3.3.8.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri.....	155
3.3.8.2. Ağrı Dağının Öyküsü.....	155
3.3.8.3. Amasyalı Ferhat.....	156
3.3.8.3.1. Özet.....	156
3.3.8.3.2. Hikâyenin Yapısı.....	157
3.3.8.3.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	158
3.3.8.3.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	158
3.3.8.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	158
3.3.8.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	158
3.3.8.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	159
3.3.8.3.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	159
3.3.8.3.4. İletiler.....	159
3.3.8.4. Bin Göllerin Sırrı.....	160
3.3.8.4.1. Özet.....	160

3.3.8.4.2. Hikâyenin Yapısı	161
3.3.8.4.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	162
3.3.8.4.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	162
3.3.8.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	162
3.3.8.4.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	162
3.3.8.4.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	162
3.3.8.4.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	163
3.3.8.4.4. İletiler	163
3.3.8.5. Cennet Bursa	163
3.3.8.6. Çanakkale Boğazının Öyküsü	163
3.3.8.6.1. Özet	163
3.3.8.6.2. Hikâyenin Yapısı	164
3.3.8.6.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	165
3.3.8.6.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	165
3.3.8.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	166
3.3.8.6.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	166
3.3.8.6.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	166
3.3.8.6.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	166
3.3.8.6.4. İletiler	166
3.3.8.7. Çukurova'nın Bereketi	166
3.3.8.8. İstanbul Boğazının Öyküsü	166
3.3.8.8.1. Özet	166
3.3.8.8.2. Hikâyenin Yapısı	167
3.3.8.8.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	167
3.3.8.8.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	167
3.3.8.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	168
3.3.8.8.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	168
3.3.8.8.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	168
3.3.8.8.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	168
3.3.8.8.4. İletiler	168
3.3.8.9. Güzellik Anıtı Pamukkale	168

3.3.8.9.1. Özet.....	168
3.3.8.9.2. Hikâyenin Yapısı	170
3.3.8.9.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	170
3.3.8.9.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	170
3.3.8.9.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	171
3.3.8.9.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	171
3.3.8.9.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	171
3.3.8.9.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	171
3.3.8.9.4. İletiler	171
3.3.9. Tarihten Öyküler	172
3.3.9.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri	172
3.3.9.2. Bitlis Kalesi	172
3.3.9.2.1. Özet.....	172
3.3.9.2.2. Hikâyenin Yapısı	173
3.3.9.2.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	174
3.3.9.2.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	174
3.3.9.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	174
3.3.9.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	174
3.3.9.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	174
3.3.9.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	175
3.3.9.2.4. İletiler	175
3.3.9.3. Kral İle Bilgin	176
3.3.9.3.1. Özet.....	176
3.3.9.3.2. Hikâyenin Yapısı	177
3.3.9.3.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	177
3.3.9.3.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	177
3.3.9.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	178
3.3.9.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	178
3.3.9.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	178
3.3.9.3.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	178
3.3.9.3.4. İletiler	178

3.3.9.4. Uzayın Derinliklerine Doğru	179
3.3.9.4.1. Özet	179
3.3.9.4.2. Hikâyenin Yapısı	180
3.3.9.4.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	181
3.3.9.4.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	181
3.3.9.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	181
3.3.9.4.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	181
3.3.9.4.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	181
3.3.9.4.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	182
3.3.9.4.4. İletiler	182
3.3.9.5. IV. Murat ile Şair Nefi	183
3.3.9.5.1. Özet	183
3.3.9.5.2. Hikâyenin Yapısı	183
3.3.9.5.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	184
3.3.9.5.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	184
3.3.9.5.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	184
3.3.9.5.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	184
3.3.9.5.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	184
3.3.9.5.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	185
3.3.9.5.4. İletiler	185
3.3.9.6. Yaralı Top	185
3.3.9.6.1. Özet	185
3.3.9.6.2. Hikâyenin Yapısı	186
3.3.9.6.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	187
3.3.9.6.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	187
3.3.9.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	187
3.3.9.6.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	187
3.3.9.6.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	187
3.3.9.6.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	187
3.3.9.6.4. İletiler	188
3.3.9.7. İkisi de Çok Mutluydu	188

3.3.9.7.1. Özet.....	188
3.3.9.7.2. Hikâyenin Yapısı	189
3.3.9.7.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	189
3.3.9.7.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	189
3.3.9.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	190
3.3.9.7.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	190
3.3.9.7.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	190
3.3.9.7.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	190
3.3.9.7.4. İletiler	190
3.3.9.8. Ankara'nın İlk Günleri	191
3.3.9.8.1. Özet	191
3.3.9.8.2. Hikâyenin Yapısı	191
3.3.9.8.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	192
3.3.9.8.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	192
3.3.9.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	192
3.3.9.8.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	192
3.3.9.8.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	192
3.3.9.8.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	192
3.3.9.8.4. İletiler	193
3.3.10. Keloğlan'dan Masallar	193
3.3.11. Gökkuşuğu Masalları	193
3.3.11.1. Altın Keçi	193
3.3.11.1.1. Özet	193
3.3.11.1.2. Masalın Yapısı	194
3.3.11.1.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	195
3.3.11.1.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	195
3.3.11.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	196
3.3.11.1.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	196
3.3.11.1.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	196
3.3.11.1.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	196
3.3.11.1.4. İletiler	196

3.3.11.2. Altın Perçemli Oğlan.....	197
3.3.11.2.1. Özet.....	197
3.3.11.2.2. Masalın Yapısı.....	198
3.3.11.2.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	199
3.3.11.2.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	199
3.3.11.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	199
3.3.11.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	199
3.3.11.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	199
3.3.11.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	200
3.3.11.2.4. İletiler	200
3.3.11.3. Keloğlan'ın Çıraklığı.....	201
3.3.11.3.1. Özet.....	201
3.3.11.3.2. Masalın Yapısı.....	201
3.3.11.3.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	202
3.3.11.3.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	202
3.3.11.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	202
3.3.11.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	202
3.3.11.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	202
3.3.11.3.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	203
3.3.11.3.4. İletiler	203
3.3.11.4. Küçük Tencere	203
3.3.11.4.1. Küçük Tencere.....	203
3.3.11.4.1.1. Özet.....	203
3.3.11.4.1.2. Masalın Yapısı.....	204
3.3.11.4.1.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	204
3.3.11.4.1.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	205
3.3.11.4.1.3. <i>Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	205
3.3.11.4.1.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	205
3.3.11.4.1.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	205
3.3.11.4.1.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	205
3.3.11.4.1.4. İletiler	205

3.3.11.4.2. Çamaşırcının Kızı	206
3.3.11.4.2.1. Özet	206
3.3.11.4.2.2. Masalın Yapısı	207
3.3.11.4.2.2.1. Masalın Kahramanları	207
3.3.11.4.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân	207
3.3.11.4.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	208
3.3.11.4.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	208
3.3.11.4.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler	208
3.3.11.4.2.3.3. Metnin Okunabilirliği	208
3.3.11.4.2.4. İletiler	208
3.3.11.5. Muradına Eremeyen Dilber	209
3.3.11.5.1. Özet	209
3.3.11.5.2. Masalın Yapısı	210
3.3.11.5.2.1. Masalın Kahramanları	210
3.3.11.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân	210
3.3.11.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	211
3.3.11.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	211
3.3.11.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler	211
3.3.11.5.3.3. Metnin Okunabilirliği	211
3.3.11.5.4. İletiler	211
3.3.11.6. Narince Kız	212
3.3.11.6.1. Özet	212
3.3.11.6.2. Masalın Yapısı	213
3.3.11.6.2.1. Masalın Kahramanları	213
3.3.11.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân	213
3.3.11.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	213
3.3.11.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	213
3.3.11.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler	214
3.3.11.6.3.3. Metnin Okunabilirliği	214
3.3.11.6.4. İletiler	214
3.3.11.7. Öylesi de Olur Böylesi de	215

3.3.11.7.1. Özet.....	215
3.3.11.7.2. Masalın Yapısı.....	216
3.3.11.7.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	216
3.3.11.7.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	216
3.3.11.7.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	216
3.3.11.7.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	216
3.3.11.7.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	217
3.3.11.7.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	217
3.3.11.7.4. İletiler	217
3.3.11.8. Sihirli Oluk	217
3.3.11.8.1. Özet.....	217
3.3.11.8.2. Masalın Yapısı.....	219
3.3.11.8.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	219
3.3.11.8.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	219
3.3.11.8.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	220
3.3.11.8.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	220
3.3.11.8.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	220
3.3.11.8.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	220
3.3.11.8.4. İletiler	220
3.3.11.9. Uyusun Uyansın.....	221
3.3.11.9.1. Özet.....	221
3.3.11.9.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	222
3.3.11.9.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	222
3.3.11.9.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	222
3.3.11.9.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	222
3.3.11.9.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	223
3.3.11.9.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	223
3.3.11.9.4. İletiler	223
3.3.11.10. Yoksul Kızın Kısmeti.....	223
3.3.11.10.1. Özet.....	224
3.3.11.10.2. Masalın Yapısı.....	225

3.3.11.10.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	225
3.3.11.10.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	225
3.3.11.10.3. <i>Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	225
3.3.11.10.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	225
3.3.11.10.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	226
3.3.11.10.3.3. <i>Metin Okunabilirliği</i>	226
3.3.11.10.4. <i>İletiler</i>	226
3.3.12. <i>Topal Karıncayla Çürük Ceviz</i>	227
3.3.12.1. <i>Özet</i>	227
3.3.12.2. <i>Hikâyenin Yapısı</i>	228
3.3.12.2.1. <i>Hikâyenin Kahramanları</i>	228
3.3.12.2.2. <i>Hikâyede Zaman ve Mekân</i>	229
3.3.12.3. <i>Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	229
3.3.12.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	229
3.3.12.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimleri</i>	229
3.3.12.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	229
3.3.12.4. <i>İletiler</i>	229
3.3.13. <i>Keloğlan Bir Gün</i>	231
3.3.13.1. <i>Keloğlan'ın Çocukluğu</i>	231
3.3.13.1.1. <i>Özet</i>	231
3.3.13.1.2. <i>Masalın Yapısı</i>	233
3.3.13.1.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	233
3.3.13.1.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	233
3.3.13.1.3. <i>Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi</i>	234
3.3.13.1.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	234
3.3.13.1.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	234
3.3.13.1.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	234
3.3.13.1.4. <i>İletiler</i>	234
3.3.13.2. <i>Keloğlan'ın Bilyesi</i>	235
3.3.13.2.1. <i>Özet</i>	235
3.3.13.2.2. <i>Masalın Yapısı</i>	236

3.3.13.2.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	236
3.3.13.2.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	237
3.3.13.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	237
3.3.13.2.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	237
3.3.13.2.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	237
3.3.13.2.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	237
3.3.13.2.4. İletiler	237
3.3.13.3. Keloğlan'ın Kırk Kuşu	238
3.3.13.3.1. Özet	238
3.3.13.3.2. Masalın Yapısı	240
3.3.13.3.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	240
3.3.13.3.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	240
3.3.13.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	241
3.3.13.3.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	241
3.3.13.3.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	241
3.3.13.3.3.3. <i>Tekerlemeler</i>	241
3.3.13.3.3.4. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	241
3.3.13.3.4. İletiler	241
3.3.13.4. Keloğlan İş Arıyor	242
3.3.13.4.1. Özet	242
3.3.13.4.2. Masalın Yapısı	243
3.3.13.4.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	243
3.3.13.4.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	243
3.3.13.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	244
3.3.13.4.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	244
3.3.13.4.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	244
3.3.13.4.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	244
3.3.13.4.4. İletiler	244
3.3.13.5. Keloğlan İle Padişahın Kızı	245
3.3.13.5.1. Özet	245
3.3.13.5.2. Masalın Yapısı	246

3.3.13.5.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	247
3.3.13.5.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	247
3.3.13.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	247
3.3.13.5.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	247
3.3.13.5.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	248
3.3.13.5.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	248
3.3.13.5.4. İletiler	248
3.3.13.6. Keloğlan Haydutlara Karşı	249
3.3.13.6.1. Özet	249
3.3.13.6.2. Masalın Yapısı	250
3.3.13.6.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	250
3.3.13.6.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	250
3.3.13.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	251
3.3.13.6.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	251
3.3.13.6.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	251
3.3.13.6.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	251
3.3.13.6.4. İletiler	251
3.3.13.7. Keloğlan'ın Altınları	251
3.3.13.7.1. Özet	251
3.3.13.7.2. Masalın Yapısı	252
3.3.13.7.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	253
3.3.13.7.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	253
3.3.13.7.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	253
3.3.13.7.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	253
3.3.13.7.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	253
3.3.13.7.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	253
3.3.13.7.4. İletiler	253
3.3.13.8. Keloğlan ile Devanası	254
3.3.13.8.1. Özet	254
3.3.13.8.2. Masalın Yapısı	255
3.3.13.8.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	255

3.3.13.8.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	255
3.3.13.8.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	256
3.3.13.8.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	256
3.3.13.8.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	256
3.3.13.8.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	256
3.3.13.8.4. İletiler	256
3.3.13.9. Keloğlan Devler Ağasına Karşı	257
3.3.13.9.1. Özet	257
3.3.13.9.2. Masalın Yapısı	258
3.3.13.9.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	258
3.3.13.9.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	258
3.3.13.9.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi	259
3.3.13.9.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	259
3.3.13.9.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	259
3.3.13.9.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	259
3.3.13.9.4. İletiler	259
3.3.13.10. Keloğlan'ın Kurnazlığı	260
3.3.13.10.1. Özet	260
3.3.13.10.2. Masalın Yapısı	261
3.3.13.10.2.1. <i>Masalın Kahramanları</i>	261
3.3.13.10.2.2. <i>Masalda Zaman ve Mekân</i>	262
3.3.13.10.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Anlatılması	262
3.3.13.10.3.1. <i>Kelimelerin Değerlendirilmesi</i>	262
3.3.13.10.3.2. <i>Atasözleri ve Deyimler</i>	262
3.3.13.10.3.3. <i>Metnin Okunabilirliği</i>	262
3.3.13.10.4. İletiler	263
3.3.14. Toparlık	263
3.3.14.1. Özet	263
3.3.14.2. Hikâyenin Yapısı	264
3.3.14.2.1. Hikâyenin Kahramanları	265
3.3.14.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân	265

3.3.14.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	266
3.3.14.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	266
3.3.14.3.2. Atasözü ve Deyimler.....	266
3.3.14.3.3. Metnin Okunabilirliği	266
3.3.14.4. İletiler	266
3.3.15. Uzayda Bir Yaz Tatili.....	267
3.3.15.1. Özet	267
3.3.15.2. Hikâyenin Yapısı.....	268
3.3.15.2.1. Hikâyenin Kahramanları	269
3.3.15.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân.....	269
3.3.15.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi.....	269
3.3.15.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi	269
3.3.15.3.2. Atasözleri ve Deyimler	270
3.3.15.3.3. Metnin Okunabilirliği	270
3.3.15.4. İletiler	270
3.4. İleti Dizini.....	271
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	296
4.1. Sonuçlar.....	296
KAYNAKLAR	300
EKLER	305

KISALTMALAR DİZİNİ

akt. : Aktaran

C. : Cilt

çev. : Çeviren

edit. : Editör

edits. : Editörler

haz. : Hazırlayan

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

TABLOLAR DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
Tablo1	Kırmızı Çini Kâse kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	286
Tablo2	Garip Nasıl Okuyacak kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	287
Tablo3	Ölümsüzleşen Bahçe kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	287
Tablo4	Sabırtaşı Çatladı kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	288
Tablo5	Anıtların Öyküleri kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	288
Tablo6	Devlet Kuşu kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	289
Tablo7	Keloğlan ile Köse kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	289
Tablo8	Anadolu'dan Öyküler kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	290
Tablo9	Tarihten Öyküler kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	290
Tablo10	Gökkuşuğu Masalları kitaplarının iletilerinin sayısı ve oranları	291
Tablo11	Topal Karıncayla Çürük Ceviz kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	291
Tablo12	Keloğlan Bir Gün kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	292
Tablo13	Toparlak kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	292
Tablo14	Uzayda Yaz Tatili kitabının iletilerinin sayısı ve oranları	293
Tablo15	Adnan Özyalçiner'in kitaplarındaki iletilerinin sayısı ve oranları	293

EKLER DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
EK1	Adnan Özyalçiner ile Yapılan Röportaj	305
EK2	Adnan Özyalçiner'in Birkaç Fotoğrafi	308

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Çocuk, Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

1.1.1. Çocuk

Çocuk ve çocukluk kelimelerinin anlamları birçok anlatımla açıklanabilir. Türkçe Sözlük'te çocuk kavramı “küçük yaştaki erkek veya kız; soy bakımından oğul veya kız evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız”¹ şeklinde tanımlanmıştır.

Kaynaklar çocuğu, “iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek” yahut “bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan”² olarak tanımlamaktadır.

Şahin³e göre çocuk, “doğum ve ergenlik dönemi arasındaki dönemi yaşayan küçük insandır. 0-15 yaş grubunu içine alır” şeklinde yorumlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ise “18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır” maddesi bulunmaktadır (Kısımlı).

Çocuk ve çocukluk kavramlarının açıklamalarının farklılık göstermesini Bayram Baş⁴ şu şekilde açıklamıştır:

“Çocuk kavramının sınırları, çıkış yerine göre değişiklik gösterebilir. Fizyolojik, zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişim ve hukuki bakış açısı bu

¹ TDK, *Türkçe Sözlük*, 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.556.

² A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, 10. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2013, s.2.

³ Abdullah Şahin, *Çocuk ve Çocukluk*, Ö. Yılar ve L. Turan (edits.), *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı*, (1-36), 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007, s.3.

⁴ Bayram Baş, *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*, 1. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2012, s.3.

değişiklikleri oluşturan en temel etkenlerdir. Fizyolojik açıdan ergenliğin başlaması, zihinsel açıdan soyut düşüncenin gelişimi, ruhsal açıdan benlik ve duygusal gelişim süreci, sosyal açıdan bireyin topluma intibakı, hukuki açıdan temel insanlık haklarının kazanım süreci, reşitlik vb. yönler çocuk kavramının sınırlarını değiştirmektedir. Bu açıdan çocuk ve doğal olarak çocukluk ülkeden ülkeye, kültürden kültüre, hatta aynı kültürün altındaki iç kültürler arasında bile farklı konumlara yerleştirilebilir ve değerlendirilebilir.’’

1.1.2. Edebiyat

Edebiyat, Türkçe Sözlük’te ‘‘olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın’’⁵ olarak tanımlanır. ‘‘Edebiyat Arapça ‘edeb’ kökünden gelmektedir. Terbiye, nezaket, zarafet, kıvama erme manasındadır.’’⁶

1.1.3. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı üzerine yapılmış tanımlardan bazıları şunlardır:

‘‘Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayarak ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.’’⁷

‘‘Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar.’’⁸

‘‘Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile

---

⁵ TDK, s.754.

⁶ Zeki Gürel, Fahri Temizyürek ve Namık Kemal Şahbaz, *Çocuk Edebiyatı*, 1. Baskı, Öncü Basımevi, Ankara, 2007, s.1.

⁷ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2003, s.9.

⁸ Oğuzkan, s.3.

gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır. Üç yüzyıllık bir dönem içinde oluşan yazılı gelenek edebi, estetik ve biçim yönünden oluşum halindedir.”⁹

“Gelişme ve yetişme çağındaki çocukların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı diyoruz. Bu edebiyatın temel kaygısı çocuğa görelilik ilkesidir.”¹⁰

“Çocuğun duygu, düşünce, hayal, istek ve özlemlerine cevap vermek amacıyla oluşturulan bir edebiyattır.”¹¹

Can¹² farklı çocuk edebiyatı tanımlarını şu şekilde bir cümlede topluyor:

“Çocuk edebiyatı, çocukluk dönemi içinde bulunan bireyler için özel olarak içselleştirilerek yazılan; çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve dilsel gelişimini göz önünde bulunduran, çocuğun yeteneklerinin açığa çıkmasına yardımcı olan; geçmiş, bugün ve gelecek arasında bir bağ kuran; kültürel mirasa sahip çıkarak onun genç nesillere aktarılmasında işlevsel olan; amaçlı, disiplinler arası ve çağın değerlerini barındıran; bunu yaparken okunduğunda farkındalık yaratarak sağlam bir estetik duygusunun oluşmasına katkıda bulunan edebi bir türdür.”

1.2. Çocuğa Hitap Eden Geleneksel Türler

1.2.1. Ninni

Ninni, halk şiirinin anonim türlerindedir. Ninniye halk bilim uzmanları şöyle tanımlamaktadırlar:

“Ninni, annenin çocuğunun ağlamasını susturmak veya daha çabuk uyutabilmek için beşik sallarken basit, yumuşak bir melodiyle söylediği türkülerdir.

---

⁹ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatı Nedir?*, Mustafa Ruhi Şirin (haz.), 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, İstanbul, 1994, s.9.

¹⁰ Tacettin Şimşek, *Çocuk Edebiyatı*, 4.Baskı, Suna Yayınları, Konya, 2007, s.29.

¹¹ Alev Sınar Çılgın, *Çocuk Edebiyatı*, 1. Baskı, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s.13.

¹² Dilek Tüfekçi Can, *Çocuk Edebiyatı: Kuramsal Yaklaşım*, 1. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya, 2014, s.9.

Ninniler, daha önceden bilinen, ezberlenmiş sözler olabileceği gibi, söyleyici tarafından doğaçlama olarak da söylenebilir.’’¹³

Çocuğun daha anne karnındayken, annesiyle ve dış dünyayla bir bağ kurduğu bilinmektedir. Bu dönemde çocuğa dinletilecek müzikler çocuğun gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu, bebeklik dönemi için de geçerlidir. ‘‘Ninnilerin içinde sevgi sözcükleri ve ezgisinde şefkat taşıması, sesin kazandığı pozitif enerjinin doğrudan çocuğa yansımaları sağlamakta ve gelişiminde son derece önemli bir yere sahip bulunmaktadır.’’¹⁴

1.2.2. Mani

Halk şiirinin en eski nazım şekli olan maniler, ‘‘insanların duygu ve düşüncelerini doğrudan bir başkasına anlatması sırasında toplumsal zekânın bir ürünü olarak ortaya çıkmış, Türkçenin en güzel örnekleridir.’’¹⁵

Maniler, duygu ve düşünceleri şiirsel bir dilde anlatır. Tek dörtlükten oluşan maniler insanlar arasındaki iletişimi sağlar. Bu nedenle maniler, çocuğun dil ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmeye yardımcı olacaktır.

1.2.3. Tekerleme

‘‘Ölçü, uyak, ses taklidi, yineleme ve ikilemeden yararlanılarak oluşturulan söz dizilerine tekerleme denir.’’¹⁶ Halk edebiyatında yaygın örnekleri görülen tekerlemeler, kulağa hoş gelen uyumluluklar oluşturduğu için çocuğun ilgisini çeker. Ayrıca söyleme şekli nedeniyle çocuğun dil gelişimine katkıda bulunur. Benzer hecelerin ve seslerin aynı yerde bulunması ve bu şekilde söylenmeye çalışılması dil kaslarını harekete geçirir.

---

¹³ Ensar Aslan, *Türk Halk Edebiyatı*, 1. Baskı, Maya Akademi Yayınları, Ankara, 2008, s.17.

¹⁴ Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, 6. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012, s.142.

¹⁵ Yalçın ve Aytaş, s.142.

¹⁶ Hasan Gülerüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006, s.243.

1.2.4. Bilmece

“Bilmeceler bir şeyin, başka bir şeyin yerine geçmesi ya da bir nesne veya bir durumun, başka bir nesne veya durumla ifade edilmesi olayıdır.”¹⁷

Bilmeceler çocuğa karşı yöneltilen sorulardır. Çocuk sorunun cevabını bulabilmek için bilmecedeki nesnelere irdelemeye başlar. Sorudaki nesnelere çevresinde ve hafızasında olan nesnelere benzerlerini bulup eşleştirmeler yapmaya çalışır. Bu süreçte çocuk doğru cevabı bulabilmek için dikkatini toplamayı, gözlem yetisini kullanmayı, nasıl düşünmesi gerektiğini öğrenir. Ayrıca bilmece, dilin mantığının kavranmasına da yardımcı olur.

1.2.5. Destan

“Yazarı belli olmayan, bilinen en eski dönemlerden başlayarak bir toplumun yaratılış, gökyüzü ve yeryüzü ilişkilerini, büyük toplumsal çalkantıları, yüksek kahramanlık ve varoluş öykülerini ağızdan ağza söyleyerek önceleri sözlü olarak anlatılan manzum öykülere destan adını veriyoruz.”¹⁸ Destanlar, ulusların tarihi ve kültürel yapısını yansıtan ürünler olduğundan kişilerin benlik kaybı yaşamalarını engellemek için çocuklara okutulup, bilinçaltlarına işlenmelidir. Destanlarda cesaret, kahramanlık gibi konular işlendiğinden çocuk merak ederek ve sıkılmadan destanları okuyabilir.

1.2.6. Efsane (Söylence)

Masalımsı edebiyat ürünlerinden birisi de efsanelerdir. “Tarih, toplum ve doğa olaylarının olağanüstü ve akıl dışı açıklama ve yorumlarla anlatılan hikâyelere efsane denir.”¹⁹ Efsaneler “halkın hayalinden doğarak gelişmişlerdir. Söylencelerin destan ve masaldan ayrılan en önemli özelliği gerçekleşmiş olduğuna inanılmasıdır.”²⁰

---

¹⁷ Suat Ungan, *Çocuklara Yönelik Dil Gereçleri ve Çocuk Gelişimine Katkıları*, Tacettin Şimşek (edit.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, (141-158), Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, s.154.

¹⁸ Yalçın ve Aytaş, s.95.

¹⁹ Oğuzkan, s.70.

²⁰ Yalçın ve Aytaş, s.115.

Çocuklar için efsaneler doğrudan kullanılabileceği gibi günümüze göre uyarlanarakta kullanılabilir.

1.3. Çocuk Edebiyatında Türler

1.3.1. Masal

Türkçe sözlükte masal, “Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür” olarak tanımlanmıştır.²¹ Sözlü edebiyat geleneğinin önemli ürünlerinden olan masalın bazı tanımları şunlardır:

“Masal nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır.”²²

“Kamus-i Osmanî’ye göre masal kelimesi, mesel’in değiştirilmiş şeklidir. Masal, halk dilinde meşhur olan, adap ve öğütleri anlatan söz demektir. Darb-ı mesel atalardan kalma hikmetler, ibretler, sözler anlamındadır.”²³

Ciravoğlu²⁴ masalların özelliklerini şöyle sıralamıştır:

a) Masallarda geçen kişilerin ve mekânların adları belirtilmez. “Memleketin birinde”, “çok uzak bir diyarda”; “adamın biri”, “padişahın kızı”, “vezirin biri”, “beyaz atın üstündeki prens” gibi üstü kapalı sözcükler örnek olarak gösterilebilir.

b) Masallar, yazıldığı zamanın toplumsal ve edebi düşünce yapısı hakkında bilgiler verir.

---

²¹ TDK, s.1630.

²² Boratav, 1997:75, Suat Ungan, Ali Fuat Arıcı ve Tacettin Şimşek (akt.), “Çocuk Edebiyatının Kaynakları”, Tacettin Şimşek (edit.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, (159-214), Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, s.163.

²³ Şemseddin Sami, 1992:1388; Gürel ve diğerleri (akt.), s.43.

²⁴ Öner Ciravoğlu, *Çocuk Edebiyatı*, *Esin Yayınevi*, İstanbul, 1997, s.25,26.

c) Masalların kimin tarafından yazıldığı bilinmez. Fakat batı kaynaklı ve günümüz yazarlarının kaleme aldığı masallar karşımıza çıkmaktadır.

d) Masalların içerisinde tekerlemeler bulunur. Masalların başında “evvel zaman içinde...”, “deve tellal iken...”, “bir varmış bir yokmuş...”, masalların ortasında “Var varanın sür sürenin...” ve sonunda “Onlar ermiş muradına...” gibi tekerlemeler bulunur.

e) Masallarda iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin gibi birbirinin zıttı fikirler iç içe işlenir.

f) Masallarda iyi ve haklı olan taraf her zaman kazanan taraftır. Olaylar, insanların mutlu olmasıyla sona erer.

g) Masallarda, mutluluk çok çalışmayla ve iyilik yapmayla kazanılır, öğütünde bulunulur.

h) Dev, peri, Hızır ve derviş gibi doğüstü kahramanlar kötülüğün karşısında yer alırlar. Bu kahramanlara at, karınca ve yılan gibi hayvanlar yardımında bulunur ve kahramanların mühür, yüzük vb. olağanüstü güçleri olan silahları vardır.

i) Türk masallarında, batı masallarında rastlanan ezilen ve boynu bükük karakterlere rastlanmaz. Türk masallarında karakterler sıkıntılara karşı azimle ve başları dik bir şekilde çözümler ararlar.

Çocukluk dönemi, hayal dünyasının en çok kullanıldığı dönemdir. Çocuk oynadığı oyunda, yaptığı eylemlerin birçoğunda hayal dünyasını da işin içine katar. Hayal, çocuk için neredeyse temel ihtiyaçlar içerisinde yer almaktadır. Masallar da hayal ürünü olduklarından, çocukların masalları anlamaları ve sevmeleri kolay olmuştur. Çocuk masaldaki dünyayı hayalinde kolayca canlandırabilir. Masal dinlemeyi ve okumayı kolayca benimseyen çocuk, zaten amacı olumlu davranışlar aktarmak olan masaldan kendisine dersler çıkarır. Bazen ebeveynlerin sözle veremeyeceği bir davranışı masal çocuğa kazandırabilir.

1.3.2. Fabl

“Belli bir ahlak dersi vermek amacıyla meydana getirilen hayal ürünü kısa ve hareketli hayvan hikâyelerine fabl denir.”²⁵ “Dünya edebiyatının en eski ve en yaygın türlerinden biridir. Çoğunlukla öğretici bir amaç güder ve bir öğüt, bir ahlak dersi vermeye çalışır.”²⁶

Birçok kaynakta masalımsı eserler kategorisinde gösterilen fabllar masalarla benzer özellikler gösterir. Oğuzkan’ın yaptığı tanımda hayvan hikâyeleri olarak geçse de fabllarda bitki ve cansız nesnelere de anlatıldığı olur. Fabllarda hayvanların, bitkilerin ve cansız nesnelere konuşutulmasıyla olay örgüsü gerçekleşir.

1.3.3. Hikâye

Hikâye Türkçe Sözlük’te “belli bir zaman ve yerde az sayıda kişinin başından geçen, gerçeğe uygun bir takım olaylar anlatan ya da birkaç kişinin karakteri çizilen roman türünden kısa yapıt, öykü”²⁷ olarak açıklanmıştır. Ciravoğlu²⁸ da hikâyeyi “belirli zaman ve belirli yerlerde genellikle az sayıdaki kişi arasında geçen gerçeğe uygun olayların karakterleriyle birlikte kısa, duygulu, heyecanlı bir biçimde gözleme veya tasarlanmaya dayanan yazılara hikâye denir” şeklinde tanımlamıştır.

Hikâyeler, özellikleri bakımından çocukların ilgisini çeker ve merak duygularına seslenir. Aileler, çocuk okumayı öğrenmeden önce onlara hikâyeler anlatabilir. Okuma öğrenildikten sonra da çocuklar kendileri hikâye okuyabilirler. Ayrıca çocuğun gelişimi için okullarda hikâye yazma çalışmaları yapılabilir.

---

²⁵ Oğuzkan, s.64.

²⁶ Havise Çakmak Güleç ve Hulusi Geçgel, *Çocuk Edebiyatı*, Genişletilmiş 3. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2014, s.69.

²⁷ TDK, s.1100.

²⁸ Ciravoğlu, s.76.

Arıcı ve Ungan²⁹ çocuk hikâyelerinde bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralar:

a) Hikâyelerde anlatım şekli çok önemlidir. Kullanılan dil ve üslup çocuklarda edebî sanat anlayışını geliştirmelidir.

b) Hikâyeler çocuğun yaşına uygun olmalı, işlenen konular çocuğun algılayabileceği ve gelişimine zarar vermeyecek şekilde sunulmalıdır.

c) Hikâyelerde uzun, sıkıcı ve anlaşılmayacak tasvirlerden, olay örgülerinden kaçınılmalıdır.

d) Hikâyelerde kullanılan kelimeler çocuğun kelime dağarcığını geliştirmelidir. Bu gelişim sırasında da aşırı bilinmeyen kelime kullanılıp çocuğun hikâyeden uzaklaşmasına neden olunmamalıdır.

e) Hikâyeler çocuğa her zaman olumlu davranışlar yüklemelidir. Çocukta karamsarlık, çaresizlik gibi duygular uyandırılmamalıdır.

f) Hikâyenin giriş (serim), gelişme (düğüm) ve sonuç (çözüm) bölümleri iyi bir biçimde kurgulanmalıdır. Bu bölümler arasındaki geçişler mantık çerçevesine ters düşmemelidir.

g) Hikâyelerde çocuğa doğrudan öğütler verilmemelidir. Aktarılmak istenen olumlu iletiler hikâyenin içerisinde sezinletilerek verilmelidir.

1.3.4. Roman

Romanda karakter sayısı, olaylar zinciri ve farklı olaylar, yer ve mekânlar hikâyeye göre çok daha fazladır. Hayata ayna tutan edebî bir tür olan romanlar çocuklara ve özellikle gençlere hayatlarını daha iyi yaşamayı, yaptıkları yanlışları görmeyi ve bunları düzeltmeye çalışmayı öğretebilir. Romanlar çocuklara birçok

---

²⁹ Ali Fuat Arıcı ve Suat Ungan, “Çocuk Edebiyatı Türleri ve Çocuk Eğitimine Katkıları”, Tacettin Şimşek (edit.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, (215-324), Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, s.228.

ahlaki güzellikler kazandırabileceği gibi okuma alışkanlığının kazandırılmasında da temel öğelerdendir.

‘‘Roman çocuklara, olayların neden ve niçinleri üzerinde geniş düşünme, olaylar arası bağ kurma, olayları bütün içinde ayrıntılara inerek görme fırsatı verir. Çocuk romanla hayal gücünü, düşünce ufkunu ve yaratıcı gücünü geliştirebilir. O nedenle ilköğretim ve lise yıllarında çocuklara klasiklerin okutulması, büyük romancılarla karşı karşıya kalmalarının sağlanması gerekir. Romanları okutan oluşturduğu düşsel dünyadır; bu düşsel dünya oluşturulurken dilin sadeliği, akıcılığı, şiirselliği; ele alına konuların yeniliği, yaratıcılığı ve gizemidir. Romanlarda bilimsel yanlışlara, mantık tutarsızlıklarına düşmek, romanın değerini, güvenilirliğini düşürebilir.’’³⁰

Çocuk romanlarında bulunması gereken nitelikler:

- a) Romanların sağlam bir kurguya sahip olması gerekir.
- b) Çocukta merak uyandıracak, sürükleyici nitelikte olmalıdır.
- c) Uzun cümleler yerine kısa anlatımlar tercih edilmelidir.
- d) Çocukta heyecan uyandıracak bol diyaloglu, çocuğun dikkatini canlı tutan bir anlatım içermelidir.
- e) Konular hedef kitle olarak seçilen çocukların yaşlarına uygun olmalıdır.
- f) Çocuklar için sakıncalı konular (cinsellik gibi) işlenmemelidir.
- g) Kitapta yer alan resimler romanda anlatılanlarla uyumlu olmalı, gereğinden az ya da çok olmamalıdır.

---

³⁰ Güleryüz, s.279.

h) Çocuklar arasında ayrımcılığa, kutuplaşmaya sebep olacak konulardan (siyasi fikir ayrılıkları vb. gibi) kaçınılmalıdır.³¹

i) Hayatın olumsuz yönleri çocuğun kavrayışına uygun olacak ölçüde işlenmelidir.

j) Roman, çocuğa sadece hoş vakit geçirmesine yarayan nitelikte olmamalı, onda edebi zevkte oluşturmaldır.

k) Romanların belirli bir yazılış amacı olmalıdır.³²

l) Yaşanılan dönem ve toplumun kültürel yapısı göz önünde bulundurularak romanın konusu oluşturulmalıdır. Çocuğun kültürel yapısını olumsuz etkileyecek aykırı konular işlenmemelidir. Çocuğun gelişimini destekleyecek konular işlenmelidir.

m) Kahramanların kişilikleri, ruh ve karakter tasvirleri açık ve net bir dille anlatılmalıdır.

n) Ulaşılması güç kişilikte karakter yerine hayatın içinde kişiler tercih edilmelidir.

o) Çocuğun gelişimini destekleyecek nitelikte olmalıdır.

p) Olumsuz durumlar anlatılırken verilmek istenen mesajlar çocuğun kavrayabileceği şekilde işlenmelidir.

r) Romanda yer alan kişiler gerçek hayatla uyumlu olmalı, gerçek hayatta karşılaşılabilecek kişilerden uzak karakterlere yer verilmemelidir.³³

---

³¹ İbrahim Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 4. Baskı, Kök Yayıncılık, Ankara, 2010, s.179,180.

³² Ayşegül Celepoğlu, *Roman*, Ömer Yılar ve Lokman Turan (edits.), *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı*, (165-171), 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007, s.167,169.

³³ Yalçın ve Aytaş, s.163,164.

1.3.5. Biyografi

“Ünlü kişilerin hayatını konu alan yazılardır. Bu tür yazılarda, ele alınan kişinin doğum yeri ve tarihi, aldığı eğitim ve gördüğü öğrenim anlatılır. Yaptığı işlerden, gösterdiği yararlılıklardan söz edilir. Ölmüşse, ölüm tarihi ve yeri de mutlaka belirtilir.”³⁴ Çocuklar için model oluşturabilecek kişilerin biyografilerini okutmak çocuğun karakter gelişimine katkıda bulunacaktır.

1.3.6. Anı

“Anılar, yazarların, tanınmış kişilerin, devlet, bilim ve sanat adamlarının, hatta sıradan kişilerin yaşamlarının tümünde ya da bir bölümünde yaptıkları işleri, karşılaştıkları ilginç olayları anlatan yazılardır. Anılar genellikle birinci kişi anlatımıyla yazılır.”³⁵ Günümüze kadar yazılmış anı yazıları genellikle yetişkinler için yazılmıştır. Okullarda okutulan anı yazıları öğretmenlerin yardımıyla çocuklar için uygun hale getirilebilir. “Bu alan, yazarlarımızın ilgisine ve emeğine muhtaçtır.”³⁶

1.3.7. Gezi Yazısı

Gezilip görülen yerlerin, doğal güzelliklerinin, insanların yaşamlarının, gelenek ve göreneklerinin, tarihinin, ekonomik ve sosyal özelliklerinin anlatıldığı yazılara gezi yazısı denir. Bu türün örnekleri eskilere dayanır. Seyahatnameler gezi yazılarına örnektir. Gezilip görülen yerlerdeki yapıların, olayların, ilginçliklerin renkli bir üslupla anlatılması çocukların ilgisini çeker ve hayal dünyalarının canlı kalmasını sağlar.

1.3.8. Şiir

Şiir, “zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım

---

³⁴ Şimşek, s.155.

³⁵ Hasan Latif Sarıyüce, *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt 1, 1.Baskı, Nar Yayınları, İstanbul, 2012, s.289.

³⁶ Oğuzkan, s.186.

biçimi”³⁷ anlamını taşımaktadır. Şiir dilin en güzel işlendiği türdür. “Çocuğun sevinçlerini, hüznlerini, acılarını, korkularını, kısaca duygularını, iç dünyasını yansıtmak; duygularını eğitmek için en uygun yazınsal türdür şiir.”³⁸

Çocuk şiirlerindeki sembolik anlatımlar çocuğun iç dünyasıyla uyumluluk gösterir. Örneğin bir çiçek normalde cansız bir varlıkken şiirde çiçek tasviri canlılık kazanır. Şiirde ezgisel okunuşlar, çocuğun ritmik özellikleriyle paralellik içerisindedir. Bu nedenlerle çocuk şiiri, çocuk için en kolay okunabilecek ve kavranabilecek türdür.

Şiir okumanın sağlayacağı başlıca faydalar şunlardır:

- a) Ana dili sevgisi ve sanatsal bir derinlik kazandırmak.
- b) Yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirmek.
- c) Sözlü ifade gücünü geliştirmek.
- d) Ulusal ve evrensel değerlere ulaşmak.³⁹

Çocuk Şiirlerinde Bulunması Gereken Nitelikler

- a) Eğer şiirde kafiye varsa, çocukların estetik anlayışlarını okşayacak şekilde birbirine yakın mısraların sonlarında bulunmalıdır.
- b) Şiirde farklı düşünceler varsa, bu düşüncelerin her birisi bir beyit veya kıta içerisinde çocuğun algılayabileceği şekilde olmalıdır.
- c) Tasvirler yalın ve kesin olmalıdır.
- d) Şiirlerdeki konular çocuğun yaşam ve hayal dünyasına uygun olmalıdır.
- e) Şiirde kullanılan sözcükler sade ve mısralar kısa olmalıdır.

---

³⁷ TDK, s.2224.

³⁸ Recep Nas, *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, 1. Baskı, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa, 2002, s.302.

³⁹ Güleriyüz, s.248.

f) Kafiyelerden ve tekrarlamalardan yararlanılarak şiirdeki ahenk zenginliği arttırılmalıdır.

g) Konu -yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt ve ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi- olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici bir nitelik taşınmalıdır.⁴⁰

Güleryüz⁴¹ çocuk şiirlerinde bulunması gereken niteliklere şunları eklemektedir:

h) Durakları belli olmalı ve kolay sezilmelidir.

i) Eğer bir bayram veya belirli gün kutlaması için şiir okunacaksa gün ve şiir arasında bağlantı olmalıdır.

j) Dokuz yaşına kadar olan çocuklara sunulacak şiirler iki, üç; on bir yaşına kadar olan çocuklarda beş; on dört yaşına kadar olan çocuklarda da sekiz dördlüğü geçmemelidir.

k) Törenlerde okunacak şiirler bıktırarak derecede uzun olmamalıdır.

1.3.9. Tiyatro ve Drama

“Tiyatro, yaşanmış, yaşanması mümkün olayları benzetme ve taklit etme gibi yollarla, belli bir mekânda ve seyirci önünde canlandırma sanatıdır.”⁴² “İnsana kişilik ve kimlik kazandıran sanat dallarından biri de tiyatrodur. Tiyatronun en önemli işlevlerinden biri de, insanı, insana, insanca anlatmasıdır.”⁴³ Drama da canlandırma demektir. Tiyatronun küçük kapsamlısı olarak nitelendirilebilir.

Çocukta taklit etme ihtiyacı vardır. Bu nedenle tiyatro ve dramadaki karakterleri taklit etmeye çalışması kolay olacaktır. Ayrıca tiyatro ve drama bir oyun oynama şeklidir. Çocuk, oyun oynarken hayal dünyasında kurguladığı olayları

---

⁴⁰ Oğuzkan, s.2612,262

⁴¹ Güleryüz, s.249

⁴² Şimşek, s.174.

⁴³ Yalçın ve Aytaş, s.220.

yaşamaya çalışır. Çocuk tiyatrosundaki metinleri canlandırmak, çocuk için eğlenceli ve kolay olacaktır. Ayrıca çocuk, tiyatro izlerken sahnedeki ayrıntıları fark etmesi, yapılan taklitleri görmesi, olayları takip etmesi yönünden de keyif alacaktır.

Okullarda çocuklar için hazırlanan tiyatro eserlerinin canlandırılması öğrencinin bir gruba dâhil olmasını gerektirir. Bir gurubun üyesi olmak çocuğun gereksinimleri içerisindedir. Bu çalışmalarda çocuk arkadaşlık ilişkilerini değerlendirmeyi öğrenir. Tiyatro ve drama çalışmaları, çocuğun yeterliliklerinin yanında yetersiz olduğu yönleri de bulmasına yardımcı olur.

Tiyatro ve dramanın yararları şunlardır:

Canlandırma etkinliklerine katılanlara,

- a) Kişilik ve özgüveni geliştirir.*
  - b) Kendini ifade etmeyi, doğru ve güzel konuşmayı öğretir.*
  - c) Düşündüklerini yapabilme ve gösterebilme isteğini kamçılar.*
  - d) Toplu yaşamının gereklerinden olan sorumluluk duygusunu kazandırır.*
  - e) Topluluk karşısında heyecanlarını dizginlemeyi, bedenini denetlemeyi öğretir.*
  - f) Estetik algıyı geliştirir, sanat dallarına ilgiyi arttırır.*
  - g) İşbirliği ve dayanışmayı öğretir.*
  - h) Karşı cinsle doğal bir iletişim kurmaya zemin hazırlar.*
- Seyredenlere,*
- i) İnsanı yakından tanımaya sağlar.*
  - j) Yaşadığı toplumun bir üyesi olma bilincini aşılar.*

k) Sorunlar üzerinde düşünmeyi ve eleştirel bir tavır geliştirmeyi öğretir.

l) Olaylara farklı açılardan bakabilme becerisi kazandırır.

m) Milli kimliğe ait duyuş ve izlenimleri pekiştirir.⁴⁴

1.3.10. Çizgi Roman

Çocuk edebiyatı, çocuğun okuduğu her tür eseri kapsar. Çocukların zevk ve heyecanla okudukları çizgi romanların çocuk edebiyatı türleri arasına girmemesi olmaz. Yaşadığımız yüzyılın ortalarında keşfedilen çizgi roman çocuklar için önemli bir yere sahip olmuştur. Kütüphaneye hiç gitmemiş çocuklar bile çizgi romanları severek okurlar. Çizgi romanlar, tam anlamıyla bir roman veya hikâye değildir. Çizgi romanlar, resim ağırlıklı eserlerdir. Çizgi romanlarda edebi özellikler diğer türlere nazaran daha geri planda kalmış olabilir. Neredeyse hepsinde aynı karakter yapısına rastlanır. Çizgi romanlarda heyecan dolu kurgular bulunur. Başka hiçbir edebi türde olmayan kendine has bir üslubu vardır. Bu nedenlerle çizgi romanları diğer edebî türler gibi değerlendirmek doğru değildir. Ancak sürükleyici ve heyecan dolu maceraları işleyen çizgi romanlar çocuk edebiyatının en çok okunan eserleri arasındadır. Çizgi romanlar, çocukların okuma alışkanlıklarını geliştirmede yararlanabilecek en temel ürünlerdir.⁴⁵

Çizgi romanların çocuklar tarafında sevilme nedenleri aşağıdaki maddelerle açıklanabilir:

a) Çocuk sürekli hareket halinde olmayı ister. Çizgi romanlardaki resimlerde de sürekli bir hareketlilik ve olaylar içerisinde hızlı gelişimler vardır.

b) Çizgi romanlar çok kısa bir sürede kolayca okunabilir. Anlatılmak istenenler eksik kalmadan sonuç kısmına hızlı bir şekilde ulaşılır ve çocuktaki doyum karşılanır.

⁴⁴ Nutku, 1989:14; Şimşek (akt.), s.179.

⁴⁵ Nilüfer Tuncer, *Çocuk Edebiyatı ve Çizgi Roman İlişkisinden Söz Eder misiniz?*, Mustafa Ruhi Şirin (haz.), 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, İstanbul, 1994, s.249-250.

c) Her zaman kazanan ve başarıya ulaşan kahramanla kendini özdeşleştiren çocuk başarıma duygusunu tatmin eder.

d) Çizgi romanlar illa bir kırtasiye veya kitapevine gitmeyi gerektirmeden gazete bayilerinden bile kolaylıkla satın alınabilecek eserlerdir. Eve alınan bir dergi veya gazetenin yanında çizgi roman hediyesi olabilir ve çocuk çizgi romanları elinin altında hazır bulur. Çocuk, çizgi roman okuyan diğer arkadaşlarıyla elindeki kitapları değiştirerek daha çok kitaba ulaşır.

e) Bir dönem çizgi romanlar neredeyse her çocuk tarafından okunan eserlerdi. Bu nedenle çevresindeki gruba dâhil olmak isteyen çocuk grubun konuşmalarından kopmamak için kendiside çizgi roman okumaya başlıyordu.

f) Ülkemizde çocuk edebiyatı alanında yazılan nitelikli eserleri çocuklara sunacak olan bir sistem yoktur. Çizgi romanlar kadar sürükleyici ve eğlendirici kitaplardan haberdar olamayan çocuk okuma ihtiyacını çizgi romanlar vasıtasıyla karşılamaktadır.

g) Sorunlarından kaçmak isteyen çocuk, kendini okuduğu çizgi romanların içerisinde bulur ve dertlerinden bir süreliğine de olsa uzaklaşmış olur.

h) Çocukta doğal olarak saldırganlık dürtüsü bulunur. Aşırı saldırganlığa kaçmadan bu dürtüyü bastıran çizgi romanlar çocuğun ihtiyacını karşılamış olur.

i) Çocuk doğuştan haklı ve doğru olanın yanında olma özelliğine sahiptir. Bundan dolayı her zaman iyilik ve doğruluk için savaşan çizgi roman kahramanıyla kendini özdeşleştirir.⁴⁶

---

⁴⁶ Nilüfer Tuncer, *Çizgi Romanların Çocukları Çeken Ne Gibi Özellikler Vardır?*, Mustafa Ruhi Şirin (haz.), *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, İstanbul, 1994, s.251,252.

1.4. Çocuklara Yönelik Süreli Yayınlar

1.4.1. Dergi ve Gazete

TDK sözlüğü dergiyi “siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın”⁴⁷; gazeteyi ise “politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın”⁴⁸ olarak tanımlamaktadır. Çocuklar gazete ve dergileri sıkılmadan takip ederler. Gazete ve dergilerdeki hikâyeler, bilmeceler, karikatürler, roman incelemeleri, fıkralar ve görseller hem eğlendirici hem de öğreticidir. Gazete ve dergilerde bulunan bilgiler, çocuklar tarafından hızlı ve kolay bir şekilde öğrenilir. Gazete ve dergiler, çocukların öğrenme ihtiyaçlarını kısa bir sürede karşıladığı için okuyucu bulmada zorluk çekmez. Bu nedenle neredeyse bütün ülkelerde farklı yaş gruplarına hitap eden birçok dergi ve gazete yayınlanmaktadır.⁴⁹

Dergi ve gazetelerin çocuklara kazandırdıkları ve etkileri şunlardır:

a) Okuma, okuduğunu anlama gibi alışkanlıklar kazandıran dergi ve gazeteler okunurken yeni şeyler öğretirler. Ayrıca çocuklar dergi ve gazete okurken keyif alırlar.

b) Yaşamı tanımasına yardımcı olan bilgileri hızlı bir şekilde çocuklara öğretir. Çocuklarda özgüven oluşmasını sağlar ve yaşama sevinci kazandırır.

c) Her eserde olduğu gibi kaliteli dergi ve gazetelerin okunması, okuma ve yazma becerilerini geliştirir. Çocukta dilin inceliklerinin öğrenilmesine katkıda bulunur.

d) İçerisinde yazmaya, çizmeye ve yorum yapmaya dayalı etkinlikler vardır. Bu etkinlikler çocuğun yaratıcı, yapıcı ve estetik düşüncesinin gelişmesine yardımcı olur.

---

⁴⁷ TDK, s.635.

⁴⁸ TDK, s.909.

⁴⁹ Oğuzkan, s.341.

e) Gazete ve dergiler güncel olayları, keşifleri ve yeni bilgileri konu alırlar. Bu konuları takip eden çocuk gelişmelerden haberdar olur.

f) Okuduğu dergi ve gazetelerden yaşlılarının duygu, düşünce ve zevklerinin neler olduğu hakkında bilgi sahibi olur. Bu bilgiler çerçevesinde kendisinde gördüğü eksikleri tamamlamaya çalışır.⁵⁰

1.5. İleti

İletiyile ilgili şunlar söylenebilir:

İleti, “yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj”⁵¹ demektir.

“Amacın yoğunlaştırılarak bir yargıya dönüştürülmesine, daha doğrusu bir önerme biçiminde yazıda belirmesine ileti (ana düşünce) diyoruz.”⁵²

“İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir.”⁵³

1.6. Problem

Tezin problemi, Adnan Özyalçın’ın çocuklar için olan eserlerinin çocuk edebiyatındaki yerinin ve bu eserlerin çocuk edebiyatına nasıl katkılar sağladığının tespit edilmesidir.

1.7. Amaç

Araştırmanın temel amacı bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Adnan Özyalçın’i ve eserlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. Çocuk edebiyatı nedir? Türleri nelerdir?
2. Çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken nitelikler nelerdir?

---

⁵⁰ Yalçın ve Aytaş, s.237.

⁵¹ TDK, s.1173.

⁵² Emin Özdemir, *Eleştirel Okuma*, 1. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2007, s.71.

⁵³ Sever, s.131.

3. Adnan Özyalçiner kimdir? Çocuk edebiyatımıza hangi eserleriyle katkı sağlamıştır?

4. Adnan Özyalçiner'in eserleri konu, zaman, mekân, kahramanlar ve dil unsurları ele alındığında çocuk edebiyatı içerisinde kullanılmaya uygun mudur?

5. Adnan Özyalçiner'in çocuklar için olan eserlerinde iletiler nelerdir?

6. Adnan Özyalçiner'in iletiler açısından çocuk edebiyatı kapsamında kullanılması uygun mudur?

1.8. Önem

Eğitim alanındaki bilimsel ilerlemeler çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiğini her geçen gün daha da geliştirerek bizlere sunmaktadır. Çocukların bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve dilsel gelişim evreleri daha dikkatle incelenmektedir. Çocuğun anlaşılması noktasında önemli veriler ortaya çıkmaktadır.

Çocuk edebiyatı da bu gelişmelerden etkilenmektedir. Bu gelişmeler çocuk edebiyatının ve çocuklar için olan eserlerin nasıl nitelikler taşıması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu niteliklerin bulunmaması o eserleri okuyan çocuklarda olumsuz durumlar ortaya çıkarabilecektir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri onların gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalı, çocukta edebiyat ve sanat zevki oluşturmalıdır.

Kitaplar, eğitim açısından bakıldığında çocuklar için kullanılacak materyallerin en önemlilerindedir. Ayrıca çocuğun ihtiyaçları ele alındığında da çocuk, kitaplara yönelecektir. Bu noktada çocuk edebiyatı devreye girecektir. İdeal insan tipinin oluşturulmasında çocuk edebiyatının ve çocuklar için üretilen eserlerin önemi oldukça fazladır.

Bu nedenlerden dolayı çocuk edebiyatı içerisinde yer alacak eserlerin dikkatli bir şekilde hazırlanması ve çocuklar için eserler üreten yazarların bu hassasiyetlere azami derecede önem vermeleri gerekmektedir.

Eserleriyle çocuk edebiyatına katkı sağlayan yazarlarımızdan birisi de Adnan Özyalçiner'dir. Adnan Özyalçiner'in eserlerinin incelenmesi yazarın ve eserlerinin tanınmasını, çocuk edebiyatı içerisindeki yerinin öğrenilmesini sağlayacaktır. Çocuk edebiyatı kapsamında daha önce Adnan Özyalçiner üzerine hiçbir çalışmanın yapılmaması ve bu çalışmanın da yazarın eserlerinin akademik tahlil bir çalışma olmasından dolayı alandaki eksikliğini gidermek adına bir ilk adım niteliği taşıdığı söylenebilir. Bu tezin, eğitimciler ve ebeveynlere Adnan Özyalçiner'in eserleriyle ilgili rehberlik edeceği düşünülmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli (deseni)

Bu çalışmada literatür tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.”⁵⁴ “Tarama araştırmacısı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge ve istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır.”⁵⁵

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adnan Özyalçın’ın eserleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yazarın çocuklara yazdığı eserleri içerisinde bulunan, yirmi sekiz masal ve hikâye kitabındaki yetmiş altı masal ve hikâye oluşturmaktadır. Yazarın derleme olarak hazırladığı, “Masal Evi; 7 Masalcı 365 Masal”, “Seçme Türk Masalları” ve “Ömer Seyfettin; Seçme Öyküler” adlı eserleri incelemenin dışında tutulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sosyal bilimler için en çok kullanılan belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. “Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir.”⁵⁶ “Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi gözlem

---

⁵⁴ Erdoğan Köse, Bilimsel Araştırma Modelleri, Remzi Y. Kıncal (edit.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (99-124), 2. Baskı, Nobel Akademik Yayınları, Ankara, 2013, s.111.

⁵⁵ Karasar, 2005:77, Köse (akt.), s.111.

⁵⁶ Karasar, 2006:183, Çavuş Şahin (akt.), Veri Toplama Teknikleri, Remzi Y. Kıncal (edit.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (51-80), 2. Baskı, Nobel Akademik Yayınları, Ankara, 2013, s.173.

veya görüşme yapmaya gerek duymadan elde edebilir.”⁵⁷ “Belgesel taramanın en önemli özelliği, araştırmacı ile belge arasında bir iletişim sağlamanın zorunluluğudur. Belgenin anlatmak istediği ile okuyucunun anladığı arasındaki sapma azaldığı oranda, iletişim başarılı olur.”⁵⁸ Araştırma için çocuk edebiyatıyla ilgili kaynaklara, makalelere, dergilere ve Adnan Özyalçiner’in eserlerine ulaşılmıştır. Kitapçılardan temin edilemeyen kitaplara sahaflardan, yazarın kendisinden, kitapların yayınevlerinden ve üniversitelerin kütüphanelerinden ulaşılmıştır.

Ayrıca araştırmada görüşme ve telefon görüşmesi teknikleri kullanılmıştır. “Görüşme araştırılan konuda karşılıklı konuşma yoluyla sözel bilgi toplama tekniğidir.”⁵⁹ “Yüksek nitelikli, ancak pahalı olan yüz yüze görüşme ile çabuk, ucuz, ancak daha yapay olan anket arasında telefon görüşmeleri pratik bir seçenektir.”⁶⁰ Tezin konusunu oluşturan yazar Adnan Özyalçiner ile yüz yüze görüşme sağlanmış, röportaj yapılmıştır. Araştırmanın ilerleyişi içerisinde telefonla görüşmeler yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmanın veri analizi sürecinde çocuk edebiyatıyla ilgili kaynak kitaplar incelenmiş ve Adnan Özyalçiner’in çocuklar için yazdığı bütün eserleri baştan sona taranmıştır. Masal ve hikâyeler İsmail Çetişli’nin Metin Tahlillerine Giriş/2, Mehmet Kaplan’ın Hikâye Tahlilleri, Saim Sakaoglu’nun Masal Araştırmaları ve Muhsine Helimoğlu Yavuz’un Masallar ve Eğitimsel İşlevleri kitapları ön planda tutularak incelenmiş ve bu eserlerdeki çocuklar için olan iletiler tespit edilip yorumlanmıştır.

Metin tahlillerinde, hikâye ve masalların özetleri çıkarılmış, hikâyenin yapısı başlığı altında anlatıcı tip, vaka halkaları, kahramanlar, zaman ve mekân; dil ve anlatımın değerlendirilmesi başlığı altında bilinmeyen kelimeler, atasözleri, deyimler ve tekerlemeler tespit edilmiştir. Yazarın anlatımının çocuklara uygun olup

⁵⁷ Yıldırım ve Şimşek, 1999:141, Şahin (akt.), s.173.

⁵⁸ Karasar, 2006:184, Şahin (akt.), s.173.

⁵⁹ Şahin, s.151.

⁶⁰ Şahin, s.179.

olmadığının tespiti için Flesch formülü kullanılmıştır. “Bu formülün temel hareket noktası, kelime başına düşen hece sayısı 1’e düştükçe metin kolay, 10’a yükseldikçe metnin zor olarak değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme cümle başına düşen kelime sayısı için de yapılmakta, bu sayı 1’e düştükçe metin kolay, 10’u geçtikten sonra zor olarak değerlendirilmektedir.”⁶¹ Flesch formülü, her hikâye ve masal metninin en uzun sayfasına uygulanmış, çıkan sonuçların geneli temsil ettiği varsayılmıştır.

---

⁶¹ Firdevs Güneş, *Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi*, I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu ve Çözüm Yolları, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2000, s.237.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Adnan Özyalçiner'in Hayatı⁶²

18 Şubat 1934, İstanbul doğumludur. Şair Sennur Sezer'in eşidir. Asıl Adı Adnan Çelik'tir. Kâğıthane 3. Pansiyonlu ilkokulu (1947), Eyüp Ortaokulu (1950), İstanbul Erkek Lisesi'ni (1955) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümündeki öğrenciliğini yarıda bıraktı (1964). Bir süre eczane çıraklığı, manavlık, dokuma atölyesinde kâtiplik, kitap dağıtımı gibi işlerde çalıştıktan sonra Varlık Yayınları ve Kim dergisinde düzeltmenlik yaptı. Cumhuriyet gazetesinde yirmi yılı aşkın bir süre (1959-81) düzeltmen olarak çalıştı. Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifinin (YAZKO) yöneticiliğini ve ikinci başkanlığını üstlendi. Yazko (1980-84), Yazko Edebiyat, Yazko Çeviri, Hürriyet Gösteri (1984-86) dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kuruluş çalışmalarına katıldı, genel sekreterliğini yaptı (1974-89). 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra sendikayı "illegal örgüte dönüştürme" iddiasıyla diğer arkadaşlarıyla birlikte yargılanıp (1983) aklandı. 1984 yılından itibaren Hürriyet gazetesinin kültür-sanat servisini yönetti. 1986 yılından itibaren Hürriyet Vakfı Yay. Basım sorumluluğunu üstlendi, Simavi Yayınlarında görev yaptı. Radyo Umut'ta, "Öykü Defteri" adlı programı (1955) hazırlayıp sundu. Sennur Sezer'le "Kızlar Sınıfı" ve "Seyyar Kâmil" adlı televizyon yapımlarının senaryo yazımında görev aldı.

İlk öyküsü "Bir Yılbaşı Gecesi", lise öğrenciliği yıllarında arkadaşlarıyla tek sayı çıkardıkları Demet (1953) dergisinde yayımlandı. Öykü ve yazıları daha sonra Onüç, Mavi, Varlık, Papirüs, Yazko Edebiyat, Halkın Dostları, Yeditepe, Gösteri, Yeni Düşün, Evrensel Kültür, arkadaşlarıyla birlikte kurduğu "a" (1954-60), Seçilmiş Hikâyeler ve başka dergilerde yayımlandı.

---

⁶² Bu bölüm Hasan Latif Sarıyüce, *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt 2, 1. Baskı, Nar Yayınları, İstanbul, 2012 kitabının 352'nci sayfasından alınmıştır.

1964 yılında Sur, 1978 yılında Gözleri Bağlı Adam kitaplarıyla iki kez Sait Faik Hikâye Armağanını kazandı. Yağma kitabıyla 1972 Türk Dil Kurumu ödülünü alan Özyalçiner, bir röportajıyla da 1980 yılında Çağdaş Gazeteciler Derneğinin İnceleme-Araştırma Dalı Yılın Başarılı Gazetecisi Ödülünü, Cambazlar Savaşı Yitirdi kitabıyla 1991 Haldun Taner Öykü Ödülünü, Babıâli Ölüyor mu? adlı yazısıyla Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ödülünü kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği, Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Nâzım Hikmet Vakfı Danışma Kurulu üyesidir.

3.2. Adnan Özyalçiner'in Eserleri

3.2.1. Öykü Kitapları

- * Panayır, a dergisi, İstanbul 1960.
- * Sur, Sürek Yayınları, İstanbul 1963.
- * Yağma, Yücel, İstanbul 1971.
- * Yıkım Günleri, Bilgi Yayınevi, Ankara 1972.
- * Gözleri Bağlı Adam, Milliyet, İstanbul 1977.
- * Cambazlar Savaşı Yitirdi, Can Yayınları, İstanbul 1991.
- * Alaycı Öyküler, Can Yayınları, İstanbul 1991.
- * Taş, (seçme öyküler), Gendaş Yayınları, İstanbul 1992.
- * Sağanak, Can Yayınları, İstanbul 1993.
- * Ayak İzleri, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2000.
- * Panayır / Sur, Toplu Öyküler 1, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2001.
- * Gözleri Bağlı Adam / Yağma, Toplu Öyküler 2, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2001.

* Cambazlar Savaşı Yitirdi / Sağanak, Toplu Öyküler 3, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2001.

* Alaycı Öyküer / Aradakiler, Toplu Öyküer 4, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2001.

3.2.2. Çocuk Kitapları

* Kırmızı Çini Kâse, Cem Yayınevi, İstanbul 1976.

* Garip Nasıl Okuyacak, Köyün Çocuğu Yayınevi, İstanbul 1977.

* Ölümsüzleşen Bahçe, Cem Yayınevi, İstanbul 1980.

* Sabır Taşı Çatladı, Cem Yayınevi, İstanbul 1980.

* Anıtların Öyküleri, ABeCe, İstanbul 1981.

* Devlet Kuşu, Bilgi Başarı Yayınevi, İstanbul 1988.

* Keloğlan ile Köse (S. Sezer'le), Özel Yayınları, İstanbul 1989.

* Anadolu'dan Öyküer (S.Sezer'le), Ümit Yayıncılık, Ankara 1989.

* Tarihten Öyküer, Ümit Yayıncılık, Ankara 1995.

* Keloğlandan Masallar, (5 kitap), Özer, İstanbul 1994.

* Gökkuşuğı Masalları, (10 kitap), ATP, İstanbul 1999.

* Masal Evi; 7 Masalcı 365 Masal, Büyülü Fener Yayınları, İstanbul 2007.

* Topal Karıncayla Çürük Ceviz, Heyamola Yayınları, İstanbul 2007.

* Keloğlan Bir Gün, Büyülü Fener Yayınları, İstanbul 2008.

* Ninemle Masal Okuyorum; Masal Evinden En Güzel Masallar, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2011.

- * Masal Okuyorum, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2012.
- * Dedemle Okuyorum, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2012.
- * Annemle Okuyorum, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2012.
- * Toparlak, Evrensel Basıl Yayın, İstanbul 2012.
- * Uzayda Bir Yaz Tatili, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2014.

3.2.3. Denemeleri

- * Tarihin Işıldağı, İnsancıl, İstanbul 1998.

3.2.4. İncelemeleri-Araştırmaları

- * İstanbul'un Taşı Toprağı Altın (Eski İstanbul Yaşayışı ve Folkloru) (S.Sezer'le), Altın Kitaplar, İstanbul 1995.

3.2.5. Romanları

- * IV. Murat ve Mirgün Bahçeleri, Milliyet, İstanbul 1997.

3.2.6. Derlemeleri

- * Ekmek Kavgası: Emek Öyküleri I, (S.Sezer'le), Evrensel Basım Yayın, İstanbul 1998.
- * Grev Bildirisi: Emek Öyküleri II, (S.Sezer'le), Evrensel Basım Yayın, İstanbul 1998.

3.2.7. Çevirileri

- * Irgat Simon (İ. Andriç; İ. Emin ile), Cem Yayınevi, İstanbul 1976.

3.3. Adnan Özyalçiner'in Eserlerinin İncelenmesi

3.3.1. Kırmızı Çini Kâse⁶³

Adnan Özyalçiner'in ilk çocuk kitabı olan Kırmızı Çini Kâse'de beş masal bulunmaktadır. Kitap 49 sayfadan oluşmaktadır. İlk iki masal on, üçüncü masal dokuz, dördüncü masal on bir ve son masal dokuz sayfadır. Kitapta bulunan masallar, Türk masallarından alınarak yeniden yorumlanmıştır.

3.3.1.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁶⁴

Bu kitap Adnan Özyalçiner'in ilk çocuk kitabıdır. Yazar, kitabın oluşumunda çocuklarının etkisi olduğunu söylemiştir. Yedi yaşındaki kızı Ayşe ile dört yaşındaki oğlu Ahmet, istisnasız her gece yatmadan önce annelerinden masal dinlerlermiş. Özyalçiner'in eşi Sennur Sezer'in hasta olduğu bir gece, çocuklar, babalarından masal anlatmasını istemiş. Masal anlatmayı bilmediğini söyleyen Özyalçiner'e, çocukları "o halde yaz" demişler. Yazar, bu kitabın, çocuklarının bu isteği üzerine oluştuğunu söylemiştir. Kitaptaki beş masaldan üçünü, eşinin anlattığı masallardan, diğer ikisini de Pertev Naili Boratav'ın derlemelerinden alarak yeniden yorumlayan yazar, yorumlamada, günümüz çocuklarını dikkate alarak akılcı bir anlatımı esas aldığı söylemiştir. Masalların olağanüstülüklerini ve çaba harcamadan elde edilen başarılarını göz ardı ettiği vurgulayan Özyalçiner, masalları, akılcılığı ve gerçekçiliği esas alarak çocuklara ulaştırmayı amaçladığını söylemiştir.

3.3.1.2. Kırmızı Çini Kâse

3.3.1.2.1. Özet

Halkını adaletle yöneten Türk hakanı yıllarca süre gelen Çinlilerle savaşı bitirmek ister ve barışı sağlamak için Çin hükümdarına gider. Çin hükümdarı bu teklifi olumlu karşılar ve barışı güçlendirmek için kızını hakana verir. Prenses saraydan ayrılacağı için üzülür ama ulusu için bu durumu kabullenir.

⁶³ Adnan Özyalçiner, *Kırmızı Çini Kâse*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s.1-49.

⁶⁴ Bu kısım Kırmızı Çini Kâse kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

Prenses saraydan ayrılırken dadısı ona bir çini kâse verir hatıra olarak. Bu kâsenin rengi, eşi benzeri olmayan bir renktedir. Prensesin en değerli eşyası artık bu kâse olmuştur. Çin askerleri prensesi sınıra kadar götürürler. Sınırdaki Türk askerleri prensesi alıp şehirlerine götürürler. Prensesin gelişi için şölenler düzenlenip oyunlar oynanır ve hakanla prensesin nikâhları kıyılır.

Zaman sonra prenses kâsesini elinden düşürür ve kâse paramparça olur. Prenses üzüntüsünden hastalanır, yataklara düşer. Hakan bu duruma üzülür ve prensese kâsesinin aynısından yaptıracağını söyler. Prenses o kâsenin yalnızca bir usta tarafından yapılabileceğini, onun da öldüğünde sırrını da birlikte götürdüğünü söyler. Yine de hakanın teklifini kabul eder. Ancak aynı rengi tutturamayan çinicilerin öldürülmesi şartını koyar.

Hakan ülkenin her tarafına haber saldırır. Tüm çiniciler işe koyulur, ama o renkte bir çini yapamazlar. Sarayın çinicibaşısı hakandan bir ay süre isteyerek bu işi yapmak için müsaade alır. Çinicibaşı ne yaparsa yapsın o rengi tutturamaz. Sürenin dolacağı son gece, cellâtların elinden ölmektense kendini kazana atarak öldürür. Sabah vakti olduğunda çinicibaşının cesedini kazanda bulurlar. Fakat kazanda istenilen renkte çiniler de vardır. Çininin o rengini sağlayan şey insan etinden çıkan istenilenden oluyormuş. Hakan prensese istediği çiniyi verir ve o günden sonra o rengin adı “Türk Kırmızısı” olur.

3.3.1.2.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur⁶⁵:

- Hakanın Çinlilerle barış yapması.
- Çin hükümdarının barışı güçlendirmek için kızını hakana vermesi.
- Prensesin saraydan kırmızı bir çini kâseyi hatıra olarak alması.

⁶⁵ “Metin halkası” ve “çekirdek” terimleri Şerif Aktaş’ın Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş kitabının Vaka bölümünden yararlanılarak oluşturulmuştur.

- Kâsenin kırılmasıyla aynısının yeniden yapılmak istenmesi.

- Çinicibaşının kâsenin yapılış sırrını ortaya çıkarması.

3.3.1.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları Türk hakanı, prenses, Çin hükümdarı, dadı ve çinicibaşdır. Prensesin güzeller güzeli olduğu, yumuk ve çekik gözlü olduğu ve nazlı olduğu söylenmiştir. Hakanın iyi yürekli ve barışsever biri olduğu, halkını düşündüğü söylenmiştir.

3.3.1.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Sadece çinicibaşının kâse yapma süresinin bir ay olduğu söylenmiştir. Diğer olaylarda zaman belirsizdir.

Masaldaki mekânlar Çin sarayı, Türk hakanının çadırı, Türk sarayı ve çinicibaşının atölyesidir. Çin sarayının altın kakmalı, yüksek kubbeli, bahçesinin bin bir çeşit çiçeklerle kaplı olduğu söylenmiştir.

Hakanın çadırının deriden yapıldığı, kubbeli olduğu, içerisinde ayrı ayrı odaların olduğu söylenmiştir. Çadırın içinin değerli eşyalarla doldurulduğu anlatılmıştır.

Türk sarayının mermerden olduğu söylenmiştir.

Çinicibaşının atölyesi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.1.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.1.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “hakan, ulus, dadı, kakma, amansız, buyruk, bozkır, çanak, yâd, saltanat, tan, tahtirevan, kalpak, yağız, muştulamak, oba, otağ, besi, kımız, kopuz, billur, ısfahan, tellal, kalfa, çıra” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.1.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Hiç atasözüne rastlanılmayan masalda “kız vermek, acı acı gülmek, hak vermek, yola koyulmak, baba ocağı, yola düzölmek, saygı göstermek, bir dediğini iki etmemek, sonu gelmemek, tuzla buz olmak, yataklara düşmek, süre tanımak, ağzı bir karış açık kalmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.1.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,96, cümle başına düşen kelime sayısı ise 8,85'tir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.1.2.4. İletiler⁶⁶

E1. Ülkeler arasındaki barış daha mutlu yaşamamızı sağlar.

“Bu hakan barışsever, iyi yürekli bir adammış. O yüzden de halktan topladığı vergileri yurttaşlarının iyiliği, ülkesindeki insanların daha mutlu yaşamaları için harcarmış. Böyle düşündüğünden, ulusunun yüzyıllardır amansız bir biçimde savaştığı Çinlilerle bir barış anlaşması imzalamaya gitmiş.” (s.1)

B1. Bazı zamanlarda kendi iyiliğimizden çok diğer insanların iyiliğini düşünmeliyiz.

“Ağlama artık benim güzel nazlı prensesim, demiş. Baban seni yüksek kubbeli sarayından atmıyor, gölgeli bahçelerinden kovmuyor; ülkenin dirliği ulusunun mutluluğu için hakanın karsını olmanı istiyor. Bunu benim için de kendin için de yapmıyorsun, yüce Çin ulusu için yapacaksın.” (s.3)

B2. Peşin hükümler vermekten uzak durmalıyız. Önyargılı olmamalıyız.

“Hakanın otağının büyüklüğüne prenses şaşırırsa da belli etmemiş.” (s.5)

B3. Sevdiklerimizi mutlu etmek için elimizden geleni yapmalıyız.

“Sen kendini üzme prensesim, demiş. Dünyanın öbür ucunda da olsa kırılan kâsenin eşini bulduracağım.” (s.7)

⁶⁶ İletilerin kodlanması 3.4.İleti Dizini bölümündedir.

A1. Onurlu insanlar olmalıyız.

‘‘Başımı cellâda teslim etmektense kendi canımı kendim alırım, diyerek bir Bismillah çekip yanan fırına girmiş.’’ (s.9)

- Önemli işler başarabilmek için fedakârlıklarda bulunmalıyız.

3.3.1.3. Altın Top

3.3.1.3.1. Özet

Ülkesini iyi bir şekilde yöneten bir padişah vardır. Bu padişahın bir hastalığı vardır. Gece olduğunda üzerine mutsuzluk çökmüş. Zaman sonra padişahın mutsuzluğu saraya yayılır ve karanlık çöktükten sonra sarayda bütün ışıklar kapatılır. Herkes odasına çekilmeye başlar.

Bir gece padişah saraydan şehri izlerken lambaların açık olduğunu ve herkesin eğlendiğini görerek akşam olduktan sonra bunların yasaklanmasını emreder. Bu yasak tüm halka duyurulur. Ertesi gece padişah emrinin yerine getirilip getirilmediğini görmek için balkona çıkar. Bir ev dışında bütün evlerin ışıkları kapalıdır ve o evden de kahkaha sesleri gelir. Padişah, askerlerinden orada kimin yaşadığını öğrenmelerini ister. Padişaha orada bir hamalın yaşadığını öğrenir. Bir daha eğlenemesin diye ülkede hamallığı yasaklar. Ertesi gece aynı kahkahaları duyar ve adam o gün ne iş yapmışsa onu da yasaklar. Bu durum böylece bir süre devam eder. Padişah, adamı yanına çağırır ve nasıl bu kadar mutlu olabildiğini sorar. Adam cevaben bir altın topunun olduğunu, akşam olunca bu topu karısıyla birbirlerine atarak eğlendiklerini söyler.

Padişah ülkedeki bütün altını toplatarak kuyumculara kocaman bir altın top yaptırır. Gece olduğunda bu büyük altın topu hanımıyla birbirlerine atmaya başlarlar. Fakat topun büyüklüğünden dolayı ikisi de yaralar içinde kalırlar. Bu duruma sinirlenen padişah adamı adam ettirmek üzere yakalattırır.

Adam son isteği olarak altın topunu görmek ister. Böylelikle o altın topun adamın sarı saçlı çocuğu olduğu ortaya çıkar. Adam neslini devam ettirecek bir

evlada sahip olduğu için mutludur. Padişah kendi mutsuzluğunun sebebini böylelikle anlar.

3.3.1.3.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın mutsuzluğunu halka yansıtması.
- Bir hamalın padişahın emirlerine karşı gelerek mutluluğunu yaşaması.
- Yaşanan olaylar sonunda hamalın neden mutlu olduğunun öğrenilmesi.

3.3.1.3.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları padişah, padişahın hanımı, hamal ve hamalın çocuğudur. Çocuğun sarı saçlı ve kırmızı yanaklı olduğu söylenmiş, diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.1.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Masalın başlama zamanıyla bitiş zamanı arasındaki süre hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır.

Masalda iki ayrı mekân vardır. Bu mekânlar saray ve hamalın evidir. Buralar hakkında tasvir yapılmamıştır. Masalın dış mekânı şehirdir.

3.3.1.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.1.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “soytarı, çalgı, kandil, buyruk, kollukçu, saka, hafiye, cevahir, direnç” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.1.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Masalda hiç atasözü yoktur. Masalda “sıkıntı basmak, vakit öldürmek, kulağına çarpmak, Allah bereket versin, sevinç içinde olmak, dili tutulmak, acı acı düşünmek, bağına basmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.1.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,68, cümle başına düşen kelime sayısı 7,37’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.1.3.4. İletiler

B4. Kendi mutsuzluğumuzu çevremizdeki insanlara yansıtmamalıyız.

B5. Küçük şeylerden mutlu olabilmeliyiz.

B6. Başımıza bir sıkıntı geldiğinde umutsuzluğa kapılmamalıyız ve çözüm yolları aramalıyız.

“Bugün ne oldu biliyor musun hanım? Padişah hamallığı yasakladı. Ben de sakalık yapıp su taşıdım. Allah bin bereket versin iyi de para kazandım. İşte sen de görüyorsun her günkü salata soğanımız, taze ekmeğimiz önümüzde. Biz gülüp söylemeyelim de kimler gülüp söylesin.” (s.15)

B7. Çocuklarımız bizim geleceğimiz ve umutlarımızdır.

“Benim altın topum bu işte, diye bağırması. Sevincim, eğlencem, umudum, direncim, geleceğim, her şeyim. O var oldukça ben ölüme rahatça gidebilirim, ipi çekebilirsiniz şimdi.” (s.19)

3.3.1.4. Nohut Çocuk

3.3.1.4.1. Özet

Çocukları olmayan bir karı koca vardır. Kadın bir gün nohut ayıklarken “keşke bu nohutlar kadar çocuğum olsaydı” der. Bir anda o nohutların hepsi canlanır. Kadın

başta bu duruma çok sevinir. Ama sayıları çok olduğundan evde ne var ne yok yemeye başlarlar. Yaşlı çift bir yol bularak nohutların hepsinden kurtulurlar, ancak geriye bir tane nohut kalır.

Kadın bir gün babasına yemek götürsün diye nohutu gönderir. Nohut eşeğin kulağına oturarak ona yön verir. Tarlaya vardığında adam yemeğin ağırlığıyla bir ağaç altında uyur. Nohut ise ineğin kulağına oturarak tarlayı sürmeye başlar. O sırada oradan geçen padişah ineğin tek başına tarlayı sürmesine şaşırır. Tarlaya gidip adamı uyandırır ve işin aslını öğrenir. Padişah nohutu adamdan satın alarak saraya götürür.

Padişah, sarayda nohuta ne olmak istediğini sorar. Nohut deve çobanı olmak istediğini söyler. Padişah nohuta kırk deve verir. Nohut develeri otlatırken bir ağacın altında uykuya dalar ve otlamakta olan bir deve onu yer. Padişah geri dönmeyen nohutu aramak için develerin yanına gelir. Nohut, devenin midesinde olduğunu bağırır. Böylece kırk deveyi birden keserler ama nohut çocuk bir devenin karaciğerine saklandığı için onu bulamazlar. Kesilen etler fakirlere dağıtılır. Nohudun bulunduğu karaciğeri bir kadın alıp evine götürürken nohut ses çıkarır ve kadın ciğeri fırlatarak kaçar.

Nohut iki hırsızla karşılaşır ve onlarla arkadaş olur. Adamlar nohutu koyunları çalsın diye bir ahıra gönderirler. Nohut oradan nasıl bir koyun istediklerini bağıra bağıra sorar. Sesi duyan koyunların sahibi uyanır ve ahıra gelir. Nohut o sırada kendini gösterir ve adam gerisin geri kaçar. Nohut koyunlardan birini alarak hırsızlara götürür. Onlar koyunu pişirirken nohut da su doldurmaya gider ve bir sopayla su kabına vurarak “yapma dayı, koyunlarını ben çalmadım” diyerek bağırır. Hırsızlar koyunun sahibinin geldiğini sanarak kaçarlar. Nohut, pişmiş eti yer ve yoluna devam eder.

3.3.1.4.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Nohutların canlanması.
- Yaşlı çiftin bir nohut hariç diğer nohutları öldürmesi.
- Nohutun insanlara yardım etmek için farklı olaylar yaşaması.

3.3.1.4.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler nohut, yaşlı çift, padişah, iki hırsız, koyunların sahibi ve pekmezli adamdır. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir tasvir yapılmamıştır.

3.3.1.4.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Olayların başlama bitiş süreleri hakkında bilgi verilmemiştir.

Masaldaki mekânlar yaşlı çiftin evi ve tarlası, saray, develerin otladığı çayır, ahır ve hırsızların yaşadığı dere kenarıdır. Bu mekânlarla ilgili herhangi bir tasvirde bulunulmamıştır.

3.3.1.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.1.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “kalbur, mandıra, ağıl, değnek, tulum” kelimelerinin anlamlarının çocuklar tarafından bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.1.4.3.2. Atasözü ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “eli ayağına dolaşmak, hep bir ağızdan, silip süpürmek, kara kara düşünmek, aklını oynatmak, yola koyulmak, söz vermek, düşünüp taşınmak, üstüne gelmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.1.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,68, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,07’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.1.4.4. İletiler

B8. İsteklerimizin getireceği sonuçları düşünmeliyiz.

“Şu nohut taneleri kadar çocuklarım olsaydı, yalnızlıktan kurtulurduk, diye söylenmiş. (s.21)

...

Ben bunca çocukla ne yaparım, ne ederim? diyerek kara kara düşünürken kocası tarladan çıkagelmiş.” (s.23)

B9. Düşünerek, araştırma yaparak problemlerimizi çözebiliriz.

“Baş başa verip uzun uzun düşünmüşler. Bir ordu gibi kalabalık olan nohut çocuklardan nasıl kurtulacaklarını araştırmışlar. Sonunda yaşlı çiftçi çareyi bulmuş.” (s.23)

B10. İyiliklerin yanında olmalıyız.

C1. Adaletli olmalıyız.

“Nohut Çocuk, bugün de iyilere yardımcı olmak, kötülere cezalandırmak için dağ bayır dolaşıp duruyor.” (s.29)

3.3.1.5. Tembel Ahmet

3.3.1.5.1. Özet

Ülkelerin birinin padişahının üç kızı vardır. Padişahın kızları büyüüp evlilik çağına geldiklerinde padişah kızlarına “Artık evlilik zamanınız geldi, bana istediğiniz karpuzu seçip getirin, ben de o karpuzlardan kimi istediğinizi anlayayım ve sizi evlendireyim” diyerek bir konuşma yapar. En büyük kız olgun bir karpuz getirir ve vezirin en büyük oğluyla evlenir. Ortanca kız kıpkırmızı güzel bir karpuz getirir ve saraydaki yakışıklı subayla evlenir. En küçük kız bu yöntemi saçma bulur ve olmamış karpuzlardan birini getirir. Bunun üzerine padişah ülkedeki en tembel adamı buldurur. Bu adam Tembel Ahmet’tir. Padişah kızını onunla evlendirir.

Ahmet'in bütün bakımını üstlenen prenses, birgün Ahmet'i sopalayarak çalışması için evden gönderir. Ahmet bir kervana katılır. Bu kervanla birçok ülke gezer ve kervanları çölden geçerken suları biter. Bir kuyu bulurlar fakat kuyunun dibindeki delik kapandığı için kuyuda hiç su kalmamıştır. Kuyuya inmeye bir tek Ahmet cesaret eder ve kuyunun suyunu açıp kervanın yanına döner. Kervandakiler bu iyiliği için ona bir nar verirler. Ahmet bu narı karşı yönden gelen bir kervana vererek eşine gönderir.

Prensес narın içini açtığında içinin değerli taşlarla dolu olduğunu görür. Yaşadıkları kulübeyi yıkarak yerine çok güzel bir saray yaptırır. Ahmet eve döndüğünde sarayda yaşamaya başlarlar. Padişah gezintiye çıktığı birgün bu saraya konuk olur ve kızı ile damadının ne işler başardığını görür. Kendisi yaşlandığı için ülkenin yönetimini ikisine bırakır. Ahmet ve prensesin yönetimindeki ülkede işsizlik ve tembellik diye bir şey kalmaz.

3.3.1.5.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın kızlarını evlendirmek istemesi.
- En küçük kızın Tembel Ahmet'le evlenmesi
- Prensесin Tembel Ahmet'i para kazanması için evden göndermesi.
- Ahmet'in çalışkanlığıyla çok zengin olması.
- Prensесin Ahmet'in kazandıklarıyla saray yaptırması.
- Padişahın ülkenin yönetimini kızı ve damadına devretmesi.

3.3.1.5.2.1. Masalın Kahramanları

Tembel Ahmet, Tembel Ahmet'in annesi, padişah, padişahın kızları, padişahın en küçük kızı masalın kahramanlarıdır.

Ahmet'in başlarda çok tembel olduğu, sonrasında ise çok çalışkan olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.1.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda Tembel Ahmet'in şehirde iş yapması bir gün sürmüştür. Kervanın haftalarca gittiği, kervanın çöle gelince çölde günlerce gittikleri söylenmiştir. Diğer zamanlar belirsizdir.

Masalda olaylar sarayda, Ahmet'in kulübesinde, çölde, çöldeki kuyuda ve prensesin yaptırdığı sarayda geçmektedir. Sadece kuyu hakkında karanlık ve dehliz gibi olduğu söylenmiş, diğer mekânların tasviri yapılmamıştır.

3.3.1.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.1.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “tellal, üşengeç, miskin, ferman, buyruk, değnek, kazma, dehliz, tekin, kervan, servet, tasalanmak” kelimelerinin okuyanların anlam düzeylerinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.

3.3.1.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “yüz tutmuş, bir dediğini iki etmemek, günah benden gitti, gözü tutmamak, ceza çekmek, kulak kabartmak, yolunu tutmak, kız almak, boyun eğmek, ağzı kulaklarına varmak, üstüne gelmek, kan ter içinde kalmak, haklı bulmak, ömür sürmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.1.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede kelime başına düşen hece sayısı 2,75, cümle başına düşen kelime sayısı ise 9,68'dir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.1.5.4. İletiler

B11. Yapacağımız seçimler geleceğimizi etkiler.

B12. Kötü davranışlarımız kalıcı değildir. İstersek bu davranışlarımızı değiştirebiliriz.

B13. Sıkıntılı durumları kabullenmektense, o sıkıntının çözümüne uğraşmalıyız.

B14. Yapılan iyilik karşılıksız kalmaz.

“Senin bu iyiliğin unutulmaz, diyerek ona bir nar armağan etmişler.” (s.37)

B15. İnsanlardan medet umarak değil, kendi çabalarımızla bir yerlere gelmeye çalışmalıyız.

“Sevgili babacığım, diyerek sözlerini şöyle tamamlamış: Baba parasıyla zengin olmak kolay. Asıl önemli olan insanın kendi çalışmasıyla zengin olmasıdır.” (s.39)

3.3.1.6. Balıkçının Oğlu

3.3.1.6.1. Özet

Ülkenin birinde bir balıkçı vardır. Bu balıkçının bir oğlu olur ve çocuk büyüdüğünde babasının tuttuğu balıkları satmaya başlar. Balıkları satarken şarkı söyler. Sesi çok güzel olduğundan onun gelişini herkes camlarda bekler. Balıkçı birgün sarayın önünden geçerken, prenses onun hem sesine hem de kendisine âşık olur.

Prensese, balıkçıyı gizlice saraya alır, ona okumayı yazmayı öğretir. Güzel elbiseler giydirir. Prensese, balıkçıyı nazik bir insan haline getirir ve balıkçıdan kendisini babasından istemesini söyler. Balıkçı bunu kabul eder ama prensese eğer evlenirlerse hiçbir zaman balıkçı olduğunu başına kakmayacağını, yoksa bir daha hiç konuşmayacağını söyler ve bunu şart koşar. Prensese böyle bir şey yapmayacağına söz verir ve evlenirler.

Evlilikleri mutlu bir şekilde ilerlerken aralarında şakalaştıkları bir vakit balıkçı eliyle prensese vurur ve bunun üzerine prenses “Bu ne kabalık, bu vurduğun balıkçı tablası değil” der. Balıkçı o anda susar ve ertesi sabah evi terk eder.

Balıkçı bir gemiye tayfa olarak katılır. Prensese hem yaptığı hatadan hem de eşinin evi terk etmesinden dolayı üzüntüden yataklara düşer. Üzüntüsünün geçmesi için babasından bir gemi ve kırk kız tayfa alarak denize açılır. Eşini Mısırda, Mısır hükümdarının yanında çalgıcılık yaparken bulur.

Prensese, Mısır hükümdarıyla balıkçıyı konuşturabileceği üzerine iddiaya girerler. Eğer kaybederse tayfasını ona vereceğini söyler. Karşılığında bir geceliğine balıkçıyı ister. Prensese sabaha kadar eşine yalvarır ama başaramaz. Tayfasını kaybeden prensese bu sefer gemisi üzerine iddiaya girer ve yine kaybeder. Üçüncü gün canı üzerine iddiaya girer ve yine kaybeder.

Hükümdar, meydanda darağacını kurdurur ve bütün halk toplanır. Kalabalığın içerisinde balıkçı da vardır. Cellât tam ipi çekecekken balıkçı “Durun! O vurduğunuz balıkçı tablası değil, sultan kellesi” diye bağırır ve eşini kurtarır. Balıkçı, hükümdara durumu anlatır ve gemiyle tayfayı alarak memleketlerine dönerler.

3.3.1.6.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Balıkçının balıkları sarayın önünde satması.
- Prensese balıkçıya âşık olması.
- Balıkçı ve prensese evlenmesi.
- Prensese, balıkçıya verdiği sözü tutmamasından dolayı balıkçının evi terk etmesi.
- Prensese balıkçıyı bulmak için denizlere açılması.

- Prenses ve balıkçının yeniden kavuşması.

3.3.1.6.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın ana karakteri olan balıkçı için güzel sesli ve güzel yüzlü olduğu söylenmiştir.

Masalın diğer bir kahramanı prensesdir. Prensesin sarı saçlı ve güzel olduğu yazılmıştır.

Masaldaki diğer kahramanlar balıkçının babası, padişah ve Mısır hükümdarıdır. Bu karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.1.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalın başlama ve bitiş zamanları belirsizdir. Ancak geçen sürenin uzun olduğu sezdirilmiştir. Balıkçı, Mısır hükümdarının yanında altı ay kalmıştır.

Masaldaki mekânlar saray ve önü, balıkçının evi, Mısır hükümdarının sarayı, deniz ve meydandır. Buralarla ilgili tasvirler yapılmamıştır.

3.3.1.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.1.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masaldaki “halayık, tabla, belletmek, ut, tayfa, atlas, halat, tutum, konuk, ilmik, kasket” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.1.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan masalda “dört gözle beklemek, başına kakmak, kız istemek, dili tutulmak, ömür sürmek, para etmemek, yataklara düşmek, yola koyulmak, kellesini vurdurmak, bana mısın dememek, hayretler içinde kalmak, bahis tutuşmak, katı yürekli” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.1.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,56, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,11'dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.1.6.4. İletiler

A2. Hakkımız olmayan şeylere el uzatmamalıyız.

‘‘Bu para balıkların değerinden fazla, demiş. Hakkımız olmayan bir para olduğu için de bize uğur getireceğini sanmam.’’ (s.41)

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.

B16. Yaptığımız bizler için büyük ve kötü sonuçlar doğurabilir.

‘‘Padişahın kızıysa üzüntüden yataklara düşmüş.’’ (s.44)

B17. Hatalarımızın telafisi için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız.

3.3.2. Garip Nasıl Okuyacak⁶⁷

Bu kitap, elli beş sayfalık tek bir hikâyeden oluşmuştur. Hikâyeye, Büyük Kentten Ayrılış, Yolculuk Başlıyor, Serüvenli Yolculuk, Toprak Kayması, Veysel Karani'de, Yol Arkadaşım Garip, Garip'in Öyküsü, Ahlat Bölge Yatılı Okulu'nda, Bir Anda Yıkılan Umutlar, Okul Yolunda ve Garip Gidiyor başlıkları altında on bir bölüme ayrılmıştır. Kitaptaki hikâyeye yazarın yaşanmışlıklarından kaynaklanmıştır.

3.3.2.1. Özet

Doğma büyüme İstanbullu olan bir öğretmenin tayini Bitlis'e çıkar. Daha önce Anadolu'yu sadece okuduklarından bilmektedir. Bitlis'e atandığından mutludur. Böylelikle Anadolu'yu ve insanını tanıyabilecektir. Hazırlıklarını tamamlar ve uçakla Diyarbakır'a gitmek üzere yola çıkar.

---

⁶⁷ Adnan Özyalçiner, *Garip Nasıl Okuyacak*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012, s.1-55.

Öğretmen Diyarbakır'a vardığında Bitlis'e gidecek olan otobüslerin saati geçmiştir. Öğretmenin biran önce Bitlis'te olup görev yerini öğrenmesi gerekmektedir. Biletçiden Silvan arabalarına binmesi ve oradan da geçen kamyon veya tankerlerle Bitlis'e gidebileceğini öğrenir. Denildiği gibi yaparak Silvan'a varır ve orada bir kahvede bekleyerek geçen kamyonlara binmeye çalışır. Aradan saatler geçer ve bir tankere binerek yola çıkar. Sabaha karşı tanker durur. Toprak kayması nedeniyle yol kapanmıştır. Şoför onu Karani Türbesi'nde bırakır. Öğretmen, burada kendisini tepe yolundan götürmesi için kahveciyle anlaşır. Kahveci, yanında çalışan çocuk Garip'i öğretmenin yanına verir.

Öğretmen ve Garip birlikte yola çıkarlar. Aralarındaki samimiyet biraz ilerledikten sonra öğretmen Garip'e yaşam hikâyesini sorar. Garip göçmen bir obada doğmuştur. Geçen bahar mevsimi bu bölgede konuşlanmışlardır. Babası öldüğünden çadırının görevlerini dedesi ve annesi yürütmektedir. Bir gün obaya kaymakam gelir ve okul çağındaki çocukları yatılı okula götürür. Garip bu çocuklar arasındaki en çalışkan en azimli öğrenci olur. Birkaç ay okula devam ettikten sonra annesi onu okuldan alır. Garip'in kardeşi Kadir ölmüştür ve yanında çalıştığı ağanın hizmeti yarım kalmıştır. Annesi, Garip'i buğday karşılığı verilen hizmeti tamamlaması için ağanın yanına bırakır.

Öğretmen, Garip'in bu hikâyesinden çok etkilenir ve yolculukları bitmek üzereyken onunda kendisiyle gelip okula devam etmesini teklif eder. Garip bu teklifi hemen kabul eder. Birlikte vardıkları beldeden bir otobüse binerek Bitlis merkeze varırlar. Vardıklarında akşam olmuştur. Bir otel odası tutup orada gecelerler. Bir gün geç kalan öğretmen ertesi sabah Milli Eğitim Müdürlüğüne gider ve görev yapacağı okulun daha önce Garip'in okuduğu Ahlât Yatılı Bölge Okulu olduğunu öğrenir. Öğlene doğru Ahlat'taki okula varıp yerleşirler. Garip hemen derslere girmeye başlar ve çok mutludur.

Ertesi sabah olduğuunda Garip uyanmış ve hazırlanmış bir şekilde օđretmenin başında beklemektedir. Gitmek istediğini, ağanın yanındaki gօrevini bitirdikten sonra baharda yeniden geleceğini sօyler ve ondan kendisini tփrbeye gօtrecek bir arabaya bindirmesini ister.

Kış gelip geçer bahar olur ama Garip gelmez. Haziran ayının ortaları olduğuunda օđretmen İstanbul'a dօnmek üzere yola çıkar ve geldiği aynı yoldan dօner. Otobüsü Karani Türbesi'nde mola verir. օđretmen daha օnce orada karşılaştığı trbeciye Garip'i sorar. Adam, Garip'in vazifesinin bitince annesinin onu almaya geldiğini ve birlikte Suriye'ye doğru gօtklerini sօyler. Otobüs tekrar hareket ettiğinde օđretmenin içinde buruk bir boşluk vardır.

3.3.2.2. Hikâyenin Yapısı

Hikâyenin içerisinde Garip'in hayatını konu alan hikâye anlatılmıştır. İki hikâyede kahraman bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İstanbullu օđretmenin Bitlis'e atanması ve buraya doğru yola çıkması.
- օđretmenin, yolculuğunda Garip ile tanışması ve onun yaşam hikâyesini օđrenmesi.
- օđretmenin, Garip'i yanında okuması için okula gօtrmesi.
- Garip'in okuldan ayrılması ve ailesiyle birlikte başka yerlere gօ etmesi.

3.3.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede karşımıza çıkan ilk karakter İstanbullu օđretmendir. Bu օđretmen bütün olaylarda vardır. օđretmen daha sonra Diyarbakır garajındaki biletiyle karşılaşırız. օđretmen Silvan'a gider ve orada bir kahveciyle karşılaşır. Bu kahveci pala bıyıklı ve geniş omuzludur. Bitlis'e gitmek üzere bir kamyonu biner ve kamyonun şoförüyle tanışır.

Kamyoncu, öğretmeni Karani Türbesi'nde bırakır. Burada aksakallı, yaşlı bir türbedar ve kahvenin sahibi adam vardır. Öğretmen daha sonra Garip ile tanışır. Garip, iri ve kömür karası gözlü, başı tıraşlı, yüzü yuvarlak ve dolgun, boynu ince, konuşkan olmayan, çelimsiz görünümlü, zayıf bir çocuktur.

Garip'in hikâyesindeki kahramanlar Garip'in annesi, babası, dedesi, kardeşi Kadir, oba yaşlıları, kaymakam, veteriner, okul müdürü ve Senem haladır. Annenin obanın en güzel kadını olduğu, babanın çok güçlü bir yiğit olduğu, dedenin çok yaşlı kırçıl sakallı olduğu, Kadir'in zayıf bir çocuk olduğu ve okul müdürünün ufak tefek gözlüklü biri olduğu söylenmiştir.

Bir diğer karakter ise Bitlis Milli Eğitim Müdürüdür. Bu kişiyle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâye birkaç günün geçmesiyle başlar. Daha sonra öğretmenin yolculuğu başlar. Uçak sabah saat 9.30'da hareket eder ve saat 14.00'da Diyarbakır'a varır. Yolculuk dört buçuk saat sürer. Diyarbakır havaalanından merkeze geçmek yarım saat sürer. Öğretmenin merkezden Silvan arabalarının kalktığı benzinliğe gitmesi yarım saat sürer. Benzinciden Silvan arasındaki yol dört-beş saat kadar çeker. Silvan'a akşam vakti varılmıştır. Öğretmen dört saatten fazla Silvan'da bekler ve bindiği kamyon gece Karani Türbesi'ne varır. Öğretmen sabaha karşı yola çıkar ve öğle vaktinden biraz sonra tepenin ardındaki beldeye varır. Burada binilen otobüs akşam vakti Bitlis'e varır. Ertesi sabah Ahlat'a doğru yola çıkılır ve öğlen vakti varılır. Öğretmen daha sonra kışı geçirir ve haziran ayının ortasına kadar burada kalır.

Garip'in hayatını anlattığı hikâyede Garip'in üç ay okulda kaldığı söylenmiştir. Diğer zamanlar belirsizdir.

Hikâye İstanbul'da başlar. İstanbul'un kalabalık, ıslık ıslık, gürültülü, yüksek apartmanlı olduğu söylenmiştir.

Uçaktan, sık ağaçlı Bolu ormanı, yeni atılmış pamuklar gibi olan bulutlar, tepesi bulutları delen Erciyes Dağı, çeşitli renklerdeki kumaşlarla yamanmış yorgana benzeyen tarlalar, yemyeşil bahçeli kavak ve söğütlerle çevrelenmiş yanından dere akan Malatya havaalanı görülmüştür.

Diyarbakır'ın havaalanının çevresinin kuru otlarla kaplı olduğu, ortalığın toz toprak olduğu, şehrin surlarla çevrili, eski bir yer ve büyük olduğu söylenmiştir.

Silvan'ın bol sulu, yeşillikli ufak bir kasaba olduğu söylenmiştir. Buradaki kahvenin ortasında havuz olduğu ve havuzun ortasında da suyu sürekli akan bir çeşme olduğu anlatılmıştır.

Veysel Karani Türbesi'nde kubbeli, yüksek minareli, kocaman bir cami olduğu söylenmiştir.

Öğretmenin Garip'le birlikte yol aldıkları tepe yolu üzerinde birkaç dere yatağı, su kaynağının kenarı ve çamurlu dere kenarı vardır. Tepenin arkasındaki yamacın çalılık ve taşlık olduğu eklenmiştir.

Bölge Yatılı Okulunun yüksek bir düzlükte kurulduğu, ön tarafının Van Gölüne baktığı ve sazlık olduğu, arka tarafının bağlık bahçelik olduğu anlatılmıştır.

Bitlis'in yüz elli iki yüz bin nüfuslu olduğu, altı bin yedi yüz yedi kilometrekarelik genellikle dağlık bir alanda kurulu olduğu, kentin inişli çıkışlı, ortasından dere aktığı, sokaklarının dar ve karanlık olduğu söylenmiştir. Şehirdeki otelin hemen yanında dere aktığı anlatılmıştır.

Hikâyedeki bir diğer mekânda Milli Eğitim binasıdır. Burayla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “trolleybüs, arozöz, şilep, ibrik, güğüm, billur, sanduka, urgan, bucak, çağlayan, kırçıl, oba, buyruk, revir, pamuklu, aymak, geven” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.2.3.2. Atasözleri ve Deyimlerin

“Evdeki hesap çarşıya uymaz” atasözünün kullanıldığı hikâyede “uyku çekmek, kestirip atmak, yüz buruşturmak, kahkahalarını tutamamak, yola çıkmak, cebine indirmek, kana kana içmek, aradaki buzların erimesi, içi burkulmak, söz geçirmek, buyur etmek, kulak kesilmek, başüstüne, göz alabildiğine, içi açılmak, başı dönmek, yüz tutmak, el pençe divan durmak, söz getirmek, gözyaşlarını tutamamak, Allahısmarladık, taş kesilmek, sessizliği bozmak, gözleri parlamak, yerinde duramamak, orali olmamak, uykuya dalmak, ele geçirmek, kulak kabartmak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,88, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 5,78 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.2.4. İletiler

F1. Ülkemiz ve insanlarımız için nerede olursa olsun hizmet etmeliyiz.

B18. Yaşadığımızı yeri sevmek daha rahat yaşamamızda kolaylık sağlar.

B19. Çevremizdeki güzellikleri fark etmeli, değerini bilmeliyiz.

B20. Kendi yaptığımız planlar bizim istediğimiz gibi olmayabilir, aksaklıklar çıkabilir.

D1. Evdeki hesap çarşıya uymaz.

C2. Ailemiz içerisinde üzerimize düşen vazifeleri layıkıyla yerine getirmeliyiz.

B21. Amacımıza ulaşmak için yılmamalı, çaba harcamalıyız.

B22. Bilmediğimiz durumlarda bilenlerden yardım almalıyız.

C3. Okumak bütün çocukların hakkıdır.

C4. Her çocuk fırsat verilmeye değerdir.

B23. Karamsar insanlar olmamalıyız.

B24. Hiç kimseye taşıyamayacağı sorumluluklar yüklememeliyiz.

3.3.3. Ölümsüzleşen Bahçe⁶⁸

Bu kitap altı masaldan oluşmuştur. İlk masal dokuz, ikinci masal on yedi, üçüncü masal yirmi, dördüncü ve beşinci masal on, son masal ise sekiz sayfadır. Kitap toplam yetmiş dört sayfadır. Kitapta bulunan ilk beş masal söylencelere, son masal ise Evliya Çelebi'nin kitabındaki bir olaya dayanmaktadır.

3.3.3.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁶⁹

Adnan Özyalçiner, bu kitaptaki masalları yazarken geçmişteki olaylardan ve yaşantılardan yararlandığını, bu masalların Anadolu'da geçen tarihsel olaylara dayandığını; masallarda anlatılanların günümüzdeki olaylarla benzerlik gösterdiğini söylemiştir. Yazar, dünyamızda iyilik ve kötülüğün çatışmasının süregeldiğini vurgulamış, haklılığın, iyiliğin, dostluğun, kardeşliğin ve barışın egemen olması için elbirliğiyle çalışmamız gerektiğini anlatmış ve tıpkı Ölümsüzleşen Bahçe'deki gibi bir dünya oluşturmayı dilemiştir.

---

⁶⁸ Adnan Özyalçiner, *Ölümsüzleşen Bahçe*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s.1-74.

⁶⁹ Bu kısım Ölümsüzleşen Bahçe kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

3.3.3.2. Ölümsüzleşen Bahçe

3.3.3.2.1. Özet

II. Selim babası öldükten sonra tahta geçince Mimar Sinan'dan kendi adını ölümsüzleştirecek bir cami yapmasını ister. Böyle bir caminin yapımı için İstanbul'da uygun yer kalmadığı için Edirne'de yapılmasına karar verilir.

Caminin yapılacağı tepedeki evler ve bahçeler sahiplerinden satın alınır. Yalnız tek bir bahçe kalmıştır. O bahçenin sahibi Selim Dede'dir. Selim Dede bu bahçeyi ölen karısıyla birlikte oluşturmuştur, bu yüzden de bahçeyi satmak istemez. Hem de bu bahçe Selim Dede'nin geçim kaynağıdır. Mimar Sinan adamlarıyla gelip Selim Dede ile konuşur. Bahçeyi ölümsüzleştireceğine söz verir ve Selim Dede'yi ikna eder.

Caminin inşaatına hemen başlanır. Selim Dede her gün inşaatın bitmesini izler. Hergün yürüyerek caminin inşaatının oraya gider, yürüyemeyecek hale geldiğinde de evinin penceresinden caminin inşaatını izler.

Beş yıl süren caminin inşaatının bittiği gün Mimar Sinan'ın arabası, Selim Dede'yi alıp caminin oraya götürür. Mimar Sinan'la Selim Dede'yi hünkâr mahfelinin yanına giderler. Orada Selim Dede'nin bahçesi aynı şekilde bir çininin üzerine işlenmiştir. Çini o kadar canlıdır ki, Selim Dede bahçesini yeniden gördüğü için çok mutlu olur.

3.3.3.2.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatı tarafından okuyucuya aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- II. Selim'in tahta geçtikten sonra Mimar Sinan'dan kendi adına bir cami yaptırmasını istemesi.
- Caminin Edirne'de yapılmaya karar verilmesi ve caminin arsasındaki ev ve bahçelerin satın alınması.

- Mimar Sinan'ın bahçesini satmayan Selim Dede'yi ikna etmesi.
- Mimar Sinan'ın camiyi yapması ve söz verdiği gibi Selim Dede'nin bahçesini ölümsüzleştirmesi.

3.3.3.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar II. Selim, Mimar Sinan ve Selim Dede'dir. Mimar Sinan'ın akıllı, aksakallı, çalışkan, sözünün eri biri olduğu, Selim Dede'nin yaşlı, yoksul, gönlü bol, saygılı, sevecen ve duygulu biri olduğu söylenmiştir. II. Selim'in şefkatli ve adaletli olduğu sezdirilmiştir.

3.3.3.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olaylardan bir tek caminin inşaatının beş yıl sürdüğü söylenmiştir. Diğer olayların zamanları belirsizdir.

Hikâyedeki mekânlar saray, Selim Dede'nin bahçesi, Selim Dede'ye verilen ev ve Selimiye Camii'dir. Selim Dede'nin bahçesinin dillere destan olduğu, geniş olduğu, içerisinde her türlü yemiş ağacının ve renk renk çiçeklerin bulunduğu, ortasında bir elma ağacının olduğu söylenmiştir. Selimiye Camiinin dört minareli olduğu, yekpare taştan oyulmuş ulu bir heykel gibi olduğu, içerisinde şadırvan, süslü nakışlar ve çiniler bulunduğu söylenmiştir.

3.3.3.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “buyruk, ferman, yemiş, ark, bostan, tahtirevan, seyis, yedilmek, kollukçu, keski, palanga, mahfel, şakayık” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği düşünülmektedir.

3.3.3.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “başına geçmek, karar vermek, ününe ün katma, başım üstüne, dillere destan olmak, zora koşmak, sessizliği bozmak, hayran

kalmak, yüreği coşmak, ağzı sulanmak, gözyaşlarını tutamamak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.3.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,5, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,14’dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.3.2.4. İletiler

F2. Ülkemize hizmet etmeliyiz.

B25. Dünyaya faydalı şeyler bırakırsak, adımız sonsuza kadar devam eder.

B26. İyiliksever olmalıyız.

B27. Elimizdekileri paylaşmalıyız. Paylaşmak için illa zengin olmak gerekmez.

“Yalnız bahçede yetiştirdiği sebzeleri satardı Selim Dede. Salata, soğan, turp, ıspanak gibi şeyler. Geçimini onlarla sağlardı. Yoksul ama gönlü bol bir adamdı.” (s.3)

E2. Zorla güzellik olmaz.

“Padişahın buyruğuna göre, topraklarını vermemekte direnenlerin ne yapıp edilip ikna edilmesi gerekiyordu. Yalnız bütün bunlar güzellikle olacaktı. Ne olursa olsun zor koşmak yoktu. Buyruk böyleydi.” (s.4)

B28. Kimsenin kalbini kırmamalıyız.

B9. Aklımızı kullanırsak sorunların üstesinden gelebiliriz.

B29. Çalışkan olmalıyız.

A3. Verdiğimiz sözleri tutmalıyız.

3.3.3.3. Cennet Bursa

3.3.3.3.1. Özet

Cennet Bursa adlı öyküde üç hikâye anlatılmaktadır.

Birinci öyküde; hayvanlara, bitkilere, cinlere ve insanlara hükmeden Hazreti Süleyman Peygamber'in iki veziriyle beraber bugünkü Bursa şehrine gelmesi anlatılır. Sultan Süleyman buranın güzelliğine hayran kalır. Burada bir şehir kurup Saba Melikesi Belkıs'ın tahtını ve güzel gölü insanları buraya getirmeye karar verir. Su perilerinin yardımıyla sular altında kalan kenti ortaya çıkarır. Bu kent Can Boyu'nun kurduğu Can kentidir. Saba Melikesi Belkıs bu şehrin kraliçesi olur. Vezirlerde birisi şehrin güzelliği karşısında “cennet burası, cennet burası” diye bağırır. Diğer vezir bu sözleri “Cennet bursa, cennet bursa” diye işitir ve buranın adı Bursa olarak kalır.

İkinci öykü ise Annibal'ın ülkesi Kartaca'yı Romalılara kaptırması sonucu Btiniya kralı Prusias'a sığınmasını anlatır. Prusias, Annibal ve askerlerini bugünkü Uludağ'ın eteklerine yerleştirir. Annibal da bu iyiliğe karşılık orada kurduğu şehrin adını “Prusias” koyar. Romalılar, Annibal için Prusias'la anlaşır. Prusias'ın kendisine tuzak kurduğunu öğrenen Annibal şehirden kaçır. Kaçmaktan yorulan ve ümidini yitiren Annibal zehirle kendini öldürür. Adamları onu bugün ki Gebze'nin Eskihisar tepesine gömerler.

Üçüncü öyküde ise Sarı Kız, Sarı Kız'ın yaşlı annesi ve sarı inek anlatılır. Sarı Kız ve annesi tek başlarına yaşarlar. Geçimlerini ineklerinden sağdıkları sütle sağlarlar. Sarı Kız her gün ineğini otlatmaya götürür. Yine böyle bir gün ineğin otladığı çayırın karşı tepelerinden “Sarı Kız, Sarı Kız geleyim mi?” diye bir ses gelir. Sarı Kız korkarak ineğini de alıp evine döner. Annesine olup biteni anlatır. Annesi, ertesi gün tekrar oraya gidip, sese gelmesini söylemesini ister. Sarı Kız ertesi gün aynı yere gider ve sese gelmesini söyler. Ses bu sefer “Harlayarak mı geleyim, gürleyerek mi?” diye sorar. Sarı Kız aklına ilk gelen “harlayarak” kelimesini cevap

verir. İşte o zaman her yerden altın sarısı sular fişkırmaya başlar. O sular Bursa'da hala kaplıcalardan akmaktadır.

3.3.3.3.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Bursa hakkında bilgiler verilmesi.
- Sultan Süleyman'ın hikâyesinin anlatılması.
- Annibal'ın hikâyesinin anlatılması.
- Evliya Çelebi ve Kâtip Çelebi'nin kitaplarından alıntılar yapılması.
- Sarı Kız'ın hikâyesinin anlatılması.

3.3.3.3.2.1. Hikâyenin Kahramanları

İlk hikâyedeki kahramanlar Süleyman Şah, iki vezir, Saba Melikesi Belkıs, periler ve şehre yerleştirilen halktır. Vezirlerden birinin ağır işittiği ve Belkıs'ın çok güzel olduğu söylenmiştir. Şehre yerleştirilen halkın ela gözlü olduğu eklenmiştir.

İkinci hikâyedeki kahramanlar Annibal, kral Antiokhos, kral Prusias ve Annibal'ın yanındaki askerlerdir. Bu karakterler ilgili bilgi verilmemiştir.

Üçüncü hikâyedeki kahramanlar Sarı Kız ve annesidir. Sarı Kız'ın sarı uzun saçlı annesinin çok yaşlı olduğu söylenmiştir.

Bursa halkı için kırmızı yüzlü, kadınlarının güzel ve uzun boylu, nazik, endamlı, beyaz tenli, iyi kalpli ve kültürlü olduğu söylenmiştir.

3.3.3.3.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyelerin eski zamanlarda yaşandığı söylenmiştir. Olayların ne kadar sürdüğü belirsizdir. Ancak anlatılardan mevsimin yaz olduğu çıkarılabilir.

Hikâyedeki mekânlar Bursa, Belkıs'ın sarayı, Sarı Kız'ın evi, ineğin otladığı çayırdır.

Bursa, Uludağ'ın eteklerinde olduğu, her tarafın yeşillikli olduğu, doğal güzelliklerinin bol olduğu, sıcak sularının bol olduğu anlatılarak tanıtılmıştır. Bursa'da tarihi ve sanat değeri yüksek eserlerin çok olduğu eklenmiştir. Cennet kadar güzeldir. Çayırın yemyeşil otlu, renk renk çiçekli, iki yüksek tepenin arasında olduğu anlatılmıştır. Belkıs'ın sarayının ihtişamlı olduğu söylenmiştir.

3.3.3.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “endüstri, deva, dinlence, yöre, erguvan, boy, söylence, gezinti yeri, kükürt, ılıştırmak, hekim, ılıca, art, çıkın, tutam, harlamak, oluk” kelimelerinin anlamlarını bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.3.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “dünyanın dört bir yanı, akla gelmek, şaşkına çevirmek, beşiklik etmek, hayal kurmak, tadını çıkarmak, yurt edinmek, zahmet çekmek, buyur etmek, kulağı ağır işitmek, bozguna uğramak, haber almak, canını kurtarmak, ilgi göstermek, gönül borcu, başına iş açılmak, umudunu yitirmek, yaşam sürdürmek, canına kıymak, toprağa vermek, aklını çalmak, ağır ağır yürümek, gözü tutmamak, dili tutulmak, karar vermek, geleceği varsa göreceği de var, sabrı tükenmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.3.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,58, cümle başına düşen kelime sayısı ise 8,16'dır. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.3.3.4. İletiler

E3. Bir yer ne kadar güzel olursa olsun, onun güzelliğini fark edecek insanlar orada yoksa o güzellikler bir anlam ifade etmez.

“Haklısın vezirim, güzelliğine bir diyeceğim yok dersin, ama bütün bu güzelliklerin tadını çıkarıp bunu başkalarına da anlatacak olan insanoğlunun eksikliğini söylersin. Bunu ben de bilirim. İnsan olmazsa burası dağ başından başka bir şey olmaz.” (s.13)

B30. Yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeliyiz.

B31. Bizlere zor zamanlarımızda yardım edenlere vefa borcumuzu ödemeliyiz.

“Annibal, bozguna uğramış ordusunun askerleriyle burada güzel bir kent kurdu. Prusias’a olan gönül borcunu belirtmek için de kentin adını Prusia koydu.” (s.16)

A4. Kimseye ihanet etmemeliyiz.

B32. Ümidimizi kaybetmemeliyiz.

C5. Ailemize yardım etmeliyiz.

B2. Önyargılı olmamalıyız. Bizim kötü zannettiklerimiz iyi olabilir.

3.3.3.4. Çukurova’nın Bereketi

3.3.3.4.1. Özet

Bir zamanlar otlardan, çiçeklerden ilaçlar yapan yaşlı bir adam yaşarmış. Adamın Lokman adında bir oğlu varmış. Adam ölünce bildikleri unutulmasın diye her şeyi not almış. Lokman büyümeden babası ölmüş.

Çok yaramaz bir çocuk olan Lokman annesinin hiçbir sözünü dinlemez, boş boş gezer. Bir gün bal dolu bir kuyu görmüş. Arkadaşlarının yardımıyla kuyudaki balı çıkarırlar. En son peteğe sıra gelince Lokman’ın arkadaşları kuyunun kapağını kapatıp Lokman’ı içerde bırakırlar. Lokman karanlıkta taşlara dokunarak bir tünel bulur. Yürüye yürüye bir ovaya çıkar. Burada yılanların lideri Şahmeran ile karşılaşır. Şahmeran, Lokman’a çiçeklerin ve bitkilerin faydalarını öğretir. Aradan

yıllar geçer, Lokman, Şahmeran'ı gördüğünü kimseye söylememeye söz verip annesinin yanına dönmüş.

Lokman, babasının notlarına kendi bildiklerini de katıp babası gibi iyi bir hekim olur. Birgün padişah hastalanır. Bu hastalıktan kurtulmanın tek çaresi Şahmeran'ı kaynatıp yemesidir. Şahmeran'ı görenlerin bacakları pullu olduğundan vezir bütün halkı hamam götürüp tek tek izler. Lokman'ın da Şahmeran'ı gördüğü bu şekilde ortaya çıkar. Lokman yapılan işkenceler sonunda Şahmeran'ın yerini söylemek zorunda kalır.

Şahmeran, Lokman'ın kendisini kesmesi şartıyla hamam getirilir. Ölmeden önce Lokman'a suyunu kaynatıp ilk suyu vezire içirmesini, ikinci suyu kendisinin içmesini, etini padişaha yedirip üç gün suyunu vücuduna sürmesini tembihler. Kafasını da gömmesini ister. Lokman denileni yapar, vezir ölür, padişah iyileşir ve Lokman'da artık bütün bitkilerin konuşmasını duymaya başlar. Hangi bitkinin yanına gitse bitki ne işe yaradığını, hangi hastalığa şifa olduğunu söyler.

Hem padişah hem de halk tarafından çok sevilir bir hale gelen Lokman Hekim'den ölüme çare bulmasını isterler. Lokman Hekim dağları, tepeleri, bayırları dolaşmaya başlar; ölümsüzlük otunu bulmaya çalışır. Aramaktan yorgun düştüğü birgün bir ağacın altında uykuya dalar. Bir bitkinin sesine uyanır. Bu bitki ölümsüzlük bitkisidir. Bitkiden bütün bilgileri öğrenip bir kâğıda not alır. Bitkiyi de koparıp kâğıdın arasına koyar. Eve dönerken sabırsızlanıp kâğıda ve bitkiye bakmak ister. O sırada bir rüzgâr çıkar ve hem bitki hem kâğıt uçarak Ceyhan nehrine uçar. Ceyhan nehri bu bitkiyle karışıp Çukurova'yı bereketli bir şekilde sular.

3.3.3.4.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Yaşlı hekimin Lokman adında bir oğlunun olması.
- Lokman'ın Şahmeran'la karşılaşması ve bitkileri öğrenmesi.

- Padişahın hastalanması ve hastalığın çaresi için Şahmeran'ın öldürülmesi.

-Lokman Hekim'in ölümsüzlük otunu aramaya çıkması ve araması.

- Lokman Hekim'in sabırsızlığı yüzünden ölümsüzlük otunun ve bilgilerinin yazılı olduğu kâğıdın Ceyhan Nehri'ne düşmesi.

3.3.3.4.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Masaldaki kahramanlar yaşlı hekim, Lokman Hekim, Lokman'ın arkadaşları, Şahmeran, vezir ve padişaktır. Lokman'ın çocukluğunun çok yaramaz, laf dinlemeyen, haylaz biri olduğu, Lokman Hekim'in herkes tarafından sevilen bilgili biri olduğu, Şahmeran'ın başının insan başı gözdesinin yılan olduğu, bu yüzün ışıl ışıl olduğu söylenmiştir.

3.3.3.4.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayların eski zamanda yaşandığı söylenmiştir. Yaşanan olaylar uzun yıllar sürmüştür. Hikâyenin akışı içerisinde aylar sonra, yıllar sonra, aylar ayları, yıllar yılları izler belirteçleri kullanılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar Çukurova'nın içerisinde. Bu mekânlar Lokman Hekim'in evi, içi bal dolu kuyu, Yılanlı Kale, saray, hamam, Ceyhan nehri üzerindeki köprüdür. Çukurova'nın yüzölçümünün yedi bin iki yüz kilometre kare olduğu, batıdan Bolkar, doğudan Amanos Dağları'yla çevrili olduğu, uzunluğunun yüz, genişliğinin yetmiş kilometre olduğu, çok büyük olduğu, tarıma elverişli olduğu, yaz kış her yanının yemyeşil olduğu, insana ferahlık verdiği, esintili olduğu söylenmiştir. Kuyunun dibinin çok geniş olduğu, kapağı kapalı olunca zifiri karanlık olduğu, içerisinde uzun bir koridorun olduğu, duvarlarının keskin taşlarla kaplı olduğu söylenmiştir. Yılanlı Kale'nin Ceyhan'ın batısında bir tepede olduğu, tepeye iniş çıkışın olmadığı, kayalık olduğu söylenmiştir. Diğer mekânlarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.3.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘‘alüvyon, serpilmek, eğleşmek, çeper, yanıt, abanmak, soluk, sarp, bel, öbek, umar, deva, ferman, buyruk, marifet’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.3.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede ‘‘boşa gitmek, gözü gibi korumak, yolunda gitmek, sözünü geçirmek, uyku çekmek, ellerini ovuşturmak, sesini çıkarmamak, karanlığa gömülme, dile gelmek, zarar gelmek, çiğ süt emmek, yemekten kesilmek, söz almak, söz etmek, ezilip büzülme, başım üstüne, dili tutulmak, teslim olmak, karşı gelmek, dört dönmek, sözünü dinletmek, gözünden yaş dökülme, el üstünde tutmak, yaşam sürmek, içi geçmek, yola koyulmak, göz gezdirmek, çare bulmak, kavgaya tutuşmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.3.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,65, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,35 olarak tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.3.4.4. İletiler

B33. İnsanlara faydalı olacak işler yapmalıyız.

B27. Elimizdekileri paylaşmalıyız.

C6. Ailemizi üzecek davranışlar sergilememeliyiz.

B34. Dostlarımızı iyi seçmeliyiz. Yoksa dost bildiklerimizden zarar görebiliriz.

‘‘Dört yanından kavradıkları ağır mermer kapakla kıyunun başına geldiler. Kıyuuya eğilerek, payını bana bırak Lokman, hayır bana bırak, diye alay ederek

mermer kapağı kuyunun ağzına sıkıca kapattılar. Kapak kapanır kapanmaz ortalık kara karanlığa gömüldü.” (s.30)

B6. Zorda kaldığımızda ümitsizliğe kapılmamalı, çözüm yolları aramalıyız.

B35. İnsan için en güzel yer doğup büyüdüğü yerdir. Yaşadığımız yerlerin kıymetini bilmeliyiz.

B36. Faydalı insanlar olmamız için çok çalışmalıyız.

B37. Çıkarıcı, bencil insanlara fırsat tanımamalıyız.

A3. Verdiğimiz sözleri tutmalıyız.

B38. Sağlığımızı korumalıyız, sağlıklı olmak mutlu olmanın en temel taşlarından.

3.3.3.5. Ağrı Dağı'nın Öyküsü

3.3.3.5.1. Özet

Dünya oluşuktan sonra doğa canlı yaşamına uygun hale geldi. Dünya, canlıların yiyip içmesi için her türlü gıdayı cömertçe sundu. Fakat insanlar doğa gibi cömert olmadılar. Ellerindekini paylaşmak bir yana, onları korumak ve daha fazlasına sahip olmak için savaşılmaya başladılar. Böylece zenginlerle fakirler arasında uçurumlar oluştu.

Böyle bir dönemde Nuh adında akıllı bir adam, insanlara yaptıklarının yanlış olduğunu söyleyip, onları uyardıysa da dinleyen çok az kişi oldu. Nuh'un söylediklerini kimse ciddiye almadı, o konuştuğu üstüne gülüyorlardı. Nuh, onlara bu davranışlarından dolayı doğanın onlardan intikamına alacağını söyledi. Nuh, üç katlı büyük bir gemi yapmaya başladı. Gemi bitince her hayvan türünden birer çifti, kendisine inanan birkaç aileyi, karısını ve çocuklarını gemiye aldı. Nuh'un bir oğlu da babasına inanmayarak diğerleriyle birlikte kaldı. Kısa bir süre sonra şiddetli bir yağmur başladı. Yerden de sular fışkırıyordu. Göller, denizler taşmaya başladı. Her taraf sular altında kaldı. Nuh'a inanmayıp gemiye binmeyenler boğulup öldüler. Gemidekiler kırk gün yol aldılar. Tam erzakları bitecekken kırk birinci gün yağmur

kesildi, güneş çıktı. İnsanlar geminin güvertesine çıktılar. Nuh, ilerde Kısırdağ'ın tepesini gördü. Gemiye oraya sabitledi. Bu dağ çoraktı. Ne bir yiyecek ne de bir ot vardı burada. İnsanlar umutsuzluk içinde gemiye geri döndüler.

Gece yarısı olduğunda dağ ve gemi sallanmaya başladı. İnsanlar korkuyorlardı. Nuh, Kısırdağ'ın acı çektiğini söyledi. Bu durum sabaha kadar sürdü. Sabah olduğunda Kısırdağ'ın yanında yemyeşil görünen, dereleri olan yeni bir dağ gördüler. Nuh, dağın bütün gece ağrı çekerek bu dağı oluşturduğunu söyledi. Bu nedenle bu dağlara Ağrı adını vermeye karar verdiler. İnsanlar ve hayvanlar burada yeniden üremeye başladılar ve dünya bugünkü haline geldi.

3.3.3.5.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açısıyla yazılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Toplumun bozulması.
- Nuh adında akıllı bir adamın doğanın insanlardan intikamını alacağını söylemesi.
- Hiç kimsenin Nuh'a inanmaması.
- Nuh'un büyük bir gemi yapması, her tür hayvandan bir çift alması ve ona inanan insanların gemiye binmesi.
- Dünyanın suyla kaplanması.
- Geminin kırk gün yol aldıktan sonra Kısırdağ'ına varmaları.
- Dağın ağrı çekerek yeni bir dağ oluşturması ve bu tepeler Ağrı Dağı denmeye başlanması.

3.3.3.5.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterler Nuh, Nuh'un ailesi, zengin insanlar, fakir insanlardır. Nuh'un akıllı olduğu, zengin insanların binlerce dönüm toprağının olduğu, saraylarda

gece gündüz yiyip içtikleri, zalim oldukları, fakirlerin bir karış toprağı olmadığı, açlıktan öldükleri, mazlum oldukları söylenmiştir.

3.3.3.5.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede, geminin yapılmasına kadar çok uzun bir süre geçtiği söylenmiş, geminin kırk gün yol aldığı ve kırk birinci günün yaşandığı anlatılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar toplumun yaşadığı yer, gemi ve Kısırdağ'dır. Geminin horoza benzediği söylenmiş, önünün horozun gagasına, gövdesinin horozun gözdesine, arkasının horozun kuyruğuna benzediği söylenmiştir. Kısırdağ'ın çorak, kayalık, üzerinde hiç bitki olmayan bir yer olduğu aktarılmıştır.

3.3.3.5.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “çağıl, yel, ağıl, yontmak, zift, dümen, kamara, ambar, curcuna, bark, güverte, üremek, sığ” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.3.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “bağrını açmak, yüzüne bakmamak, göz koymak, kulak asmak, yola getirmek, üstüne yürümek, ne halin varsa gör, nara atmak, ıslık çalmak, sevinci kursağında kalmak, ağzını bıçak açmamak, ağzına bakmak, adını koymak, dünyanın dört bir yanı” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.3.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan incelemede metinde kelime başında düşen ortalama hece sayısı 2,88, cümle başına düşen kelime sayısı ise 8,94 olarak tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.3.5.4. İletiler

C7. Doğadaki her şeyde bütün insanların eşit hakkı vardır.

C8. Adaletsiz hayatı oluşturan insanlardır.

C9. Haksızlık yapmamalıyız.

B39. Yardımsever olmalıyız.

‘‘Doğa, her zamanki gibi, üstünde yaşayan bütün canlılara bağrını açmıştı. Açmıştı ya, insanlar, birbirlerine doğanın onlara davrandığı gibi davranmıyorlardı. Toprakları bölmüşler, çevresine çit çekmişlerdi. Kimse kimseyi dikenli çalılarla çevirdiği toprağına sokmuyor, giren olursa boğazına sarılıp öldürüyordu. Kimileri, binlerce dönüm çitli toprağa, meyve bahçelerine sahipken, kimileri bir karış topraktan yoksundu. Koca koca şehirler kurmuş, saraylar yapmışlardı. Kimileri, bu saraylarda gece gündüz yiyip içerken, ötekiler yoksul kulübelerinde açlıktan öliüyordu.’’ (s. 45,46)

B40. Haksızlık karşısında sessiz kalmamalıyız.

‘‘İşte o dönemde, Nuh adında akıllı bir adam yaşıyordu dünyada. Bütün olan biteni görüyor, yapılanların yanlış olduğunu söyleyerek insanları uyarmaya çalışıyordu.’’ (s.46)

B41. Doğrunun ve haklının yanında olmalıyız.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

‘‘Doğa, bir gün sizden öcünü alacak, dedi. Onun cömertçe dağıttığını sizler eşitçe paylaştırmıyorsunuz çünkü. Bunu yapmak isteyenleri de zindanlara atıyor, işkence ediyor, öldürüyorsunuz. Birgün gelecek, bu sessiz doğa mezar olacak hepinize.’’ (s.46)

B14. İyilik eden iyilik bulur.

E4. Savaşlar birçok masum insana mezar olur.

‘‘Bu savaşlarda ölen hep yoksullardı. Çünkü yalnız onlar askere alınırdı. Varlıklılar saraylarından dışarı çıkmazlardı.’’ (s.46)

B43. Sabırlı olmalıyız.

B32. Ümidimizi kaybetmemeliyiz.

3.3.3.6. Yedi Uyurlar

3.3.3.6.1. Özet

Nuh’un gemisi Ağrı Dağı’na oturmuş, dünya buranın çevresinde yeniden kurulmuştur. Yüzyıllar boyunca eşitlik ve kardeşlik egemen olmuştur. Nuh’un kurallarının hüküm sürdüğü dünyada, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde fakir ve kimsesiz bir çoban yaşamış. Çoban, koyunları otlatırken kulağına bir sinek konar. Çoban sineği kovalarken, sinek bir ağacın kovuğuna girer. Çoban da peşine girer. Çoban, kovukta yassı bir taş bulur. Taşın üzerinde altında bir hazin olduğu ama taşı kaldıranın öleceği yazılıdır. Çoban kurnazlık edip Molla Ahmet’i kandırır ve taşı ona kaldırır. Taş kalkınca hazine ortaya çıkar. Hazine odasında bir kılıç vardır. Kılıcın üzerinde, hazineye ilk gireni bu kılıçla kim öldürürse hazinenin onun olacağı yazılıdır. Çoban hemen kılıçla Molla Ahmet’i öldürür.

Çoban bu hazineyle çok zengin olur. Malına mal kattıkça iyice kötü bir insan olmaya başlar. Zenginliği sayesinde ülkeyi ele geçirir ve zalim bir kral olur. Adına Nemrut denmeye başlar. Kendisini tanrı olarak ilan eder. Nuh’un getirdiği eşitliği ve adaleti savunan İbrahim’i büyük bir ateşe attırır fakat ateş gül bahçesine dönüşür ve orada balıklı bir göl oluşur.

Bir gün yine Nemrut’un kulağına bir sinek konar ve Nemrut sineği kovmaya çalışırken, sinek kulağından içeri girer. Nemrut, kendine bir tokmak yaptırır ve vezirlerine bu tokmakla kafasına vurmalarını söyler. Baş vezir, hiçbir şeyden korkmayan bir kralın ufacık bir sinekten nasıl korktuğunu söylemesi üzerine Nemrut bütün vezirlerin boyunlarının vurulmasını emreder. Vezirler, Nemrut’un zulmünden kaçmayı başarırlar. Yolda bir çobanla karşılaşırlar. Çoban ve köpeği de onlarla

birlikte kaçmaya başlar. Toplam yedi kişi olmuşlardır. Yedi yoldaş buldukları bir mağaraya girerler ve uyurlar. Uyandıklarında başvezir hem yiyecek almak için hem de şehirde neler olup bittiğini öğrenmek için çobanın kıyafetlerini giyerek şehre gider.

Şehirde neredeyse her şey değişmiştir. Kıyafetler, yapılar, sokaklar başvezirin bildiği gibi değildir. Ekmek almak için bir fırına girer. Fırıncı, baş vezirin uzattığı Nemrut'un altınını nereden bulduğunu sorar ona. Fırıncıyla baş vezir için içinden çıkamaz ve kralın yanına giderler. Nemrut, başındaki sineği çıkarmak için başına vura vura öleli tam üç yüz elli yıl geçmiştir. Ülke onun ölümünden sonra tekrar adaletle yönetilmeye başlanmıştır. Kral adamlarıyla birlikte başvezirin anlattığı mağaraya doğru yola çıkar. Amacı yedi arkadaşı yanına getirtmektir. Başvezir, arkadaşlarının yanına gider ve olanları anlatır. Kralın da kapıda beklediklerini söyler. Yeni düzene uyum sağlayamayacaklarını düşündüklerinden mağaranın kapısını taşlarla kapatırlar ve ölüm uykusuna yatarlar. Askerler onları ne kadar arasalar da bulamazlar.

3.3.3.6.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Nemrut'un hazine bularak ülkenin yönetimini ele geçirmesi.
- Nemrut'un herkese zulmetmesi.
- Nemrut'un başına sinek girmesi.
- Kendine karşı gelen vezirlerinin ölüm emrinin verilmesiyle vezirlerin kaçması.
- Altı vezirin yolda karşılaştıkları bir çoban ve onun köpeğiyle bir mağarada saklanmaları.
- Yedi yoldaşın mağarada üç yüz elli yıl uyumaları.

3.3.3.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Nemrut, Molla Ahmet, başvezir, diğer beş vezir, çoban, fırıncı, baş vezirin torunun torunu ve kraldır. Nemrut'un kurnaz ve zalim olduğu, vezirlerin akıllı olduğu, baş vezirin torununun torununun yaşlı ve beyaz sakallı olduğu yazılmıştır. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.3.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede yedi yoldaşın üç yüz elli yıl uyuduğu yazılmıştır. Diğer zamanlar belirsizdir.

Hikâyedeki geniş mekân Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Hikâye ıssız bir dağda başlar. Daha sonraki mekânlar şehir, Nemrut'un sarayı ve mağaradır. Buralarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.3.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “yöre, üremek, kovuk, sığıntı, buyurmak, hekim, kollukçu, kolaçan etmek, kalp” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.3.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “dünyanın dört bir yanı, lafa tutmak, kolları sıvamak, el koymak, can yakmak, hiçe saymak, astığı astık kestiği kestik, elinden bir şey gelmemek, acı çekmek, gücü yetmek, boyun vurmak, kan ter içinde kalmak, gözleri yuvalarından uğramak, aklına gelmek, ayak bağı olmak, zorunda kalmak, yer yarıp içine girmek” deyimlerine rastlanılmıştır.

3.3.3.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 1,9, cümle başına düşen kelime sayısı ise 9,4'dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.3.6.4. İletiler

C11. Bütün insanlar eşittir ve aynı haklara sahiptir.

B106. Hayatımızda karşımıza bizi kandırmaya çalışan insanlar çıkabilir.

B40. Haksızlık karşısında sessiz kalmamalıyız.

B164. Her insanın zayıf bir tarafı vardır.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B163. Çevremizdeki insanlar yerine kararlar vermemeliyiz, onlara danışarak iş yapmalıyız.

3.3.3.7. Beç Kalesi

3.3.3.7.1. Özet

Bu hikâyede, Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı kitabındaki Avusturya bölümü anlatılmıştır. Osmanlıların Beç dedikleri Viyana kenti anlatılmıştır. Kentin her sokağında birbirinden ilginç heykeller vardır. Bu heykeller sokağa adlarını vermişlerdir. Bu heykeller çalışan heykellerdir ve bazıları saati bildirmektedir.

Bu şehrin kralının bir akrabasının başına savaşta kurşun girer. Kral, akrabasını Viyana'daki cerrahlara gönderir. Stefan Kilisesi'nin başcerrahı adamı ameliyata alır. Ameliyat sırasında Evliya Çelebi de oradadır. Adama bir sıvı içirtirler ve adam bayılır. Cerrah, adamın başındaki deriyi keser ve kurşunu çıkarır. O bölgedeki irin temizlendikten sonra deri karıncalar yardımıyla dikilir. Adam on beş gün sonra ayağa kalkar.

3.3.3.7.2. Hikâyenin Yapısı

Kahraman bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Evliya Çelebi'nin Viyana'ya gitmesi.

- Viyana sokaklarını gezip anlatması.
- Kralın akrabasının savaşta yaralanması.
- Cerrahbaşının adamı ameliyat etmesi.

3.3.3.7.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Evliya Çelebi, Ali Zaim, cerrahbaşı ve kralın akrabasıdır. Cerrahbaşının, sade beyaz giysili, başında takke, elinde eldiven olduğu, kralın akrabasının başının Adana kabağı gibi, burnunun Mora patlıcanı gibi olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.3.7.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Metinde öğle vakti, akşama yakın zaman tabirleri kullanılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar Viyana kenti, Fil Meydanı, Siyaset Meydanı, Hekimler Çarşısı, Stefan Kilisesi'nin tımarhanesi, cerrahbaşının sıcak camlı odasıdır.

3.3.3.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.3.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “kemer, hekim, akçe, teke, kalpak, külah, besbase, kebabe, darülfül, kakarla, imaret, tımarhane, nafaka, mengene, burgu, merhem, amber, dirhem” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.3.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “gözlerini devirmek, hayrette kalmak, damarı kabarmak, deva bulmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.3.7.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,61, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,2 olarak tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.3.7.4. İletiler

E5. Farklı yerler görmek insanın bilgisini ve kültürünü artırır.

*“Aferin, Tanrı mutlu etsin, sen bu bilimi öğrenseydin iyi bir cerrah olurdu.
Bakışından anladım ki bu dünyada çok şey görmüşsün, dedi.” (s.73)*

B30. Zor durumdaki insanlara karşı merhametli olmalıyız, onlara yardım etmeliyiz.

“İhtiyar esirlere birkaç akçe verelim diye kese çıkardım.” (s.70)

B44. İşimizi dikkatli yapmalıyız.

3.3.4. Sabırtaşı Çatladı⁷⁰

“Sabır Taşı Çatladı” kitabı beş masalın bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Kitap toplam yetmiş üç sayfadır. İlk masal on yedi, ikinci ve üçüncü masal on beş, dördüncü masal on iki, son masal ise on dört sayfadır. Kitaptaki masalların oluşumuna Türk masalları kaynaklık etmiştir.

3.3.4.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁷¹

Adnan Özyalçiner, emeksiz, çabasız hiçbir şeyin elde edilemeyeceğini ve aklın gücünü bizlere en güzel anlatan masalların tükenmez bir kaynak olduğunu vurgulamıştır. Mutluluğun, iyiliğin, güzelliğin, doğrunun egemen olmasıyla sonuçlanan masalların, bizler için önemli örnekler olduğunu anlatan yazar, eskiden her çocuğun masal dinleyerek büyüdüğüne; fakat günümüzde ne büyüklerin masal anlatabilecek ne de çocuklarının masal dinleyebilecek bir ortamının olduğuna dikkat

⁷⁰ Adnan Özyalçiner, *Sabırtaşı Çatladı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s.1-73.

⁷¹ Bu kısım Sabırtaşı Çatladı kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

çekmiştir. Bu nedenle yazar, en azından okuyabileceğimiz masal kitaplarının bulunması gerektiğini söylemiştir.

3.3.4.2. Sabırtaşı Çatladı

3.3.4.2.1. Özet

Bir zamanlar ülkenin birinde yoksul bir ana kız yaşarmış. Kız evlilik çağına gelmesine rağmen hiç isteyen yokmuş. Hâlbuki kız çok güzelmiş. Küçük bir kulübede yaşadıkları için kimsenin onların varlıklarından haberi yoktur. Kız her sabah pencerenin kenarında haline ağlar. Böyle bir sabah bir kuş pencerenin kenarına gelip “Kırk gün kırk gece ölü bekleyeceksin, kırk birinci gün muradına ereceksin.” der. Kız ve annesi bu durumdan çok korkarlar. Kuş her sabah gelmeye devam ettiğinden başka bir yere taşınırlar ama kuş gelmeye devam eder.

Anne kız kuştan kurtulmak için başka bir ülkeye gitmeye karar verirler. Hiç paraları olmadığından gündüzleri yürüyerek geceleri de bir kaya dibinde uyuyarak yola devam ederler. Birgün uyandıklarında başlarının üstünde bir kartalın onlara baktığını görürler. Kartal pençeleriyle kızı kaptığı gibi havalanır. Kartal uçmayı bitirdiğinde kızı kayalıkların ortasındaki bir saraya bırakır. Kız saraya girdiğinde yatakta yatan ölü genç bir erkeği görür. Kız bu durumdan korkuya kapılır ve saraydan kaçmaya çalışır ama sarayın hiç çıkış kapısı yoktur. Kız, sarayda bulunan yiyeceklerle karnını doyurur, elbiseleri giyer ve ziynet eşyalarını takınır. Yirmi gün ölünün başında bekledikten sonra dışarıdan bir kervanının geçtiğini görür. Saraydaki altınların bir kısmıyla kervandan bir cariye satın alır. Geriye kalan yirmi gün cariye kızın her isteğini yerine getirir, ona yardımcı olur. Kırkıncı günün gecesi cariye kızın isteklerini yerine getirmeyi yorar ve uyumasını sağlar. Kız uyuduğunda cariye, onun kıyafetlerini giyerek gencin başında beklemeye başlar. Sabah olduğunda genç uyanır ve başında bekleyen cariye bulur. Genç, kırk gün başında cariyenin beklediğini zannederek kıza evlenme teklif eder. Kız uyandığında cariyenin oyununa geldiğini görür ama yapacak bir şeyi yoktur. Cariye kızın kendi hizmetçisi olduğunu söyler.

Genç, cariyeyi ülkesine götürür ve kırk gün kırk gece düğün yapılır. Kız da sarayda hizmetçi olarak çalışmaya başlar. Padişah, seyahate gideceği birgün saraydaki herkese dönüşte ne getireceğini sorar. Herkes kıymetli eşyalar isterken, kız bir hançer ve sabırtaşı ister. Padişah bu isteğe bir anlam veremez ama yine de isteği kabul eder. Dönünce kıza istediklerini verir ve bunlarla ne yapacağını merak ettiğinden o mutfakta çalışırken odasına gider ve gizlenir.

Yoksul kız ağlayarak başından geçenleri sabırtaşına anlatır. Kız anlattıkça sabırtaşı şişer ve çatlar. Daha sonra kız hançeri tam kalbine saplayacakken padişah saklandığı yerden çıkar ve kıızı durdurur. Kıızı yanına alıp cariyeyi yine bir kervana verirler. Padişah kızın annesini buldurup saraya aldırır. Padişahla kız evlenir ve ömür boyu mutlu yaşarlar.

3.3.4.2.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Yoksul kızın penceresine bir kuşun konarak kıza bir şeyler söylemesi.
- Kız ve annesinin kuştan kaçmak için yollara düşmeleri.
- Kız ve annesi yoldayken bir kartalın kıızı kapıp kayalıkların arasındaki bir saraya götürmesi.
- Kızın sarayda ölü yatan gencin başında kırk gün beklemesi.
- Kırkıncı gün kızın bir kervandan alığı cariyenin kıızı kandırarak onun yerine geçmesi.
- Gencin, başında cariyenin beklediğini zannederek cariyeye evlenmesi.
- Olayların aslının ortaya çıkması ve gencin cariyeyi sarayda kovarak kızla evlenmesi.

3.3.4.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar kız, kızın annesi, kervancı, cariye ve gençtir. Kızın çok güzel, iyiliksever, pırıl pırıl kalpli, karıncayı bile incitmeyen biri olduğu söylenmiştir. Gencin iyi kalpli ve yakışıklı olduğu anlatılmıştır. Cariyenin kötü niyetli ve çıkarıcı olduğu sezdirilmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.4.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

İlk olayın ne kadar sürede yaşandığı bilinmiyor fakat kuşun kızın yanına gelmesi hep sabah vaktindedir. Kız ve annesi yola çıktıktan sonra üç gün yol alıyorlar ve dördüncü gün bir çöle geliyorlar. Beşinci günün sabahı kartal kızı kaçırıyor ve kız gencin başında kırk gün bekliyor. Daha sonra kırk gün kırk gece düğün yapılıyor ve sonraki olayların ne kadar sürede yaşandığı belirsiz bırakılmıştır.

Masaldaki ilk mekân kız ve annesinin yaşadığı kulübedir. Buranın çöplüğün içinde küçücük derme çatma bir kulübe olduğu söylenmiştir.

İkinci olarak karşımıza çıkan mekân şehirdeki parktır. Burayla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Diğer bir mekân ise kız ve annesinin gittikleri yoldur ve bu yolun üzerinde kupkuru bir çöle gelirler. Çölün bitiminde yeşil bir ova olduğu söylenmiştir.

Mekânlardan birisi de Kaf Dağı'ndaki saraydır. Bu sarayın çorak, üzerinde tek bir bitki bile olmayan yüksek bir kayalığın üzerinde olduğu söylenmiştir. Sarayın içi hakkında tasvir yapılmamıştır.

Son mekân ise ülkenin sarayı, bu sarayın içindeki kızın odası ve padişahın odasıdır. Bu yerlerle ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.4.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.4.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “tekerlenmek, pervaz, azık, kovuk, çorak, atlas, kırmalı, şamdan, billur, kın” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.4.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “burun kıvrırmak, muradına ermek, tir tir titremek, dile gelmek, karar vermek, yola çıkmak, yola koyulmak, dili damağına yapışmak, karanlık çökmek, zorda kalmak, uyku çekmek, para etmek, gözleri kararmak, yol almak, boyun eğmek, canı sıkılmak, gözlerini dikmek, haber vermek, söz vermek, anlam verememek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.4.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan inceleme sonunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,79, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 6,12 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.4.2.4. İletiler

D2. İnsanları mal varlıklarına göre değerlendirmemeliyiz.

“Evlenme çağı gelmiş geçiyordu bile. Ama gel gör ki bu güzel kızı görmeye ne gelen vardı ne giden. Nasıl olsun? Bu yoksul kulübede böyle güzel kızın varlığından hiç kimsenin haberi yoktu ki. Olsa da yoksul diye burun kıvrıp geçerlerdi.” (s.3)

B32. Umutsuzluğa kapılmamalıyız.

D3. Zenginlik mutlu olmaya yeterli değildir.

C10. Ummadığımız insanlardan zarar görebiliriz.

“Cariye de bunu bekliyordu. Kızın altın işlemeli kadife giysisini kendi giydi. Cariye giysilerini de ona giydirip yatırdı kızı. Kendisi de billur aynanın önüne geçti, güzelce süslendi. Elmaslar, inciler takındı. Sonra da ölünün başında durup beklemeye başladı.” (s.12)

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B14. İyilik eden iyilik bulur.

B45. Bize karşı yapılan kötülöklere iyilikle karşılık vermeliyiz.

“Yüreği iyilikle dolu olan kız, ne onunla cezalandıralım, ne ötekiyle, diye karşılık verdi.” (s.16)

3.3.4.3. Yılan Şehzade

3.3.4.3.1. Özet

Bir zamanlar halkıyla beraber mutluluk içinde yaşayan bir padişah vardır. Bu padişahın kendisi gibi iyi yürekli güzel bir karısı vardır. Halk her ikisini de çok sevmektedir. Ancak zaman geçtikçe halk padişah ve karısından çocuk beklerler. Böylelikle ölkedeki mutluluk doğacak şehzadeyle devam edecektir. Ancak padişahın bir türlü çocuğu olmaz. Sorunun sultanda olduğunu düşünenler padişahın ondan boşanıp başka biriyle evlenmesini isterler. Fakat padişah eşini çok sevdiğinden bu tarz laflara kulak asmaz. Sultan, bu duruma üzüldüğünden her gece kalkıp namaz kılar ve dualar eder.

Yine böyle bir gecede sultan uykuya dalar ve rüyasında aksakallı bir yaşlı görür. Yaşlı adam hamur yoğurur ve yoğurduğu hamurları bir leğene koyar. Kadın yaşlı adama ne yaptığını sorar. Yaşlı adam bu hamurların insanların doğacak çocukları olduğunu söyler. Kadın kendi durumunu anlatıp kendisine de bir parça hamur yoğurup vermesini ister. Fakat yaşlı adam her şeyden haberi olduğunu ve kısmetinin böyle olduğunu söyleyerek kadının yalvarmasına aldıriş etmez. Kadın isteğinin kabul edilmeyeceğini anlayınca leğene elini daldırıp bir hamur kapmaya çalışır ama yaşlı adam engel olur. Kadının parmaklarının arasında hamur parçaları

kalır. Adam, kadına böyle bir şey yaptığından dolayı cezalandırılacağını söyler. Kadın uyanır ve bir süre sonra gebe kalır. Herkes sevinç içerisinde çocuğun doğumunu bekler. Ancak zamanı geldiğinde ebeler doğum yaptıracakken kadının karnından bir yılan başını çıkarır ve kendisini çıkarmaya çalışan herkesi ısırarak öldürür. Padişah bu durumu çözmek için ülkedeki bütün ebeleri seferber eder ama hiçbirisi yılanı sultanın karnından çıkarmayı başaramaz.

Ülkede yaşayan bir kız ve üvey annesi vardır. Üvey anne kızıdan bıktığı için padişaha kızının yılan çıkarabileceğini söyler. Kız her şeyden habersiz saraya getirilir. Olan biteni anlayınca bir gün mühlet ister ve gece rüyasında annesini görerek başına gelenleri anlatır. Annesi, ona bir tas kaynamış sütü sultanın odasına bırakmasını söyler. Sabah olduğunda kız denileni yapar ve yılan sütün kokusunu alarak sultanın karnından çıkar. Padişah kıza hazineden büyük bir miktar armağan eder ancak üvey anne kıza verilenlerle kendisine bir köşk yaptırır ve kızını da hizmetçi olarak çalıştırır.

Aradan yıllar geçer ve padişah, oğlunun yılan olmasından duyduğu üzüntüye dayanamaz ve ölür. Yılan şehzade iyice büyür. Yanına annesi dışında kimseyi yaklaştırmaz. Ülkenin bilginleri şehzadenin evlilik çağının geldiğini söylerler. Sultan her yere haber salar ama gelen bütün prensesler ve ülkedeki kızlardan gelenleri yılan şehzade ısırarak öldürmektedir. Bu durumdan dolayı artık kimse şehzadeyle evlenmeyi kabul etmez. Üvey anne kızıdan bıktığı için sultana kızının şehzadeyle evleneceğini söyler. Böylelikle ondan kurtulacaktır. Kız saraya getirildiğinde yine bir gün mühlet ister. Gece olduğundan rüyasında annesini görür ve annesi ona kirpi derilerinden yapılmış kırk düğmeli bir elbise giyerek şehzadenin yanına gitmesini önerir. Sabah olduğunda kız sultandan bu elbiseyi ister ve elbise dikilip kıza giydirilir. Kız şehzadenin odasına gider ve yatağa girer. Akşam olduğunda yılan kıza ısırarak için hamle ettiğinde dikenler ağzına batar. Yılan şehzade, kızdan elbisesini çıkarmasını ister. Kız, şehzadeye “Ben her düğmemi açtığımda sen de derinden bir parça yırtacaksın.” diyerek şart koşar. Şehzade şartı kabul eder ve kız her düğmesini açtığında o da derisinden bir parça yırtar. Düğmeler bittiğinde yılanın derisi tamamen

yırtılmış ve içinden yakışıklı bir delikanlı çıkmıştır. İkisi de birbirine aşık olur ve evlenirler. Ömür boyu mutlu bir hayat sürerler.

3.3.4.3.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişah ve sultanın çocuklarının olmaması.
- Sultanın rüyasında yaptığı bir hatadan dolayı yılan bir şehzade doğurması.
- Ülkede yaşayan üvey kızın yılanın içerisinden şehzadeyi kurtararak evlenmeleri.

3.3.4.3.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar padişah, sultan, rüyadaki yaşlı adam, üvey anne, kız ve şehzadedir. Padişah ve sultanın iyi kalpli, kötülük bilmeyen, adaletli, haksızlık yapmayan, altın yürekli, iyiliksever insanlar olduğu, üvey annenin kötü kalpli olduğu, şehzadenin yağız bir delikanlı olduğu, kızın güzel olduğu söylenmiştir. Yaşlı adamın beyaz saç ve sakallı olduğu anlatılmıştır.

3.3.4.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Fakat birtek şehzadenin doğumu için dokuz ay on gün beklenmiştir.

Masaldaki mekânlar saray, sarayın içerisindeki sultanın ve şehzadenin odası ve kız ve üvey annenin yaşadığı evdir. Buralarla ilgili herhangi bir tasvire rastlanmamıştır.

3.3.4.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.4.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “diretmek, muştı, karmak, buyruk, pare, kiriş, tellal, atlas, körpe, yağız” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği düşünülmektedir.

3.3.4.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “pusuda beklemek, son vermek, bir kulağından girip ötekinden çıkmak, gülüp geçmek, kız vermek, ağzını bıçak açmamak, namaza durmak, gözyaşı dökmek, deliye dönmek, ayaklarına kapanmak, karşılık vermek, ceza çekmek, el uzatmak, karar vermek, kafa kafaya vermek, karara varmak, ayakta dikilmek, zorunda kalmak, boyun eğmek, keyfine bakmak, vur patlasın çal oynasın, gözü doymak, para etmek, söz vermek, vakit kazanmak, gençliğine doyamamak, yüzünde güller açmak, dil dökmek, ömür sürmek, kendini yerden yere vurmak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.4.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,81, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 6,46’dır. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özellik taşımaktadır.

3.3.4.3.4. İletiler

A5. İyiliksever, adaletli, kötülük yapmayan insanlar olursak diğer insanlar tarafından da seviliriz.

B46. Dedikodulara kulak asmamalıyız.

B47. Açgözlü olmamalıyız.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B14. Yapılan iyilik elbet bir gün karşılığını bulur.

3.3.4.4. Üç Turunçlar ve Yoksul Kız

3.3.4.4.1. Özet

Bir zamanlar ülkenin birinde iyi kalpli bir padişaha yaşar. Uzun zaman sonra bu padişahın bir oğlu olur. Padişahın sevinci çok sürmeden sarayın falcıları ve

müneccimbaşı kötü bir haber getirirler. Şehzadenin kaderinin bir yoksulun iki dudağı arasından çıkacak söylere bağılı olduğunu söylerler. Padişah yoksulluğı kaldırarak bu kaderi değıştirebileceğini düşünür. Ne yapıp etse de yoksulluğı kaldıramaz ve en sonunda sarayın önüne bir çeşme yaptırır. Bu çeşmenin iki musluğu vardır, birinden yağ diğerinden bal akmaktadır. Böylelikle herkes gelip dilediğı kadar alabilecektir.

Şehzade delikanlılık çağına geldiğinde saraydan dışarı çıkmadığı için canı çok sıkılıyordur. Bahçeye çıkar ve altın topuyla oynamaya başlar. O sırada çeşmenin başına testilerini dolduran bir kız vardır. Şehzade kızını kendisiyle oynaması için davet eder. Öksüz kız üvey annesinin kızmasından korktuğı için özür dileyerek daveti geri çevirir. Şehzade, kızın olumsuz cevabına çok sinirlenir ve topu kıza fırlatır. Top, kızın ayağına dolaşır ve kız düşerek elindeki testileri kırar. Şehzade kızın arkasından kahkahalar atmaya başlar. Öksüz kız ağlayarak “Üç turunçların aşkına yanasın.” diyerek oradan koşarak uzaklaşır.

Önceleri öksüz kızın sözünü umursamayan şehzade bir süre geçtikten sonra kızın söylediklerini düşünmekten hiçbir şeyden zevk alamaz hale gelir. Üç turunçları bulmadan bu durumun düzelmeyeceğini anlar ve babasından izin alarak yola çıkar. Şehzade, yolda dev anasıyla karşılaşır. Dev anası, şehzadeyi tam yiyecekken şehzade, dev anasının memesinden süt emer ve onun sütoğılu olur. Şehzade, dev anasına başından geçenleri anlatır ve üç turunçlardan bahseder. Dev anası onu bu yoldan vazgeçirmeye çalışır ama başaramaz. En sonunda üç turunçları nerede bulacağını ve onları nasıl elde edeceğini anlatır.

Şehzade yoluna devam eder ve dev anasının öğütlerini yerine getirerek üç turunçları ele geçirir. Dönüş yolunda susadığı vakit turunçları kesip suyunu sıkacakken, üçüncü kestiğı turuncun içinden bir kız çıkar ve ona bir an önce eve dönmesini, döndüğü günün sabahında eline iki testi alıp içlerine yağ ve bal doldurması gerektiğini ve çeşmenin başında gördüğü ilk kıza onları vererek onunla evlenmesi gerektiğini söyler.

Şehzade bir an önce yola çıkar ve saraya varır. Babası ölmüştür. Kendisi de dışarıda olduğundan ülke başsız kalmış, savaş kapılarına dayanmıştır. Şehzade,

turuncun içinden çıkan kızın dediği gibi sabah olunca testileri doldurup çeşmenin başında bekler. Tam o sırada daha önce oyuna davet ettiği kız gelir. Şehzade, testileri kıza verip, evlenme teklif eder. İkisi birlikte ülkeyi eski günlerine kavuştururlar.

3.3.4.4.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Ülkenin padişahının çocuğu olması.
- Şehzadenin öksüz bir kızın kalbini kırıp ahını alması.
- Şehzadenin ahı çözmek için yollara düşmesi.
- Şehzadenin kızın gönlünü alıp onunla evlenmesi.

3.3.4.4.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar padişah, şehzade, öksüz kız, dev anası ve turunçların içinden çıkan kızdır. Padişahın iyi kalpli, adaletli, şehzadenin başta haylaz, sonradan iyi bir insan olduğu, dev anasının çok büyük olduğu, öksüz kızın kırmızı yanaklı ve çok güzel olduğu, turunçlardan çıkan kızın güzel olduğu söylenmiştir.

3.3.4.4.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Olayların başlama ve bitişi arasındaki sürenin çok uzun bir zaman dilimi olduğu sezdirilmiştir.

Masaldaki mekânlar saray, sarayın önündeki çeşme ve Kaf Dağı'nın ardındaki devin sarayı çeşmenin altın ve gümüşten olduğu, devin sarayının bahçesinin büyük ve çok güzel bir yer olduğu söylenmiştir. Diğer mekânlar hakkında herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.4.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.4.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen ‘‘yatır, adak, müneccim, yazgı, yakınmak, lüle, testi, serpilmek, şehzade, belde, hekim, derman, sarp, billur’’ kelimelerinin anlamlarının masalı okuyan çocuklar tarafından bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.4.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda ‘‘nur topu, haber getirmek, elinde olmamak, adak adamak, hak yemek, aklına gelmek, canı sıkılmak, vakit geçirmek, canına tak etmek, ses çıkarmamak, yola koyulmak, çileden çıkmak, gözleri dolmak, yüreği parçalanmak, omuz silmek, keyfine bakmak, yataklara düşmek, içini kemirmek, yola çıkmak, bağrına taş basmak, yol almak, yolunu kesmek, yol yakinken vazgeç bu sevdadan, zorunda kalmak, yola baş koymak, günah benden gitti, can kulağıyla dinlemek, aklından çıkmak, ele geçirmek, yolun açık olsun, öğüt tutmak, akli başına gelmek, göz geçirmek, taş kesilmek, nişan almak, çıkar yol olmaması, karar vermek, boyun borcu, yolu gözlemek, yolunu tutmak, gönül almak, kıpkırmızı kesilmek, ömür sürmek’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.4.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başın düşen ortalama hece sayısı 2,56, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 6,62’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.4.4.4. İletiler

B32. Umutsuzluğa kapılmamalıyız.

B9. Olumsuz durumlar karşısında aklımızı kullanarak çözüm yollarına ulaşabiliriz.

B22. Çevremizdeki insanlardan akıl almak çözemediğimiz problemlerin çözümüne ulaşmamızı sağlar.

A6. Yoksulların hakkını gözetmeliyiz.

B48. Sadece bizim mutluluğumuz önemli değildir. Çevremizdeki insanları da mutlu etmeye çalışmalıyız.

B49. İnsanları kendi isteklerimizi yapmaya zorunlu tutamayız.

B28. İnsanların kalplerini kırmamalıyız.

B50. Yaptığımız kötülükler vicdan azabı duymamıza neden olacağından kötü davranışlardan uzak durmalıyız.

B51. Azimli ve kararlı olmak hedeflerimize ulaşmamızı sağlar.

B52. Bizlere akıl veren bilgili insanların öğütlerini tutmalıyız.

B17. Hatalarımızı telafi etmek için elimizden gelenleri yapmalıyız.

3.3.4.5. Yeşil Elli Kız

3.3.4.5.1. Özet

Bir zamanlar yoksul ama çok mutlu bir çift yaşarmış. Bu çiftin hiç çocukları olmuyormuş. İkisi de bu duruma üzülmüşlermiş. Bir sabah kadın evinin yanındaki çeşmeden su doldururken yanına bir kocakarı gelir. Kocakarı, kadını dertli gördüğünden derdini sorar. Kadın çocuğu olmamasından dolayı üzüldüğünü söyler. Kocakarı, cebinden bir elma çıkarıp kanına uzatarak bu elmayı yerse çocuğunun olacağını söyler. Fakat bir şartı vardır. Çocuk on üç yaşına geldiğinde kocakarı çocuğu alacaktır. Kadın düşünmeden bu teklifi kabul eder.

Kocakarının dediği gibi kadının bir kızı olur. Kız on üç yaşına geldiğinde kocakarı kızı almaya gelir. Anne kız ayrılmak istemese de verilen bir söz vardır ve kocakarı, kızı alarak çok uzaklarda bir saraya götürür. Sarayda yaralar içinde ölü gibi bir delikanlı yatmaktadır. Kızın görevi bu delikanlıya bakmaktır. Kocakarı, saraydaki bütün kapıları üstlerine kilitleyip gider. Kız hem delikanlının hem de kendinin haline ağlarken delikanlı uyanır ve ülkenin asıl padişahı olduğunu, kocakarının onu

kandırdığını anlatır. Bu yaraların yalnızca sarayın bahçesindeki suyla iyileşeceğini söyler.

Kız altı gece pencereden sarkıttığı iple su taşır ve padişahın yaralarını temizler. Yedinci gece olduğunda kızın eli suya değer ve eli yeşil bir renge bürünür. Kız buna aldırmaz ve tekrar saraya döndüğünde kocakarı ve kızıyla karşılaşır. Kocakarı, kızı bir kervana satar. Padişah iyileşip ayağa kalkar. Kocakarı, padişaha kızıyla evlenirse yeniden tahta geçebileceğini söyler. Padişah, kendisine yardım eden kızı bulabilmek adına ülkedeki herkesin elini sıkarak tebrik etmesiyle nikâh yapacağını söyler. İki taraf da bu şartları kabul eder.

Tüm ülkeye haber salınır. Herkes padişahın nikâhını tebrik etmek için önünden geçerler. Padişah insanların ellerinden ülkedeki zengin ve fakirlerin arasındaki uçurumu fark eder ve bu durumun düzelmesi için emirler verir. Padişah tam umudunu kaybedecekken önünden yeşil elli bir kız geçer. Padişah, onu alıp yanına oturtur ve olan bitenleri halkına anlatır. Kocakarı ve çocukları ülkeden kovulur. Kızın, anne ve babası saraya getirilir ve padişahla kız evlenerek mutlu bir hayat yaşarlar.

3.3.4.5.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Ülkede yaşayan yoksul bir çiftin çocuklarının olmaması.
- Kocakarının, kadınla anlaşma yaparak çocuklarının olmasını sağlaması.
- Doğan kızın anlaşmaya uyularak on üç yaşına geldiğinde kocakarıya verilmesi.
- Kızın ülkenin asıl padişahı olan yaralı delikanlıya yardım etmesi.
- Kocakarının kızı kervancıya satması.
- Yeniden tahta geçen padişahın kızı bularak onunla evlenmesi.

3.3.4.5.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki ana karakterler padişah ve kızdır. Kızın çok güzel olduğu, gözlerinin üzüme benzediği, padişahın genç ve güzel bir delikanlı olduğu söylenmiştir.

Masaldaki diğer karakterler yoksul çift, kocakarı ve kocakarının kızıdır. Kocakarının yaşlı olduğu söylenmiştir. Diğer kahramanlarla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.4.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masal bir sabah vakti başlar ve aradan dokuz ay geçtikten sonra kız doğar. Daha sonra kız on üç yaşına gelir ve kocakarı yedi gün boyunca kızı almaya gelir. Sekizinci günün sabahı kocakarı, kızı alıp uzun bir süre yol aldıktan sonra saraya getirir. Kız sarayda yedi gün geçirir. Bundan sonraki olayların süreleri belirsizdir.

Masalda karşımıza çıkan ilk mekân yoksul ailenin kulübesidir. Daha sonra kızın götürüldüğü saray vardır. Bu sarayın dağlık bir bölgede, sarp kayalıkların üzerinde kurulu görkemli bir yer olduğu söylenmiştir. Sarayın içerisinde geniş bir salon olduğu ve bahçesinde bir havuz olduğu söylenmiştir. En son ki mekân padişah ve halkın toplandığı meydandır. Burayla ilgili herhangi bir tasvir yapılmamıştır.

3.3.4.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.4.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “sarp, cılık, irin, belenmek, urgan, ibrik, dalkavuk, ırgat, çıtkırıldım, buyruk, sinmek, çapalamak” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.4.5.3.2. Atasözü ve Deyimler

Atasözü bulunmayan masalda “yüreği yanmak, yerine getirmek, yol almak, geçit vermemek, kaş çatmak, elinden gelmek, göz göre göre, yüreği dağlanmak, yoluna koymak, yorgun düşmek, uykuya dalmak, başa geçmek, boyun eğmek,

zorunda kalmak, pişmiş kelle gibi sırtmak, iki büklüm olmak, nikâh kıymak, elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak, karar vermek’’ deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.4.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen hece sayısının 2,73,cümle başına düşen kelime sayısının ise 6,92 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.4.5.4. İletiler

B53. Düşünmeden aceleci kararlar vermemeliyiz.

‘‘Kadın, ileri sürülen şartı düşünmeden kabul etti. Elmayı alıp eve gitti. ’’ (s.48)

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz. Tutamayacağımız sözler vermemeliyiz.

B54. Karşımıza çıkan problemlerin elbet bir çözüm yolu vardır.

B31. Bizlere yapılan iyilikleri unutmamalıyız.

C1. Adaletli insanlar olmalıyız.

B55. Kendini beğenmişlik, kibir, başkalarının hor görmek kötü davranışlardır.

B57. Çalışmayıp başkalarının sırtından geçinen insanlar olmamalıyız.

B40. Haksızlıklar karşısında sessiz kalmamalı, dik durmalıyız.

B56. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

‘‘Bütün bunlar olup biterken kocakarıyla kızı bir köşeye sinmiş, korkudan titriyorlardı. Padişah, onların kendisini nasıl aldattıklarını halka anlattı, ikisini de hemen oracıkta tutuklattırarak sınır dışı edilmelerini buyurdu. ’’ (s.56,57)

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B14. İyilik eden iyilik bulur.

C11. Bütün insanlar eşittir. Hiç kimse bir diğerinden üstün değildir.

3.3.4.6. Acı Elma Ağacı

3.3.4.6.1. Özet

Bir zamanlar ülkenin birinde büyük bir evde baba ve kızı yaşarmış. Birgün babanın iş için bir yıllığına seyahate çıkması gerekir. Baba, eve bir yıl yetecek yiyecek ve gerekli her şeyi bırakıp, kızına da evden asla çıkmamasını tembihleyerek kapıyı kilitleyip gider.

Koca evde tek başına kalmaktan canı sıkılan genç kız bahçedeki elma ağacının altına gidip oturmaya başlar. Bir müddet sonra ağacın gövdesinden sesler duyan kız ağacın altını kazar ve burada bir kapak bulur. Kapağı kaldırıncı altından merdiven çıkar. Merdivenden aşağıya inen kız kendisini sarayın bahçesinde bulur. Kız bir yere gizlenerek ortalığı incelemeye başlar. Bahçede yakışıklı bir genç, çirkin mi çirkin bir kıza hayran bir şekilde davranmaktadır. Kız oğlana naz yapmakta, oğlan da bundan keyif almaktadır. Kız daha sonra cariyelerden içecek ister ve gelen şerbeti delikanlıya içirir. Şerbeti içen genç bayılır. O sırada ağaçların arkasına saklanan bir adam çıkarak kadına hazinenin haritaları alıp alamadığını sorar. Kadın henüz alamadığını ama bir hafta sonra aynı zamanda yeniden gelmesini söyler. Genç kız duruma çok sinirlenir ve evine geri döner.

Bir hafta sonra acı elma ağacından iki elma alan kız tekrar ağacın altındaki merdivenden iner ve elmaları kadının iki gözüne fırlatır ve geldiği yerden kaçarak evine döner. Kadın acı içinde yere yığılır. Delikanlı, sevdiği kadına bunu yapmanı bulmak için acı elma ağacının kimin olduğunu öğrenmeye çalışır. Sonunda acı elma ağacının kimin bahçesinde olduğunu öğrenince kocakarı kılığına girip kızın evinin kapısını çalar. Delikanlı kendini kızın annesinin bir arkadaşı olarak tanıtır. Kız kapının kilitli olduğunu onu içeriye alamayacağını ve başından geçenleri, acı elma ağacının altında yaşadıklarını anlatır. Delikanlı kapının aralığından kızı bıçaklamayı planlamaktadır ama anlatılanları duyduktan sonra elindeki hançerle kendi elini keser ve kanar. Kız, kapıdaki kocakarıya başındaki yazmayı kapının altındaki aralıktan uzatır ki elinin kanını silsin. Delikanlı işin aslını anlar ve oradan ayrılır.

Bir yıllık süre dolduğunda kızın babası eve döner. Artık çok zengin oldukları için kızın talipleri bir bir gelmeye başlarlar. Baba en sonunda kızını birine verdiğini kızına haber verir. Kız, sarayın bahçesinde gördüğü delikanlıya âşık olmuştur ama bu durumu babasına söyleyemez. Düğün yapıp bittiğinde kız yatak odasına götürülür ve kız orada kapıda annesinin arkadaşına verdiği yazmayı bulur. O sırada bahçedeki delikanlı içeri girer ve bu ülkenin padişahı olduğunu ve onun sayesinde dolandırıcılardan kurtulduğunu anlatır. İkisi de mutlu bir ömür sürerler.

3.3.4.6.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Kızıyla birlikte yaşayan babanın iş için seyahate çıkması.
- Evde yalnız kalan kızın bahçedeki ağacın altında gizli bir yol bulması.
- Kızın gizli yolun sonundaki bahçede bir delikanlıya yardım etmesi.
- Kızın kendine yardım ettiğini değil de zarar verdiğini zanneden delikanlının gerçeği öğrenip kızla evlenmesi.

3.3.4.6.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler baba, kız, delikanlı, bahçedeki kadın, cariyeler ve adamdır. Delikanlının genç, güzel, güleç yüzlü olduğu, bahçedeki kadının çok çirkin olduğu, cariyelerin ince belli, uzun saçlı ve güzel oldukları söylenmiştir. Kızın korkusuz, duygulu, cesur ve yardımsever olduğu sezdirilmiştir. Diğer karakter olan casus adamla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.4.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masal günlerden birgün diyerek başlıyor. Daha sonra o gün yaşanıyor ve aradan bir yıl geçiyor. Daha sonraki olayların ne kadar sürede yaşandığı belirsizdir. En son olay olan düğünün akşam vaktinde yapıldığı yazılmıştır.

Masaldaki mekânlar kızın evi, evin bahçesi, sarayın bahçesi ve güvey odasıdır. Evin büyük olduğu, evin bahçesinin hapishane avlusuna benzediği, otsuz olduğu, ortasında bir elma ağacı olduğu ve duvarlarının çok yüksek olduğu söylenmiştir. Sarayın bahçesinin güllük gülistanlı olduğu, ortasında som altından yapılmış bir havuz olduğu anlatılmıştır. Diğer mekânlarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.4.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.4.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “gergef, çentik, şimşir, sedir, cariyeye, yaltaklanmak, billur, harmaniye, entari, kakma, gömgök” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.4.6.3.2. Atasözleri ve Deyimleri

“Derdini söylemeyen derman bulamaz” atasözünün bulunduğu masalda “yerine getirmek, bir dediğini iki etmemek, yolculuğa çıkmak, söz vermek, gözleri dolmak, aklına gelmek, canı sıkılmak, düşlere dalmak, kendini naza çekmek, kendinden geçmek, elini çabuk tutmak, akla karayı seçmek, dört dönmek, kız vermek, gözden geçirmek, geri çevirmek, aklından geçmek, kendi kendine gelin güvey olmak, boyun eğmek, içi kan ağlamak, gözü görmemek, kara kara düşünmek, yüzünde güller açmak, ömür sürmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.4.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,79, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 6,51’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.4.6.4. İletiler

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B39. Yardımsever insanlar olmalıyız.

B40. Haksızlık karşısında sessiz kalmamalı, elimizden geleni yapmalıyız.

B58. Hayatımızda karşımıza çıkarıcı insanlar çıkabilir.

3.3.5. Anıtların Öyküleri⁷²

Bu kitap on altı öyküden oluşmuştur. Birinci, ikinci, üçüncü, dokuzuncu, on beşinci ve on altıncı hikâyeler dokuz; beşinci, yedinci, on birinci ve on dördüncü hikâyeler on; altıncı ve on ikinci hikâyeler on bir; dördüncü ve on üçüncü hikâyeler sekiz; sekizinci hikâye altı; onuncu hikâye ise beş sayfadan oluşmaktadır. Kitap toplam yüz kırk üç sayfadır. Kitaptaki hikâyeler söylencelerin yeniden yorumlanmasıyla oluşturulmuştur.

3.3.5.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁷³

Anıt denince aklımıza gelen yapıtların, sadece tarihsel kalıntılar olmadığına, bu yapıtların geçmişle günümüz arasındaki bağların köprüsü olduğuna ve uygarlık tarihimizin yaşayan tanıkları olduğuna dikkate çeken Adnan Özyalçiner, anıtların sadece tarihsel bilgilerle anlatıldığını söylemiştir. Anıtların, bu bilgilerinin yanında kendi öykülerinin de olduğunu vurgulayan yazar, tarihsel gerçeklerle, öyküsel gerçekleri kaynaştırmaya çalışarak, yeni ve özgün öyküler oluşturarak, bu kitabı hazırladığını; bu şekilde anıtlarla ilgili bilgilerin kuru bilgi yığınlarından çıkarak, akılda daha kolay kalacağını söylemiştir. Özyalçiner, öyküleri okuyan çocukların, yaşadığımız coğrafyadaki tarihe tanıklık eden anıtları öğrenirken, sanatsal bir tat da alacaklarını eklemiştir. Yazar, bu öykülerde, savaşların, kıskançlıkların, kötülüklerin geçici olduğunun, insan aklının yaratıcı gücünün, güzelliklerin yüceliğinin kalıcı olduğunun anlatıldığını söylemiştir.

---

⁷² Adnan Özyalçiner, *Anıtların Öyküleri*, Büyülü Fener Yayınları, 4. Basım, İstanbul, 2010, s.1-143.

⁷³ Bu kısım Anıtların Öyküleri kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

3.3.5.2. Anıt Dolu Türkiye/Anadolumuzun Öyküsü

3.3.5.2.1. Özet

Frigya Devletinin kralı ölür. Yerine geçecek bir oğlu olmadığı için ülke başsız kalır. Ülkenin bilginleri başkentten kapısından giren ilk kişiyi kral seçmeye karar verirler. Şehrin kapısı açılır ve kağnısı üzerinde bir adam şehre girer. Onu kral seçerler. Adı Gordios'tur. O tahta geçtikten sonra şehrin adı Gordion olur. Kral kendisine uğur getiren kağnısını tapınağa bir kördüğümle bağlar. Bu düğümü çözen kişinin Anadolu ve Asya kıtasına hâkim olacağına inanılmaktadır.

Büyük İskender, Asya seferine çıkar ve bu kenti egemenliği altına alır. Büyük İskender düğümü kılıcıyla parçalar ve Asya kıtasına egemen olacağını düşünür. Fakat Büyük İskender Asya'yı tam olarak egemenliği altına alamadan ölür.

Frigya yıkıldıktan sonra Anadolu'ya egemen olan Lidyalıların ünlü kralı Midas, bir gün sarayının bahçesinde altınlarını sayarken fakir bir adam oradan geçmektedir. Fakir adam, Midas'tan bir altın vermesini yalvarır ama Midas adamı sarayın önünden uzaklaştırır. Adam askerlerden kaçarken Midas'a "Dilerim her tuttuğun altın olsun." der. Midas, kızına götürmek için bahçeden bir gül koparır ve gül bir anda altına dönüşür. Midas eline ne alırsa som altına dönüşmektedir. Bu duruma çok sevinen Midas, yemek yerken ağzına götürdüğü her lokma altın olmaktadır. Yemeden içmeden kesilir. Birgün karısı merdiven çıkarken ona yardım etmek için elinden tutar ve kadın altın bir heykele dönüşür. Bu duruma ağlayan kızını teselli etmek için saçını okşadığında kızı da altın bir heykel olur.

Herkes Midas'tan hastalıklıymış gibi kaçmaktadır. Midas, sarayın içerisinde kimsesiz ve yapayalnız kalmıştır. Aç ve kimsesiz yoksullardan farkı kalmamıştır. En sonunda bilginlere onu bu dertten kurtarsınlar diye haber salar. Bilginlerden biri krala güneş batarken Gediz Irmağı'nda ellerini yıkamasını söyler. Midas, bilginin dediği gibi yapar ve her şey eski haline döner. Midas cimrilikten ve mal sevdasından kurtulur ve halkıyla daha iyi ilgilenmeye başlar. O günden sonra da Gediz Irmağı suladığı topraklar verimli yerler haline gelir.

Bu olayın üzerinden çok uzun yıllar geçtikten sonra Türkler bu bereketli topraklara gelip yerleşirler. Türkler, Anadolu'ya ilk kez gelmelerinden sonra beyliklere ayrılırlar. Bu beyliklerden biri günümüzdeki Kızılcahamam dolaylarına kadar gelirler. Yolculuktan hepsi bitap düşmüştür. Çok aramalarına rağmen çevrede içecek su bulamazlar. Hepsi susuzluktan bayılmak üzereyken bir kadın gelir ve kabındaki ayranı dağıtmaya başlar. Küçük kaptaki ayran bitmek bilmemektedir. Beylikteki herkes kaplarına ayran doldurur. Yaşlı kadın askerlere sürekli doldur oğlum, demektedir. Kadın doldur dedikçe askerler “Dolu ana!.. Ana dolu!..” derler. Derler ki o günden sonra Bizans ya da Rum ülkesi olarak anılan bu topraklar Anadolu olarak anılmaya başlar.

3.3.5.2.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Anadolu coğrafyasının tarihçesinin anlatılması.
- Frigyalıların öyküsünün anlatılması.
- Büyük İskender'in öyküsünün anlatılması.
- Lidya kralı Midas'ın öyküsünün anlatılması.
- Anadolu adının hikâyesinin anlatılması.

3.3.5.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları

İlk olayda bilginler, Gordios ve Büyük İskender vardır. İkinci olayda Midas, fakir adam ve bilge vardır. Üçüncü olaydaki karakterler askerler ve yaşlı kadındır. Midas'ın cimri olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Fakat olaylar arasındaki geçişlerin çok uzun yıllar olduğu söylenmiştir.

Hikâyedeki mekânlar Gordion şehri, Midas'ın sarayı ve beyliğin konakladığı alandır. Bu yerlerle ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.5.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “kağrı, tapınak, boyunduruk, bozkır, oluk, bakraç” kelimelerinin anlamlarının hikâyeyi okuyan çocuklar tarafından bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “karara varmak, kaşla göz arasında, haber salmak, karar vermek, kana kana içmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,72, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 8,09 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.2.4. İletiler

B59. Cimri insanlar olmamalıyız.

B60. Elimizdekilerin kıymetini bilmeliyiz, gün gelip onları kaybedebiliriz.

B61. Bilgili insanlara danışmak sorunlarımızı çözmemize yardımcı olur.

3.3.5.3. Ayasofya/Ayasofya'nın Öyküsü: Gerçekleşen Düş

3.3.5.3.1. Özet

Bizans imparatoru Jüstinyanus, İstanbul'a birçok mimari eser yaptırmıştır. Ama onun asıl isteği yıkılan Büyük Kilise'nin yerine daha iyisini yaptırmaktır. Bu amaç doğrultusunda güvenini kazanmış iki mimarına bu görevi verir. Mimarlar Antemius ve İsidoros çizimlerini yapıp Jüstinyanus'a gösterirler. Fakat Jüstinyanus çizimlerin hiçbirini beğenmez ve mimarları huzurundan kovar. Çünkü çizimlerin hiçbiri hayalindeki gibi değildir.

İmparator tarafından azarlanan Antemius ve İsidoros bütün çizimlerini yakarlar ve yeniden çizimler yapmaya başlarlar. Kilisenin yapılacağı yeri gezerler ve en ince ayrıntısına kadar plan yaparlar. Tüm çalışmalarının sonunda birkaç gün sonra yeni bir çizim yaparlar.

Sürekli tapınağı düşünen Jüstinyanus gece rüyasında yaşlı bir adamı görür ve adam ona bir hayalindeki tapınağın resmini gösterir ve adının Ayasofya olmasını söyler. İmparator heyecanla uyanır ve gördüğü tapınağı anlatmak için mimarları çağırır. Onlara rüyasında bir tapınak gördüğünü yeni anlatmaya başlamıştır ki, Antemius akıllılık ederek kendisinin de bir rüya gördüğünü ve rüyasında bir tapınak gördüğünü, uyandığında da arkadaşıyla birlikte bunu çizime aktardığını söyler. Çizimleri imparatora gösterirler. İmparator resmi gösterince rüyasındaki resmin bu olduğunu söyler ve hemen işe başlamaları için emir verir. Böylece mimarlar, imparatorun düşüyle kendi düşlerini gerçekleştirmiş olurlar.

3.3.5.3.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İmparator Jüstinyanus'un yıkılan kilise yerine bir kilise yaptırmak istemesi.
- Jüstinyanus'un yapılacak kilise için mimarlar Antemius ve İsidoros'a emir vermesi.

- Yapılan birçok çizimden sonra Jüstinyanus'un bir rüya görerak mimarların son çizdiği tapınağı inşa ettirmesi.

3.3.5.3.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Jüstinyanus, Antemius ve İsidoros'tur. Jüstinyanus'un düşünceli biri olduğu, Antemius ve İsidoros'un çok yetenekli ve çalışkan oldukları söylenmiştir.

3.3.5.3.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede geçen olay birkaç gün içerisinde gerçekleşmektedir.

Hikâyedeki mekânlar Jüstinyanus'un odası, Antemius ve İsidoros'un odası, Jüstinyanus heykelinin önü ve hipodromun yanındır. Bu yerlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen "sarnıç, buyurmak, apak, bayındırlık, manastır, gönye" kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.5.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede "kafasını kurcalamak, huzuruna çıkmak, uykuya dalmak, deliye dönmek, kulakları çınlamak, yolunu tutmak, alın teri, göz atmak, yüreği ferahlamak, ele vermek, kahkahayı koyuvermek, işe girişmek, yorgun düşmek, boynum kıldan ince, uyku çekmek, temize çekmek, gerek duymak, kafa patlatmak, ayağa sıçramak, kıs kıs gülmek, can kulağıyla dinlemek, aklına gelmek, elde etmek" deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,96, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,08'dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.3.4. İletiler

B62. Düşüncelerimizi karşımızdaki insanlara tam anlamıyla aktaramazsak isteklerimize ulaşmakta güçlük çekeriz.

‘‘Kabahat kendinindi. Hayalinde tasarladığı tapınağı onlara anlatamıyordu demek.’’ (s.13)

B21. Hayallerimize ulaşmak için çok çalışmalı ve sabırlı olmalıyız.

B9. Aklimızı kullanarak hareket edersek sorunların üstesinden gelebiliriz.

3.3.5.4. Beyazıt Yangın Kulesi/Beyazıt Yangın Kulesi'nin Öyküsü: Yangın Vaar!

3.3.5.4.1. Özet

II. Mahmut padişah olunca bugünkü İstanbul Üniversitesinin bulunduğu alandaki eski saraya Asker Kapısı adını verir ve yeniçeri ocağını kaldırarak yeni bir ordu kurar. Bu ordunun merkezi bu Asker Kapısı'dır.

II. Mahmut bir gün Asker Kapısı'nı görmeye gider. Bahçede gezinirken yeniçerilerden kalma tahta yangın köşkü gözüne çarpar. Yangın köşkü harap bir durumdadır. Hemen emir vererek yerine yenisinin yapılmasını ister. Tahtadan yeni bir kule inşa edilir. Eski yeniçerilerden bazıları kimliklerini gizleyerek yeni orduya girmişlerdir. Kulenin bittiği gün kuleyi yakacak ve kuleyi söndürmeye gelen komutan ve askerleri pusuya düşürüp öldüreceklerdir.

Kulenin bittiği günün gecesi yeniçeriler kuleyi ataşe verirler ve bahçedeki ağaçlık alanda saklanmaya başlarlar. Yangın bütün kuleyi sarar ama hiç kimse

gelmemektedir. Kuleden sıçrayan alevler yeniçerilerin üzerine gelmeye başlamaktadır. Bu nedenle hepsi kendini meydana atarlar. Planlarından haberdar olan askerler, saklandıkları yerden çıkan yeniçerileri yakalar ve hapse atarlar. Bu olaydan sonra II. Mahmut, taştan yeni bir kule yaptırır ve o kule günümüze kadar yangın kulesi olarak kullanılır.

3.3.5.4.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- II. Mahmut'un yeni bir ordu kurması ve ordunun karargahında bulunan yangın kulesini yıktırıp yenisini yaptırması.
- Yeni ordunun içine sızmış olan yeniçerilerin yeni kuleyi yakmaları ve yakalanmaları.
- II. Mahmut'un taştan yeni bir yangın kulesi yaptırması.

3.3.5.4.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede bulunan kişiler II. Mahmut, serasker ve yeniçeri askerleridir. II. Mahmut'un yenilikçi biri olduğu, yeniçeri askerlerinin palabıyıklı, pehlivan yapılı oldukları söylenmiştir.

3.3.5.4.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Olayların başlama ve bitiş süreleri hakkında bilgi verilmemiştir.

Hikâye tek bir mekânda geçmektedir. Burası Asker Kapısı'dır. Buranın bahçeli olduğu, içerisindeki binanın büyük kapılı ve ihtişamlı olduğu söylenmiştir. Beyazıt Yangın Kulesi'nin seksen beş metre yükseklikte olduğu, yüz seksen basamaklı olduğu anlatılmıştır.

3.3.5.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “buyruk, kışla, talim, yonga, talaş” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “başa geçmek, göğsü kabarmak, ezilip büzülme, işe girişmek, yolunda gitmek, yoluna koymak, öç almak, kellesini uçurmak, haber almak, nöbet tutmak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.5.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,86, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 6,06 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.4.4. İletiler

B29. Çalışkan ve yenilikçi insanlar olmalıyız.

B63. Kendi çıkarlarımız için başkalarına zararlar vermemeliyiz.

B64. Kıskançlık kötü bir davranıştır.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B65. Hiçbir kötülük gizli kalmaz.

3.3.5.5. Boğaz Köprüsü/Boğaz Köprüsünün Öyküsü: Dara'nın Köprüsü

3.3.5.5.1. Özet

Büyük İran İmparatoru Dara, tahta geçer geçmez ülkesine hizmet etmeye başlar. Ülkesindeki eksiklikleri tamamlar, ulaşım ve haberleşmede kolaylıklar sağlar.

Farklı din, dil ve ırktan oluşan halkının huzur, güven ve birlik içinde yaşaması için çeşitli tapınaklar yaptırır.

O dönemde Karadeniz'in kuzeyinde İskitler adında göçebe bir ulus yaşamaktadır. İskitler zaman zaman Dara'nın topraklarına saldırıp ele geçirmektedirler. Dara, bu durumu ortadan kaldırmak için yedi yüz bin kişilik bir ordu kurarak harekete geçer.

Dara ve ordusu bugünkü İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasına gelir ve orada denizi kayıp vermeden geçmek için planlar yaparlar. Dara, komutanlarını ve mühendisleriyle bir toplantı yapar. Toplantıdan hiçbir sonuç çıkmaz ve tam toplantı biterken Mandrokles adında bir mühendis bu işin çözümünü bulduğunu söyler. Yüzer köprü yapabileceklerini söyler. Hemen işe başlanır. Tam üç yüz yirmi gemi yan yana getirilerek halatlarla birbirine bağlanır ve halatların uçları da karadaki iskele babalarına sabitlenir. Gemiler hareket etmemektedir. Daha sonra gemilerin üzerine genişçe hazırlanan kalaslar yerleştirilir ve yanlarına korkuluk yapılır. Böylelikle mükemmel bir köprü yapılmıştır. Dara ve ordusu bu köprüyü kullanarak karşı kıyıya geçerler. Dara, mühendise alışılmışın on katı hediyeler verir.

Dara karşı kıyıya geçince İskitleri elinden geçirir. Daha sonra Yunanlılarla savaşmak üzere hazırlık yaparken ölür. Günümüzde daranın yaptırdığı köprünün yerinde Boğaz Köprüsü bulunmaktadır.

3.3.5.5.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İran imparatoru Dara'nın İskitlere savaş açması.
- Ordunun savaşa giderken İstanbul Boğazı'nda takılmaları.
- Dara'nın bu boğaza bir köprü yaptırması.

3.3.5.5.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterle Dara ve mühendis Mandrokles'tir. Dara'nın ülkesini seven, idealist ve korkusuz bir hükümdar olduğu, Mondrakles'in çalışkan ve zeki bir mühendis olduğu söylenmiştir.

3.3.5.5.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir.

Hikâye tek bir mekânda geçmektedir. Burası İstanbul Boğazı'nın olduğu yerdir. Burayla ilgili iki yakasının da ormanlık ve cennet gibi olduğu söylenmiştir.

3.3.5.5.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede bulunan “yağız, mahmuzlamak, baba, duba” kelimelerinin anlamlarının hikâyeyi okuyan çocuklar tarafından bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “egemenliği altına almak, ele geçirmek, yenilgiye uğramak, ağzını açmamak, donup kalmak, asık yüzlü” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,71, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,76'dır. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.5.4. İletiler

F2. Ülkemize ve milletimize hizmet eden bireyler olmalıyız.

F3. Ülkemizin çıkarları için çok çalışmalıyız.

B66. Sadece kendini düşünen bencil insanlar olmamalıyız.

F4. Yaptığımız faydalı işlerle devletimizi ve milletimizi onurlandırabilir.

3.3.5.6. Efes/Efes'in Öyküsü: Kadın Savaşçı Amazonlar

3.3.5.6.1. Özet

Efes, Ege Bölgesi'nin Kuşadası Körfezi'nde kurulmuş tarihi çok eskiye dayanan bir kenttir. Bu bölgede yaşayan ilk halk balık avlayarak ve tarım ürünleri yetiştirerek yaşardı.

Aynı zamanlarda Anadolu'nun başka bir bölgesi olan Doğu Karadeniz kıyılarında Amazon ülkesi vardı. Burada Amazon denilen savaşçı kadınlar yaşardı. Erkekler gibi giyinip savaşan bu kadınlar savaşlarda tutsak ettikleri erkek kölelere bütün işlerini gördürürlerdi. Amazonlar dişi bir tanrıca olan ay tanrıçası Artemis'e tapıyorlardı.

Amazonlar, Yunanlılarla yaptıkları savaşta yenildiler ve Yunan gemilerine bindirilerek tutsak edildiler. Gemilerde isyan çıkartarak kontrolü ele alan Amazonlar gemileri kullanmayı bilmediklerinden denizin gemileri, denizin kendi akışına bıraktılar. Gemilerden birçoğu günümüzdeki Kuşadası Körfezi'nin olduğu yere gelirler. Amazonlar, buranın güzelliğini görür ve burada yaşamaya karar verirler. Burada yaşayan balıkçı ve çiftçi olan halkı köleleri gibi kullanarak bir şehir inşa ederler. Şehre, Amazonların komutanının adı olan Efes adı verilir. Şehir kurulup bittiğinde buranın yerli halkından olan erkekler bugüne kadar hiç görmedikleri kadınlarla karşılaşır ve onlarla evlenirler. Bu kadınların Amazon kadınları olduklarını öğrenirler. Erkekler normal işlerine devam ederken Amazon kadınları savaşmaya ve avlanmaya giderler. Bir yıl sonra Amazon kadınlarının çocukları olur. Çocuklar bir yaşlarına geldiklerinde, Amazonlar, kız çocuklarını yanlarına alarak asıl topraklarına giderler.

Efes, her geçen zaman büyür ve önemli bir kent haline gelir. Birçok devletin eline geçen bu kent günümüzde neredeyse herkesin bildiği antik bir kenttir ama şehrin kurucuları olan Amazonlar unutulup gitmiştir.

3.3.5.6.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Amazonların, Yunanlılarla savaşıp esir düşmesi.
- Gemilerde tutsak olan Amazonların gemileri ele geçirerek gemilerle Kuşadası Körfezi dolaylarına gelmeleri.
- Amazonların burada Efes adında bir kent kurmaları ve bu kentin sürekli daha büyük ve önemli bir yer haline gelmesi.

3.3.5.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Amazon kadınları ve bölgede yaşayan yerli halk hikâyenin kahramanlarını oluşturmaktadır. Amazon kadınlarının çok güzel oldukları, sert mizaçlı oldukları, at üstünde savaşan, baltalı savaşçılar olduğu söylenmiştir. Yerli halkın tembel olduğu anlatılmıştır.

3.3.5.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede Amazonların Efes kentini ve buradan ayrılmaları arasındaki sürenin birkaç yıl olduğu sezdirilmiştir. Diğer zamanlar belirsizdir.

Hikâyedeki mekânlar Amazonların ülkeleri ve Ege bölgesindeki Efes kentinin kurulduğu bölge ve Efes kentidir. Kentin kurulduğu yerlerin yemyeşil sık ormanları, yalçın dağları, buz gibi akan pınarları, çağliltılı ırmakları, güneşli ovaları, kaplara kabarık toprakları, gökyüzüne eş masmavi, pırıl pırıl denizi olan cennet gibi bir yer olduğu söylenmiştir. Efes kentinin görkemli ve çok büyük bir kent olduğu anlatılmıştır.

3.3.5.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “körfez, alüvyon, kalker, zıpkın, kargı, delta” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “el değiştirmek, eline geçirmek, rol oynamak, yenilgiye uğramak, işe girişmek, göz açıp kapayıncaya dek, karar vermek, saygı göstermek” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.5.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,98, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,96’dır. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.6.4. İletiler

B67. Her insan değerlidir.

3.3.5.7. Erzurum Çifteminare Medresesi/Çifteminare’nin Öyküsü: Yarım Kalan Minareler

3.3.5.7.1. Özet

Selçuklu Hükümdarı I. Alaaddin Keykubat’ın kızı Hande Hatun kendi adına büyük bir medrese yaptırmak ister. Hükümdarın buyruğuyla Anadolu’nun en iyi mimarlar ve işçiler getirilir. Hemen medresenin yapımına başlarlar. Halk çocuklarını eğitecek bu medresenin yapılmasına çok sevinirler ve daha inşaat yapılırken buraya Hatuniye adını verirler.

Medresenin minarelerinin yapılması için mimarbaşı, minare ustasını bulur. Minare ustası bu işi babasından öğrenmiştir. Kendisi de, çocuğu olmadığı için evlatlık edindiği öksüz çocuğu kendi oğlu ve çırağı yapmıştır. Beraber bu medresenin minarelerini yapacaklardır.

Diğer işlerin bitip minare ustalarının işe başlayacağı gün mimarbaşı, Hande Hatun'un bir ayda minarelerin bitmesini emrettiğini söyler. Usta ve çırağın ayrı ayrı çalışmasını önerir. Minare ustası ve çırağı bu teklifi kabul ederler. İkisi iki ayrı minarenin yapımına hemen başlarlar. Çırağın yaptığı minare ustasınınkinden daha çabuk ilerlemekte ve daha güzel olmaktadır. Halk da, usta da, mimarbaşı da bu durumun farkındadır. Fakat usta, çırağının kendisini geçtiğini kabullenememektedir.

Sıcak bir yaz günü yarılanan minarelerin üstünde usta ve çırak çalışmaya devam etmektedirler. Çırak yaptığı minarenin karşısında gururuna kapılarak ustasına “Hey usta, oradan bana bir su getiriver!” diye seslenir. Çırağının kendisine böyle seslenmesine çok şaşırın usta dalgınlıkla elinden düşen malzemeleri tutmaya çalışırken minareden aşağıya düşer ve ölür. Kendini beğenmişliği yüzünden ustasının ölümüne sebep olduğunu gören çırak üzüntüden kendini minareden atarak öldürür. Bu olaylara çok üzülen halk, büyük bir cenaze töreniyle usta ve çırağı yan yana gömerler.

Mimarbaşı, minareleri aynı güzellikte tamamlayacak başka ustanın olmadığını saraya bildirir. İki minarede o şekilde bırakılır. Bugünden sonra da bu medresenin adı Çifteminare olarak kalır.

3.3.5.7.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Hande Hatun'un adına bir medrese yapılmaya başlanması.
- Minareler için usta ve çırağının iki minareyi ayrı ayrı yapmaya başlamaları.
- Çırağın minareyi ustasından daha güzel ve daha hızlı yapması.
- Çırağın gurura kapılarak ustasına ustalık taslaması.
- Çırağın sözleri üzerine ustanın dalgınlıkla aşağıya düşmesi ve bu duruma sebep olan çırağın kendini minareden atarak öldürmesi.

- Minarelerin yarım kalması ve medresenin adının Çifteminare olarak kalması.

3.3.5.7.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar mimarbaşı, minare ustası ve çıraktır. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.7.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayların 1253 yılında gerçekleştiği söylenmiştir. Olayların süresi belirsizdir fakat hikâyedeki olayın bitmesi sıcak bir yaz gününde olmuştur.

Hikâyedeki mekân Çifteminare Medresesi'dir. Buranın iki yanında bir minaresi olan görkemli bir kapısının olduğu, yüksekliğinin beş metreden fazla olduğu, kemerli bir girişi olduğu, ortasında üstü açık dikdörtgen bir avlu olduğu, avlunun üç yanında odalar olduğu, güney kısmında iki katlı bir türbe bulunduğu söylenmiştir.

3.3.5.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “avlu, revak, mihrap, eyvan, kaide, yiv, buyruk, ırgat, pey, mala, çekül, düzeç” kelimelerinin anlamlarının hikâyeyi okuyan çocuklar tarafından bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.5.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler

“Yüzdün yüzdün kuyruğuna geldin bari bitir, geç olsun da güç olmasın, boynuz kulağı geçer” atasözlerinin kullanıldığı hikâyede “göze çarpmak, işe girişmek, elde etmek, peşine düşmek, karar vermek, ağzından düşürmemek, eli ayağı olmak, ölçüp biçmek, süre tanımak, yüzünü kara çıkarmamak, haber salmak, gönlü elvermemek, gözleri kararmak, gözyaşlarını tutamamak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.5.7.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,95, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 8,61 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.7.4. İletiler

B39. Her zaman yardımsever insanlar olmalıyız.

B68. Bildiğimiz faydalı bilgileri çevremizdekilerle paylaşmalıyız.

B69. Kimsesiz insanlara yardımcı olmalıyız.

A8. Yaptığımız işi en iyi şekilde yapmalıyız.

B55. Kendini beğenmek, kibirlenmek iyi davranışlar değildir.

C12. Kendini beğenmiş insanlar hem kendilerine hem de çevrelerindekiyle zarar verirler.

B70. Ağzımızdan çıkan konuşmalara çok dikkat etmeliyiz.

3.3.5.8. Galata Kulesi/Galata Kulesi'nin Öyküsü: Kuleden Uçan Adam

3.3.5.8.1. Özet

Hezarfen Ahmet Çelebi kendini ilme admış, insanlığa faydalı olacak her türlü çalışmada bulunan, matematik, kimya, gök bilimi ile de uğraşan biridir. IV. Murat döneminde yaşamıştır. IV. Murat çok sert yasaklar koyan otoriter bir padişaktır. Padişah bir gün koyduğu yasakların uygulanıp uygulanmadığını gözlemek için şehre iner ve Hezarfen Ahmet Çelebi'nin evinin gece vakti ışığının yandığını görür. Askerlerine bu evde kimin yaşadığını öğrenmelerini ister. Askerler bu evde ülkeye hizmet etmek için çalışan birinin yaşadığını söylerler ve padişah o günden sonra Çelebi'nin yasaklara uymamasına ses çıkarmaz.

Hezarfen Ahmet Çelebi uzun zamandır uçuş üzerine çalışmaktadır. Bu konuda daha önceden yapılmış çalışmaları ve farklı türdeki kuşların uçuşunu inceler. Başarısızlıkla sonuçlanan bu çalışmaların nedenlerini tespit eder. Yaptığı tüm çalışma ve incelemelerin sonunda nasıl uçabileceğini bulur. Kartal tüylerinden yapılmış bir kanat yapar. Galata Kulesi'nin tepesinden kendini boşluğa bırakır ve karşı kıyıya kadar uçar. Halk Hezarfen Ahmet Çelebi'yi hayretler içinde izler. Padişah da sarayının penceresinden bu uçuşu izler ve başarısından dolayı Çelebi'yi ödüllendirir.

Bu başarının çıkarlarına uymayacağını düşünen bazı yobaz kişiler dedikodu çıkarmaya başlarlar. Dedikodular yayılır ve padişahın kulağına kadar gider. IV. Murat bu dedikodulara inanıp Çelebi'nin Cezayir'e sürülmesini emreder. Ahmet Çelebi çalışmalarını başarıya ulaştırdığı için mutlu ve huzurludur.

3.3.5.8.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçuşu hedeflemesi ve bu konuda çalışması.
- Çalışmalarını başarıya taşıyan Ahmet Çelebi'nin uçuşunu doğru bulmayanların dedikodular çıkarması ve yayması.
- Dedikoduların kulağına gittiği padişah IV. Murat'ın Hezarfen Ahmet Çelebi'yi Cezayir'e sürgün etmesi.

3.3.5.8.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Hezarfen Ahmet Çelebi, IV. Murat ve birkaç askerdir. IV. Murat dediğim dedik, sert mizaçlı, Hezarfen Ahmet Çelebi kendini ilme adanmış, çalışkan, ileri görüşlü ve ümidini kaybetmeyen biridir. Diğer askerlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.8.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Ancak olayların IV. Murat zamanında yaşanması okuyanlara ipucu vermektedir.

Hikâyedeki mekânlar Hezarfen Ahmet Çelebi'nin evi, Okmeydanı ve Galata Kulesi'dir. Galata Kulesi'nin elli altı metre yüksekliğinde, demir kapılı, oval kubbeli olduğu, içerisinde yüz kırk altı basamaklı bir dönen merdiven bulunduğu, Galata Kulesi'nin şehre hâkim bir tepede olduğu söylenmiştir. Diğer yerlerle ilgili herhangi, bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.5.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “sahan, hendek, müneccim, rasathane, tersane, tutsak, barınak, planör, tanık, buyruk, ferman, rahle, kepenk, yobaz, kollukçu” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “tarihe geçmek, astığı astık kestiği kestik, adı çıkmak, on parmağında on marifet, kitap karıştırmak, kafa kurcalamak, karar kılmak, yüreği burkulmak, göze almak, ağzı bir karış açık kalmak, ekmeğini elinden almak, kulaklarını tıkamak, ele geçirmek, hak vermek, gözden düşmek, gözlerini alamamak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.8.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 3,1, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,34'dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.8.4. İletiler

B29. Çalışkan ve özverili insanlar olmalıyız.

B6. Önümüze çıkan engeller karşısında yılmamalı, bu durumun çözüm yollarını aramalıyız.

B71. Geçmişten ders alıp, geleceğimize yön vermeliyiz.

B72. Her söylenen söze, düşünüp araştırmadan inanmamalıyız.

B32. Ümidimizi hiçbir zaman kaybetmemeliyiz.

B63. Kendi menfaatlerimiz için başkalarına zarar vermemeliyiz.

3.3.5.9. İstanbul Surları/İstanbul Surları'nın Öyküsü: Surların Üstünde Can Veren İmparator

3.3.5.9.1. Özet

İstanbul'u çepeçevre saran surların ilk yapıldığı tarih çok eskilere dayanır. Surların yapımında birçok devletin ve imparatorun emri vardır. Surlar çok dayanıklı olmakla beraber tarihte birçok kez tahrip edilmiş ve yeniden inşa edilmiştir. İç surlar ve dış surlar biçiminde oluşan duvarlar sadece İstanbul Surları'na özgüdür. Tarihte bu şehirde yaşayan Constantinus surlarla yetinmemiş ve surların önüne suyla dolu hendekler kazdırmıştır. Bu surları görenler hem hayretle hem de korkuyla bakmaktadırlar.

Tarihte hiç kimsenin aşamadığı bu surlar, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u almak istemesiyle aşılmıştır. Padişah II. Mehmet, İstanbul'u kuşatmış ve surlarda büyük gedikleri açmıştır. Şehrin düşmesi an meselesidir. Fakat padişah güzel şehrin daha fazla tahrip edilmesini istemediğinden Bizans İmparatoru Constantinus'a bütün hazinleriyle şehirden güvenli bir şekilde çıkabileceğini işletmesi için elçi göndermiştir. Constantinus bu teklifi kabul etmemiş ve askerleriyle beraber savaşmıştır.

Şehir tamamen ele geçirildikten sonra Fatih Sultan Mehmet, imparatorun cesedini buldurup layık bir cenaze töreniyle gömdürmüştür. İstanbul Surları tarihte büyük olaylara tanıklık etmiştir ve günümüzde de birçok kısmı tarihe şahitlik etmek için dimdik durmaktadır.

3.3.5.9.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından yazılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Fatih'in İstanbul'u fethetmek için kuşatması.
- Bizans İmparatoru Contantinus'un bütün tekliflere rağmen şehirden ayrılmayıp askerleriyle birlikte savaşarak ölmesi.
- Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u ele geçirmesi.

3.3.5.9.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki olayların içinde bulunan karakterler Fatih Sultan Mehmet, Constantinus, Ulubatlı Hasan, İsfendiyaroğlu Rasim Bey'dir. Bu kişilerle ilgili herhangi bir tasvir yapılmamıştır. Fakat hikâyeden Fatih'in azimli, çalışkan, zeki ve başarılı olduğu, Contantinus'un ülkesini seven biri olduğu, Ulubatlı Hasan'ın korkusuz olduğu çıkarımlarına ulaşılabilmektedir.

3.3.5.9.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olaylar 1453 yılında yaşanmıştır. Olaylar elli üç gün sürdüğü, olayların 29 Mayıs'ta son bulduğu söylenmiştir.

Hikâyedeki mekân İstanbul, İstanbul surları ve surların çevresidir. İstanbul'un güzel bir şehir olduğu, surların dayanıklı ve ihtişamlı olduğu söylenmiştir. Surların önünde içi suyla dolu hendekler vardır.

3.3.5.9.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.9.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘‘burç, mahzen, hendek, kışla, çuha, sancak, flama, trampet, gedik, lağımıcı,’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.9.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede ‘‘güç göstermek, hayranlık uyandırmak, göğüs germek, ele geçirmek, gönlü elvermemek, geri çevirmek, can vermek, saygı göstermek’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.9.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,93, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 7,69 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.9.4. İletiler

B54. Hiçbir engel aşılamaz değildir, her sorunun bir çözümü vardır.

B6. Önümüze çıkan engeller karşısında ümitsizliğe kapılmamalıyız, o engeli aşmanın yollarını aramalıyız.

E6. Tarihi eserler tarihe ışık tutan en önemli hazinelerdir.

F3. Ülkemizi ve milletimizi yüceltmek için ne gerekiyorsa yapmalıyız.

3.3.5.10. Kız Kulesi/Kız Kulesi'nin Öyküsü: Kral Kızının Yazgısı

3.3.5.10.1. Özet

İstanbul şehrinin olduğu yerde bir zamanlar Artemis Tanrısı adına kurulan bir tapınak vardır. Burada rahibeler kalmaktadır. Bu rahibelerden birisi Hero'dur. Her

sene baharın gelişinde bu tapınakta bir şenlik verilir. Bu şenlikte şehrin karşı kıyısından gelen Leandros, Hero'yu görür ve birbirlerine âşık olurlar. Sürekli görüşmek için bir plan yaparlar. Hero bulunduğu tapınağın kulesinde bir ışık yakacaktır ve Leandros da ışığı takip ederek karşı kıyıya yüzüp Hero'yla görüşecektir. Bu böyle uzun süre devam eder. Tapınağın görevlisi bu durumu fark eder ve denizin fırtınalı olduğu bir vakitte kuleye çıkararak meşale yakar. Işığı gören Leandros denize atlar ve karşı kıyıya geçmeye çalışırken dalgalara kapılır ve boğularak ölür. Bu durumu öğrenen Hero da kendini tapınağın kulesinden atarak öldürür. Zaman sonra Leandros'un öldüğü yerde kayalık bir alan oluşur ve halk da onun anısına buraya bir anıt dikerler.

Aradan yüzyıllar geçer. İstanbul'a Bizans İmparatorluğu egemen olur. Zamanın imparatorunun tahtı bırakabileceği bir çocuğu yoktur. Uzun yıllardan sonra bir kız çocuğu olur. Kızın her doğum günü bayram ilan edilip her sene kutlamalar yapılır. Sarayın bilginlerinden biri imparatora kızının on sekiz yaşına geldiğinde bir yılan tarafından sokularak öleceğini söyler. İmparator, kızının kaderini değiştirmek için sürekli düşünmektedir. Denizin ortasında olan Leandros Anıtını tamir ettirip oraya güzel, küçük bir saray yaptırır. Kızını oraya yerleştirir. Denizin ortasındaki bu yere hiçbir yılanın gelemeyeceğini düşünür.

Her şey imparatorun istediği gibi olur ve prenses burada yıllarca yaşar. Birgün halktan birisi büyükçe bir sepet içerisinde imparatora hediye olarak üzüm getirir. Üzümler çok güzeldir. İmparator üzümleri kızına gönderir. Prensес üzümlere ele attığı sırada sepete girmiş bir yılan prensesi sokar ve öldürür.

İmparator, kızı için piriçten bir tabut yaptırır. Bu şekilde kızının en azından ölüyken yılanlardan korunacağını düşünür. Tabut Ayasofya'nın yüksek duvarlarından birini üzerine konulur. Fakat yıllar sonra tabutun üzerinde bir yılanın girebileceği büyüklükte bir deliğin oluştuğu görülür.

3.3.5.10.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyede aynı şehirde geçen farklı iki olay anlatılır. Olayların mekânları aynı zamanları farklıdır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Leandros ve Hero'nun hikâyesinin anlatılması.
- Bizans İmparatoru'nun kızının hikâyesinin anlatılması.

3.3.5.10.2.1. Hikâyenin Kahramanları

İlk hikâyedeki kahramanlar Leandros, Hero ve tapınak yöneticisidir. Hero'nun çok güzel olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

İkinci hikâyedeki kahramanlar Bizans imparatoru, prenses ve bilgindir. Prensesin çok güzel bir kız olduğu anlatılmıştır. Diğer kişilerle ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.5.10.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

İlk hikâyedeki ana olayın fırtınalı bir gece vaktinde yaşandığı söylenmiştir. İkinci hikâyede yaşanan olaylar uzun yıllar içerisinde gerçekleşmiştir. Diğer zamanlar belirsizdir.

Hikâyedeki mekânlar Artemis Tapınağı, İmparatorun sarayı ve kız kulesidir. Kız Kulesi'nin on sekiz metre yükseklikte çok güzel bir yapı olduğu söylenmiştir. Tapınak ve saray hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.10.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.10.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “şilep, tapınak, rahibe, yazgı, kehribar, buyruk” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.10.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “göz alıcı, karanlığa gömülmek, hak vermek, kafasında şimşekler çakmak, vakit geçirmek, işe koyulmak, razı gelmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.10.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,95, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,07’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.10.4. İletiler

B9. Aklımızı kullanarak, düşünerek karşımıza çıkan engelleri aşabiliriz.

B73. Her zaman dikkatli olmalıyız.

B74. Etrafımızda bize zarar vermek isteyen insanlar olabilir.

A8. Yaptığımız işleri en iyi şekilde yapmalıyız.

B20. Hayatta her şey bizim istediğimiz gibi olmayabilir.

B16. Yaptığımız küçük hatalar büyük sonuçlar doğurabilir.

D3. Zenginlik ve mevki insanı mutlu etmeye yetmez.

B43. Sabırlı insanlar olmalıyız.

3.3.5.11. Kıztaşı/Kıztaşı’nın Öyküsü: Günah Taşı

3.3.5.11.1. Özet

İstanbul’un küçük bir semtinde Bizans İmparatorluğu döneminde yapılmış çok eski bir anıt vardır. Evler arasında kalmış Kıztaşı adı verilen bu anıtın mermer başlığı üzerinde İmparator Markianos’un heykeli bulunmaktadır.

İstanbul'un yedi tepesinin birinin üzerinde de başka bir sütün vardır. Kıztaşı'na benzeyen bu sütünün üstünde aşkı Tanrıçası Afrodit'in heykeli bulunmaktadır. Bu taşın özelliği genç kızlar, evli kadınlar bir günah işlemişse bu taşın altından geçerlerken taş hemen eğilip bu günahkârları belli edermiş.

Bizans İmparatoru Jüsten'in çok güzel yüzlü ve güzel karakterli genç bir baldızı vardır. Genç kız sanattan ve müzikten hoşlandığı için saraya gelen müzik öğretmeniyle ilgilenir. İkisi birlikte uzun sohbetler etmeye başlarlar. Sanattan ve müzikten konuşurlar. Her gün kızla öğretmen dersten sonra sarayın bahçesinin kapısına kadar beraber yürürler ve kapıya geldiklerinde kız, öğretmene bahçeden bir çiçek koparıp verir. Öğretmen evlidir ve karısı hamiledir. Bunu bir tek kız bilmektedir ve çiçeği karısına vermesi için öğretmene verir.

Saraydaki bazı kötü yürekli kız ve öğretmen için dedikodular çıkarırlar. Günlerden bir gün öğretmenin karısı sancılanıp ölünce dedikodular öğretmenin karısının Jüsten'in baldızı yüzünden canına kıydığını söylerler. Bu dedikodular Jüsten'in kulağına gider ve öğretmeni saraydan kovarak baldızının Kıztaşı'nın altından geçirilmesini emreder. Kız, bu taşın günahkârlar için olduğunu ve kendisinin temiz olduğunu söyleyerek emre karşı gelir. İmparator bunun üzerine baldızının başını cellâda vurdurur.

Bu sütün Süleymaniye Camisi'nin yapımında kullanılır. Kıztaşı ortadan kalkınca halk İmparator Markianos'un heykelinin bulunduğu sütuna Kıztaşı demeye başlarlar.

3.3.5.11.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Jüsten'in baldızının saraya gelen öğretmenle dost olması.
- Saraydaki dedikoduların kızla öğretmen arasında aşk yaşandığı yalanını uydurmaları.
- Jüsten'in baldızının Kıztaşı'nın altından geçmeyi reddetmesi ve idam edilmesi.

3.3.5.11.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Jüsten'in baldızı, müzik öğretmeni ve Jüsten'dir. Jüsten'in baldızının çok güzel, iyiliksever, herkese yardıma koşan, güler yüzlü biri olduğu söylenmiştir. Diğer karakterle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.11.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir.

Hikâyedeki olaylar tek bir mekânda geçmektedir. Bu mekân Jüsten'in sarayı ve bu sarayın bahçesidir. Buralarla ilgili bilgi verilmezken hikâyeye adını veren Kız Taşı için mermerden yapılmış yüksek bir sütun olduğu söylenmiştir.

3.3.5.11.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.11.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “kaide, granit, buyruk” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.11.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “göze çarpmak, güler yüz göstermek, kulağına gelmek, canına kıymak, günah benden gitti, başını vurdurmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.11.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,98, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 8,52 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.11.4. İletiler

B75. İyi kalpli insanlar olmalıyız.

B72. Her duyduğumuz ve gördüğümüze, sorgulamadan inanmamalıyız.

B76. Cesur insanlar olmalıyız.

B77. Yaptığımız doğru işlerin her zaman arkasında korkmadan durmalıyız.

B2. İnsanlara önyargılı yaklaşıp onları o şekilde yargılamamalıyız.

B78. Düşüncelerimizi çekinmeden ifade edebilmeliyiz.

B30. Yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmeliyiz.

3.3.5.12. Orhan Camisi/Orhan Camisi'nin Öyküsü: Karagöz Baba ile Hacivat Usta

3.3.5.12.1. Özet

Babasının ölümünden sonra Osmanlı Devleti'nin başına geçen Orhan Bey, Bursa'yı ele geçirir. Yemyeşil olan bu güzel şehri imar etmek için emirler verir. Böylece savaşlarda ele geçirilen ganimetlerle camiler, mescitler, çeşmeler yapılır, çarşılar kurulur.

İznik'te yaşayan Orhan Bey sık sık geldiği Bursa'ya kendi adına bir cami yaptırmaya karar verir. Bir yıla kadar yapımının bitmesini emretmesi üzerine çevre kentlerden de olmak üzere ustalar, işçiler, demirciler getirilir. Bu işçilerin içinde iki kişi vardır ki herkesin sevgisini kazanırlar. Taban tabana zıt bu iki arkadaş Karagöz ve Hacivat'tır. Çok iyi ustalar olmakla beraber sivri dilleri, keskin zekâlarıyla birbirlerine söyledikleri nükteli sözleriyle inşaatta çalışanları kahkahalarla güldürürler.

Bir yıl dolmak üzere olmasına rağmen inşaat bitmemiştir. Padişah bu duruma çok sinirlenir ve bunun sebebini öğrenmek için adamlarını görevlendirir. Suç Hacivat ve Karagöz'ün üstüne yıkılır. Sebep olarak da işçileri güldürüp işlerinden alıkoydukları gösterilir. Padişah hemen Hacivat'la Karagöz'ü idam ettirir.

Ertesi gün işçiler çok üzülür, Hacivat ile Karagöz gelene kadar çalışmayacaklarını söylemeleri üzerine padişah çok öfkelenir. Bu duruma çözüm bulmak için adamlarını Şeyh Küşteri'ye gönderir. Adamların aslında kendi suçlarını

Hacivat'la Karagöz'e yaktıklarını itiraf etmelerini sessizce dinleyen şeyh bu duruma çözüm bulunduğunu söyleyip, işçileri gece tekkeye getirmelerini söyler.

Şeyh, saydamlaştırılmış deve derisine Karagöz ile Hacivat'ın resimlerini çizip onların giyindiği gibi boyar. Gece tekkeye gelen ışıklı ak bir perdenin arkasından yaptığı deriden resimlerle tıpkı eski günlerdeki halleriyle Hacivat ve Karagöz'ü canlandırır. Şeyh, onları gerçek hayattaki ses tonlarıyla konuşturur. Çok sevdikleri arkadaşlarını yeniden kavuşmanın sevinciyle işçiler, ertesi gün işlerine başlarlar.

Yöneticilerin yalan sözlerine inanıp Hacivat ve Karagöz'ü öldürdüğü için çok üzülen padişah, onları ölümsüzlüğe kavuşturan Şeyh Küşteri'ye armağanlar verir ve o gün bugündür Hacivat ve Karagöz perde oyunuyla hep aramızdadır.

3.3.5.12.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Osmanlı Devleti'nin başına geçen Orhan Bey'in Bursa'ya kendi adına bir cami yaptırmak istemesi.
- Camii inşaatında çalışan Hacivat ve Karagöz'ün tüm çalışanlar tarafından sevilmesi.
- İşlerin aksamasının sorumlusunun Hacivat ve Karagöz gösterilip idam edilmeleri.
- İşçilerin, Hacivat ve Karagöz gelmeden işe başlamayacaklarını söylemeleri.
- Şeyh Küşteri'nin perde oyunuyla Hacivat ve Karagöz'ü ölümsüzleştirilmesi.

3.3.5.12.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede Orhan Bey, Hacivat, Karagöz, Şeyh Küşteri ve yöneticiler vardır. Hacivat'ın zayıf, güler yüzlü, bilgiç tavırlı, yumuşak dilli olduğu, Karagöz'ün özü sözü bir, kaba davranışlı, dürüst, sivri dilli, kalıplı olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.12.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede geçen olaylar bir yıl içerisinde olmuştur. Zaman kavramları belirsiz bırakılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar padişahın sarayı, caminin inşaatı ve Şeyh Küşteri'nin tekkesidir. Bu mekânlarla ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.5.12.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.12.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “imaret, mihrap, tekfur, bayındırlık, ırgat, aş, buyruk, tekke, kor, örsü, yemen, çekül, düzeç, keçe, külah, mala, kalfa, kollukçu” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.12.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “dikkat çekmek, göze çarpmak, renk katmak, ilgi çekmek, ele geçirmek, başa geçmek, haber salmak, dillere destan olmak, kılı kırk yarmak, suyuna gitmek, yol göstermek, işe sarılmak, üstüne yıkılmak, para etmemek, el koymak, bir bit yeniği olmak, dili çözülmek, ezilip büzülmek” deyimlerine rastlanılmıştır.

3.3.5.12.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,8, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 6,75 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.12.4. İletiler

F2. Ülkemize hizmet etmeliyiz.

“Değerli yardımcım, dedi, beni iyi dinle. Aldığımız bütün savaş ganimetleri Bizans tekfurlarının hazineleri, hepsi kentin bayındırlığı için harcanacak. Tez elden hanlar, hamamlar, medreseler, okullar yapılsın.” (s.89)

A8. Yaptığımız işi en iyi şekilde yapmalıyız.

B79. Kendi fikirlerimize zıt olan kişilerle de çok iyi arkadaş olabiliriz.

“Bunlar birbirine taban tabana karşıt iki kişiydi. Davranışlarıyla, konuşmalarıyla, sakallarının rengi ve biçimiyle, hatta gövde yapısı bakımından birinin az tombalakça, ötekinin ise ince oluşu tam bir zıtlık oluşturuyordu. İşte bu durumları dolayısıyla işçilerin ilgisini çekiyor, onları güldürüyorlardı. İkisi de çok iyi arkadaştı.” (s.91)

B80. Yaptığımız iş davranışlarımızı, karakterimizi etkiler.

“Bütün toprağa bağlı adamlar ve bütün demirciler gibi güçlüydü. Yapılı bir adamdı. ... Ateş ve demir gibi iki büyük gücün egemenliği elindeydi. Demir, hamur gibi yoğrulurdu örsünde. Bu gücünden dolayı özü sözü bir adamdı. Alabildiğine gerçekçiydi. Tok sözlüydü.” (s.91)

A9. Bilgimiz olmayan konularda biliyormuş gibi konuşmak doğru bir davranış değildir.

A10. İftira atmak çok kötü bir davranıştır.

A11. Söylediğimiz yalanlardan dolayı masum kişiler zarar görebilir.

B17. Yaptığımız hataların farkına vardığımızda onları düzeltmek için elimizden geleni yapmalıyız.

B81. Söylenen yalanlar er geç ortaya çıkar.

B82. Yapılan her güzel iş mutlaka mükâfatını görür.

B83. Haksızlık yapmak sonrasında büyük pişmanlık getirir.

3.3.5.13. Rumelihisarı/Rumelihisarı'nın Öyküsü: Bir Öküz Derisi Kadar

Yer

3.3.5.13.1. Özet

II. Murat'ın ölümünden sonra Sultan Mehmet padişah olur. Tahta oturur oturmaz bir sürü karışıklıkla karşılaşan Sultan Mehmet planlar yapmaya başlar. Anadolu'daki iç karışıklıkları düzelttikten sonra yönünü Bizans'a çevirir.

Sultan Mehmet, paşalarını toplayıp uzun uzadıya düşündüğü planlarını, yapmak istediği eylemleri anlatır. Bizans'ı kuşatıp ortadan kaldırması gerekiyordur. Bunun öncesinde çok iyi hazırlıklar yapılmalı, Bizans'a gelecek her türlü yardım engellenmelidir. Bu amacı doğrultusunda Boğaz'ın en dar kısmında yani Anadoluhisarı'nın hemen karşısında bir hisar yaptırmaya karar verir. Hisarın yapılacağı topraklar Bizans'ındır. Sultan Mehmet zekâsını kullanarak, Bizans'tan hisarı yapmayı planladığı yerden bir öküz derisi kadar yer ister. İstenilen toprağın çok az olmasından dolayı Bizans bu teklifi kabul eder.

Anadolu'ya haber salınır, işçiler, ustalar, inşaat için taşlar, araç gereçler getirilir. Padişah da paşalarıyla birlikte hisarın inşaatının olduğu yere konuşlanır ve hisarın yapımına yardım ederler.

Kale yükselmeye başlayınca Bizans İmparatoru, elçiler göndererek anlaşmayı bozdukları için topraklarından çıkmalarını söyler. İşçiler, ustalar ve paşalar ne yapacaklarını bilemez halde Sultan Mehmet'i dinlemeye başlarlar. Padişah cebinden bir ip yumağı çıkarır ve bu yumağın bir öküz derisinden yapıldığını söyler. Yumağı alıp kaleyi çepeçevre saracak şekilde iki ucunu birleştirirler. Tıpkı Sultan Mehmet'in dediği gibi tam bir öküz derisi kadardır. Ne bir santim eksik ne bir santim fazla gelir. Bunun üzerine elçiler elleri boş geri dönerler.

Bizanslı köylülerle Sultan Mehmet'in askerleri arasında çıkan çatışma sonucu imparator şehrin kapılarını kapatır. Bunun üzerine Sultan Mehmet, Bizans'a savaş ilan eder. Kısa bir sürede tamamlanan Boğazkesen adının verildiği hisara askerlerini yerleştirir. Güçlü toplar yerleştirilerek kale savunmaya hazır hale getirilir.

3.3.5.13.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Sultan Mehmet'in Bizans'ı ele geçirmek istemesi.
- Sultanın amacı doğrultusunda Bizans'tan bir öküz derisi kadar yer istemesi ve buraya Rumelihisarı'nı yaptırması.

3.3.5.13.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterler Sultan Mehmet, Çandarlı Halil Paşa, Zağanos Paşa, Saruca Paşa, Şehabettin Paşa ve Bizans elçileridir. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Fakat Sultan Mehmet'in zeki ve çalışkan olduğu, paşaların çalışkan olduğu sezdirilmiştir.

3.3.5.13.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olaylar 1452 yılı içerisinde yaşanmıştır. Olayların başlama ve bitişi arasındaki süre net değildir.

Hikâyede iki mekân vardır. Bunlardan biri Anadoluhisarı'nın olduğu yer ve Hermaion Burnu üzerinde bugünkü Rumelihisarı'nın bulunduğu alandır. Rumelihisarı'nın üç büyük kulesi olduğu, iki yüz elli metre yükseklikte olduğu, duvarlarının beş metre kalınlıkta olduğu, dikdörtgeni andırdığı, on üç küçük burcunun olduğu, beş kapısının olduğu ortasında büyük bir avlusunun olduğu ve görkemli olduğu söylenmiştir.

3.3.5.13.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.13.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “burç, külah, kitabe, sarnıç, ambar, zelzele, arıklık, mahmuz, gem, ordugâh, buyruk, dülgere, kalfa, sıırım” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.13.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “yolunu kesmek, ele almak, ele geçirmek, karar vermek, haber salmak, işin içinden çıkmak, eli boş dönmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.13.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,69, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 8,83’tür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.13.4. İletiler

B60. Sahip olduğumuz imkânların farkına varmalıyız.

B6. Önümüze çıkan engellerde ümitsizliğe kapılmamalı, çözüm yollarını düşünmeliyiz.

B53. Acele kararlar vermemeliyiz.

“Bu sözler üzerine Saruca Paşa hemen atıldı, Öyleyse kuşatılma zamanı gelmiştir Sultanım! Padişah, bu heyecanlı sözlere düşünceli bir biçimde, kısaca, daha değil, karşılığını verdi.” (s.101)

B84. Bir işe başlamadan önce o iş için hazırlıklar yapmalıyız.

C14. Birkaç kişiyle birlikte iş yapacaksak adaletli iş bölümü yapmalıyız.

B47. Alçak gönüllü insanlar olmalıyız.

B85. Bizim gayretimiz çevremizdekilere de örnek olacaktır.

“Yapım yerinde çalışan paşalarla padişah, ara sıra iri taşları yüklenerek duvarların yapımı için sırtında taş çeken işçilerin arasına katılıyordu. Onların da taşları kendileri gibi sırtlandığını gören işçilerse çabalarını büsbütün arttırıyorlardı.” (s.104)

B9. Düşünerek hareket edersek her türlü zorluğun üstesinden geliriz.

C13. Korku ve zulümle bir sonuca varılmaz.

E7. Küçük sorunlar daha büyük sorunları doğurabilir.

3.3.5.14. Selimiye Camisi/Selimiye'nin Öyküsü: Çocuk Doğru Söyledi

3.3.5.14.1. Özet

Babası Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra tahta çıkan II. Selim devlet işleriyle ilgilenmek yerine şairlerle, bilginlerle sohbet etmekten hoşlanan biriydi. Sarayın mimarbaşı Koca Sinan'ı çok severdi. Dedesinin zamanında beri saraya, padişahlara hizmet eden bu mimara “Aksakal” diye seslenirdi.

Bir gün II. Selim gördüğü bir rüya üzerine Aksakal'ı yanına çağırır. Babasına Süleymaniye'yi, kardeşine Şehzade Camisi'ni yapan bu mimardan kendi adını ölümsüzleştirecek bir cami yapmasını ister. Koca Sinan, Selimiye Camisi'ni yapacağını söylemesi üzerine padişah çok sevinir. Fakat bir sorun vardır. Mimar Sinan, cami için en uygun yerin Edirne'de olduğunu söyler. Padişahın sevinci bir anda kaybolur. Başta kabul etmek istemese de yapacak bir şey yoktur ve caminin Edirne'de yapılmasına karar verilir.

Hemen hazırlıklara başlanır. Cami arazisi üzerindeki evlerin, bahçelerin sahiplerinden, pazarlık yapılarak arazileri satın alınır. Altı yıl süren çalışmanın ardından Mimar Sinan ustalık eserini tamamlar. Tüm çalışanlarla birlikte camiyi seyretmeye başlarlar. O sırada bir çocuk kalabalığın camiyi seyrettiğini görür ve o da

onların baktığı yöne bakmaya başlar. Sinan, çocuğu fark eder ve “Sence nasıl olmuş?” diye sorar. Çocuk biraz baktıktan sonra bir minareyi göstererek “Bu minare eğri olmuş.” der. İşçiler çocuktur deyip homurdanmaya başlarlar fakat Mimar Sinan onları susturur ve bir çalışanına uzunca bir ip aldırıp minarenin tepesine çıkarır. İpi minarenin çevresine sardırır ve ipin ucunu da aşağıya saldırır. Çalışanlar ipi çektirmeye başlar ve çocuk eğrilik geçti diyene kadar çektirir. Çocuk memnun bir şekilde oradan ayrılırken, çocuğun aklıyla iş yapan Mimar Sinan’a laf söylemeye başlarlar. Sinan “Minarenin doğru olduğunu ben de biliyordum fakat kusursuz yaptığımız bu eserin bir çocuğun gözünde bile özürlü olmaması için böyle bir şey yaptım.” der. Herkes mimara hak verir. Selimiye Camisi ve Mimar Sinan bu muhteşem eseriyle tarihteki yerini alır.

3.3.5.14.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- II. Selim’in Mimar Sinan’dan kendi adına bir cami yaptırmasını istemesi.
- Mimar Sinan’ın camiyi tamamlaması.
- Caminin minaresi eğri olmuş diyen çocuğun sözüne karşılık Sinan’ın minareyi iple düzelttirmesi.

3.3.5.14.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterler II. Selim, Mimar Sinan, cami inşaatında çalışanlar ve çocuktur. Mimar Sinan’ın aksakallı, çalışkan ve bilgili olduğu söylenmiştir. Diğer kişilerle ilgili herhangi bir betimlemede bulunulmamıştır.

3.3.5.14.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki ilk olay olan II. Selim’in Mimar Sinan’ı yanına çağırdığı zamanın padişahın tahta geçişinin üçüncü yılı olduğu söylenmiştir. Daha sonra bu yılın 1569

olduğu sezdirilmiştir. Bu olay bir sabah vakti gerçekleşmiştir. İkinci olay caminin bitiş yılı olan 1575 yılında gerçekleşmiştir. Bu olayda sabah vaktinde yaşanmıştır.

Hikâyedeki mekânlar II. Selim'in saraydaki odası ve Selimiye Camisi'dir. Selimiye Camisi'nin kubbесinin çok büyük olduğu, kubbelerin dört bir yanındaki minarelerin yetmiş metre yükseklikte olduğu, geniş bir avlusunun olduğu, caminin içerisindeki süslemelerin çok güzel olduğu, caminin ihtişamlı ve görkemli olduğu söylenmiştir.

3.3.5.14.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.14.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “lala, buyruk, kalfa, ırgat, palanga” kelimelerinin anlamlarının hikâyeyi okuyan çocuklar tarafından bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.5.14.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözünün bulunmadığı hikâyede “aklına gelmek, saygı duymak, elinde büyüme, yola çıkmak, başım üstüne, haber vermek, gözünde canlanmak, gözüne kestirmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.14.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,93, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 7,08 olduğu tespit edilmiştir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.5.14.4. İletiler

C15. Sorumluluklarımızı yerine getirmekten kaçmamalıyız.

C16. Ailemizin değer verdiği kişilere biz de değer vermeliyiz.

F2. Ülkemize hizmet etmeliyiz.

B29. Çalışkan insanlar olmalıyız.

B86. Geleceğimize faydalı işler yapmalıyız.

B87. Her zaman daha iyisini yapabiliriz.

“Devletlim, dedi. Şehzadebaşı benim çıraklık dönemimin yapısıydı, Süleymaniye’yi kalfalık dönemimde yaptım. Ustalık dönemimin yapısıysa Selimiye olacak. Bundan kuşkunuz olmasın.” (s.111)

B20. Hayatta her şey bizim istediğimiz gibi olmayabilir.

A2. Hiç kimsenin hakkını yememeliyiz.

B88. Zorla güzellik olmaz.

“Yalnız bütün bunlar güzellikle olacaktı. Ne olursa olsun zor kullanmak yoktu. Buyruk böyleydi.” (s.112)

B89. İnsan elde ettiği başarıları görmekten mutluluk duyar.

“Caminin yapımının bittiği sabah Mimar Sinan, bütün ustalarını, işçilerini, ırgatlarını avluda topladı. Hepsi de elbirliğiyle gerçekleştirdikleri yapıyı övünçle seyre koyuldular.” (s.112,113)

B9. Karşımıza çıkan sorunları aklımızı kullanarak, düşünerek çözebiliriz.

B16. Bazen küçük yanlış anlaşılımlar daha büyük sorunlar doğurabilir.

B90. Bir dedikoduyu önlemenin en iyi yolu o dedikoduya sebep olacak nedenleri ortadan kaldırmaktır.

B91. Davranışlarımızla insanlara örnek olmalıyız.

“Ustalar o zaman, Sinan’a hak verdiler. Bu bilgece davranışını hayatları boyunca unutmayacaklarını söyleyerek saygıyla elini öpüp kucaklaştılar.” (s.114)

3.3.5.15. Su Kemerleri/Su Kemerlerinin Öyküsü: Kırkçeşme Suyu

3.3.5.15.1. Özet

Kanuni Sultan Süleyman halkını düşünen ve halkına hizmet eden bir padişahı. Ülkesinin sınırlarını genişletmiş, imar çalışmaları yaptırıyordu. Halkın ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyordu. Halk da bu durumdan memnun, padişahı çok seviyordu.

Başkent İstanbul'da zamanla su sıkıntısı oluşmaya başladı. Kentin kalabalıklaşması da buna eklenince sorun iyice büyüdü. Yağmur sularının toplandığı sarnıçlar yeterli gelmiyordu. Padişah bu sorunu çözmek için damadı Rüstem Paşa'dan eski su yollarını onarip çeşmeler yaptırmasını istedi. Rüstem Paşa, bu iş için Rum bir ustayla anlaştı. Fakat sonra kendisi bu ustayı hapse attırdı ve işler yarım kaldı.

Bir gün ava çıkan padişah, atanın tökezlemesi üzerine atından inerek atın takıldığı yeri incelemeye başlar. Burada bir su akıntısı görür ve bu suyun eski zamanlardan kalma bir su yolundan geldiğini anlar. Saraya döner ve adamlarını toplar ve mimarbaşı Sinan'ı buldurup durumu anlatır. Mimar Sinan hemen araştırmalara başlar, suyu şehre getirmenin yollarını düşünür. Padişahın suyu bulunduğu vadide üç katlı su kemeri yapımına başlar. Padişah işi hızlandırmak için ücret karşılığı çalışacak adamlar tutar.

Büyük kemer bitince padişah kemeri görmeye gelir. Kemerin gökyüzünde duruyormuş gibi durmasından dolayı bu kemere "Muallâk Kemer" adını verir. Su kente ulaştırılır ve her mahalleye çeşme yapılır. Halk bu çeşmelere "Kırkçeşme" demeye başlar.

3.3.5.15.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İstanbul'da su sıkıntısının yaşanmasından dolayı Kanuni Sultan Süleyman'ın Mimar Sinan'ı görevlendirmesi.
- Mimar Sinan'ın kemerler yaparak şehre su ulaştırması.
- Her mahalleye çeşme yapılarak su verilmesi.

3.3.5.15.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterler Kanuni Sultan Süleyman, Rüstem Paşa ve Mimar Sinan'dır. Padişahın halkını seven, ülkesine hizmet eden biri olduğu, Mimar Sinan'ın akıllı, çalışkan, başarılı ve açık sözlü olduğu söylenmiştir.

3.3.5.15.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Olayların başlama ve bitiş süreleri belirtilmemiştir.

Hikâyedeki olaylar Kanuni Sultan Süleyman'ın sarayındaki odasında, Belgrad Ormanları'nda ve suyun bulunduğu vadide geçmektedir. Vadinin çiçekli ve yemyeşil olduğu söylenmiştir. Hikâyede su kemerleri için ihtişamlı, görkemli ve gökyüzüyle uyum içerisinde olduğu anlatılmıştır. Kemerlerin üç kattan oluştuğu, yüksekliğinin yirmi altı metre olduğu eklenmiştir.

3.3.5.15.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.15.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “sarnıç, künk, sebil, şadırvan, dehliz, mahmuz, buyruk, bayındırlık, bent, hendek, lüle” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.15.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “su gibi aziz ol, başı dönmek, başüstüne, vakit geçirmek, sözünü kesmek, işe girişmek, açık sözlü” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.15.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,59, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 7,24 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.15.4. İletiler

B92. Başarıya çok çalışarak ulaşılır.

B93. Başarı beraberinde mutluluk getirir.

B94. Çevremizde olan sıkıntılara karşı duyarlı olmalıyız.

B95. Yapacağımız işlerin sonuçlarını iyice düşünmeliyiz.

B96. Kendi çıkarlarımıza göre hareket etmemeliyiz.

E8. Bize kötü gelen durumların sonuçları aslında iyi olabilir.

B97. Çevremizdekilerin fikirlerine değer vermeliyiz.

B88. Kimseye zorla herhangi bir iş yaptırmamalıyız.

“Doğru dersin mimarbaşı. Ama birinci yolun bize bir yararı yoktur. Getirdiğimiz suyu halkımıza terli terli içirmek istemem. Bu işten kimse incinmesin isterim, ikinci söylediğin daha doğru yoldur.” (s.123)

B28. Bir işi yaparken etrafımızdakilerin kalbini kırmadan, güzellikle yapmalıyız.

B14. İyilik iyiliği doğurur.

3.3.5.16. Süleymaniye Camisi/Süleymaniye'nin Öyküsü: Mücevherli

Minare

3.3.5.16.1. Özet

Kanuni Sultan Süleyman tahta geçtikten sonra kendi adına bir cami yapılması için Mimar Sinan'a emir verir. Sinan, padişahın izin alıp önce İstanbul'u gezer ve caminin yapılacağı yeri tespit eder. Caminin yeri belirlendikten sonra taş ocaklarını gezer, inşaat için en uygun olan malzemeleri tek tek seçer. Farklı yerlerden dört ayrı sütun getirilip inşaatın temellerine yerleştirilir. Böylece caminin temelleri atılmış olur. Kışın gelmesiyle inşaat durdurulur ve işçiler memleketlerine gönderilir. Kışın bitmesiyle inşaat kaldığı yerden devam eder.

Bu sırada İran Şahı Tahmasb Han'a caminin yapımının maddi imkânsızlıklardan dolayı olduğu yalan haberi ulaşır. Şah, İstanbul'a bir elçi ile mücevherler gönderir. Amacı Kanuni'ye gücünü göstermek ve büyüklüğünü kanıtlamaktır.

Kanuni, Şah'ın bu davranışına çok sinirlenir ve elçinin gözü önünde Mimar Sinan'a, mücevherleri inşaatın yapımında kullanılan taşlara katmasını emreder. Ertesi gün elçi caminin inşaatına gider ve Sinan'ın mücevherleri dövdürerek harca kattığını görür. Bu durum karşısında hemen ülkesine geri döner.

Mimar Sinan'ın bu mücevherlerden bir kısmını minarelerden birinin üzerine yerleştirdiği söylenir. Güneşte parlayan bu minareye "Mücevherli Minare" denmeye başlanır. Zamanla minaredeki bu parlaklık kaybolur ama cami ve minareleri sağlamlığıyla ilk günkü halini korumaya devam eder.

3.3.5.16.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Kanuni Sultan Süleyman'ın kendi adına bir cami yaptırmak için Mimar Sinan'ı görevlendirmesi.

- Caminin yapımı sırasında kışın inşaata ara verilmesi.
- Bu ara verilmenin sebebinin İran Şahı'na maddi imkânsızlıklar olarak aktarılması.
- İran Şahı'nın, padişaha mücevherler göndermesi.
- Bu mücevherlerin inşaattaki taşların harcında ve minaresinde kullanılması.

3.3.5.16.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede karşımıza Kanuni Sultan Süleyman, Mimar Sinan, İran Şahı Tahmasb ve elçi karakterleri çıkmaktadır. Mimar Sinan'ın akıllı, işini bilen ve çalışkan biri olduğu, padişahın gösterişi seven biri olduğu, şahın kendini beğenmiş biri olduğu söylenmiştir.

3.3.5.16.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede geçen olayların 1550 ve 1551 yılı içerisinde yaşandığı söylenmiştir. Padişah caminin emrini bir sabah vakti vermiştir. İnşaatın yapımına bu emirden birkaç hafta sonra başlanmıştır.

Hikâyedeki mekânlar padişahın saraydaki odası ve Süleymaniye Camisi'nin olduğu alandır. Süleymaniye Camisi'nin dört minareli, on şerefeli, iç ve dış avlulu çekici ve görkemli bir yapı olduğu anlatılmıştır.

3.3.5.16.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.16.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “aşevi, avlu, şadırvan, imaret, mahzen, buyruk, ırgat, dalkavuk, yormak” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.5.16.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “karar vermek, başüstüne, göze çarpmak, yolu düşmek, vakit geçirmek, haber salmak, yol açmak, şaşkına dönmek, yola çıkmak, bana mısın dememek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.16.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,92, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,54'tür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.16.4. İletiler

B98. Bir işe önce düşüncede başlanır.

B53. Düşünmeden hareket etmemeliyiz.

C17. Gördüğümüz veya duyduğumuz her şeye inanmamalı, arkasındaki nedenleri araştırmalıyız.

B43. Sabırlı insanlar olmalıyız.

A12. Dedikodu yapmak kötü bir davranıştır.

B55. Kendini beğenmişlik kötü bir davranıştır.

B99. Kibirlenerek yaptığımız işler bize zararlar getirebilir.

E21. Para ve güzellik bir gün yok olur gider. Ama sağlam karakter kalıcı olur.

3.3.5.17. Truva/Truva'nın Öyküsü: Tahta At

3.3.5.17.1. Özet

Truva, Ege Denizi'nin kenarında kurulmuş çok zengin bir kenttir. Komşuları Trakyalılar ve Asyalılarla iyi geçinen halk, kenti saldırılara karşı aşılmaz duvarlarla örmüştür.

Truva'nın kralı yaşlı Priamos'un Hektor ve Paris adında iki oğlu vardır. Paris doğduğunda rahiplerin onun kente uğursuzluk getireceğini söylemesi üzerine babası tarafından Kazdağı'na bırakılır. Yıllarca burada yaşayan Paris diğer ülkeleri gezmeye

başlar. Bu gezilerden birinde İsparta Kralı Menelaus'un güzel karısı Helen'e âşık olur ve onu kaçıırarak ülkesine getirir.

Karısı kaçırılan Menelaus öç almak için Truva'ya savaş ilan eder. Yunan yarımadasının en ünlü krallıkları bir araya gelir. Ordulara Menelaus'un abisi ve Argos'un kralı olan Agamemnon liderlik eder. Truva'nın ordularını Hektor yönetmektedir. Savaş esnasında Hektor, Agamemnon'un komutanlarından Akhilleus'un arkadaşı Petroklos'u öldürür. Akhilleus, Yunanistan'ın en iyi savaşçısıdır. Akhilleus, tek başına Hektor'u savaşa davet eder ve onu öldürür. Truva'nın komutanlığına Hektor'un kardeşi Paris geçer. Paris okla Akhilleus'u öldürür.

Surları aşp ele geçirmek imkânsızdır. Kuşatma tam on yıl sürer. Agamemnon'un zeki kumandalarından biri olan Odysseus, yanına bir arkadaşını alarak Truvalı kılığında şehre girerler ve şehirdeki akıl tanrıçası Athena'nın tapmağında at heykelini çalarak kaçarlar. Odysseus bir plan yapar ve tahtadan gemi büyüklüğünde bir at heykeli yaptırır. Heykelin içerisine en güçlü adamlar yerleştirilir.

Truvalılar bir sabah kalktıklarında düşman askerlerinin gemiyle uzaklaştıklarını, kaldıkları çadırları yaktıklarını ve şehrin surlarının yakınındaki at heykelini görürler. Savaşın bittiğini, düşmanın çekildiğini zannederler. Heykele bakmak için yanına giderler ve orada Odysseus'un adamı Simeon'la karşılaşır. Simeon daha önce uydurulan, bu atın çalınan at yerine yapıldığını ve böylelikle her iki tarafın üzerinden de lanetin kalkacağı yalanını söyler. Tapınağın rahibi Laakon adamın yalancı olduğunu söyler. Halk başta rahiplerine inanır fakat onun yılan tarafından öldürülmesinden sonra onun lanetlendiğini ve atı içeri almazlarsa kendilerinin de lanetleneceğine inanırlar. Atı şehrin içerisine alırlar.

Gece olduğunda Simeon sahilde bir ateş yakar ve aslında geri dönmeyip sadece uzaklaşmış olan gemiler geri dönerler. Bu sırada at heykelinin içindeki askerler heykelden çıkıp şehrin kapılarını açarlar. Yunanlılar genç yaşlı demeden herkesi öldürüp şehri yakıp yıkarlar. Şehirdeki hazineleri alarak ülkelerine dönerler.

3.3.5.17.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Truvalı Paris'in, Yunanlı Kral Menelaus'un karısı Helen'i kaçırmak için ülkesine götürmesi.
- İki ülke arasında savaş başlaması.
- Surları aşamayan Yunanlıların bir plan yaparak at heykeli yapmaları ve bunun sayesinde şehri ele geçirmeleri.

3.3.5.17.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Truva Kralı Priamos, Truva Prensleri Hektor ve Paris, İsparta Kralı Menelaus, Argos Kralı Agamemnon, Yunanlı Komutan Akhilleus ve Odysseus, savaşçı Petroklos, Helen, Rahip Laakon ve Simeon'dur. Priamos'un yaşlı olduğu, Hektor'un güçlü ve iyi bir savaşçı olduğu, Paris'in duygulu ve güzel yüzlü olduğu, Helen'in güzel olduğu, Odysseus'un akıllı biri olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.5.17.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede yaşanan olayların on yıl içerisinde gerçekleştiği söylenmiştir. Truva'nın ele geçirilmesi bir gece vaktidir.

Hikâyedeki olaylar Truva şehrinde ve şehrin surlarının etrafında geçmektedir. Truva'nın görkemli ve zengin bir şehir olduğu, şehrin kayalık bir tepenin üzerinde kurulduğu anlatılmıştır. Şehrin dayanıklı surlarla çevrili olduğu söylenmiştir.

3.3.5.17.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.5.17.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “testi, anfora, burç” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.5.17.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “egemenliği altına girmek, yola çıkmak, dikkat çekmek, ele geçirmek, dillere destan olmak, kuş uçurmamak, oç almak, karar vermek, göz alabildiğine, yüzüne gülmek, el ayak çekilmek, ceza vermek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.5.17.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,93, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 6,67 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.5.17.4. İletiler

F6. Vatanımızı korumak için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız.

F7. Bir ülkenin coğrafi zenginlikleri o ülkenin gelişmesinde büyük önem taşır.

B16. Yaptığımız yanlışlar büyük olaylara sebep olabilir.

B100. Dostlarımıza zor günlerinde yardımcı olmalıyız.

E4. Savaşlarda birçok insan hayatını kaybeder.

C18. Anne ve babalar her zaman çocuklarına sahip çıkarlar, onlara yardım ederler.

B6. Karşımıza çıkan engeller karşısında ümitsizliğe kapılmamalı, çözüm yolları düşünmeliyiz.

B101. Düşünerek hareket etmezsek sorunlarla karşılaşabiliriz.

B102. Düşünmeden sadece duyduklarımıza göre hareket etmemeliyiz.

3.3.6. Devlet Kuşu⁷⁴

Devlet Kuşu kitabı üç masaldan oluşmaktadır. Kitap doksan altı sayfadır. İlk masal kırk beş, ikinci masal otuz yedi, son masal ise on bir sayfadır. Masallar, Türk masallarının yeniden yorumlanıp yazılmasıyla oluşturulmuştur.

3.3.6.1. Devlet Kuşu

3.3.6.1.1. Özet

Ülkenin birindeki padişahın çocuğu olmamaktadır. Padişah yerine geçecek kişiyi belirlemek için herkese sorular sorar. Kendini dünyadaki hangi eşya kadar sevdiğini sorarak, kendisini en çok kimin sevdiğini öğrenip onu tahta geçirmek ister. Saraydaki herkese bu soru sorulduktan sonra padişah, halktan birine sormak ister. Kentin fakir evlerinden birine gider ve oradaki genç çocuğa bu soruyu sorar. Genç “tuz” diye cevap verir. Padişah kendisiyle dalga geçildiğini zannederek genci öldürülmesi için avcısına gönderir.

Ormandaki av evinde yaşayan avcı merhametli biri olduğundan çocuğun kaçmasını sağlar ve onu ırmağın diğer tarafındaki ülkeye yönlendirir. Zorlukla ırmağı aşan genç, tek başına yaşayan yaşlı bir kadının yanında yaşamaya başlar ve onun bütün işlerini yapar. Çalışkanlığıyla o sene köydeki en güzel ürünleri o alır.

Genç odun kesmek için ormana gideceği bir gün süslü kıyafetleriyle kente doğru hızla giden insanları görür. Yaşlı kadına bu durumu sorduğunda ülkenin padişahının bir kuşla seçildiğini, o kuşun kimin kafasına konarsa onun padişah seçildiğini öğrenir. Ülkedeki herkes kuşun bulunduğu kulenin önündeki meydana toplanmış, kuşun salınmasını beklemektedirler. Kuş kuleden salındıktan sonra ormana doğru yönelir ve bizim gencin kafasına konar. Genç bu kuşun devlet kuşu

---

⁷⁴ Adnan Özyalçiner, *Devlet Kuşu*, İnkılâp Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2002, s.1-96.

olduğunu anlar ve ninesinin yanına gider. Ninesi ve köyden görenler onu, yeni padişah diye kente doğru götürürler. Yolda kuşu takip edenlerle karşılaşılır. Bunlar kuşun meydanda çocuğun başına konmadığı için seçimin bir daha yapılmasını söylerler. Ertesi gün seçim tekrar yapılır ve kuş yine gencin başına konar. Meydandakiler yine bir bahaneyle seçimi yineletirler. Üçüncü gün kuş tekrar gencin başına konar ve genç padişah ilan edilir.

Ülkeyi adaletli bir şekilde yöneten yeni padişah, kendi ülkesinin padişahını saraya davet eder. Davete icabet eden padişaha ikramlarda bulunulur. İlk yemek tuzsuz, ikinci yemek ise çok tuzludur. Genç kendisini tanıtır ve tuzun neden önemli olduğunu anlatarak, padişaha büyük bir ders verir.

3.3.6.1.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın yerine geçmesi için kendini seven birini araması.
- Padişah bu arayış içindeyken halktan birine bir soru sorması.
- Genç bir delikanlıya sorduğu soruya aldığı cevabı beğenmeyip, genci öldürtmek istemesi.
- Genci öldürecek avcının gencin hayatını bağışlaması ve diğer ülkeye kaçmasını sağlaması.
- Gencin bu ülkede yaşamaya başlaması ve bu ülkenin padişahı olması.
- Gencin, kendi ülkesinin padişahının akıllanmasını sağlaması ve iki ülkeyi de adaletli bir şekilde yönetmesi.

3.3.6.1.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede karşımıza çıkan ilk karakter padişahdır. Padişahın iyi yürekli ve yaşlı biri olduğu söylenmiştir. Ancak ilerleyen zamanlarda padişahın aksi huylu, çekilmez bir adama dönüştüğü söylenmiştir.

Padişah fikir için yaşlı bir bilgeye danışır. Bu bilge sakallı, gözlüksüz ve kör olarak anlatılmıştır.

Hikâyede daha sonra karşımıza padişahın iki yeğeni çıkmaktadır. Bu iki gencin biri sarışın biri esmerdir.

Hikâyedeki karakterlerden biri de genç delikanlının yaşlı hamal babasıdır. Ana kahraman olan genç hakkında yirmili yaşlarda olduğu ve çalışkan olduğu söylenmiştir.

Hikâyedeki avcı hakkında hiç çocuğu olmayan merhametli bir adam atıflarında bulunulmuştur.

Hikâyenin diğer kahramanları yaşlı kadın, köyün muhtarı ve köyün esnaflarıdır. Köyün muhtarı altın dişli, süslü bir ata binmiş, üzerinde gösterişli bir kürklü olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.6.1.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyenin başlangıç ve bitişi arasındaki zaman belirsizdir. Hikâyede zaman kavramının net olduğu tek olay üç gün süren padişah seçim törenidir.

Hikâyedeki mekânlar saray, kent, gencin evi, orman, ırmak, yaşlı kadının evi, padişah seçiminin yapıldığı meydandır.

Kente hakkında varlıklı mahallelerin aydınlık, içerisinde geniş bahçeli köşkların, mermerden yapılmış yapıların olduğu söylenmiştir. Fakir mahallelerin ise derme çatma kulübelerle dolu olduğu ve karanlık olduğu söylenmiştir.

Gencin evi hakkında tek katlı bile sayılamayacak kadar küçük olduğu, padişahın arabasından daha küçük olduğu, kulübenin üzerinin tenekeden olduğu ve karanlık olduğu söylenmiştir.

Orman hakkında içerisinde ulu ağaçlar olduğu, ortasından nehir geçtiği, sisli olduğu söylenmiştir.

Hikâyedeki ırmak hakkında gürültüyle aktığı, üstünün köpürmekten apak olduğu, uzaktan ayna gibi parladığı söylenmiştir.

Diğer mekânlarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.6.1.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.6.1.3.1. Kelimelerin Değerlendirmesi

Hikâyede geçen ‘‘buyruk, özgü, nitelik, akademi, öbek, urba, balkımak, yitmek, nasır, samur, kasket, şayak, potur, kopça, nalbant, söylev, tünek, çığırtkan, kapanca, afallamak, yasal, çarık, çatapat, cambaz, hokkabaz, belertmek, övüngeçlik’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.6.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede ‘‘bir dediğini iki etmemek, kafa patlatmak, karar vermek, işin içinden çıkmak, dili tutulmak, yüzünü buruşturmak, değer biçmek, bıyığı terlemek, yüreğine su serpmek, ayakta dikilmek, içine kuşku düşmek, dili döndüğünce, yolunu tutmak, işini bitirmek, yol almak, kulaklarına inanmamak, yolun açık olsun, yola koyulmak, gözüne kestirmek, sızıp kalmak, kestirip atmak, sökün etmek, boynu bükük olmak, yola başvurmak, aklına koymak, tadını çıkarmak, göze çarpmak, kendini alamamak, boş vermek, yol vermek, alkış tutmak, acı çekmek, saygı göstermek, bozuntuya vermemek, yüzü gülmek, istifini bozmamak, yolunu bulmak, yüreği yumuşamak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.6.1.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,97, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,44'dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilecektir.

3.3.6.1.4. İletiler

B104. Başımıza gelen sorunlar karşısında sabırlı olmazsak yanlış kararlar alabiliriz.

C19. Aile her şeyden önemlidir.

“Zavallı delikanlının babası padişaha, al altınlarını, ver oğlumu, diye boşuna yalvardı. Dinleyen olmadı.” (s.16)

B2. İnsanları dinleyip anlamadan hüküm vermek yanlış kararlar almamıza neden olabilir.

“Delikanlı, padişahın yanlış anladığını dilinin döndüğünce anlatmaya çalıştı ama karşısındaki öfkeden onu dinleyecek durumda değildi. Adamlarına gün ağarmadan ormana götürülüp öldürülsün, kanlı gömleği de tez sarayıma getirilsin! diye buyurdu.” (s.16)

E9. Çalışmanın karşılığını her zaman alırız.

“Sabahtan akşama kadar durup dinlenmeden çalışıyordu. İlk elde bahçeyi yaban otlardan, yararsız çalılarından temizledi. Ağaçları budadı. Renk renk çiçekler dikti. Sebzelerin toprağını çapaladı. Arklara suyunu sabah akşam düzenli bir biçimde verdi. Tarlayı taşından, otundan, elleriyle bir bir ayıkladı. O yıl, en bol ekini o biçti. En güzel sebzeleri o yetiştirdi. Kulübenin çevresini en güzel, en renkli çiçeklerle o donattı.” (s.25)

B47. Açgözlü olmamak bize daha fazlasını sağlayacaktır.

C1. Adaletli bir insan olmalıyız.

“Ülkeyi eşitlikle yönetmeye başladı. Halkıyla mutlu günler geçiriyordu.” (s41,43)

B103. Yaptığımız hataların farkına varmalıyız.

“ Çok haklıymışsın genç dostum, dedi. Yaptığım haksızlığı şimdi daha iyi anlıyorum.” (s.46)

E10. Sahip olduğumuz şeylerin değerini bilmeliyiz. Küçük şeylerin değerini bilmek insanların da değerini bilmemizi sağlar.

“Tuzun değerini bilen altının da gerçek değerini bilir. Bu da insan değerini bilmek demektir.” (s.46,47)

D4. Maddiyata düşkün olmak yanlışlar yapmamıza sebep olur.

“Tuzun değerini bilmeyense altının yalnız gösterişine kapılır. Gözleri bu gösterişli nesneyle kamaştığından ülkesindeki yoksulları görmez olur. Ben öyle yaptığım için ülkemi iyi yönetemedim. Herkesi mutlu edemedim. Sen tersini yaptığın için ülkedeki bütün insanları mutlu etmenin yolunu bulmuşsun.” (s.47)

3.3.6.2. Altın Perçemli Çocuk

3.3.6.2.1. Özet

Köyün birinde odunculuk yapan bir adam yaşar. Oduncunun üç kızı vardır. Oduncu kestiği odunları satıp ailesini geçindirmeye çalışır. Görevliler birgün adamı yakalar ve artık ormandan ağaç kesmenin yasak olduğunu söylerler. Oduncu ve karısı kızlarına bakamayacak duruma geldiklerinde onları ormana bırakırlar.

Üç kız kardeş birkaç gün ormanda kaldıktan sonra bir çıkış yolu bulurlar ve burayı takip ederler. Bu yol onları kente götürür. Kentte sarayın yüksek olan arka duvarının arkasında yatarlar. Burada bir ahır vardır ve buradan atlara verilen üzümleri alarak karınlarını doyururlar. Bu şekilde on beş gün geçer. Bu atlar padişahın atıdır ve atların zayıfladığını görür. Olaydan şüphelenir ve hırsızları yakalatır. Kız kardeşler padişahın huzuruna çıkarlar. En küçük kız kardeş akıllı davranarak padişahla evlenir.

Aradan zaman geçer ve en küçük kız kardeş altın perçemli bir erkek çocukla, gümüş perçemli bir kız çocuğu doğurur. Fakat kıskanç ablaları doğum gecesi çocukları alıp yerine iki tane köpek yavrusu koyar. Bebekleri de bir kutuya koyarak dereye bırakırlar. Sabah çocuklarını görmeye gelen padişah durumla karşılaşınca kızı ceza verir ve saraydan attırır. Kızı kentin fakir ailelerinden biri yanına alır.

Dereye bırakılan bebeklerin olduğu kutu bir değirmenin arkına takılır. Bu değirmen çocukları olmayan bir çiftte aittir. Bu çift bebekleri kendi çocukları gibi büyütür. Adam oğlana un elemeyi, değirmenciliği; kadın ise kızı dikiş dikmeyi, nakış işlemeyi öğretir. İki çocuk da yaptıkları işi o kadar iyi yapıyorlardı ki uzak yerlerden bile onların ürünlerini almaya geliyorlardı. Bu çocuklar birgün gerçek anne babalarının değirmenci ailesi olmadığını öğrenirler ve gerçek ailelerini bulmak için kente giderler.

Kentte paraları bitince kız bir dokuma fabrikasına, oğlan da bir un fabrikasına işe girer. Yaptıkları işte o kadar iyidiler ki ikisi de fabrikada çok yüksek mevkilere yükselirler ve kentte meşhur olurlar. Bu arada gerçek annelerine kavuşurlar.

Üçü bir gün padişahın da katılacağı bir şölene davet edilirler. Burada padişaha güzel bir ders verip, hatasını anlamasını sağlarlar. Padişah onları yanına alarak mutlu bir şekilde yaşarlar.

3.3.6.2.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılan hikaye masalımsı öykülerdendir. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Oduncunun odun kesmesinin yasaklanması.
- Geçimini sağlayamayacak duruma gelen oduncunun kızlarını ormana bırakmak zorunda kalması.
- Kızların ormandan kente gitmeleri.
- Küçük kızın padişahla evlenip, çocuk doğurması.

- Büyük kız kardeşlerin bebekleri dereye bırakması.
- Bebeklerin büyüyerek olan bitenden haberdar olmaları ve padişaha ders vermeleri.

3.3.6.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede ilk karakterler oduncu, oduncunun karısı ve üç kız kardeşir. Üç kız kardeş hikâyenin ana kahramanlarıdır. Oduncunun yaşlı ve fakir olduğu söylenmiştir.

Hikâyede karşımıza çıkan diğer karakterler kolcular, padişah, seyis, ebe, değirmenci çift, altın perçemli erkek çocuk ve gümüş perçemli kız çocuktur. Bu karakterler hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.6.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

İlk olayın zamanı belirsizdir. Ancak “Günler, aylar geçti.” tabiri kullanılmıştır. Kızların ormanda üç gün geçirdikleri söylenmiştir. Ormandan çıkan kızların on beş gün boyunca sarayın arkasında saklandıkları anlatılmıştır. Üç kız kardeşin sarayda çocuk doğma süresi kadar kaldıkları sezdirilmiştir.

Dereye bırakılan sandığın bir gündüz ve bir gece yol aldığı söylenmiştir. Bu olaydan sonra altın perçemli oğlan ve kızın büyümesi zamanın durumunu göstermektedir. Fakat belirli zaman tabirleri kullanılmamıştır.

Hikâyedeki ilk olay oduncunun evinde ve ormanda geçmektedir. Oduncunun evi hakkında herhangi bir bilgi verilmezken, orman için, içerisinde çiçeklerin olduğu ve sevimli hayvanların yaşadığı söylenmiştir. Geceleri ise göz gözü görmeyecek kadar karanlık ve ürkütücü olduğu söylenmiştir.

Diğer bir mekân kenttir. Kentin ıslıl ıslıl sokaklarının, dumanı tüten fabrikalarının olduğu, çok kalabalık ve gürültülü olduğu söylenmiştir. Evlerin bitişik olduğu ve şehrin yeşilliksiz olduğu da eklenmiştir. Sarayın ön kısmında bulunan yerlerin çok lüks evlerden; arka tarafındakilerin ise kulübe tarzı evlerden oluştuğu söylenmiştir. İç mekânlardan birisi saray ve hücredir. Hücrenin karanlık olduğu,

sarayın ise dışarıdan ihtişamlı olduğu, içinde ayna gibi parlayan parkelerin olduğu söylenmiştir.

Diğer mekânlar ise değirmenin olduğu yer, fabrikalar ve şöenin yapıldığı köşktür. Köşkün büyük bir bahçesinin olduğu, bahçenin renkli ampullerle süslü olduğu, bahçede altın lüleli iki çeşme olduğu ve köşkün denizin kenarında olduğu söylenmiştir.

3.3.6.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.6.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “fötr, kolcu, kuytu, kovuk, zift, besi, üleştirmek, yemlik, marifet, perçem, bildirge, buyruk, ark, keçeleşmek, apolet, öbek, lüle” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.6.2.3.3. Atasözleri ve Deyimler

Hikâyede atasözü kullanılmamıştır. Hikayedeki deyimler “yolunu tutmak, zorunda kalmak, yola koyulmak, kanı kaynamak, göreyim seni, yol almak, korku düşmek, göz gözü görmemek, ödü patlamak, midesi kazanmak, gözü tutmamak, yüzü gülmek, öfkesi dinmek, gözüm görmesin, uykuya dalmak, yol vermek, bir dediğini iki etmemek, kız vermek, gözleri yuvalarından uğramak, ana baba günü, dikkat çekmek, gözleri dolmak, alkış kopması, bağrına basmak”dır.

3.3.6.2.3.4. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,96, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,69’dur. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilecek şekilde yazılmıştır.

3.3.6.2.4. İletiler

B9. Akıllı davranarak zor durumlardan kurtulabiliriz.

D5. Geçimimizi çalışarak sağlamalıyız.

C1. Bütün insanlara adaletli davranmalıyız.

A13. Yalan söylemek başımıza daha büyük sıkıntılar açabilir.

“Bizim yapmaya söz verdiğimiz işin yalan olduğunu biliyoruz. Ama onunki doğru çıkabilir. Padişahla evlendi. Bir yıla varmadan iki çocuğu da doğrunca padişah, bize kardeşiniz sözünü yerine getirdi. Şimdi sizinkileri görelim, demez mi? Hani dokuduğun halı, nerde pişirdiğin aş, diye sormaz mı? Ne yaparız o zaman? Yalanımız ortaya çıktığı için zindanı boylarız.” (s.71)

B74. Çevremizdeki insanlardan zarar görebiliriz.

E11. Yaptığımız işleri layıkıyla yapmak bizlere fayda sağlar.

“Oğlan, çalıştığı fabrikada un ve buğday konusundaki bilgisi ve becerisiyle kısa sürede dikkat çekti. Çok geçmeden ustabaşılığa kadar yükseldi. En has ekmeklik unu onun fabrikası çıkarmaya başladı. Ünü saraya kadar ulaştı. Kızın çalıştığı fabrikanın dokuduğu ipliklerle ketenler, kısa sürede, kentte aranır oldu. Fabrikayla birlikte bu dokumacı kızın da adı ünlendi.” (s.80)

B72. Sorgulamadan ve düşünmeden söylenenlere inanmamalıyız. Bu durum yanlışlıklar doğurabilir.

“Haklısınız padişahım. Peki, öyleyse bir insanın köpek yavrusu doğurabileceğine nasıl inandınız?” (s.84)

3.3.6.3. Bilgin ile Öğrencisi

3.3.6.3.1. Özet

Çok gezmiş, çok görmüş, çok bilgin bir bilge adam vardır. Bu adam Lokman Hekim'dir. Lokman Hekim doğayı iyi tanıyan, bitkilerden anlayan bir adamdır. Lokman Hekim ve öğrencisi yeni otlar bulmak için yola çıkarlar ve bir kente varırlar. Öğrencisi hemen koşa koşa gedip kente girmek ister. Fakat bilgin onu durdurur. Ona gidip pazarda ne kaç liraya satılır öğren, der. Ona göre karar verip kentte kalırız. Öğrenci bilginin dediğini yapar ve geri gelir. Her şeyin aynı fiyatta olduğunu söyler.

Bilgin burada hiçbir şeyin değeri bilinmiyor, diyerek yollarına devam etmeyi ister. Ancak öğrenci bu kentin tam yaşanacak yer olduğunu söyler ve birlikte kente girerler.

Kentin meydanında bir kalabalık toplanmıştır. Kalabalığın önünde de bir darağacı kurulmuştur. Padişah ve vezirleri darağacındaki adama suçunu sorarlar. Adam, bahçıvan olduğunu, bahçesine giren hırsızın kovalarken hırsızın yüksek bahçe duvarlarından düşerek belini incittiğini ve kolcuların bahçe duvarının yüksek olmasından dolayı suçlandığını söyler. Padişah idamı onaylar. Bahçıvan can korkusuyla bahçe duvarının yüksek olmasının suçunu duvar ustasına atar. Duvar ustası suçun kendinde olmadığını, çırağının kerpiçleri fazla vermesinden dolayı duvarın yüksek olduğunu söyler. Çırak bulunup getirilir. Çırak, kerpiçleri fazla vermesine sokaktan geçen altın bilezikli bir kadının neden olduğunu, bileziklerin çok alımlı olduğu için bileziklerine daldığını söyler. Kadın getirildiğinde bileziklerin alımlı olmasının kuyumcunun suçu olduğunu söyler. Kuyumcu asılmak üzere cellâdın eline verilir. Ancak kuyumcunun boyun ve kafa yapısının farklı olmasından dolayı birkaç kez denenmesine rağmen asılamaz. Cellat, padişaha durumu anlatır. Padişah da kalabalıktan birini seçerek asmasını ister.

O sırada ne olduğunu anlamaya çalışan öğrenci kafasını kaldırmış bakılmaktadır. Cellat onu görür ve asılması için yakalattırır. Öğrenci asılmak üzereyken bilgin söz oyunları ile padişahı ikna ederek öğrencisini kurtarır. Öğrenci hatasını anlar ve birlikten kentten ayrılırlar.

3.3.6.3.2. Hikâyenin Yapısı

Masalımsı özellikler taşıyan hikâye hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Bilgin ve öğrencisinin ülkeleri gezmek için yola çıkmaları.
- Karşılaştıkları kente girmeleri.
- Kurulan darağacıma öğrencinin çıkartılması.
- Öğrencinin hatasını anlayarak hocasıyla birlikte oradan ayrılması.

3.3.6.3.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Lokman Hekim, öğrenci, padişah, cellat, bahçıvan, duvar ustası, çırak, altın bilezikli kadın ve kuyumcudur.

Lokman Hekim için bilgili, çok gezmiş, çok görmüş, doğayı iyi tanıyan, bitkilerden iyi anlayan, hastalıklara çare bulan bir gezgin tabirleri kullanılmıştır.

Kuyumcunun boynunun kalın, kafasının küçük olduğu söylenmiş, diğer karakterler hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.6.3.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede zaman belirsizdir. Ancak yaşanan olayın süresinin bir gün olduğu sezilenmektedir.

Hikâyedeki mekânlar kent, kent kapısının dışı ve kentin meydanıdır. Buralarla ilgili tasvirlerle rastlanmamıştır.

3.3.6.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.6.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “darağacı, bellemek, kerpiç, buyruk, ilmek, konuk” kelimelerinin anlamalarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.6.3.3.2. Atasözleri ve Deyimleri

Atasözü kullanılmayan hikâyede “ardından koşmak, suratını asmak, kaşlarını çatmak, altüst olmak, üstüne yürümek, put kesilmek, ağzına geleni söylemek, gözleri dışarı uğramak, aklına yatmak, rahatı kaçmak, aman demek, işinden olmak” deyimlerine rastlanılmıştır.

3.3.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,80, cümle başına düşen kelime sayısının ise 6,50 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.6.3.4. İletiler

E12. Faydalı işler yaparsak ismimiz sonsuza kadar yaşar.

“Adına Lokman dedikleri bu bilgin, kaynattığı otlarla hastaları iyileştirmesini bildirdi. Onun için halk arasında, bugün bile, iyi doktorlar Lokman Hekim diye anılır.” (s.85)

B1. Sabırsız ve aceleci olmak başımıza sıkıntılar açabilir.

“Öğrenci, elini kolunu sallayarak içeri girmeye kalktı. Bilgin onu durdurdu. Biraz bekle de soluklanalım, dedi. Görüyorsun, yabancı bir kente geldik. Nasıl bir yer olduğundan haberimiz yok. İnsanları nasıldır, yönetimi nicedir, orda başımıza ne gelir bilmiyoruz. Onun için aceleye gerek yok.” (s.85,86)

B22. Bilgi sahibi insanlardan akıl almalı, onların sözlerini dinlemeliyiz.

C20. Her emeğin karşılığı aynı olamaz, her emek aynı değerde değildir.

B105. Elimizdekilerin değerini bilmemek her şeyin değersizleşmesine neden olabilir.

“Bir ülkede ekmekle yağ aynı fiyata satılıyorsa o ülkede ekmeğin de yağın da gerçek değeri bilinmiyor demektir. Ürünlerin gerçek değerleri bilinmezse, onları üreten insanlar da emeklerinin gerçek karşılığını alamaz. O zaman orda insanların da değeri olmaz. Hiçbir şeye değer verilmez. Anladığıma göre her şey karmakarışık edilmiş bu kentte. Her şey altüst olmuş.” (s.86,88)

3.3.7. Keloğlan ile Kse⁷⁵

Keloğlan ile Kse kitabı iki masaldan oluşmuştur. Kitap kırk sekiz sayfadan oluşmaktadır. İlk masal yirmi, ikinci masal on sekiz sayfadır. Geleneksel masallarımızın kahramanlarından biri olan Keloğlan'ı kahraman olarak kullanan yazar kendi masalını oluşturmuştur.

3.3.7.1. Kse'nin Değirmenleri

3.3.7.1.1. zet

Çok gezenin çok bildiğinden hareketle Keloğlan, dağ tepe, soğuk sıcak yollara düşer. Farkında olmadan Kse'nin yaşadığı köye gelir. Keloğlan'ın babası ölmeden önce boyu kısa, sakalı kse, adı Musa olanla iş yapmamasını söylemişti. Köyü çok seven Keloğlan buraya yerleşmeye karar verir.

Keloğlan önce kendine bir kulübe yapar. Sonra bir eşek ve iki çuval buğday satın alır. Buğdayları ğtme için değirmene gider. Keloğlan, değirmenin önünde oturan Kse'yi tanır. Babasının nasihatini dinleyip, Kse'nin tüm ısrarlarına rağmen diğer değirmene gitmek üzere yola çıkar. Kse hemen kestirme yoldan diğer değirmenin nne gider ve kurulur. Kse'yi karşısında gören Keloğlan köydeki son değirmene gitmek üzere yoluna devam eder. Orası da Kse'ye aittir ve Kse onu orada da beklemektedir. Başka şansı kalmayan Keloğlan buğdaylarını burada öğütmeye mecbur kalır.

Kse, Keloğlan'a bir oyun oynamaya karar verir. Unu kendinden, katığı Keloğlan'dan olmak üzere rek yapmayı teklif eder. nce düşünen Keloğlan, kendine güvenip teklifi kabul eder. Kse koyduğu unu cıvıklaştırıp Keloğlan'dan katkı koymasını ister. Keloğlan katkı koydukça Kse su katar ve Keloğlan'ın elindeki yarısı gider. Daha sonra Kse yalan yarışı yapmayı teklif eder ve kazanının çöreğin sahibi olacağını söyler. Keloğlan yarışmayı kazanır. Karnı acıkan Kse borç para karşılığında rekten satın alır.

---

⁷⁵ Adnan zyalmer (Sennur Sezer'le), *Keloğlan ile Kse*, Evrensel Bayım Yayın, 2. Baskı, İstanbul, 2012, s.1-48.

Unu elendikten sonra eve dönen Keloğlan, Köse'den parasını almak için köye gider. Keloğlan yolda köylülerle karşılaşır. Nereye gittiğini soran köylülere durumu anlatır. Köylüler de Keloğlan'la gelmek isterler aksi takdirde borcunu alamayacağını söylerler. Keloğlan gerek görmez ve tek başına Köse'nin evine gider. Evin önünde Köse'nin eği ve hizmetçileri ağlamaktadır. Köse'nin öldüğünü söylerler.

Keloğlan eli boş geri dönerken köylüler işin aslını anlarlar. Köylüler ve Keloğlan bir araya gelerek Köse'yi gömmek için evine giderler. Köse diri diri gömüleceğini anladığında yatağından fırlar ve uyuyakaldığını söyler. Köse, Keloğlan'a borcunu ödemek zorunda kalır. Köylüleri ve köyü çok seven Keloğlan burada yaşamaya devam eder ve Köse'yle aralarındaki oyunlar hiçbir zaman bitmez.

3.3.7.1.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın Köse'nin köyüne gelip yerleşmesi.
- Keloğlan'ın buğdaylarını Köse'nin değirmeninde öğüttürmesi.
- Köse'nin Keloğlan'a oyun oynaması.
- Keloğlan'ın köylülerin yardımıyla Köse'yi alt etmesi.

3.3.7.1.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın ana karakterleri Keloğlan ve Köse'dir. Keloğlan'ın başının kel, aklının çok olduğu, Köse'nin boyunun kısa ve sakalsız olduğu söylenmiştir. Masaldaki diğer kahramanlar Köse'nin karısı, hizmetçiler ve köylülerdir. Bu kişilerle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

3.3.7.1.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda Keloğlan'ın günler geceler boyunca gezmesiyle başlar daha sonra yaşanan olaylar iki gün sürer.

Masaldaki mekânlar Köse'nin değirmenleri, köyün meydanı ve Köse'nin evidir. Bu mekânları kapsayan geniş mekân köydür. Köyün çok güzel, yemyeşil, bereketli, geniş ovalı, bağlı, bahçeli, ağaçlıklı ve şirin olduğu söylenmiştir. Köyde bir de dere bulunduğu eklenmiştir. Diğer yerlerle ilgili herhangi bir betimleme yoktur.

3.3.7.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.7.1.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “yöre, aşırmaq, koşulmaq, seğırtmek, tırpan, sunturlu, zerde, tenişir” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceğı düşünölmektedir.

3.3.7.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “başımı alıp, yola düşmek, yola çıkmak, göz alabildiğıne, gözüne girmek, karar vermek, yolunu tutmak, yola koyulmak, göz göre göre, gönlü ferahlamak, işin içinde bir bit yeniğı olmak, başı dönmek, yolunu kesmek, avucunu yalamak, başa çıkmak, boyun bükmek, üstüne yatmak, aklını başına almak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.7.1.3.3. Metnin Okunabilirliğı

Flesch formölü ele alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,82, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 6,42 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.7.1.4. İletiler

E5. Gezip görmek bilgimizi arttırır.

“Çok gezen mi bilir, çok yaşayan mı? Çok gezenin çok bildiğı bir gerçek.” (s.9)

B52. Büyüklerimizin öğütlerine uymalıyız.

“Babası, ölürken Keloğlan'a boyu kısa, sakalı köse, adı Musa olanla alışveriş etmemesini, birlikte yola çıkmaktan da beraber iş yapmaktan da kaçınmasını öğütlemişti.” (s.9)

B106. Bütün insanlara güvenmemeliyiz, içlerinden bizi kandırmak isteyenler çıkabilir.

B107. Akıllı ve uyanık olmalıyız.

B72. Duyduklarımızı akıl süzgecimizden geçirmeden hemen inanmamalıyız.

B108. Gücümüzün yetmediği yerlerde çevremizdekilerden yardım almalıyız.

C21. Birlikten kuvvet doğar.

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.

3.3.7.2. Keloğlan'la Köse'nin Pazarlığı

3.3.7.2.1. Özet

Keloğlan'a on beş akçesini kaptıran Köse, ondan intikamını almak için bir oyun planlar. Aşçısından akşam için çok güzel yemekler hazırlamasını ister. Uşağını da Keloğlan'ın evine gönderip akşam yemeğine davet ettirir. Keloğlan gün boyu evinin önündeki bahçeyle uğraştığından yorgun düşüp uykuya dalmıştır. Kapıya gelen uşağa uyku sersemi akşam geleceğini söyler.

Akşam olduğunda Keloğlan, Köse'nin evine gider ve türlü türlü yemekler yer. Öyle ki karnının doymasından dolayı uyku bastırır. Köse aradığı fırsatı yakalamıştır. Keloğlan yarı uyur yarı uyanıkken tarlalarını ekip biçmeyi ve ürünün yapraklarının Keloğlan'ın olacağını ve meyvelerinin kendisinin olacağını teklif eder. Keloğlan mayışmış haliyle teklifi kabul eder.

Sabah olduğunda, akşam Köse'yle yaptığı anlaşmayı hatırlayan Keloğlan hemen tarlaya gider ve kandırıldığını anlar. Tarlalarda sadece mısır ekilidir. Anlaşmaya göre mısırlar Köse'nin yaprakları kendisininindir. Köylüler, Keloğlan'ın bu durumunu öğrenir ve ona yardım ederler. Çoluk çocuk hep bir elden tarlalardaki mısırları toplarlar. İş bittikten sonra Keloğlan iki köylüyle birlikte Köse'nin yanına giderler. Keloğlan anlaşmadan zararlı çıkmadığını, yapraklarla hayvanları

beslediğini, saplarla sedirler yapıldığını anlatır. Yapılan anlaşmanın devam ettiğinin sözünü alır.

Köylülerle kafa kafaya veren Keloğlan bu yıl tarlalara çay ekmeye karar verirler. Köse ne ekildiğinden habersiz geceleri gizlice tarlaları dolaşıp ekinlerin ne olduğunu anlamaya çalışsa da bir türlü işin içinden çıkamaz. Hasat vakti geldiğinden köylüler çay yapraklarını toplayarak kamyonlara yüklerler. Köse her geçen kamyonu durdurup kontrol eder. Hiçbir çuvalın içinde meyve yoktur. Köse, kamyoncudan çuvallardakinin çay olduğunu, bunların meyvesinin olmadığını ve yapraklarının değerli olduğunu öğrenir. Köse bir kez daha Keloğlan'ın oyununa gelip yenilmiştir.

3.3.7.2.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Köse'nin Keloğlan'a oyun ederek onunla tarlalardaki meyvelerin kendisinin ve yapraklarının onun olacağını anlaşmasını yapması.
- Keloğlan'ın köylülerle birlik olup mısırları toplaması ve anlaşmayı yenilemesi.
- Keloğlan'ın köylülerle birlikte tarlalara sadece çay ekmesi.
- Hiç meyvesi olmayan çayların hepsinin Keloğlan ve köylülere kalması.

3.3.7.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki ana karakterleri Keloğlan ve Köse'dir. Keloğlan akıllı, çalışkan, iyi kalpli, Köse çıkarıcı, hırslı ve cimri biri olarak aktarılmıştır. Diğer kahramanlar köylüler, uşak ve kamyoncudur. Bu kişilerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.7.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir.

Masalın başladığı ilk mekân Keloğlan'ın evidir. Diğer bir mekân Köse'nin evi ve tarlalarıdır. Buralarla ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.7.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.7.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen ‘‘moloz, çapalamak, evlek, çorak, şıra, yarıcı, koçan, ırgat, yılgınlık, zembil, erginleşmek, tavlanmak, fide, cücük, tanyeri’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.7.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda ‘‘oyun etmek, canından bezmek, bin pişman olmak, düşünüp taşınmak, karar vermek, uyku sersemi, söz vermek, oyuna gelmek, uykuya dalmak, faka basmak, yolun açık olsun, yüreğine su serpmek, istifini bozmamak, akıl erdirememek, öç almak, alt etmek, el ele vermek, akli başından gitmek’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.7.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alındığında metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,98, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 5,86'dır. Buna göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.7.2.4. İletiler

B109. Aklimızı kullanarak hareket edersek gelecek zararları engelleyebiliriz.

B110. Düşünmeden verdiğimiz sözler başımıza sıkıntılar açabilir.

B6. Başarısızlıklar karşısında umutsuzluğa kapılmamalı, çözüm yollara aramalıyız.

B22. Akıl edemediğimiz mevzuları bilen insanlara danışmalıyız.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

B58. Hayatta karşımıza çıkarıcı insanlar çıkabilir, bu yüzden dikkatli olmalıyız.

C21. Birlikten kuvvet doğar.

3.3.8. Anadolu'dan Öyküler⁷⁶

Bu kitap sekiz öykünün bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. İlk hikâye yedi, ikinci hikâye on bir, üçüncü hikâye dokuz, dördüncü hikâye on iki, beşinci ve altıncı hikâyeler on üç, yedinci hikâye yedi ve son hikâye on üç sayfadan oluşmaktadır. Kitap toplam doksan dört sayfadır. Kitapta bulunan öykülerin oluşumuna söylenceler kaynaklık etmiştir.

3.3.8.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁷⁷

Adnan Özyalçınar, bu kitabı, ülkemizin doğal güzellikleriyle bütünleşmiş olan söylencelerin öyküleştirilerek kaleme alınmasıyla oluşturulduğunu söylemiştir. Bu kitapla, coğrafi güzelliklere, öykülerini de katarak onlara, yeni güzellikler ve yeni anlamlar kazandırmayı amaçladığını vurgulayan yazar, öyküleri okuyanların bu yerlerle ilgili kalıcı bilgiler edineceğini ve bu yerleri daha da seveceklerini eklemiştir. Bilip tanımakla, yurt sevgisinin artacağını söylemiştir.

3.3.8.2. Ağrı Dağının Öyküsü

Bu hikâye “Ölümsüzleşen Bahçe” kitabı içerisinde incelenmiştir.

---

⁷⁶ Adnan Özyalçınar (Sennur Sezer'le), *Anadolu'dan Öyküler*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1995, s.1-94.

⁷⁷ Bu kısım Anadolu'dan Öyküler kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

3.3.8.3. Amasyalı Ferhat

3.3.8.3.1. Özet

Hikâyede Amasya ilinin coğrafi özellikleri anlatıldıktan sonra Ferhat'ın öyküsüne geçer yazar. Azerbaycan ülkesinin Erzen kentini Mehmene Banu adlı bir kadın yönetmektedir. Mehmene Banu kız kardeşi Şirin için bir saray yaptırmak ister. Sarayın dışı bittikten sonra sıra içini süslemek için Behzat Usta ve oğlu Ferhat'a gelir. Ferhat sarayın içini güzel nakışlarla süslemeye başlar ve bu nakışlara herkes hayran kalır.

Saray süslenirken Ferhat ile Şirin birbirlerine âşık olurlar. Fakat Mehmene Banu da Ferhat'a gönül koymuştur. Sarayın süslemeleri bitince Ferhat ile ayrılacağından Şirin, ablasından sarayın karşısında bir köşk yaptırtmasını, sarayda da kendisinin kalmasını ister. Mehmene Banu bu isteği kabul eder ve ustalar yapım için geri gelir. Ferhat ile Şirin bu sayede görüşebilmektedirler. Köşkün yapımı bittiğinde yine ayrı kalırlar. Zaman sonra Ferhat muhafız kılığında Şirin'le buluşmaya başlar. Mehmene Banu bu işi öğrenir ve Ferhat'ı ülkeden sürer.

Ferhat, Amasya hükümdarı Hürmüz Bey'in yanına sığınır. Hürmüz Bey Ferhat'ı çok sever. Onun sevgisi için düştüğü durumlara hem çok üzülür hem de çok öfkelenir. Ordusunu toplayarak Mehmene Banu'ya savaş açar. Savaşı kazanırlar ve Şirin'i alıp Amasya'ya dönerler. Hürmüz Bey'in Hüsrev adında bir oğlu vardır. Hüsrev de Şirin'e âşık olur ve aşkıdan yataklara düşer. Doktorlar, Hüsrev'in yaşamasının tek çaresinin Şirin olduğunu söylerler. Hürmüz Bey'in veziri bir plan yapar. Ferhat'la Şirin'in düğününün yapılması için Ferhat'ın dağları delip kente su getirmesi şartı koşulur. Bugüne kadar o dağı delip şehre su getirebilen hiçbir usta çıkmamıştır. Ferhat bu uğurda ölecektir. Böylece Şirin ile Hüsrev'i evlendireceklerdir.

Ferhat, Şirin'e olan aşkıdan güç alarak gece gündüz elindeki balyozla taşları parçalamaya başlar. Ferhat işi bitirmek üzereyken, Hüsrev'in annesi dadıdan bir çözüm bulmasını ister. Eğer Ferhat şehre su akıtırsa Şirin'le evlenecektir. Bu

durumda da Hüsrev üzüntüden ölecektir. Dadı dağı tırmanarak Ferhat'ın yanına gider. Ferhat işi bitirmiştir. Şehre su akmaya başlamıştır bile. Dadı elindeki bir tabak helvayı Ferhat'a uzatarak Şirin'in öldüğünü, bunun da onun helvası olduğunu söyler. Ferhat bu acıya dayanamayacağı için elindeki balyozla kendini öldürür.

Dadı dağdan inerek saraydakilere ve şehirdekilere Ferhat'ın öldüğünü haber verir. Bu habere inanmayanlar dağa tırmanırlar, içlerinde Şirin de vardır. Ferhat'ın öldüğünü göre Şirin hançeriyle kendini öldürür ve Ferhat'ın iki yana açık kolları arasına düşer. Halk bu olaydan çok etkilenir ve bu işin sorumlusu olan dadının üstüne yürürler. Dadı kaçmaya çalışırken uçurumdan düşerek ölür. Halk Ferhat ile Şirin'i oracığa gömerler. Halk o tepeye artık Ferhat Dağı demeye başlarlar.

3.3.8.3.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Mehmene Banu'nun kız kardeşi Şirin için saraya yaptırması.
- Sarayın süslemelerini Ferhat'ın yapması.
- Ferhat ile Şirin'in birbirlerine âşık olmaları.
- Mehmene Banu'nun Ferhat'ı ülkeden sürmesi.
- Ferhat'ı yanına alan Hürmüz Bey'in, Şirin'i Ferhat için kurtarmak adına savaşa gitmesi.
- Hüsrev'in Şirin'e âşık olması ve hastalanarak yataklara düşmesi.
- Ferhat'ın Şirin'e kavuşmak için dağı delmesi.
- Ferhat ve Şirin'e oyun oynanarak ikisinin de ölümüne sebep olunması.

3.3.8.3.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin ana kahramanları Ferhat ile Şirin'dir. Ferhat hakkında güzel yüzlü ve çok güçlü olduğu, Şirin hakkında güzel mi güzel olduğu, duru bir suya benzediği ve ay parçası gibi güzel olduğu söylenmiştir.

Hikâyedeki diğer karakterler Mehmene Banu, Behzat Usta, Hürmüz Bey, Hüsrev, Başvezir, Hüsrev'in annesi ve dadıdır. Behzat Ustanın yaşlı olduğu söylenmiş, diğer karakterler ilgili fiziki veya ruhsal tasvirler yapılmamıştır.

3.3.8.3.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâye “eskiden” sözcüğüyle başlamıştır. Olayların geçmişte yaşandığı çıkarılır, fakat olayların ne kadar süre içerisinde yaşandığı belirsizdir.

Hikâye Amasya ve Azerbaycan'ın Erzen şehrinde geçmektedir. Erzen şehrinde yaptırılan saray hakkında duvarlarının canlı süslerle işlendiği söylenmiştir. Erzen'de yaşanan olaylardan birisi de sarayın karşısındaki köşkte geçmektedir. Köşkün bahçeli ve içinin nakışlarla süslü olduğu çıkartılabilmektedir.

Hikâyenin başında Amasya hakkında Yeşilirmak'ın kıyısında kurulduğu, Karadeniz bölgesinde yer aldığı, yer yer engebeli dağlık, yer yer geniş ovalı alanlı olduğu, şehrin rakımının beş yüz metre ile altı yüz metre arasında olduğu, ikliminin ılıman olduğu, bağlık ve bahçelik bir yer olduğu, elmasının ünlü olduğu, yeterli yağış aldığı, şehrin çevresinin kayalıklı dağlarla kaplı olduğu bilgileri verilmiştir. Amasya'da yaşanan olaylar Hürmüz Bey'in konağında ve şehrin kuzey tarafında bulunan tepede geçmektedir.

3.3.8.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.8.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “çatılmak, karmak, nakış, loş, mehtap, oluk, tolga, hekim, halayık, nakkaş, külüng, yar, mesire” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.8.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “işe girişmek, yataklara düşmek, hayran kalmak, gönlünü kaptırmak, zincire vurmak, ezilip büzülmek, zorunda kalmak, gözü olmak, haber salmak, kuru gürültüye pabuç bırakmamak, geleceği varsa göreceği de var, üzerine yürümek, sessizliğe bürünmek, düğün dernek (bayram) etmek, yolunu tutmak, yol almak, dört gözle beklemek, ağzından yel almak, akli yatmak, işe koyulmak, ruhu şad olsun, deliye dönmek, Allah’ından bulmak, rahat yüzü görmemek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.8.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alındığında metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,83, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,96’dır. Buna göre metin çocuklar tarafından kolay okunabilecektir.

3.3.8.3.4. İletiler

B74. Ummadığımız insanlardan zarar görebiliriz.

“Mehmene Banu, ‘Vay alçaklar!’ diyerek ertesi gece ikisini de diz dize oturup konuşurlarken yakalattı. Ferhat’ı hemen zincire vurdurup zindana attı. Şirin’i de köşke kapattı.” (s.18)

E4. Savaşlar büyük kayıplar verilmesine sebep olur.

“İki yandakiler de çok kayıp veriyordu. Hürmüz Bey, buna çok üzüliyordu. Ölüp giden yiğitler, neredeyse bir hiç uğruna savaşıyorlardı.” (s.20)

E13. İnatçılık başımıza sıkıntılar açabilir.

A3. Verdiğimiz sözleri tutmalıyız.

“Ferhat’a verdiğimiz sözden dönemeyiz. Bu bizim büyüklüğümüze sığmaz Başvezirim!” (s.22)

B21. Hedeflerimize ulaşmak için çalışmalı, elimizden geleni yapmalıyız.

“Madem siz bu işi yapmamı emrediyorsunuz, seve seve yaparım efendimiz. Şirinime kavuşmak için yapmayacağım yoktur. Bunu siz de çok iyi bilirsiniz.”
(s.22)

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

“Cadılık ederek Ferhat’ı kandırıp ölümüne neden olan, yaşarken iki sevgilinin kavuşmasını engelleyen dadının cenazesini de getirip Ferhat ile Şirin’in arasına gömdüler. Ölümünde bile olsa birbirlerine kavuşarak mutlu olan iki sevgilinin arasında kıyamete kadar rahat yüzü görmesin diye. Zaten çok geçmeden cadılık eden dadının mezarı düzleşti, orada bir kara çalı bitti. Böylece dadının yaptığı kötülüğü dünya durdukça herkes görüp anlayacaktı.”
(s.25)

3.3.8.4. Bin Göllerin Sırrı

3.3.8.4.1. Özet

Birgün iki ordu savaşırken suları tükenir. İki tarafın askerleri de susuzluktan savaşamaz hale gelir. Savaşı bırakıp su aramaya başlarlar. Askerler bir damla su bulamaz. İki ordunun komutanı bir araya gelerek onlar da su ararlar ama bulamazlar. Birgün aşçının çırağı komutana gelerek su bulabileceğini söyler. Çıracak topaldır. Komutandan kendisini taşıyacak güçlü askerler ister. Komutan isteği kabul eder. Çıracak bir tepreyi aşarak bir göl bulur. Askerlerle birlikte bütün kaplara su doldurup dönerler. Komutan çırağa gölün nerde olduğunu sorar. Beraber tepreye çıkarlar ve komutan burada bir göl değil, bin göl olduğunu söyler. Bu zamandan sonra buranın adı Bingöl olur.

Avcının birisi Bingöl dağlarında ava çıkar. Bir keklik vurur ve kekliği yikamak için rastladığı bir göle gelir. Kekliği suya soktuğunda keklik canlanıp uçar. Avcı bu suyun ölümsüzlük suyu olduğunu anlar. Tam içine girecekken göl bin parçaya ayrılır. Ne kadar arasa da o suyu bir daha bulamaz. Bu zamandan sonra avcının kekliği yikamaya çalıştığı göle Kuş Gölü denmeye başlar.

Aradan uzun yıllar geçer. Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan ordusuyla birlikte bu göllerin olduğu yerde konaklar. Aşçısından iri ve yağlı bir ördek yapmasını ister. Aşçı denilen ördeği bulup kafasını koparır ve tüylerini yolar. Temizlemek için de göllerden birinin başına gider. Ördeği suya batırır batırmaz ördek canlanarak uçup gider. Aşçı elinde bulunan başka bir ördeği yıkamadan pişirir ve hükümdara götürür. Uzun Hasan ördeği beğenmez ve aşçı başından geçenleri anlatır. Uzun Hasan o gölün ölümsüzlük suyu olduğunu anlar. Aşçıyla gölü bulmaya giderler ama bulamazlar.

Yüzyıl sonra, Bolu Beyi'nden kaçan Köroğlu, Bingöl dağlarında babasıyla birlikte saklanmaya başlar. Köroğlu burada atları eğitir. Köroğlu, karınlarını doyurmaları için iki güvercin avlar. Güvercinleri rastladığı bir gölde yıkamak ister ama kuşları suya batırdığı an kuşlar canlanıp uçar. Köroğlu bu durumu babasına anlatır ve babası bu suyun ölümsüzlük suyu olduğunu söyler. Ertesi gün yine oraya giderler ama bin göl arasından o gölü bulamazlar.

Bir hastalığa yakalanan Büyük İskender'in bu sularda şifa bulduğu hatta ölümsüz olan Hızır İlyas peygamberin her sene gelip bu suda yıkanarak ölümsüzlüğünü devam ettirdiği söylenir.

3.3.8.4.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılan hikâye aynı mekânda geçen dört farklı hikâyenin birleştirilmesiyle oluşmuştur. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İki ordunun savaşırken sularının bitmesi.
- Suyu aşçının çırağının bulması.
- Bu suyun bin tane gölden oluşuyor olması.
- Avcının vurduğu kekliği yıkadığı suyun kekliği canlandırması.
- Avcının suya gireceği sırada suyun bin parçaya ayrılması.

- Uzun Hasan'ın göllerin olduğu yerde konaklarken, ölümsüzlük suyunu arayıp bulamaması.

- Bolu Beyi'nden kaçan Köroğlu ve babasının Bingöl dağlarında saklanması.

3.3.8.4.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyede geçen kahramanlar komutan, aşçının çırağı, avcı, Uzun Hasan, aşçı, Köroğlu ve babasıdır. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.8.4.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayların ne kadar sürede gerçekleştiği bilinmemektedir. İlk olayın başlangıç zamanı ile son olayın bitiş zamanı arasında yüzyıllar geçtiği söylenmiştir.

Hikâyede tek bir mekân vardır. Bu mekân Bingöl'dür. Burayla ilgili yüksek yaylaların üstünde kurulduğu, yüksek dağlarla çevrili olduğu, hemen hemen engebesiz alanın olmadığı, sınırları içerisinde birçok göl olduğu söylenmiştir.

3.3.8.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.8.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “yamak, bölük, ayırdına varmak, yöre, istirahat, söylene, cascavlak, otağ, ab, panayır, heybe” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.8.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “kafa kafaya vermek, yatağa düşmek, anlamına gelmek, yerine getirmek, ayağa fırlamak, yolunu tutmak, açlığını bastırmak, nişan almak, ağzının suyu akmak, aceleye gelmek, ezilip büzülme, akli başından gitmek, karar vermek, öd almak, başına devlet kuşu konmak, hastalığa yakalanmak, yolunun düşmesi” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.8.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,77, cümle başına düşen kelime sayısı ise 9,04'dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.8.4.4. İletiler

B111. Karşımıza çıkan fırsatları değerlendirmeliyiz.

3.3.8.5. Cennet Bursa

Bu hikâye “Ölümsüzleşen Bahçe” kitabı içerisinde incelenmiştir.

3.3.8.6. Çanakkale Boğazının Öyküsü

3.3.8.6.1. Özet

Thebai Kralı Athamanas'ın Nefele adlı bir karısı vardır. Friksus adlı bir oğlanla Helles adlı bir kız çocukları olur. Saraydaki kadınlar Nefele'yi kıskandıklarından ona iftira atarlar ve kral ondan boşanarak başkasıyla evlenir. Vakit sonra ülkede kıtlık çıkar. Kaos ortamı her yere yayılır. Kral ve Kraliçe ülkenin bilginlerini toplayıp çözüm ararlar. Çözüm için Friksus ve Helles'in kurban edilmesine karar verirler. Çocuklar tam kurban edilecekken Nefele onları kurtarır ve uçan bir koça bindirerek kaçmalarını sağlar. İki kardeş koçun üzerindeyken fırtına çıkar ve Helles koçun üzerinden denize düşerek boğulur. Bugünden sonra bu denize Helle Denizi denmeye başlar.

Çanakkale Boğazı'nın birbirine en yakın kıyılarında iki ayrı kent vardır. Bu kentlerden birisi Abydos, diğeri Sestos'tur. Leandros, Abydos'ta yaşamaktadır. Her akşam kıyıya gelerek Sestos'u ve tepedeki Afrodite tapınağını seyrederek, oradaki rahibe kızları düşler. Bu tapınakta Hero diye bir rahibe vardır. O da her akşam tapınağın balkonuna çıkarak karşı kıyıyı seyrederek orada bir yakışıklıyı hayal eder. Sestos'ta her yıl bahar şenliği yapılmaktadır. Rahibelere sadece o gün dışarı çıkabilmektedirler. Leandros da pazara alışverişe gider ve Hero'yla karşılaşır. İki de birbirlerine âşık olurlar ve her gün görüşmek için sözleşirler. Hero her gece

tapınağın balkonuna çıkarak bir meşale yakar, Leandros ışığı takip ederek karşı kıyıya yüzer ve buluşurlar. Tapınağın baş rahibesi bu durumu fark eder ve bir gece Hero'yu elindeki meşaleyle yakalar. Meşaleyi söndürerek Hero'yu odasına yollar. Leandros, ışık sönünce karanlık denizde aynı yerde kulaç atıp durur. Takati kalmayınca, dalgalara yenik düşüp ölür. Dalgalar cesedini Sestos kıyılarına atar. Sabah cesedi gören Hero, kendini kuleden atarak canına kıyar. İkisini de oraya gömerler ve oraya bir deniz feneri yaparlar.

Eskiden Çanakkale Boğazı yoktur. Marmara ve Ege Denizi birbirine bağlı değildir. Ege Denizinde balık tükenmeye başlamıştır. Balıkçılar, bu durumu denizler tanrısı Poseidon'a şikâyet ederler. Karadenizli balıkçılardan kaçmaya çalışan balıklar da Marmara'yı geçerek orada köşeye sıkışırlar. Onlar da bu durumu denizler tanrısına şikâyet ederler. Poseidon, Çanakkale Boğazı'nın olduğu yerdeki karayı yok ederek iki denizi birbirine birleştirir ve her iki tarafı da mutlu eder.

Deniz perisi Thetis'le Okyanus'un bir kızları olur. Adını Elektra koyarlar. Zeus, Elektra'ya âşık olur ve Dardanos adında bir erkek çocukları olur. Dardanos, Ege'deki Semendire Adasında yaşar. Bu adayı bir gün su basar ve Dardanos Çanakkale'nin Anadolu kıyısına gelir. Bu toprakları Tenker adında bir kral yönetmektedir. Tenker, Dardanos'u çok sever ve kızıyla evlendirir. Kral öldükten sonra ülke Dardanos'a geçer. Kentin adı Dardania olarak değişir. Dardanos'un oğlu Troas'dır. Troas başa geçince bölgenin adı Troad olarak değişir. Yaşayanlara da Troykalı ya da Truvalı denmeye başlar. Böylelikle Çanakkale iki ad daha kazanır.

3.3.8.6.2. Hikâyenin Yapısı

Hikâye dört farklı olayın birleşmesiyle oluşturulmuştur. Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Çanakkale ve boğazı hakkında bilgi verilmesi.
- Helles'in hikâyesinin anlatılması.

- Leandros ve Hero'nun hikâyesinin anlatılması.
- Poseidon'un Çanakkale Boğazını oluşturması.
- Dardanos'un hikâyesinin anlatılması.

3.3.8.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları

İlk hikâyedeki kahramanlar Thebai, Nefele, Friksus, Helles, bilginler ve kraliçedir. Nefele'nin çok güzel olduğu, bulutlar kadar uçucu, aydınlık ve temiz olduğu söylenmiştir. Yüzünün pamuk gibi ak pak olduğu eklenmiştir.

İkinci hikâyenin kahramanları Leandros, Hero ve başrahibedir. Leandros genç ve yakışıklı bir delikanlıdır. Hero'nun en güzel rahibelerden biri olduğu söylenmiştir.

Üçüncü hikâyenin kahramanları Poseidon, balıkçılar ve balıklardır. Bu karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Son hikâyedeki kahramanlar Thetis, Okyanus, Elektra, Zeus, Dardanos, Troas ve İllios'dur. Dardanos hakkında güçlü olduğu söylenmiş diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.8.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede olayların eski zamanda yaşandığı söylenmiştir. Olayların süresi belirsizdir.

Hikâyenin hepsi Çanakkale Boğazı bölgesinde geçmektedir. Buranın Marmara'yı Ege ve Akdeniz'e bağlayan önemli bir su yolu olduğu, Karadeniz'in dünyaya açılan ikinci kapısı olduğu, Anadolu yakasındaki Biga Yarımadası ile Rumeli yakasındaki Gelibolu yarımadası arasında olduğu, uzunluğunun 61,5 km ile 68 km arasında olduğu, en dar yerinin 1250 metre, en uzun yerinin 8 km olduğu, İstanbul Boğazı'ndan daha uzun olduğu, eskiden akarsuların açtığı bir vadiyken suların dolmasıyla bu halini aldığı söylenmiştir.

3.3.8.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.8.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “koy, mahzen, delta, sunak, post, katran, sütliman, tapınak, rahibe, kulaç, abluka, geçit” kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği düşünülmektedir.

3.3.8.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “dünyanın dört bir yanı, geride bırakmak, çocuk vermek, süttten kesilmek, para etmemek, uzun uzun düşünmek, çıt çıkarmamak, el koymak, yola çıkmak, yol almak, göz gözü görmemek, kan ağlamak, ilgisini çekmek, taş kesilmek, baş vermek, kahkaha atmak, yenik düşmek, canına kıymak, ceza çekmek, karar vermek, canı pahasına” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.8.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,74, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,69’dur. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.8.6.4. İletiler

F8. Benliğimizi ve zenginliklerimizi bilmeliyiz.

3.3.8.7. Çukurova’nın Bereketi

Bu hikâye “Ölümsüzleşen Bahçe” kitabı içerisinde incelenmiştir.

3.3.8.8. İstanbul Boğazının Öyküsü

3.3.8.8.1. Özet

İstanbul Boğazının yaygın bir adı Bosfor’dur. Bosfor, Yunancada “inek geçidi” anlamına gelmektedir. Bu adı almasının bir öyküsü vardır. Argos ülkesinde oturan İrmak Tanrısı Inakkos’un bir kızı vardır. Adı Io’dur. Zeus karısı Hera’yla Olympos Dağı’nda oturmaktadır. Zeus canı sıkıldığında sürekli yeryüzüne

inmektedir. Zeus yeryüzüne indiği bir gün Io'yla karşılaşır ve ona âşık olur. Karısı Hera'nın onu izlediğini bildiğinden Io'yu bir ineğe çevirerek bir dere kenarına götürür. Hera buraya gelip işin aslını anlar ancak belli etmez. Zeus yalanı ortaya çıkmasın diye ineği Hera'ya hediye etmek zorunda kalır. Hera ineği bir mağaraya hapsederek mağaranın girişine Agos'u koyar.

Zeus ineğin yanına yaklaşmamaktadır. Oğlu Hermes'i görevlendirir. Hermes, Argos'u öldürerek ineği kurtarır. Bu duruma üzülen ve sinirlenen Hera, ineğe bir sineği musallat eder. Sinek sürekli ineği sokmaktadır. İnek, sinekten kurtulmak için kaçmaya başlar. Uzun yollar aştıktan sonra İstanbul Boğazının oraya gelir ve suyu görünce durur. Fakat sinekten kurtulmak için kendini suya atar ve karşı kıyıya geçmeyi başarır.

3.3.8.8.2. Hikâyenin Yapısı

Hikâye hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- İstanbul ve boğazı hakkında bilgiler verilmesi.
- Buranın eski bir adının söylenmesi.
- Bu adın nereden geldiğinin anlatılması.

3.3.8.8.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Zeus, Hera, Io, Argos ve Hermes'tir. Io'nun çok güzel olduğu söylenmiştir. Argos'un yüz gözlü bir canavar olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.8.8.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayın eski zamanlarda yaşandığı söylenmiştir. Olayın akış süresi belirsizdir.

Hikâyedeki mekânlar Olympos, Hera'nın tapınağı, Argos'un bekçiliğini yaptığı mağara ve İstanbul Boğazı'dır. İstanbul Boğazı hakkında Asya ile Avrupa kıtasını birbirinden ayıran, Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birbirine bağlayan, genişçe bir ırmağı andırdığı, dünya ticaret ve turizminde önemli olduğu söylenmiştir.

3.3.8.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.8.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede bulunan “hisar, girdap, burgaç, tapınak, rahibe, musallat” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.8.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “canı sıkılmak, vur patlasın çal oynasın, yolu düşmek, haber salmak, uykuya dalmak, bir yolunu bulmak, anlamamazlıktan gelmek, baskına uğramak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.8.8.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alındığında metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,78, cümle başına düşen kelime sayısı ise 9,2'dir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.8.8.4. İletiler

F8. Benliğimizi ve zenginliklerimizi bilmeliyiz.

3.3.8.9. Güzellik Anıtı Pamukkale

3.3.8.9.1. Özet

Doğal güzellik olan Pamukkale, Denizli ilindedir. Buranın adı bir hikâyeden gelmektedir. Zamanında Denizli'nin bulunduğu yer büyük bir iç denizdir. Bu denizin kıyısında bir kulübede bir anneyle oğlu yaşamaktadır. Genç adam her gün balığa çıkar, tuttuklarını satarak evine döner. Anne ile oğul arasında kuvvetli bir bağ vardır. Genç işi biter bitmez evine döner, annesi onu kapıda karşılar.

Bir kış günü genç, balığa çıkacağı sırada annesi engellemeye çalışır. Havanın fırtınalı olduğunu söyler. Ancak genç, buna aldırmaz olarak denize açılır. Fırtınada sandalı devrilir ve boğularak ölür. Oğlunun öldüğünü anlayan anne dua eder. Duasında ‘‘Ey koca deniz, sen beni oğlumdan nasıl aldıysan yüce Allah da seni yeryüzünden ayırsın! Dilerim, üstün dağlarla taşlarla dolsun, altında cehennem ateşleri yansın. Ateşle dağın taşın arasında yana yana suların fıkır fıkır kaynasın, dumanın buram buram tütüp havaya uçsun.’’ der. Bunu der demez duası kabul olur ve deniz yerin altına göçüp yok olur.

Pamukkale’ye eskiden Hierapolis denmektedir. Eskiden kentin çevresinde zehirli gaz çıkaran mağaralar vardır. Yer altında yaşayan Plüton adında bir dev vardır. Bu dev nefesini mağaraların içine üfler. Onun zehirli nefesi de içeri girenleri hemen öldürür.

Romalılar, bu mağaraların çevresine tapınak kurdular. Buradaki rahipler nefeslerini tutmayı öğrenerek, mağaralarda uzun süre kalabiliyorlardı. Halk da onlara ermiş anlamına gelen ‘‘hiera’’ demeye başladı. Şehrin adı da ‘‘Ermişler kenti’’ anlamına gelen ‘‘Hierapolis’’ olarak kaldı.

Pamukkale’de eskiden yoksul bir ana kız yaşarmış. Kız yatalak anasına bakarmış. Kız çok merhametli ve sesi de çok güzelmiş. Fakat kız çok çirkinmiş; o kadar çirkinmiş ki kendisi bile aynaya bakamazmış. Birinin kendini istemeye geleceğini umut ederek yaşarmış. Umudunun tükendiği birgün, rüyasında Azrail’i gördüğü yere gitmek için evden ayrılmış. Azrail’in canını almasını ve bu hayattan kurtulmayı planlamıştır. Gittiği yerde Pamukkale’nin bembeyaz duvarlarının olduğu göllerin bulunduğu tepeye çıkarak kendini suya bırakır. O sırada ava çıkmış olan bir bey oğlu suyun üzerinde yatan kızı görür.

Sihirli su kızı çok güzel bir kıza dönüştürmüştür. Bey oğlu bu güzellik karşısında kıza âşık olur ve sarayına götürür. Evlenip, mutlu bir hayat sürerler.

3.3.8.9.2. Hikâyenin Yapısı

Hikâye üç ayrı hikâyenin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Hikâyeler hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Pamukkale ve Denizli hakkında bilgiler verilmiştir.
- Balıkçıyla annesinin hikâyesi anlatılmıştır.
- Hierapolis şehrindeki zehirli mağaralar anlatılmıştır.
- Çirkin kız ve annesinin hikâyesi anlatılmıştır.

3.3.8.9.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki karakterler balıkçı ve annesi, Hierapolis rahipleri, çirkin kız ve annesidir. Bu karakterlerle ilgili tasvirler yapılmamıştır.

3.3.8.9.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayların eski zamanda yaşandığı söylenmiştir. Olayların yaşanma süreleri belirsizdir.

Hikâyeler Pamukkale’de geçmektedir. Burası hakkında bembeyaz duvarlı, sularının ayna gibi parladığı, en usta yontucuların bile yontamayacakları incelikte süslü olduğu söylenmiştir. Küçük Çökelek Dağı’nın güney eteklerinde 900000 metre karelik bir alana yayıldığı, doğanın burayı pamuktan sıra sıra duvarı, merdivenli setleri, küçük küçük gölleri, güneşte parıldayan binlerce sarkıt ve dikitiyle oya gibi işlediği anlatılmıştır. Sularının bol ve şifalı olduğu eklenmiştir.

3.3.8.9.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.8.9.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘‘ apak, sarkıt, dikit, plato, boğunuk, dümen, küpeşte, tan, alabora, moloz, tapınak, rahip, hamaratlık, kanaviçe, yatalak, nabız, terki, ayırd’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.8.9.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede ‘‘akla gelmek, balığa çıkmak, yolunu gözlemek, allak bullak olmak, para etmek, baş edememek, başa gitmek, rol oynamak, sağlığa kavuşmak, işe yaramak, kız istemek, karar vermek, hakkını helal et, başı dönmek, ava çıkmak, çılgılık atmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.8.9.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,82, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,48’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliğe sahiptir.

3.3.8.9.4. İletiler

B52. Büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Yoksa başımıza sıkıntılar gelebilir.

E14. Dini değerleri kendi çıkarlarına kullanan insanlara dikkat etmeliyiz.

‘‘Bu tapınakların rahipleri, mağaralara girip çıkmaya başladılar. Soluklarını tutarak içerde kalmayı başardılar. Ölmediklerini göstererek halk üstündeki etkilerini arttırdılar. Bundan da kendilerine gelir sağlıyorlardı. Çevrelerindeki cinlerle ilişki kurup onlardan yardım aldıklarına inandırdılar.’’ (s.86)

B6. Umutsuzluğa kapılmamalıyız. Önümüze çözüm yolları çıkacaktır.

3.3.9. Tarihten Öyküler⁷⁸

Bu kitapta yedi öykü bulunmaktadır. Kitap altmış altı sayfadan oluşmaktadır. Birinci ve dördüncü hikâye dokuz, ikinci ve üçüncü hikâyeler on bir, beşinci hikâye yedi, altıncı hikâye sekiz ve yedinci hikâye on sayfadır. Öykülerin oluşumuna söylenceler ve tarihte yaşanmış olaylar kaynaklık etmiştir.

3.3.9.1. Yazarın Kitapla İlgili Görüşleri⁷⁹

Adnan Özyalçiner, bu kitabında, bulunduğumuz coğrafyada yaşanmış olayları öyküleştirecek, hikâyedeki olaylarla günümüz olaylarının benzerliklerini çocuklara aktarmayı hedeflediğini söylemiştir. Yazar, hikâyelerin kahramanlarını tarihteki önemli kişilerden seçmiş, onların başından geçenleri anlatmıştır. Dünyada iyilik ve kötülüğün savaşının yaşandığına dikkat çeken Özyalçiner, bu kitabındaki öykülerle bu savaşın günümüzde de devam ettiğini çocuklara açıklamaya çalıştığını söylemiştir. Haklılığın, iyiliğin, sevginin, kardeşliğin ve barışın dünyaya egemen olması gerektiğini dileyen yazar, tüm çocuklardan da bunu beklediğini vurgulamıştır.

3.3.9.2. Bitlis Kalesi

3.3.9.2.1. Özet

Makedonya Kralı Büyük İskender peş peşe kazandığı zaferlerle dünyaya egemen olmuş bir imparatorluk kurar. İskender, Anadolu topraklarına ilk önce Çanakkale'den girer. Bu bölgede Persler vardır. İskender, Pers komutanları yenerek, Güneydoğu Anadolu Bölgesine doğru ilerler. Bu bölgede kurulu olan Ahamenid Devletini ortadan kaldırır ve yoluna devam eder. İskender, askerlerine sürekli ileriye gösterir.

İskender ve ordusu yollarına devam ettikleri bir gece fırtına başlar ve göz gözü görmez bir hal alır ortalık. Ordunun komutanları, durmayı istemeyen İskender'i ikna ederler ve ordu hemen durup konaklarlar. Sabah olduğunda herkes muhteşem bir

---

⁷⁸ Adnan Özyalçiner, *Tarihten Öyküler*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003, s.1-66.

⁷⁹ Bu kısım Tarihten Öyküler kitabının ön sözünden yararlanarak oluşturulmuştur.

ovanın başında olduklarını görürler. Burası Muş Ovası'dır. Herkes buranın güzelliği karşısında hayran kalır. Komutanlar, İskender'e bir gün burada kalmayı teklif ederler. Büyük İskender'de burayı çok sevmiştir ve teklifi kabul eder. Herkes ovada keşif gezisine çıkar. İskender'de Bat Les adlı komutanını alarak keşfe çıkar. İkisi birlikte ovanın sonlarına doğru iki tepenin arasında güzel bir yer bulurlar. İskender, komutanı Bat Les'e buraya bir kale yapmasını emreder. Ama öyle bir kale olacaktır ki bu İskender'in kendisi bile burayı fethedemeyecektir. Bat Les, kralının emrini kabul eder.

İskender ve ordusu yoluna devam ederler. Birçok ülke daha ele geçirirler ve dönüş yolunda Bat Les'in kalesinin olduğu yere gelirler. İskender kaleyi kuşattırır ama ne yaparsa yapsın kaleyi ele geçiremez. Bunun üzerine İskender bir yolunu bulup birkaç askeriyle gizlice kaleye girer. Askerler Bat Les'i yakalayarak İskender'e getirirler. İskender kale kapılarını açmadığı için Bat Les'e kızarken, Bat Les bu emri ondan aldığını hatırlatır. İskender bu söz üzerine verdiği emri hatırlar ve yumuşar. Komutanının sadakatinden dolayı bu kalenin olduğu yerleri ona bırakır ve şehrin adını Bat Les koyar. Bu şehir günümüzde Bitlis olarak bilinmektedir.

3.3.9.2.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Büyük İskender'in dünyanın birçok yerini ele geçirirken ordusuyla birlikte Muş Ovasında konaklamaları.
- İskender'in komutanı Bat Les'e kendisinin bile fethedemeyeceği bir kale yaptırmasını emretmesi.
- İskender ve ordusunun yeni ülkeler fethettikten sonra dönüş yolunda Bat Les'in yaptığı kaleyi kuşatmaları.
- İskender'in kaleyi ele geçirememesi ve gizlice kaleye girmesi.

- Bat Les'in sadece emirlerine uyduğunu öğrenen İskender'in bu bölgeyi Bat Les'e vererek, bölgenin adını Bat Les koyması.

3.3.9.2.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Büyük İskender, komutanlar ve Bat Les'dir. Bu karakterler hakkında bilgi verilmemiştir fakat Bat Les'in cesur ve sözüünün eri olduğu sezdirilmiştir.

3.3.9.2.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olay İskender'in Anadolu'ya ayak bastığı MÖ 334 yılı ile İskender'in öldüğü MÖ 323 yılları arasında bir tarihte geçmektedir. Olayların ne kadar zamanda yaşandığı belirsizdir. Metinde bir sabah, bir gece gibi zaman belirteçleri vardır.

Hikâyedeki mekânlar Granikas Çayı, Muş Ovası ve Bat Les Kalesidir. Muş Ovasının, günlük güneşlik olduğu, göz alabildiğine uzandığı, masmavi Van Gölü'nün kumluklarında son bulduğu, otlarının diz boyu yükseldiği, içerisinde çiçeklerin olduğu, kuşların cıvıldağı, güzel kokulu olduğu söylenmiştir. Bat Les Kalesinin kuş yuvası gibi görüldüğü, kalenin üzerine kurulu olduğu kayalıklarla öylesine kaynaştığı söylenmiştir.

3.3.9.2.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “yöre, kuytu, koy, talim, karargâh, tınmak, mahmuzlamak, sarp” kelimelerinin anlamlarının çocuklar tarafından anlaşılamayacağı düşünülmektedir.

3.3.9.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “yola çıkmak, geri çevirmek, ayak basmak, donup kalmak, el koymak, ele geçirmek, adım atmak, yenilgiye uğramak, yorgun düşmek, fırtınaya tutulmak, allak bullak olmak, yola koyulmak, başını

uçurmak, ezilip büzülmek, ilgi çekmek, kana kana içmek, başüstüne, yolunu bulmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,99, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,55’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.2.4. İletiler

B111. Önümüze çıkan fırsatları zamanında değerlendirmeliyiz.

“Artık dinlenebilirlerdi. Çünkü önlerinde başka bir engel kalmamıştı. Büyük İskender, komutanlarının bu isteğini geri çevirdi. Doğu’nun kapıları ardına kadar açılmışken, yürümeliydiler.” (s.3)

B112. İleri görüşlü olmalıyız.

B113. Hatalarımızı fark ettiğimizde özür dilemesini bilmeliyiz.

“Efendimiz, dün gece uyumak istememizi bağışlayın. Sabahleyin bizi böyle bir yere getireceğinizi bilmiyorduk.” (s.5)

B54. Çözülemez hiçbir sorun yoktur. Düşünerek hareket etmek bizi sorunlardan kurtarır.

“Çok kızmıştı. Öfkeyle karargâhında gezinip duruyor, ne yapacağını düşünüyordu. Sonunda bir yolunu buldu, kaleyi ele geçirdi, askerleriyle kaleye girmeyi başardı.” (s.8)

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.

B114. Doğru ve güzel işler yapanları takdir etmeliyiz.

“Haklısın, benim isteğimi yerine getirmişsin, dedi. Bu işi çok iyi başardın. Öyleyse bundan böyle bu kalenin ve bu kentin adı Bat Les olsun. Buraların idaresini de sana bırakıyorum.” (s.9)

3.3.9.3. Kral İle Bilgin

3.3.9.3.1. Özet

Krezüs, Ege Denizi yakınlarında kurulu olan Lidya'nın padişahıdır. Lidya'nın başkenti Paktolos Irmağı'nın yanında kurulan Sart kentidir. Bu kentte bir milyon kişi yaşamaktadır. Krezüs, zenginliğiyle ünlü bir kraldır. Halk arasında ona Karun denmektedir. Krezüs'ün iki oğlu vardır. Oğullarından biri dilsizdir, bu nedenle Krezüs, sürekli diğer oğlu Atis'le ilgilenmektedir. Kendisinden sonra ülkenin başına onu geçirecektir.

Sart kendinin sürekli ziyaretçileri olmaktadır. Bu ziyaretçilerden biri Yunan bilgin Solon'dur. Krezüs, Solon'u şehri ve hazinelerini gezdirir. Ancak Solon gördüklerine aldırış etmez. Krezüs, Solon'a en mutlu insanın kim olduğunu sorar. Solon, Atinalı Tellus ve Argoslu iki kardeş olan Kleobus ve Bitan olduğunu söyler. Bu üç kişinin de iyi birer insan olduğunu ve erdemli olarak öldüğünü söyler. En mutlu insanın bu güzel huylarla ölünce belli olacağını söyleyen Solon'un sözleri kral Krezüs'ün hoşuna gitmez ve Solon'la ilgilenmekten vazgeçer. Solon birkaç gün sonra Sart'tan ayrılır.

Krezüs'ün oğlu Atis, Frikyalı Prensi'nin attığı kaza okuyla ölür. Krezüs, oğlunun ölümüne çok üzülür ve yas tutarken Pers imparatoru Kurus Lidya'ya saldırır. Krezüs, askerlerine ve hazinesine çok güvenmesine rağmen Kurus'un savaş taktiği nedeniyle savaşı kaybeder. Şehir ele geçirildikten sonra Krezüs bir Pers askeri tarafından öldürülmek üzereyken dilsiz oğlu tarafından kurtarılır. Krezüs yakalanıp Kurus'a götürülür.

Kurus, Krezüs'ü on dört Lidya genci ile beraber meydana kurulan odunların üzerine bağlatır. Tam ateş yakılacağı sırada Krezüs “Sen haklıymışsın Solon.” diye bağırmağa başlar. Kurus bu sözün ne anlama geldiğini merak eder ve Krezüs'e neden

bunları söylediğini sorar. Krezüs, Solon'un ona söylediklerini anlatır. Hem Krezüs hem de Kurus, Solon'un söylediklerinden dersler çıkarırlar. Kurus, Krezüs'ü bağışlar ama Krezüs ülkesinde tutsak olarak yaşayacağından dolayı mutlu olmaz.

3.3.9.3.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Lidya Kralı Krezüs'ün Yunan bilgin Solon'la karşılaşması ve sohbet etmesi.
- Pers İmparatoru Kurus'un Lidya'yı savaşta yenerek ülkeyi ele geçirmesi.
- Krezüs'ün Solon'un anlattıklarını yaşanan olaylardan sonra anlaması.

3.3.9.3.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Krezüs, Solon, Krezüs'ün iki oğlu ve Kurus'tur. Krezüs'ün kendini beğenen, sahip olduklarına çok güvenen, çok zengin, ünlü bir kral olduğu; Krezüs'ün bir oğlunun doğuştan dilsiz olduğu; Solon'un bilgili olduğu; Kurus'un güçlü ve akıllı olduğu söylenmiştir.

Solon'un anlattığı hikâyelerdeki kahramanlar Tellus, Kleobus ve Bitan'dır. Tellus'un mutlu ve rahat yaşadığı, kahramanca öldüğü, Kleobus ve Bitan'ın güçlü, iyi bir insan, iyi bir evlat ve erdemli oldukları söylenmiştir.

3.3.9.3.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Olayların MÖ 6. yüzyılda gerçekleştiği, Lidya ile Pers devletinin yaptığı savaşın MÖ 554 yılının kışında gerçekleştiği söylenmiştir. Solon'un Sart kentinde birkaç gün kaldığı, Kurus'un şehri ele geçirmesinin on dört gün sürdüğü anlatılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar Lidya Devleti, Sart kentidir. Lidya'nın Karadeniz'den Anadolu'nun güneyindeki Toroslar'a, Ege Denizi'nden de İç Anadolu'da Kızılırmak kıyılarına kadar uzandığı; Sart kentinin bugünkü Salihli yakınlarında olduğu söylenmiştir.

3.3.9.3.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “erdem, yasa, tapınak, yampiri, talan” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.9.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “ilgi çekmek, ün salmak, söze girişmek, yola koyulmak, anıları yaşatmak, derin derin düşünmek, karamsarlığa kapılmak, allak bullak olmak, gözyaşlarına boğulmak, yas tutmak, ele geçirmek, sevdaya düşmek, yola çıkmak, üstüne yürümek, bozguna uğramak, ana baba günü, dili çözülmek, ceza çekmek, ağır başlı olmak, canını bağışlamak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.3.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,96, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 8,42 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.3.4. İletiler

C22. Çocuklarının başarısı anne babalar için en büyük mutluluktur.

“Efendim, dedi. Bir kez bu adam mutlu ve rahat yaşadı. Torunlarını gördü. Çocukları yiğit ve yürekli delikanlılardı.” (s.12)

A8. Yaptığımız işleri en iyi şekilde yapmalıyız.

B115. Başarılarımız bizleri kibirli insanlar haline getirmemelidir.

B116. İyi insanların ölümleri de kendilerine yakışır şekilde olur. Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz.

‘‘Hemen söyleyeyim. Bu iki kardeş güçlükleriyle ün salmışlardı. Yarışmalarda birçok ödüller aldılar. Ama bu ödüllere sahip olduklarından dolayı değil de iyi birer insan, iyi birer evlat oldukları, yaşamlarını da erdemli bir biçimde noktadıkları için mutlu olmuşlardı.’’ (s.13)

C23. Ailemiz için elimizden gelen bütün fedakârlıkları yapmalıyız.

‘‘Tapınak uzaktı. Bu yüzden arabayla gidilecekti. Ama arabaya koşacakları öküzlerin tarladan getirilmesi gecikince iki kardeş analarını törene vaktinde yetiştirebilmek için boyunduruğu kendi boyunlarına geçirip bir an önce yola koyuldular.’’ (s.13)

B114. Güzel ve doğru davranışlarda bulunanları takdir etmeliyiz.

‘‘Bu kutsal ölüm onların aldıkları son ödüldü. Argonlular da anılarını yaşatmak için onların heykelini dikti.’’ (s.13)

B117. Hiç kimseyi küçümsemeliyiz.

B118. Hayata iyilik ve doğruluğun dışında her şeyin geçici olduğunu bilmeliyiz.

B53. Düşünmeden hareket etmemeliyiz. Acele kararlar almamalıyız. Bu durum başımıza sıkıntılar açabilir.

B47. Açgözlü olmamalıyız.

B6. Olumsuzluklar karşısında ümitsizliğe kapılmayıp, çözüm yolları düşünmeliyiz.

B119. Yaşanan olaylardan ve başkalarının hayatlarından kendimize dersler çıkarmalıyız.

3.3.9.4. Uzayın Derinliklerine Doğru

3.3.9.4.1. Özet

İnsanoğlu ilk çağlardan beri uçmayı; güneşe, aya ulaşmayı hayal etmiştir. Hatta hayal etmekle kalmayıp bu konuda çalışmalar yapmışlardır. IV. Murat döneminde yaşayan Hezarfen Ahmet Çelebi kollarına taktığı kartal kanatlarıyla başarılı bir uçuş

yapmış, padişah tarafından ödüllendirilmiştir. Ne var ki dedikoducu ve geri kafalı bazı insanlar Ahmet Çelebi'nin bu başarısını çekememişlerdir. Dedikodular padişahı kuşkulandırmaya başlamıştır. Ahmet Çelebi Cezayir'e sürgün edilir. Ahmet Çelebi, öğrencisi ve dostu Lagari Hasan Çelebi'ye çalışmalarının peşini bırakmamasını tembihleyerek şehirden ayrılır.

Hasan Çelebi, tıpkı hocası gibi azimli ve çalışkandır. Hasan Çelebi roketler üzerine çalışmaktadır. İçleri barut doldurulmuş roketleri ateşleyerek gökyüzüne göndererek ölçümler yapmaktadır. O, hocası gibi tatlı tatlı uçmak yerine, uzayın derinliklerine ulaşmayı hayal etmektedir. Hocasına verdiği sözü yerine getirip çalışmalarına devam eder. Çok önceleri Çin'de yapılan insanlı roket deneyini inceler. Van-Hoo adında bir Çinli roket yerleştirilmiş bir koltukla kendisini gökyüzüne fırlatmayı denemiş, ama başarısız olup ölmüştür. Lagari bu deneydeki eksik kısımları araştırır. Kendisi de aynı sonla karşılaşmak istememektedir. Çalışmaları sırasında hocasına yapılan dedikodular kendisine de yapılmasın diye roket değil de havai fişek yaptığını söyler herkese. Çalışmalarının sonunda yedi ağızlı bir roket yapıp yedi ağza da barut macunu yerleştirir.

IV. Murat'ın kızının doğumu onuruna düzenlenen şenliğe Lagari Hasan Çelebi'de roketiyle katılır. Kendisi rokete ata biner gibi biner ve sarılır. Adamları fitilleri ateşler ve roket gökyüzüne uçmaya başlar. Roketin içindeki barut bitene kadar yükselir. Barut bittiğinde Ahmet Çelebi yanına aldığı kartal kanatlarını kullanarak denize iniş yapar ve kıyıya kadar yüzerek karaya çıkar. Tekrar padişahın huzuruna gider ve padişah tarafından ödüllendirilir. Bu olaydan sonra Lagari'nin çalışmalarına devam edip etmediği bilinmemektedir. Hasan Çelebi Kırım Hanı Selamet Giray'ın ülkesinde ölür.

3.3.9.4.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Hezarfen Ahmet Çelebi'nin Galata Kulesi'nden karşı kıyıya kadar uçuşu.

- Çıkan dedikodular sonucunda Ahmet Çelebi'nin Cezayir'e sürülmesi.
- Ahmet Çelebi'nin öğrencisi ve dostu olan Lagari Hasan Çelebi'nin roketler üzerine deneyler yapması.

3.3.9.4.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Hezarfen Ahmet Çelebi, IV. Murat ve Lagari Hasan Çelebi'dir. Hezarfen'in bilgili, IV. Murat'ın sert mizaçlı ve kuşkucu, Lagari'nin çok sıksa incecik bir adam olduğu söylenmiştir.

3.3.9.4.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olayların 17. yüzyılın başlarında yaşandığı söylenmiştir. Lagari'nin roketle uçuşunun 1633 yılında gerçekleşmiştir. Hikâye Lagari'nin ölümüyle son bulmaktadır. Bu durum hikâyenin başlama ve bitiş zamanı arasının uzun olduğunu sezdirmektedir. Hikâye içinde anlatılan Çinli adamın 1500'lü yıllarda yaşadığı anlatılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar Galata Kulesi, Hezarfen Ahmet Çelebi'nin evi, Okmeydanı, Çin'de bir tepenin üstü, Sarayburnu ve Topkapı Sarayı'dır. Topkapı Sarayı'nın ışıklarla süslendiği söylenmiştir.

3.3.9.4.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘koşulmak, buyurmak, güherçile, akçe, kese, doruk, söylence, mil’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.9.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede ‘‘sivri akıllı, adım atmak, sağ kolu, ele geçirmek, yalan kıvırmak, aklından çıkarmak, elden geçirmek, akıl almaz, gözleri önünde, geri kafalı, kapısını çalmamak, fırsat kollamak, hayranlık dolu bakışlar’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,75, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,28'dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.9.4.4. İletiler

E15. Güzellikler, yeni buluşlar ve bilimsel deneyler uzun uğraşlar ve çalışmalar sonucunda ortaya çıkar.

B114. Yapılan faydalı çalışmalarını desteklemeliyiz.

A12. Dedikodu ve kıskançlık yanlış hasletlerdir.

B29. Çalışkan insanlar olmalıyız.

B120. İşin aslını bilmeden her duyduğumuza inanmak yanlış kararlar vermemize neden olabilir.

B121. Sevdiklerimize zor günlerinde destek olmalıyız.

B44. Yaptığımız işlerde dikkatli olmalıyız.

B119. Daha önce yapılan yanlışlardan ders çıkarmalıyız.

“Gene de Van-Hoo, bir yerde bir yanlış yapmış olmalıydı. Aynı yanlışta kendisinin düşmemesi gerekiyordu.” (s.29)

B122. Düşünerek sorunların üstesinden gelebiliriz.

B123. Çalışmak hedeflerimize ulaşmamızı sağlar.

3.3.9.5. IV. Murat ile Şair Nefi

3.3.9.5.1. Özet

Nefi, IV. Murat zamanında yaşayan bir şairdir. Yaşadığı dönemde gördüğü yanlışlıkları şiirleriyle anlattığı için devletin üst kademelerindeki insanlar tarafından pek sevilmeyen ama padişah onu ve şairliğini çok sevmektedir. Nefi'nin yergilerini topladığı kitabın Siham-ı Kaza yani Kaza Okları'dır.

Padişah IV. Murat fırtınalı bir gece hekimbaşıyla satranç oynarken oyundan sıkılır ve hekimbaşına Nefi'den bir şeyler okumasını emreder. Hekimbaşı tam şiiri bitirdiğinde buldukları odanın içine yıldırım düşer ve satranç tahtası yanmaya başlar. Bu duruma sinirlenen padişah, Nefi'yi yanına getirtir ve attığı okların birinin buraya düştüğünü söyler. Bir daha şiir yazmayacağına söz verdirerek canını bağışlar. Nefi işinden atılır. Aradan uzun zaman geçtikten sonra Nefi tekrar padişahın gözüne girer ve Edirne'de bir vakfın başına getirilir. Ardından tekrar İstanbul'a döner.

Yeniden padişahın sohbet meclislerine katılan Nefi, padişahın yeni yergin var mı sorusuna boş bulunarak var diye cevap verir. Bayram Paşa'ya yazdığı şiiri okur. Padişah şiiri beğenir ve Nefi'ye bir şey demez ama Bayram Paşa kendisi hakkında yazılanlardan dolayı Nefi'ye düşman kesilir. Nefi'nin padişaha verdiği sözü tutmamasını bahane ederek Nefi'yi öldürtmek için padişahın izin alır. Nefi, padişahın sevdiği yardımcılardan birine af mektubu yazdırırken, Nefi sivri dilini tutamayıp adamı kızdırır ve son şansını da kaybeder. Bayram Paşa, Nefi'yi öldürtüp denize attırır.

İstanbul halkı çok sevdikleri Şair Nefi için temsili bir mezarlık yaptırırlar ve gönüllerde yaşamasını devam ettirirler.

3.3.9.5.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Şair Nefi'nin İstanbul'a gelerek burada yazdığı hicivleri bir kitapta toplaması.

- Nefi'nin şiirleri yüzünden başına dertler açılması.
- Nefi'nin Bayram Paşa'ya yazdığı hiciv yüzünden canından olması.

3.3.9.5.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Nefi, IV. Murat, Hekimbaşı Emir Çelebi, Vezir Bayram Paşa ve Kara derili Ağa'dır. Nefi hakkında Erzurum'u Hasankale ilçesi doğumlu olduğu, sivri dilli ve zeki bir şair olduğu söylenmiştir. IV. Murat hakkında genç olduğu bilgisi verilmiştir. Kara derili Ağa için siyah tenli ve güvenilir olduğu eklenmiştir.

3.3.9.5.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olaylar 1572 yılı ile 1635 yılları arasında yaşanıyor. 1572 yılı Nefi'nin doğduğu yıldır. Padişah'ın bulunduğu odaya yıldırım düşme hadisesi 24 Haziran 1630 yılının gecesinde gerçekleşiyor. Nefi, 27 Ocak 1635 tarihinde vefat ediyor.

Hikâyedeki dış mekân İstanbul'dur. İç mekânlar Sultan Ahmet'in yaptırdığı Beşiktaş'taki saray, Bayram Paşa'nın sarayı ve padişahın şairlerle toplandığı odadır. Buralarla ilgili herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.9.5.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “yergi, taşra, hekim, şamdan, sinmek, rahle, buyurmak, yermek, hicviye, kaside, hadımağa, sedir” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.9.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan hikâyede “sivri dilli, tat almak, yer almak, hayal kırıklığı, dolap döndürmek, yol açmak, akıl almaz, gönül açıcı, vakit geçirmek, yüzü gülmek, yüreği koparılmak, gözüm görmesin, söz vermek, yoluna girmek, boş

bulunmak, ok yaydan çıktı, tavır takınmak, ortaya çıkmak, gönlü el vermemek, ziyaret yeri, yaşam sürmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan incelemede metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,78, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 6,73 olarak tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.5.4. İletiler

B40. Haksızlık karşısında sessiz kalmamalıyız.

“Çevresinde bildiği, gördüğü haksızlıkları eleştirme gereği duydu.” (s.32)

B96. Çıkarıcı insanlar olmamalıyız.

B88. Zorlama ve baskıyla yanlışlar düzeltilmez.

B124. Öfkeyle hareket etmemeliyiz.

B65. Kötülükler birgün ortaya çıkar, saklı kalmaz.

B125. Her doğru her yerde söylenmez.

A3. Yerine getiremeyeceğimiz sözler vermemeliyiz.

3.3.9.6. Yaralı Top

3.3.9.6.1. Özet

1912 yılında Balkan devletleri Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak için Türklere savaş açmıştır. Düşman Trakya içlerine kadar ilerlemiştir. Edirne savaştadır.

1877-78 yıllarında Osmanlı-Rus savaşı sırasında Ruslar Doğu Anadolu'nun sınır kenti Erzurum'a kadar gelmiştir. Abdülaziz döneminde kenti korumak için yapılan Aziziye tabyaları Rusların eline geçmiştir. Halk kendi imkânlarıyla savaşa

katılmış ve Rusları püskürtmüşlerdir. Dillere destan olmuş Nene Hatun bu savaşta iki küçük çocuğunu evde bırakıp kahramanca savaşan yöre halkından biridir.

Karanlık bir gecede Aziziye Tabyası'ndaki nöbetçi uykuya dalar. Uykusunda, üç topun aralarında konuşmasını duyar. En büyük top, Trakya'nın düşman saldırısında olduğunu, burayı nasıl koruduysa oraya da gidip vatan evlatlarını koruyacağını söyler. Nöbetçi, büyük topun söylediklerinin güzel bir düş olduğunu zanneder. Sabah olup uyandığında topun yerinde olmadığını görür. Her yeri aramasına rağmen topu bulamaz. Durumu ve gördüğü rüyayı komutanına anlatır. Binbaşı rüyaya inanmaz ve nöbetçiyi ceza alması için mahkemeye çıkartacağını söyler. Nöbetçi, binbaşından bir gece müsaade ister.

O gece uyumayıp topların başında bekler. Ancak takati tükenir ve sabaha doğru uyuyakalır. Nöbetçi rüyasında büyük topun döndüğünü ve orada neler yaşadığını anlatışını görür. Büyük top Trakya'da düşman toplarına zarar vermiştir. Kendisi de ağız kısmından yaralanmıştır. Nöbetçi uyandığında büyük topun yerinde olduğunu, çamur içinde ve ağız kısmının kırılmış olduğunu görür. Topun geri dönmesiyle nöbetçi affedilir.

3.3.9.6.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Balkan Devletlerinin Osmanlı İmparatorluğuna savaş açması.
- Osmanlı-Rus harbinde kullanılan topların başında duran nöbetçinin rüyasında topların konuşmalarını duyması.
- Büyük topun ortadan kaybolması ve çamur içinde, ağzının ucu kırık bir şekilde bir gün aradan sonra aynı yerinde belirmesi.

3.3.9.6.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin kahramanları Nöbetçi, binbaşı ve Karaoğlan denilen toptur. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.9.6.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olay 1912 yılında yaşanmıştır. Hikâyenin içerisinde 1877-78 senelerinden bir kesit alınmıştır. Hikâyenin ana olayı iki gün sürmüştür.

Hikâyedeki mekânlar Aziziye Tabyası'nın bulunduğu tepe ve Trakya cephesidir. Buralarla ilgili herhangi bir bilgi tasvir bulunmamaktadır.

3.3.9.6.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “tabya, yormak, dingil, namlu” kelimelerinin anlamlarının çocuklar tarafından bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.9.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan hikâyede “şehri kuşatmak, ele geçirmek, dillere destan olmak, elinden bir şey gelmemek, ceza çekmek, akli başına gelmek, masal okumak, elinden geleni yapmak, kendine gelmek, dalıp gitmek, yara almak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.9.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,58, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,83'dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.6.4. İletiler

F6. Vatanımızı ne pahasına olursa olsun korumalıyız.

F9. Vatan bizlerden önemlidir. Onun için fedakârlıklar yapmalıyız.

‘‘Aziziye Tabyası’nda verilen savaşta, kent halkından Nene Hatun adlı genç bir gelinin, iki küçük çocuğunu beşiğinde uyutup evde bırakarak çarpışmaya katılması, dillere destan olmuştur.’’ (s.43)

B29. Azimli ve çalışkan insanlar olmalıyız.

F10. Vatan için her birimizin üzerine görevler düşmektedir.

3.3.9.7. İkisi de Çok Mutluydu

3.3.9.7.1. Özet

İstanbul’un kuşatma altında olduğu günlerde Mustafa Kemal ve arkadaşlarının gizli toplantıları da yoğunlaşmıştı. Gizli gizli bir araya gelip Anadolu’nun geleceği için neler yapılması gerektiğini konuşuyorlardı. Böyle günlerde Zübeyde Hanım kızı Makbule ile evde tek başlarına otururlardı. Zübeyde Hanım oğlu Mustafa’nın başına bir şey geleceğinden ürkerek bekler dururdu.

Mustafa Kemal, annesini ve kız kardeşini arkadaşlarına emanet ederek Samsun’a doğru yola çıktı. Buradan Anadolu’ya geçerek halkı Kurtuluş Savaşı için örgütlendirdi. Bu zaman çerçevesinde Mustafa Kemal annesiyle sürekli mektuplaştı. Ama İstanbul’a gitmesi tehlikeli olacağından onu göremiyordu. Kurtuluş Savaşı’nın sonuna doğru Fransız yazar Claude Ferrere ile İzmit’te görüşmek üzere yola çıkan Mustafa Kemal güvendiği adamlarını görevlendirerek annesini İstanbul’dan aldırarak Adapazarı’na getirtir. Ana oğul Adapazarı’nda halkın alkışları arasında birbirlerine kavuşurlar. Mustafa Kemal, annesiyle birlikte Ankara’ya dönerler. Savaşın bitimi yakındır ve Mustafa Kemal ve ordusu Yunanları İzmir’den denize dökerek zafer kazanırlar.

Çankaya'ya dönen Mustafa Kemal annesinin kucağına kendisini atar, elini öper. Zübeyde Hanım vatani kurtaran yiğit oğlunun elini öpmek ister. İkisi de birbirlerine kavuştukları için çok mutludurlar.

3.3.9.7.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Mustafa Kemal'in arkadaşlarıyla gizli toplantılar yaparken annesi Zübeyde Hanım'ın onu tedirginlik içinde evde beklemesi.
- Mustafa Kemal'in Samsun'a giderek halkı örgütleyerek Kurtuluş Savaşını başlatması.
- Mustafa Kemal'in annesiyle uzun süre ayrı kaldıktan Adapazarı'nda buluşmaları.

3.3.9.7.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Mustafa Kemal, Zübeyde Hanım, Makbule, İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Claude Ferrere ve Halit Bey'dir. Zübeyde Hanım'ın beyaz tülbentli olduğu, Mustafa Kemal'in korkusuz ve akıllı bir yiğit olduğu söylenmiştir. Diğer karakterler hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.9.7.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâye 15 Mayıs 1919 tarihinde başlamaktadır. Mustafa Kemal 16 Mayıs 1919'da annesiyle vedalaşır ve Samsun'a doğru yola çıkar. Mustafa Kemal'in 1922'de Ankara'da olduğu söylenmiştir. 18 Haziran 1922'de Mustafa Kemal ve Fransız yazar Ferrere görüşürler. 24 Haziran 1922'de Mustafa Kemal ve annesi Ankara'ya dönerler. 9 Eylül 1922'de İzmir düşmandan kurtarılır.

Hikâyedeki mekânlar, Şişli'deki Mustafa Kemal'in evi, Beşiktaş'taki toplantı evi, İzmit, İzmir, Çankaya ve Adapazarı'dır. Buralarla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.9.7.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘‘tlbent, tünek, cephe, yengi, rhtım, darbe, ürkmek’’ kelimelerinin anlamlarının hikâyeyi okuyan çocuklar tarafından anlaşılamayacağı düşünülmektedir.

3.3.9.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede ‘‘sesi çıkmamak, sessizlik içinde kalmak, yüzünün akıyla çıkmak, çaresine bakmak, zorunda kalmak, aklından çıkarmak, yerine getirmek, kuş uçurtmamak, göze batmak, ha deyince, bozguna uğramak, haber almak, hareket etmek, gözyaşlarını tutamamak, baş başa geçirmek, tane tane konuşmak, yüreği ağzına gelmek, ağırbaşlı olmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.7.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 3,03, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 7,24’dür. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.7.4. İletiler

F11. Vatanımız için ne gerekiyorsa yapmalıyız.

C2. Ailemize karşı olan sorumluluklarımızı yerine getirmeye çalışmalıyız.

B126. Akıllı davranmalı, mantıklı hareket etmeliyiz.

B6. Sorunlar karşısında ümitsizliğe kapılmamalı, çözümler üretmeye çalışmalıyız.

F13. Bu lke için bir şeyler yapanları unutmamalıyız.

3.3.9.8. Ankara'nın İlk Günleri

3.3.9.8.1. Özet

Ulus alanı Ankara'nın kalabalık yerlerinden biridir. Buraya çıkan yollardan birisi üzerinde eski bir yapı vardır. Bu taş yapı 23 Nisan 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı yerdir.

Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak ulusal direnişi başlatır, Erzurum başta olmak üzere çeşitli yerlerde seçimler yapılır ve seçilen kişiler Sivas'ta toplanır. Burada yapılan halk Mustafa Kemal yetkili olarak seçilir ve İstanbul'daki meclis kapatıldıktan sonra Ankara'da bir meclis kurar. O, milletine çok güveniyordu. Çekilen acıların, dökülen kanların boşa gitmemesi için elinden geleni yapıyor ve yaptırıyordu. Halk da Mustafa Kemal'e güveniyordu. Gittiği her yerde halkın coşkulu sevinciyle karşılaşıyordu. Bir sabah Mustafa Kemal, Hasan Rıza'ya yeni anayasanın değiştirilecek taslağını verdi. Aralarında İsmet Paşa'nın da bulunduğu arkadaşlarını Çankaya'daki evine yemeğe davet etti. Eşi Latife Hanım da oradaydı. Arkadaşlarına Cumhuriyetin Türkiye'nin yönetim biçimi olacağını açıkladı.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi. Mustafa Kemal de yapılan seçim sonucunda Cumhurbaşkanı olarak seçildi. Mustafa Kemal halka kısa bir konuşma yaptı. Ankara sirtlarından yapılan 101 pare top atışıyla bütün yurt coşkuyla Cumhuriyet'in ilanını kutladılar.

3.3.9.8.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından aktarılan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak basarak Kurtuluş Savaşı'nı başlatması.
- Savaşlarının kazanılması sonunda Ankara'da yeni bir meclis kurulması.
- Kurulan meclisin ülkenin yönetim biçimini Cumhuriyet olarak belirlemesi.

3.3.9.8.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyedeki kahramanlar Mustafa Kemal, Latife Hanım, İsmet Paşa, Hasan Rıza ve Şerif Bey'dir. Mustafa Kemal'in mavi gözlü, akıllı ve cesur biri olduğu yazılmış, Şerif Bey'in yaşlı olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.9.8.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyedeki olaylar 1919 yılında başlayıp 1923 senesinde son bulmaktadır.

Hikâyedeki mekânlar Ulus alanı, meclisin 1920'de ilk toplandığı bina, Atatürk'ün Çankaya'daki evidir. İlk meclis binasının taştan yapıldığı, eski olduğu, çatısının kiremitlerle kapatılmış olduğu, pencerelerinin oval olduğu, tek katlı olduğu söylenmiştir. Bu binanın toplantı odasının iki yanında tırabzanlı merdiven olduğu, içerisinde yeşil kaplı masa ve küçük sıralar olduğu anlatılmıştır.

3.3.9.8.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.9.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen “çuha, buyruk, seğmen, vilayet, özveri, ürkmek, tümen, yazgı, taslak, böbürlenmek, manga, perçinlemek, trolleybüs, tırabzan, kalpak, sinsin,” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.9.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan hikâyede “göze çarpmak, karar almak, sessizliğe gömülme, yolunu gözlemek, el koymak, temize çekmek, karar vermek, adını koymak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.9.8.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,9, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 8,33 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.9.8.4. İletiler

E6. Tarihi eserler geçmişimizi anlatan en canlı tanıklardır.

F13. Vatanımız için ölmeyi dahi göze almalıyız.

B127. Korkak olmamalıyız.

E22. Her ülkenin kaderi kendi yaşayanları tarafından çizilmelidir.

C24. İnsanlar birlikte hareket ederek engelleri aşabilirler.

3.3.10. Keloğlan'dan Masallar

Keloğlan'dan Masallar her biri bir hikâyeden oluşan beş kitaptan oluşmuştur. Bu hikâyeler sırasıyla “Keloğlan’ın Çocukluğu”, “Keloğlan’ın Altınları”, “Keloğlan’ın Kırk Kuşu”, “Keloğlan Devler Ağasına Karşı” ve “Keloğlan ile Padişahın Kızı”dır. Bu hikâyeler “Keloğlan Bir Gün” kitabının içerisinde işlenmiştir.

3.3.11. Gökkuşığı Masalları

Gökkuşığı Masalları on kitaptan oluşmaktadır. Bu masallar Türk masallarının yeniden yorumlanmasıyla oluşturulmuştur.

3.3.11.1. Altın Keçi⁸⁰

Tek masaldan oluşan kitap kırk sekiz sayfadan oluşmaktadır.

3.3.11.1.1. Özet

Bir ülkenin padişahının genç bir kızı vardır. Kızın evlilik çağı geldiğinden padişah kızını evlendirmek istemektedir. Padişah, lalaya bu konuyu söyler. Fakat lalanın gözü tahttadır ve prensesi kendisi istemektedir. Padişaha prensesi bahçeye yapılacak yer altındaki köşke saklamayı, üzerine bir havuz yaptırmayı önerir. Kızı

---

⁸⁰ Adnan Özyalçınar, *Altın Keçi*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

alacak kişinin akıllı olacağını, böylelikle ülkeyi iyi yöneteceğini söyler. Verilen üç günlük sürede prensesi bulamayanların zindana atılmasını da sözlerine ekler. Padişah istemeyerek de olsa bu öneriyi kabul eder ve hazırlıklar yapıldıktan sonra prenses yer altındaki köşke yerleştirilir.

Bütün ülkeye haber duyurulur. Prensese bulmak için gelenler, bulamayıp, zindana atılırlar. Haberin duyulduğu yan ülkenin padişahının en büyük oğlu babasından izin alarak prensesi aramaya gelir ama bulamayıp zindana atılır. Prens'in ortanca kardeşi de aynı şekilde prensesi bulmaya gelir ve bulamayıp zindana atılır. Prenslerin en küçüğü olan üçüncü kardeş, babasından herkesi kurtaracağını söyleyerek izin alır ve diğer ülkeye yola çıkar.

Ağabeyleri gibi doğrudan saraya gitmez. Tüccar kılığında şehrin kuyumcusuna gider ve elindeki iki torba altınla içi boş bir keçi yapmasını ister. Eğer bir gün içerisinde işi tamamlarsa artan altınların kuyumcunun olacağını teklif eder. Kendine kalacak altınların hesabını yapan kuyumcu teklifi kabul eder ve altın keçiyi yapar.

Prens, keçinin içine girerek, kuyumcudan keçiyi saraya götürmesini ve bunun sultana hediye olduğunu söylemesini ister. Kuyumcu denileni yapar ve keçiyi padişaha götürür. Padişah altın keçiyi sultanı köşküne gönderir. Prens, keçinin delik olan gözlerinden bakmaktadır. Sultan altın keçiyi çok beğenir, özellikle de gözlerini. Prens, keçiden çıkar ve ikisi de birbirlerine âşık olurlar.

Prens, yer altındaki köşkten çıkmak için bir plan yapar. Keçinin ayağını kırar ve içine girer. Prensese, keçiyi yaptırılması için kuyumcuya gönderir. Prens orada keçiden çıkarak, Şehzade kılığında saraya gider ve sultanı bulur. Padişah onları evlendirir ve zindandaki herkesi serbest bırakır. Lalayı da yaptığı kötülüklerden dolayı zindana attırır.

3.3.11.1.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın, kızını evlendirmek istemesi.
- Tahtta gözü olan lalanın bir plan yaparak, bu plan için padişahı ikna etmesi.
- Prensesi bulmaya gelenlerin zindana atılması.
- Yan ülkenin şehzadelerinin prensesi bulmaya gitmeleri.
- Büyük iki şehzadenin sultanı bulamayıp zindana atılması.
- En küçük şehzadenin prensesi bularak herkesi kurtarması.

3.3.11.1.2.1. Masalın Kahramanları

Masalda bulunan kahramanlar padişah, lala, sultan hanım, yan ülkenin padişahı ve karısı, şehzadeler ve kuyumcudur.

Sultanın yüzünün bembeyaz olduğu, saçlarının sarı ve kıvrık olduğu, yanaklarının gül pembesi gibi olduğu ve herkesi hayran bırakacak derecede güzel olduğu söylenmiştir.

Şehzadelerin yakışıklı olduğu söylenmiş, en küçük şehzadenin gözlerinin çok güzel olduğu eklenmiştir.

Yan ülkenin padişahının sakallı olduğu, saçının ve sakalının beyaz olduğu tasvir edilmiştir.

Diğer karakterlerle ilgili fiziki veya ruhsal betimlemelere rastlanmamıştır.

3.3.11.1.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman kavramı belirsizdir. Ancak olayların başladığı zamanla bittiği zaman arasının uzun bir süre olduğu sezdirilmiştir.

Masaldaki mekânlar saray, sarayın bahçesi, yer altına yapılan köşk ve yan ülkenin padişahının sarayıdır. Buralarla ilgili tasvirlerle yer verilmemiştir.

3.3.11.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.1.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “lala, yaman, buyruk, şamdan, şehzade” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “hayran bırakmak, kız istemek, kusur bulmak, canı sıkılmak, zaman vermek, zindana atmak, ceza çekmek, ölçüp biçmek, kanına girmek, dolap çevirmek, bugünden tezi yok, haber salmak, keyfi yerinde olmak, umudu kırılmak, didik didik etmek, ders almak, sözünü dinletmek, yasa boğulmak, zorunda kalmak, düşünüp taşınmak, aklına gelmek, iş işten geçmek, pestili çıkmak, buyur etmek, göz dikmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.1.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alınarak yapılan inceleme sonucunda metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,71, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 7,3 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.1.4. İletiler

B106. Hayatımızda her zaman iyi niyetli insanlarla karşılaşmayız.

B101. Aklımızı kullanmadan hareket etmek başımıza sıkıntılar açar.

B9. Akıllı davranmak her zorluğun üstesinden gelmemize olanak sağlar.

B52. Büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Aksi takdirde başımıza sıkıntılar gelebilir.

C25. Kötülük yapan kötülük bulur.

C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

“Yerine göz diken, bu uğurda yüzlerce genci zindanda çürüten lalanın zindana atılmasını buyurdu.” (s.46)

3.3.11.2. Altın Perçemli Oğlan⁸¹

Kitap tek masaldan oluşmaktadır. Kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.2.1. Özet

Ülkenin padişahı sözünün dinlenip dinlenmediğini anlamak için geceleri ışıkların yakılmasını yasaklar. Gece olduğunda, kontrol için veziriyle sokağa çıkarlar ve ışığı yanan bir eve rastlarlar. Bu evde üç kız kardeş kalmaktadır. Gizlice içerdeki konuşmaları dinlemeye başlarlar. Kızlardan en büyüğü “Padişah beni alsa ona öyle bir halı dokurum ki bütün sarayı kaplar.” der. Ortanca kız “Padişah beni alsa ona öyle bir çadır dikerim ki bütün ordusuyla içinde kalır” der. En küçük kız ise “Padişah beni alsa ona altın perçemli bir oğlanla inci dişli bir kız doğururum” der.

Padişah önce büyük kızla evlenir ve sözünü yerine getirmediği için mutfakta çalışmaya gönderir. Ortanca kızla evlenen padişah zaman geçtikten sonra onu da sözünü tutmadığı için mutfağa gönderir. Padişah en son küçük kızla evlenir. Kız hamileyken, ablaları onun mutluluğunu kıskanarak ebeyle anlaşır ve doğan çocukları köpek yavrularıyla değiştirmesini söylerler. Küçük kız altın perçemli oğlanla inci dişli bir kız doğurur ama ebe onları köpek yavrularıyla değiştirir ve bebekleri bir sandığın içine koyarak, sandığı dereye bırakır.

Sandık bir değirmenin oluşunda takılıp kalır. Değirmenci ve karısı sandığı bulup içini açarlar ve zaten çocukları olmadığı için bu çocukları kendi çocukları gibi büyütürler. Çocuklar büyüdüğünde gerçek anne babalarının değirmenci ve karısı olmadığını öğrenerek, onlarla vedalaşır ve dereyi takip ederek sarayın olduğu şehre varırlar. Oğlan avcılık yaparak, kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Oğlan çok iyi bir avcı olduğundan ünü şehre yayılır. Teyzeleri bu çocukların kim olduğunu anlarlar ve ebeye para vererek çocuklardan kurtulmasını isterler. Ebe, oğlan evde yokken kız

---

⁸¹ Adnan Özyalçiner, Altın Perçemli Oğlan, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

kardeşin yanına gider ve onun yalnızlığının çaresinin Dilaramçengi'nin sarayındaki gül ile bülbül olduğunu söyler. Oğlan eve geldiğinde kız oğlana yalvarır ve o evde yokken çok yalnız olduğunu söyler. Oğlan kızın isteğini kabul ederek yola çıkar.

Oğlan, yoldayken yaşlı bir adama rastlar. Adam nereye gittiğini sorar. Oğlan da her şeyi anlatır. Yaşlı adam oğlana neler yapması gerektiğini anlatır ve bir anda kaybolur. Oğlan Dilaramçengi'nin sarayına vardığında ihtiyarın dediklerini yapar ve gül ve bülbülü alıp kardeşine getirir.

Oğlanın ölmediğini duyan teyzeleri, ebeye tekrar altın vererek çocuklardan kurtulmasını isterler. Ebe, avcı evde yokken kızın evine gider. Kıza gülün solacağını ve bülbülün solacağını söyler. Bunun çaresinin Dilaramçengi'nin gelmesi olduğunu söyler. Oğlan eve döndüğünde kız yalvararak ona isteğini anlatır. Oğlan isteği kabul eder ve tekrar yola çıkar.

Oğlan yolda ihtiyara rastlar ve öğütler alır. İhtiyarın dediklerini yapar ve Dilaramçengi'yi sihirli saraydan kurtararak eve getirir. Kız ile Dilaramçengi birbirlerine can yoldaşı olurlar. Dilaramçengi bu çocukların padişahın çocukları olduğunu anlar ve bir plan yapar. Oğlana saz çalmayı öğretir. Oğlan çok iyi saz çaldığından ünü padişaha kadar ulaşır ve padişah onu saraya çağırır. Oğlan, Dilaramçengi'nin öğrettiği şarkıyı söyler. Padişah şarkının ne anlama geldiğini sorar. Oğlan da yarınki davetimi kabul ederseniz orada söylerim, der. Dilaramçengi, sihirle bir saray yapar. Padişahı orada ağırlarlar ve ona güzel bir ders verirler. Padişah karısını bağışlayarak çocuklarını da yanına alır. Oğlanla Dilaramçengi evlenirler. Teyzeler ülkeden sürülürler.

3.3.11.2.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın kız kardeşlerle evlenmesi.
- En küçük kızın doğurması ve çocukların teyzeleri tarafından dereye atılması.

- Çocukların annelerini bulmak için kente gitmeleri.
- Çocukların padişaha ders vermeleri ve ailenin bir araya gelmesi.

3.3.11.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları üç kız kardeş, padişah, vezir, oğlan, kız, değirmenci çift, ebe, yaşlı adam ve Dilaramçengi'dir. Oğlanın altın perçemli, kızın inci dişli, Dilaramçengi'nin çok güzel olduğu söylenmiştir.

3.3.11.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir, ancak masalın çok uzun bir sürede geçtiği sezdirilmiştir.

Masaldaki mekânlar üç kız kardeşin evi, saray, değirmencinin evi, oğlanla kızın evi, Dilaramçengi'nin sarayı ve bahçesidir. Dilaramçengi'nin sarayının kapısının devasa olduğu, sarayın sihirli olduğu söylenmiş, sarayın bahçesinin ise renkli çiçeklerle kaplı cennet gibi bir yer olduğu söylenmiştir. Diğer mekânlar hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.11.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “eğirmek, tellal, buyruk, kös, çıkırık, perçem, loğusa, oluk, ebe, irak, yılmak, ibrik” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “baş üstüne, haber salmak, göze ilişmek, kulak vermek, boş atıp dolu tutmak, el üstünde tutmak, bir dediğini iki etmemek, deliye dönmek, gözden düşmek, kendine gelmek, dara düşmek, izin vermek, dikkat çekmek, kulağına gitmek, canı sıkılmak, Allahısmarladık, yol yakinken geri dönmek, yorgun düşmek, ava çıkmak, dudak bükmek, yolunu tutmak, yola çıkmak,

ateşe atmak, üstesinden gelmek, ayakları tutmamak, can yoldaşı, pervane olmak, ağzı kulaklarına varmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,84, cümle başına düşen kelime sayısı ise 5,92’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.2.4. İletiler

A3. Yerine getiremeyeceğimiz sözler vermemeliyiz.

B74. Ummadığımız kişiler tarafından kötülük görebiliriz.

‘‘Sarayın mutfağında sabahtan akşama kadar soğan doğrayıp, bulaşık yıkamaktan camları çıkan küçük kızın ablaları bu durum karşısında deliye dönmüşlerdi. Kıskançlıklarından çatlayacaklardı. Onu padişahın gözünden düşürmek için her şeyi yaparlardı.’’ (s.13)

B21. Hedeflerimize ulaşabilmek için elimizden geleni yapmalıyız.

B52. Bize verilen öğütleri yerine getirmeliyiz. Böylelikle sıkıntılarımız azalır.

B43. Hayatta karşımıza zorluklar çıkabilir. Sabırlı olup bu zorlukların üstesinden gelmeye çalışmalıyız.

B101. Mantıklı davranışlar sergilemezsek hatalar yaparız.

B42. Kötülük yapan kötülük bulur.

B56. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

‘‘Çocukların teyzeleri de katırlardan ikisinin sırtına bağlanarak kırk katırla birlikte dağlara salındılar. Kendilerinden bir daha haber alınmadı.’’ (s.48)

3.3.11.3. Keloğlan'ın ıraklıđı⁸²

Tek masaldan oluşan kitap kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.3.1. zet

řehrin birinde malına dűřkűn dűzenbaz bir ađa vardır. Ađa řehirde neredeyse bűtűn dűkkűnlerin, tarlaların ve bostanların sahibidir. Her řey onun elinde olduđu için insanlar onun yanında karın tokluđuna çalıřmaya mecbur olurlar. Ađa da yanında çalıřanlara daha çok iř yűkleyip, daha az yemek vermek için her řeyi yapmaktadır.

Keloğlan işsiz kalınca bu ağanın yanına gelir ve iş ister. Ağa, kendi ayağıyla gelen bu fırsatı hemen kabul eder. Keloğlan'a bir anlaşma sunar. Ağa, Keloğlan'a ‘‘Yemeklere laf etmeyeceksin, ne iş verilirse yapacaksın, dinlenmek için bile durmayacaksın, yıldığm, bıktım usandım, sinirlendim demeyeceksin. Kim kimi yıldığırsa, işten bıktırıp usandırarak kızdıracak olursa, kızdıran kızanın sırtına binip kendini istediği yere taşıyacak. Kızan kızdıranın binek atı olacak’’ der. Keloğlan bu şartı kabul eder.

Ađa Kelođlan'a hemen bir iř verir. Kelođlan, ağanın verdiği emirleri kastettiği gibi değil de sűylediđi gibi yorumlayarak ağayı sinirlendirir. Her iřte sinirlenmeye başlayan ağaya anlaşmayı hatırlatarak űste çıkar. Bu şekilde olan birkaç işten sonra ađa sinirlenir ve bağırmaya başlar. Kelođlan, ağanın yaptığı anlaşmayı hatırlatarak ağanın sırtına biner. Ađa ne yaparsa yapsın sırtına sıkı sıkı yapışan Kelođlan'ı sırtından atamaz. Kan ter içinde, toz toprak içinde dizlerinin űstűne çöker. Kelođlan, ağanın sırtından iner ve şehirden ayrılır.

3.3.11.3.2. Masalın Yapısı

Masal hűkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Masalın metin halkaları řu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

---

⁸² Adnan zyalıner, *Keloğlan'ın çıraklığı*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

- Keloğlan'ın işsiz kalıp, insafsız ağanın yanında işe başlaması.
- Ağanın Keloğlan'la bir anlaşma yaparak onu işe alması.
- Keloğlan'ın anlaşmayı kullanarak ağayı alt etmesi.

3.3.11.3.2.1. Masalın Kahramanları

Masal iki karakterin etrafında yaşanmaktadır. Bu karakterler Keloğlan ve ağadır. Ağanın varlığı, kendinden başkasını düşünmeyen, karnı tok olmasına rağmen başkalarının bir tek lokmasına göz diken, cimri, pinti, yanındaki çalışanları köle gibi kullanan biri olduğu söylenmiştir. Keloğlan hakkında yoksul, annesiz ve babasız olduğu söylenmiştir.

3.3.11.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda yaşanan olayların kısım yakın olduğu zamanlarda yaşandığı söylenmiştir. Olaylar anlatılırken bu olay dönemin yazın sonları, sonbaharın başları olduğu sezdirilmiştir. Olayların ne kadar süre içerisinde gerçekleştiği belirsizdir.

Masaldaki mekânlar ağanın konağı, ahır, tarla ve dükkânların olduğu sokaktır. Buralarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.11.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “ırgat, gütmek, harç, sökün, yanaşmalık, yaren, ambar, koşmak, saban, azık, gayr, buyruk, sahan, ümük, yemlik, koşum” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan masalda “göz dikmek, dolap çevirmek, canından bezmek, işe koşmak, boyun eğmek, karar vermek, geri çevirmek, yola koyulmak, yola düşmek, ağzı sulanmak, canı çekmek, gözleri fal taşı gibi açılmak, istifini

bozmamak, ağız bir karış açık kalmak, kanı başına sıçramak, üstüne yürümek, yol almak, kan ter içinde kalmak, kara kara düşünmek, deliye dönmek, tüyleri diken diken olmak, eli ayağı birbirine dolaşmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü uyarlandığında metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,9, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,6’dır. Buna göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.11.3.4. İletiler

A14. Elimizdekiyle yetinmesini bilip, diğer insanların elindekilere göz dikmemeliyiz.

A15. Kendi çıkarlarımız için diğer insanlara zarar vermemeliyiz.

B9. Aklımızı kullanarak harekete edersek karlı çıkarız.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

3.3.11.4. Küçük Tencere⁸³

Bu kitap iki masaldan oluşmaktadır. İlk masal yirmi, ikinci masal yirmi sekiz sayfadır. Kitap toplam kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.4.1. Küçük Tencere

3.3.11.4.1.1. Özet

Kulübenin birinde yoksul bir anneyle kızı yaşamaktadır. Yaşlı kadın iplik yapar, kızı da çarşıda satmaya gider. Kız yemek alması gerekirken, kazandığı parlak bir tencere satın alır. Eve döndüğünde annesi yemek yerine tencereyle karşılaşınca sinirlenip tencereyi sokağa atar. Tencere yolun kenarına kadar yuvarlanarak durur.

---

⁸³ Adnan Özyalçiner, *Küçük Tencere*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

Padişahın karısı hamama giderken yolun kenarındaki tencereyi görür ve aldırır. Hamamda, üzerinde bulunan bütün mücevheratı tencereye koyar. Hamamdan çıkarken eski giysilerini bohçalatıp, yeni giysilerini giyer ama mücevherlerini takmaz. Bohçayı ve tencereyi dadıya vererek saltanat arabasıyla yola çıkarlar. Yolda hem sultan hanım hem de dadı uyuyakalırlar. Bohça ve tencere dadının kucağındadır. Kulübenin oradaki yol bozuk olduğundan, saltanat arabası çukurda zıplar ve bohçayla tencere camdan düşer. Tenceresine bakmak isteyen kız dışarı çıktığında bohçayı ve mücevherleri alır. Elbiseleri giyinir ve mücevherleri takar. Güzelliği ortaya çıkmıştır.

Ertesi gün şehzade hamama giderken kulübenin orada tencereyi görerek arabayı durdurur. Bu sırada kız elbiseleri ve mücevherleriyle kapıya çıkar. Şehzade kıza âşık olur. Padişah babasına durumu anlatır ve kızla evlenirler. Kız evlendikten sonra tencereyi, başkalarına da şans getirsin diye pazarda sattırır.

3.3.11.4.1.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Fakir kızın pazardan küçük bir tencere alması.
- Tencerenin kızın talihini değiştirmesi.
- Kızın, şehzadeyle evlenip mutlu bir hayat sürmesi.

3.3.11.4.1.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar yaşlı kadın, fakir kız, sultan hanım, dadı, şehzade, lala ve padişaktır. Kızın ve annesinin çok yoksul olduğu, kızın çok güzel olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.11.4.1.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masaldaki olaylar üç gün sürmektedir. Mevsim ve yıl gibi bilgiler belirsizdir.

Olayların geçtiği mekânlar kulübe, pazar, hamam ve saraydır. Pazarın içerisinde aynacılar sokağı olduğu, pazardaki dükkânların vitrinlerinin göz alıcı olduğu söylenmiştir.

3.3.11.4.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.4.1.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “eğirmek, bürümcük, ebe, saltanat, kaftan, cariyeye, şehzade, lala, kolcu” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.11.4.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “gözüne ilişmek, takıp takıştırmak, aklına gelmek, yola koyulmak, yolunu tutmak, paha biçmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.4.1.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü uygulandığında metinde kelime başına düşen hece sayısı 3,11, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,81 olarak bulunmuştur. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.4.1.4. İletiler

B2. Önyargılı olmamalıyız. Önyargılı olmak yanlış kararlar vermemize neden olabilir.

E16. Geçmişimizi ve benliğimizi unutmamalıyız.

B30. İhtiyaç sahibi olan insanlara yardım etmeliyiz.

“Kız, kulübeyi yıktırmadı. Yoksulluk günlerinin anısı olarak bıraktırdı. Yoksullukla geçen acı günlerini unutmazsa yoksulları da unutmaz, acılarını dindirmeye çalışırdı.” (s.18)

3.3.11.4.2. Çamaşırcının Kızı

3.3.11.4.2.1. Özet

Çamaşırcılık yapan bir kadın ve o kadının kızı vardır. Kadın büyük konakların çamaşırcılığını, kızsa o konağın ev işlerine yardım etmektedir. Kız anasından izin isteyerek hamama gider. Hamam şehrin en güzel ve en büyük hamamıdır. Kız hamama girip en güzel kurnanın başına oturur. Hamamcı gelerek oranın valinin karısının kurnası olduğunu söyleyerek onu oradan kaldırır. Kız ikinci bir kurnaya oturur. Hamamcı buranın tüccarın karısının kurnası olduğunu söyleyerek onu oradan da kaldırır. Kız böyle böyle dört-beş kurna değiştirir ve düzgün yıkanamadan hamamdan çıkar. Bu duruma çok üzülür ve eve gidip ağlamaya başlar.

Annesi eve geldiğinde kızının durumunu görerek olan biteni anlattırır. Ertesi gün çalıştığı konağa gittiğinde üzgün olduğunu gören konağın hanımı nedenini sorar. Kadın kızının durumunu anlatır. Hanım, kadın ve kızına güzel elbiseler giydirir ve konağın arabasını onlara vererek hamama gönderir. Kız ve annesi hamamda keyif çatarlar. Kız hamamda başka bir bayanla ahbap olur. Hamamdan beraber çıkarlar. Bu bayan, kızın ve annesinin de parasını öder. Kız altta kalmamak için kadını, konağına davet eder. Kız laf olsun diye davet etmiştir ama kadın bu teklifi kabul eder. Kapıda bekleyen arabaya binerler. Kız ne yapacağını düşünür ve şehirdeki en büyük konaklardan birinin önünde arabayı durdurur. Konağın kapısı açıktır. Konağın hanımının ölüm yemeği için tüm çalışanlar koşturmaktadır. Gelenleri akrabadan sandıkları için yadırgamazlar. Kız, misafirini bir odaya alır. Hizmetçilere yemek hazırlatır ve konağın beyi gelince ona haber vermelerini ister.

Konağın beyi geldiğinde kız her şeyi açık açık anlatır ve beyden bu gece onları misafir etmelerini ister. Kız utancından başını hiç kaldırmaz. Bey genç birisidir. Kızın isteğini yerine getirir. Sabah olduğunda kız misafiri yolcu eder ve annesiyle birlikte konaktan ayrılıp evlerine dönerler. Bey kıza âşık olmuştur. Onları takip

ettirerek evlerini öğrenir. Kızı annesinden ister. Kız da beyden hoşlanmıştır. Beyin teklifini kabul eder ve evlenirler. Mutlu bir hayat sürerler.

3.3.11.4.2.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Çamaşırcının kızının hamama gitmesi.
- Kızın hamamda zenginler yüzünden yıkanamaması ve bu duruma içerlemesi.
- Çamaşırcı kadının çalıştığı konağın hanımının onlara elbiseler ve konağın arabasını vermesi.
- Kızın zenginlerin hayatına özenerek davranışlar sergilemesi.
- Kızın, beyle karşılaşarak onunla evlenmesi.

3.3.11.4.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler çamaşırcı kadın ve kızı, hamamcı, çamaşırcının çalıştığı konağın hanımı, hamamdaki kadın ve ikinci konağın beyidir. Kızın yetişkin ve güzel olduğu, hamamcının şişman olduğu, beyin yakışıklı ve genç olduğu tasvirleri yapılmıştır.

3.3.11.4.2.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masaldaki olaylar dört günde gerçekleşmektedir. Mevsim ve yıl bilgileri belirsizdir.

Masaldaki mekânlar kulübe, hamam ve iki konaktır. Hamamın çift kubbeli olduğu, her yanının mermer döşeli olduğu ve güzel olduğu anlatılmıştır. Beyin konağının yaldızlı tavanlarının olduğu, içerisinin saray gibi olduğu söylenmiştir.

3.3.11.4.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.4.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda kullanılan ‘‘patiska, peştamal, takunya, kurna, gerdan, sedir, ahbap, halayık, sofa, şamdan, budala’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünölmektedir.

3.3.11.4.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözö geçmeyen masalda ‘‘canına okumak, iki gözö iki çeşme, yüreği parçalanmak, ağzı bir karış açık kalmak, buyur etmek, istifini bozmamak, yüreğine su serpmek, altta kalmamak, yüreğine inmek, yola koyulmak, ok yaydan çıkmak, göz göze gelmek, gözyaşlarını tutamamak, işin içinden çıkmak, yolunu tutmak’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.4.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,46, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,3’dür. Flesch formölüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.4.2.4. İletiler

C27. Bizim mutsuzluğumuz ailelerimizin de mutsuz olmasına neden olabilir.

‘‘Çamaşırıcı kadın olanlara çok üzöldü. Yüreği parçalandı.’’ (s.26)

B128. Bizlere iyilik yaptığını düşündüğümüz insanlar kötölük yapıyor olabilir.

‘‘Çamaşırıcı kadına güzel bir elbise giydirdi. Üstünü başını düzelitti. Süsledi. Kızına da süslü, güzel giysiler yolladı. Arabayı hazırlatıp çamaşırıcı kadını içine bindirerek evine gönderdi. Yalnız kadına para vermedi. Bilerek yapmıştı bunu. İçinden kıs kıs gülererek, varlıklılık taslamak neymiş görün bakalım, dedi. Sizi gidi parasız para babaları sizi.’’ (s.29,30)

B73. Dikkatli davranmalıyız. Dikkatli davranmazsak başımıza dert açılabilir.

A13. Yalan söylemek başımıza dertler açabilir.

B129. Gösteriş budalası olmamalıyız. Gösteriş budalası olmak bizleri utandıracak durumlara düşürebilir.

“Bir konak bulmam gerekiyordu, karşıma sizinki çıktı. Kendi evimmiş gibi girdim. Şimdi utanıyorum bundan. Ama bunu yapmaya zorunluydum. Sizden bu gecelik bizi konuk olarak kabul edip utandırmamanızı diliyorum. Yarın erkenden geldiğimiz gibi gideriz.” (s.40,41)

3.3.11.5. Muradına Eremeyen Dilber⁸⁴

Tek masaldan oluşan kitap kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.5.1. Özet

Ülkenin birinde yoksul bir karı koca vardır. Kadın evinde yer olmadığı için çocuğunu doğurmak için hamama gider. Hamamda üç kadın belirerek kadının doğurmasına yardım ederler. Kızın koluna bir bilezik takarlar ve kızın çok güzel olacağını, başından su döküldüğünde suların altın olacağını, ağladığında gözlerinden inciler döküleceğini, güldükçe yanağında güller açacağını, yürüdüğü yerlerde çimenler biteceğini, kolundaki bileziğin çıkmasıyla öleceğini, söylerler. Sonrasında ortadan kaybolurlar. Kadın hamamda kendini ve kızı yıkar. Kızın başından aşağı suyu dökünce sular altın olur. Karı koca, kızları sayesinde zengin olurlar. Kızın güzelliği ve meziyetleri dillere destan olur. Sadece bulunduğu ülkede değil, diğer ülkelerde de adından bahsedilmeye başlanır.

Yan ülkenin şehzadesi bu kızla evlenmek ister ve annesini gönderir. Anne kızı ister ve isteği kabul edilir. Şehzadenin annesi hazırlıkların yapılması için ülkesine döner. Bu arada da kız tarafı da hazırlanacaktır. Hazırlıklar devam ederken kızın annesi ölür ve hazırlıklar yarım kalır. Adam başka bir kadınla evlenir. Bu kadının da bir kızı vardır. Üvey anne yarım kalan hazırlıkları tamamlar ve diğer ülkeye doğru

⁸⁴ Adnan Özyalçiner, *Muradına Eremeyen Dilber*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

yola çıkarlar. Üvey anne yolda kızı kandırarak bir ormanın kenarında bırakıp, onun yerine de kendi kızını geçirir.

Kızı bir oduncu bulur ve kıza yardım eder. Oduncunun yardımlarıyla kız şehzadeyle bir araya gelir. Şehzade üvey anne ve üvey kız kardeşi cezalandırır. Şehzade ve kız mutlu bir hayat yaşarlar.

3.3.11.5.2. Masalın Yapısı

Masal hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Yoksul kadının hamamda doğum yapması.
- Doğan kızın üstün özelliklerinin olması.
- Kızın güzelliğinin dillere destan olması ve şehzadenin kızı istetmesi.
- Kızın annesinin ölmesi ve üvey annenin kızı kandırması.
- Kızın başına gelen olaylar sonrası şehzadeyle kavuşması.

3.3.11.5.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar yoksul karı koca, kız, şehzade, şehzadenin annesi, hamamdaki üç kadın, üvey anne, üvey kız kardeş ve oduncudur.

Kızın ayın on dördü kadar güzel olduğu, kraliçenin şefkatli olduğu, oduncunun iyi yürekli olduğu söylenmiştir. Diğer karakterler hakkında fiziksel veya ruhsal bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.11.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Masalın uzun bir zamanda gerçekleştiği sezdirilmiştir.

Masaldaki mekânlar kulübe, hamam, konak, saray, ormanın kenarı, oduncunun evi ve türbedir. Kulübenin, paslı tenekelerle tahta parçalarından çatılmış, küçücük bir yer olduğu ve konağın büyük olduğu söylenmiştir. Diğer yerler hakkında herhangi bir tasvir yoktur.

3.3.11.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “dilber, partal, söylence, bürümek, sanduka, soluk, perçem, seğirmek” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan masalda “gebe kalmak, yolunu tutmak, fır dönmek, dillere destan olmak, gönlü el vermemek, para etmek, bir dediğini iki etmemek, yola çıkmak, müjde vermek, yoluna koymak, gözü gönlü açılmak, yola koyulmak, yol almak, renk vermemek, yaşam (ömür) sürmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alındığında, metinde kelime başına düşen hece sayısının 2,59, cümle başına düşen kelime sayısının ise 6,41 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.5.4. İletiler

B130. Anne babası olmayan kişilere yardımcı olmalıyız. Onlara karşı şefkatli olmalıyız.

B30. Yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeliyiz

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

3.3.11.6. Narince Kız⁸⁵

Kitapta tek masal bulunmaktadır. Kitap kırk sekiz sayfadan oluşmaktadır.

3.3.11.6.1. Özet

Eski ülkelerin birinde üvey annesi ve üvey kız kardeşiyle yaşayan bir kız vardır. Bu Narince Kız'dır. Narince Kız çok güzel, üvey kız kardeşi de bir o kadar çirkindir. Üvey anne eziyet olsun diye Narince Kız'a zor bir iş verir. Narince Kız bu işi nasıl yetiştireceğini düşünürken yaşlı bir kadın ona yardım eder. Üvey anne ne zaman zor bir iş verse bu yaşlı kadın, Narince Kız'a yardım eder.

Bir gün yan ülkenin sarayında bir şölen düzenlenir. Üvey anne ve üvey kız kardeş, Narince Kız'ı evde bırakarak bu şölene giderler. Yaşlı kadın Narince Kız'a yardım ederek onun da şölene gitmesini sağlar. Narince Kız şöleden ayrılırken ayakkabısının birini kaybeder. Padişah ava çıktığı birgün bu ayakkabıyı bulur ve sahibine âşık olur. Ayakkabının sahibini bulmak için adamlarını görevlendirir. Üvey anne ve üvey kız kardeş bir hileyle ayakkabıyı üvey kızın ayağına oldururlar. Padişah, üvey kız kardeşe evlenir. Narince Kız'ı saklayan üvey anne bu işin açığa çıkmaması için bir büyücü kadınla anlaşır.

Büyücü ve üvey anne kızı kandırırlar ve Narince Kız ormanda kaybolur. Ormanda büyük bir ev bulur. Bu evde devler yaşamaktadır. Kız, devlere başından geçenleri anlatır ve devler çok üzülerek Narince Kız'la birlikte yaşamaya başlarlar. Devler, kızın başına bir şey gelmesin diye kıza kapıyı kimseye açmamasını tembihlerler. Büyücü kadın, Narince Kız'ın ölmediğini öğrenir ve devlerin evine gider. Kapıyı çalar ama Narince Kız kapıyı açmaz. Büyücü, kızı kandırarak parmağına büyülü bir yüzük takar ve kız hemen bayılır. Devler eve döndüğünde Narince Kız'ı yerde yatarken görürler ve öldüğünü zannederek gümüş bir tabuta koyarak, tabutu ırmağa bırakırlar.

---

⁸⁵ Adnan Özyalçiner, *Narince Kız*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

Tabut ırmakta sürüklenerek sarayın oraya kadar gider. Padişah tabutu görür ve yanına getirir. Padişah, tabutun içindeki bu güzel kızın temizlenip gömülmesini emreder. Kız yıkanırken biri yüzüğü çıkarır ve kız o anda uyanır. Narince Kız'ı padişahın yanına götürürler. Kız her şeyi anlatır. Evlendiği kızın üvey kız kardeşi olduğunu söyler. Padişah, üvey anne ve üvey kız kardeşe cezalarını verir ve Narince Kız'la evlenerek mutlu bir hayat sürerler.

3.3.11.6.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyanlara anlatılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Narince Kız'ın üvey annesinden ve üvey kız kardeşlerinden eziyet görmesi.
- Yaşanan olaylar sonrasında kızın mutlu bir hayat sürmesi.

3.3.11.6.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar Narince Kız, üvey anne, üvey kız kardeş, yaşlı kadın, büyücü kadın, devler ve padişaktır. Narince Kız'ın çok güzel, üvey kız kardeşin ise bir o kadar çirkin olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.11.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir.

Masaldaki mekânlar Narince Kız'ın yaşadığı ev, yaşlı kadının evi, orman, devlerin evi ve saraydır. Devlerin evinin kale kadar yüksek ve yüzlerce metre genişlikte olduğu söylenmiştir. Diğer mekânlar hakkında herhangi bir betimlemeye rastlanmamıştır.

3.3.11.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen ‘‘toprak, keçe, çiğ, yumru, yemen, sırma, eyer, ağu’’ kelimelerinin anlamlarının bilinmeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda ‘‘zorluk çıkarmak, yola çıkmak, uyku çekmek, yola koyulmak, kara kara düşünmek, karar vermek, işin yürümesi, gözüne kestirmek, ava çıkmak, ses kesmek, yorgun düşmek, para etmemek, dünden razı, gözleri dolmak, yüreği cız etmek, yaşam sürmek’’ deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alındığında, metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,53, cümle başına düşen kelime sayısı ise 7,25 olarak tespit edilmiştir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.6.4. İletiler

B14. İyilik eden iyilik bulur.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.

B64. Kıskançlık iyi bir şey değildir. Kıskançlık başımıza sıkıntılar açabilir.

B74. Bize zarar vermek isteyen insanlarla karşılaşabiliriz. Bu yüzden dikkatli olmalıyız.

B32. Ümitsizliğe kapılmamalıyız. Sıkıntılarımızdan kurtulmak için önümüze fırsatlar çıkacaktır.

C28. Bilgili insanların bilgilerinden yararlanmalıyız.

3.3.11.7. Öylesi de Olur Böylesi de⁸⁶

Tek masaldan oluşan kitap kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.7.1. Özet

Padişahın biri vezirine şehirdeki insanların ne iş yaptığını sorar. Vezirde akşam sarayın balkonuna çıkıp söyleyebileceğini söyler. Akşam olup beraber balkona çıkarlar. Vezir evlerin ışıklarının sönmesine göre insanların ne iş yaptığını anlatır. Bütün ışıklar söndüğünde tek bir evin ışığı yanmaya devam eder. Padişah burada kimin yaşadığını öğrenmeleri için adamlarını görevlendirir. Bu evde birbirini çok seven bir karı koca yaşamaktadır ve sabaha kadar biri diğerinin; diğeri ötekinin dizine yatarak birbirlerini seyredelermiş. Padişah, bu çiftin sevgilerini sınamak için önce adamı saraya çağırmış ve onu prensesle evlendirmeyi teklif etmiş. Adam, bunu kabul etmemiş. Padişah aynı şekilde kadını çağırmış ve prensle evlendirmeyi teklif etmiş. Kadın bu duruma kanmış ve kocasını öldürmüştür. Padişah kadının yaptığı hatayı bütün kadınların yapacağını düşünmeye başlamış ve vezirine kırk günlük bir geziye çıkacağını, döndüğünde bütün kadın ve kızların öldürülmesini söylemiş.

Padişah şehirden ayrıldığında vezir bu emri yerine getiremeyeceğine karar verir. Vezirin babası durumu öğrenir ve oğluna bu emri yerine getirmemesini ve padişah gelince onunla konuşacağını söyler. Padişah döner ve vezir, babasını saraya çağırır. Vezirin babası padişaha başından geçen bir olayı anlatır. Bu olay, eskiden şehirde bir yiğidin ortaya çıkıp, zulüm görenlere yardım etmesidir. Bu yiğit zalimlere karşı durmaktadır. Birgün yiğit eski vezirin kapısına gelir ve onu takip etmesini ister. Eski vezir yiğidi takip eder. Yiğit biriyle savaşıyor ve onu öldürür. Sonra birlikte bir mezarlığa giderler. Yiğit aslında bir kadındır. Öldürdüğü adamda onunla evlenmek istediği için sevdiğini öldüren bir beydir. Kadın, vezirden onu sevdiğinin yanına gömmesini isteyerek kendini öldürür. Eski vezir bu hikâyeyi anlattıktan sonra “İşte padişahım, şu yeryüzünde, sizin gördüğünüz gibi kadının sütsüzü de var, benim

---

⁸⁶ Adnan Özyalçiner, *Öylesi de Olur Böylesi de*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

gördüğüm gibi yiğit olanı da. Demek öylesi de olurmuş, böylesi de” der. Bu sözler üzerine padişah yaptığı hatanın farkına varır ve eski vezire teşekkür eder.

3.3.11.7.2. Masalın Yapısı

Masalın içinde bir masal daha anlatılmıştır. Masal hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın bir kadının hatası yüzünden bütün kadınlardan nefret etmesi ve hepsinin öldürülmesini istemesi.
- Eski vezirin padişaha bir hikâye anlatması ve padişahın hatasının farkına varması.

3.3.11.7.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki kahramanlar padişah, vezir, karı koca, prenses, prens, vezirin babası olan eski vezir ve yiğittir.

Padişahın genç, vezirin akıllı, prensesin güzel, prensin şık giyimli ve yakışıklı, eski vezirin yaşlı ve yiğidin ayın on dördü kadar güzel bir kız olduğu söylenmiştir.

3.3.11.7.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masaldaki ilk olayın iki günde gerçekleştiği sezdirilmiştir. Daha sonra kırk gün geçtiği söylenir ve kırk birinci gün masal biter. Masalın başlangıcı ve bitişi arasında kırk üç gün vardır. Masalda mevsim veya yıl bilgileri yoktur.

Masaldaki mekânlar saray, kulübe ve mezarlıktır. Buralar hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.11.7.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “kollukçu, sülün, körpe, buyruk, yengi, batman, gürz, sarp, tolga” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “karanlığa gömülmek, akli ermemek, gözleri parlamak, dillere destan olmak, karar vermek, iki dirhem bir çekirdek, yatağa düşmek, kellesini uçurmak, baş üstüne, yola düşmek, yol almak, tuttuğunu koparmak, üstüne olmamak, korku salmak, öc almak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.11.7.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alındığında; metinde kelime başına düşün hece sayısı 2,64, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,9’dur. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.7.4. İletiler

A16. Bir kişinin hatasını başkalarına yüklememeliyiz.

B131. Sadakatli insanlar olmalıyız.

A17. Kendi çıkarlarımız için bile olsa doğru olandan ayrılmamalıyız.

B132. İnsanların yaptığı hataların farkına varmasını sağlamalıyız.

B133. Hatalarımızı bize gösterenlere teşekkür etmeliyiz.

3.3.11.8. Sihirli Oluk⁸⁷

Kitapta tek masal bulunmaktadır. Kitap kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.8.1. Özet

Oduncunun biri zengin olmak için evinden ayrılır. Oduncu yolda talim yapan bir grup askere rastlar. Oduncunun karnı aç olduğu için askerlerin yemek saatini bekler. Yemek saati gelince askerlerin arasına karışır ve yemek yer. Oduncu fark edilir ve yemeğin karşılığı olarak beş yıl asker olarak çalışır. Süresi dolduğunda

---

⁸⁷ Adnan Özyalçiner, *Sihirli Oluk*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

komutan oduncuya, silahlık, kaval, gömlek ve gümüş bir oluk vererek gitmesine izin verir.

Oduncu evine döner ve odun kesip satmaya devam eder. Komutanın verdiği silahlığı pantolonuna kemer olarak takar. Sattığı odunların parasını silahlığın içine koyar. Eve döndüğünde koyduğu para yüz katı olmuştur. Adam her gün aynı işi yapar ve eve parayla döner. Oduncu yaşlanır ve ölür. Oduncunun karısı oğluna eve bakması gerektiğini söyler. Oğlan da babası gibi odun keser ve satar. Fakat babası gibi yüz lirayla değil üç kuruşla döner eve. Bu durumu annesine sorar. Anne kaçamak bir cevap verir. Oğlan aşırı baskı yapınca biriken altınları söylemek zorunda kalır. Oğlan altınları görünce, annesini padişahın kızını istemesi için saraya gönderir. Padişah yüz çuval altın getirirse kızı vereceğini söyler. Birikmiş altınlar doksan dokuz çuval çıkar ve oğlan annesine baskı yaparak silahlığın sırrını öğrenir. Oğlan eksik miktarı tamamlayıp altınları saraya gönderir.

Padişah bu işin sırrını çocuğa sorar. Çocuk silahlığın sırrını anlatır. Padişah, oğlanı kandırarak silahlığı alır ve onu saraydan atar. Oğlan evine döner ve bu sefer kavalı alır. Kavala her üflediğinde bir asker ortaya çıkar. Oğlan askerleri toplayıp saraya gider. Padişah, oğlanı yine kandırarak kavalı elinden alır ve onu saraydan attırır.

Oğlan eve döner ve gömleği alır. Gömleği giydiğinde kendini bir anda sarayda bulur. Oğlan her gece saraya gidip, sultanla görüşür. Padişah bu durumdan haberdar olur. Oğlanı yine kandırmaya çalışır ama oğlan akıllanmıştır, bu sefer sırrını söylemez. Padişah bir büyücüye emir verir ve bu işin sırrını öğrenir. Oğlana tuzak kurarak gömleği elinden alır.

Oğlan yeniden eve döner ve evde kalan son eşya olan gümüş oluğu alarak su kenarına gider. Oluğu yere koyduğu anda ortalık bir anda meyve bahçesine döner. Oğlan bir elma koparıp ağzına atar ve bir anda boynuzları çıkmaya başlar. Boynuzlar sürekli büyümektedir. Oğlan yere düşer ve yapışkan bir bitkiye rastlar. Bu bitkiyi yiyince boynuzlar kopup kaybolur. Oğlan, bu sefer bir armut yer ve bir eşeğe dönüşür. Aynı ottan otlar ve eski haline döner. Armuttan bir tane koparıp cebine

koyar ve biranda bir dervişe döner. Çevresinde de onu saraydan atan vezirler ve askerler vardır. Onlara elma ikram eder ve hepsinin boynuzları çıkar. Hepsi bu durumu düzeltmesi için dervişe yalvarırlar. Oğlan padişahı tahttan indirip yerine kendisini geçireceklerini ve sultanla da evlendireceklerini şart koşar. Ayrıca eşyalarını da geri ister. Hepsi bu şartı kabul ederler ve oğlanın isteklerini yerine getirirler.

3.3.11.8.2. Masalın Yapısı

Masal hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınmıştır. Masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Oduncunun zengin olması için evden ayrılması.
- Yolda bir grup askere dâhil olması.
- Askerlik süresi dolunca komutanının oduncuya gömlek, kaval, silahlık ve gümüş bir oluk verip evine göndermesi.
- Oduncunun zengin olup ölmesi.
- Oduncunun sihirli eşyalarını kullanan oğlunun başına belalar gelmesi.
- Oğlanın aklını kullanarak her şeyi düzeltmesi.

3.3.11.8.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler oduncu, oduncunun karısı ve oğlu, padişah, padişahın kızı, vezirler ve büyücü kadındır. Padişahın kızının güzel olduğu söylenmiştir. Diğer karakterler hakkında fiziki veya ruhsa tasvirlerle rastlanmamıştır.

3.3.11.8.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalın başladığı zaman ile bittiği zaman arasının çok uzun bir süre olduğu sezdirilmiştir. Oduncunun yıllarca bu işi yaptığı daha sonra beş yıl asker olarak çalıştığı ve tekrar ölene kadar odunculuk yaptığı söylenmiştir. Oduncunun oğlunun,

altınları çuvala doldurması olayı bir gün sürmüştür. Oğlanın eksik altınları kazanması bir ay sürmüştür. Diğer olaylarda zaman belirsizdir.

Masaldaki mekânlar oduncunun evi, karargâh, saray ve meyve bahçesidir. Buralarla ilgili bilgi verilmemiştir.

3.3.11.8.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “talim, tabur, karavana, kışla, koğuş, oluk, kayış, maval, borazan, buyruk, halayık, tutam” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.11.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü bulunmayan masalda “Sırtına vurmak, canına tak etmek, karar vermek, yola çıkmak, yol almak, buyur etmek, yorgun düşmek, zorunda kalmak, ağzı bir karış açıkta kalmak, yuva yıkmak, gözleri fal taşı gibi açılmak, gönül eğlendirmek, suya düşmek, elinden bir şey gelmemek, alttan almak, akli başından gitmek, dil dökmek, dilini tutmak, fırsatı kaçırmak, söz vermek, ömür sürmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.8.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen ortalama hece sayısı 2,52, cümle başına düşen ortalama kelime sayısı ise 9,11’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.8.4. İletiler

B119. Hatalarımızdan ders çıkarmalıyız. Aynı hatalara tekrar düşmemeliyiz.

B134. Akıllı davranarak hareket edersek önemli işler başarabiliriz.

B42. Kötülük eden kötülük bulur.

3.3.11.9. Uyusun Uyansın⁸⁸

Tek masaldan oluşan kitap kırk sekiz sayfadır.

3.3.11.9.1. Özet

Padişahın biri, ülke halkının kendisi için ne düşündüğünü öğrenmek için kılık değiştirerek onların arasına karışır. Padişah, işini tamamlayıp saraya dönerken harabe bir kulübenin ışığının yandığını görür ve kulübenin içini dinlemeye başlar. Kulübede dikiş diken üç kız kardeş yaşamaktadır. Kardeşler kendi aralarında konuşurken en büyük kız “Padişah, benim bu durumumu bilse, beni ekmekçisine alsın hiç değilse doya doya ekmek yerim.” der. Ortanca kız “Padişah beni bilse, aşçısına alsın hiç değilse bol bol yemek yerim.” der. En küçük kız ise “Ekmekçiyle aşçı kim oluyor? Padişah gelip beni istese önümde eğilip ayakkabılarımı ayağıma giydirmedikten sonra dünyada varmam ona” der. Padişah bu söze çok sinirlenir ve saraya döner. Vezirine o kızları bulup saraya getirmesini emreder.

Kızlar saraya gelir ve sırayla hepsine dün gece padişahın ne istediklerini sorar. Büyük kız ile ortanca kız korkarak ne dediklerini söylerler. Padişah isteklerini kabul eder. Padişah küçük kıza da aynı soruyu sorar ve kızın pişman olup başka bir şey söyleyeceğini düşünürken kız aynı şeyleri söyler. Padişah sinirlenerek kızın öldürülmesini emreder. Bu arada padişahın kız kardeşi, kızın güzelliğine acıyarak abisinden bu işi, kırk gün ertelemesini ve kızını yanına vermesini ister. Padişah bu isteği kabul eder.

Padişahın kız kardeşi, kıza sürekli bahçedeki güllerin renginde elbiseler giydirir. Kızı görenler bu güzellik karşısında düşüp bayılmaktadır. Güzel bir plan yaparlar ve padişah bu güzel kızın ayakkabılarını giydirmek zorunda kalır. Güller içindeki bu güzel kızın cezaya çarptırıldığı kız olduğunu öğrenir. Kızı affeder ve onunla evlenir.

---

⁸⁸ Adnan Özyalçiner, *Uyusun Uyansın*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

3.3.11.9.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Padişahın üç kız kardeşin isteklerine kulak misafiri olması.
- Padişahın en küçük kıza bir ders vermek istemesi.
- Küçük kızın padişaha ders vermesi.

3.3.11.9.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları üç kız kardeş, padişah, vezir, padişahın kız kardeşi ve bahçivandır. Kız kardeşlerin en küçüğünün çok güzel bir kız olduğu ve akıllı olduğu söylenmiştir. Diğer karakterler hakkında fiziki veya ruhsal herhangi bir betimleme yapılmamıştır.

3.3.11.9.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Birkaç gün sonra, biraz vakit sonra tabirleri kullanılmıştır. Belirli olan tek süre kızın idamının kırk gün ertelenmesi ve bu sürenin geçmesidir.

Masaldaki mekânlar kulübe saray ve sarayın bahçesidir. Kulübenin alçak ve çok küçük olduğu, sarayın ipek perdeli, kadife koltuklu, görkemli avizeli olduğu, bahçenin gülerin rengindeki bir halı gibi olduğu söylenmiştir.

3.3.11.9.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.9.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “derviş, konuk, nakış, kursak, kolcu, derman, buyruk, billur, halayık, öbek, atlas, çiğ” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.9.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda ‘‘yollara düşmek, karar vermek, yola çıkmak, kem küm etmek, üstüne basmak, kılını kıpırdatmamak, fırsat bilmek, akli başından gitmek, yatağa serilmek kendine gelmek, ortadan kaybolmak, yataklara düşmek’’ deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.11.9.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,85, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,66’dır. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.9.4. İletiler

B135. Hedeflerimizi yüksek tutmalıyız.

‘‘Sizin boğazınızdan başka bir şey düşündüğünüz yok. Ben de yoksul bir kızım ama çok şükür, gönlüm zengin. Ekmekçiyle aşçı da kim oluyor. Padişah gelip beni kendisine istese önümde eğilip ayakkabılarımı ayağıma giydirmedikten sonra dünyada varmam ona.’’

B136. Hayatta karşımıza hem iyi hem de kötü insanlar çıkabilir.

B77. Başımıza ne gelirse gelsin bildiğimiz doğrulardan sapmamalıyız.

B2. Önyargılı olmak yanlış kararlar vermemize neden olabilir.

B134. Akıllı hareket etmek bizi daha iyiye götürecektir.

3.3.11.10. Yoksul Kızın Kısmeti⁸⁹

Kitapta bir masal bulunmaktadır. Kitap kırk sekiz sayfadır.

---

⁸⁹ Adnan Özyalçiner, *Yoksul Kızın Kısmeti*, ATP Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 2010, s.1-48.

3.3.11.10.1. Özet

Ülkenin birinde bir oduncu vardır. Bu oduncunun çok güzel bir kızı vardır. Ülkenin zenginlerinden olan bir ailenin oğlu için kız aramaktadırlar. Oğlanın annesinin yolu oduncunun evine düşer ve anne, kızı çok beğenip oğluna nişanladığını söyler. Ailenin çevresindeki dedikoducu bir kadın, anneye kız hakkında iftiralar atar ve onu bu işten vazgeçtirir.

Nişanın bozulmasına kızan baba, kızını alıp sabah namazı vaktinde camiden çıkan ilk kişiyle evlendireceğine yemin eder. Camiden ilk yaşlı bir adam çıkar. Adam kabul etmek istemese de oduncu adam kabul edene kadar ısrar eder.

Bu yaşlı adam kızı alır ve harabe bir kulübeye götürür. Kıza her akşam bir parça mumla biraz ekmek bırakır ama kendisi evde hiç kalmaz. Kız kismetine razı olur. Bu hal uzun bir süre devam eder. Zengin aile çocuğuna birini bulmuş, düğün yapmaktadırlar. Kızın annesi de bu düğüne çalışan olarak gidecektir. Anne, kızının da gelmesini ister. Kız akşam olup eve geldiğinde ondan izin ister. Karanlık gece kesinlikle gitmesini tembihler.

Ertesi gün anne kız düğüne gitmek için evden çıkacakları sırada bir araba gelip onlara güzel kıyafetler giydirirler ve kıza geline armağan etmesi için elmas bir iğne verirler. Düğüne gittiklerinde damat, kızı görür ve onunla evlenmek istediğini söyler. Kız kabul etmez. Gelinin ailesi bu durumu hakaret kabul ederek düğünü terk ederler. Kız da bu hengâmeden yararlanarak kaçar. Oğlan, kızı takip eder ve onun eski nişanlısı olduğunu anlar. Kızı tekrar isterler ama kız kabul etmez.

Oğlan, fakir bir kızın zengin bir aileyi reddetmesini padişaha şikâyet etmek için saraya çıkar. Kız saraya çağrılır. Padişah tahtın arkasında saklanmaktadır. Padişah oradan kızla konuşur. Bu adamla evlenirse hayatının bolluk içerisinde geçeceğini, evlenmezse öldürüleceğini söyler. Kız, evli olduğunu ve kismetinden memnun olduğunu söyleyerek, itiraz eder. O sırada, padişah kendini gösterir. Bu Karanlıkgece'dir. Yüzündeki maskeyi çıkarır. Maskenin altından güzel yüzlü genç bir adam çıkar. Kızı alıp yanına oturtur. Ömür boyu mutlu yaşarlar.

3.3.11.10.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Oduncunun kızının zengin bir çocukla nişanlanması.
- Nişanın bozulması.
- Oduncunun kızının biriyle evlendirilmesi.
- Kızın kısmetine razı olması.
- Evlendiği kişinin ülkenin padişahı çıkması.

3.3.11.10.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler oduncu, oduncunun karısı ve kızı, zengin ailenin hanımı ve oğlu, Karanlıkgece, dedikoducu kadın ve padişaktır.

Kızın çok güzel olduğu, oduncunun yaşlı olduğu, padişahın ise güzel yüzlü olduğu ve yüzünde ben olduğu söylenmiştir.

3.3.11.10.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir.

Masaldaki mekânlar oduncunun evi, caminin önü, kulübe, zengin ailenin evi ve saraydır. Kulübenin pis, içerisinin örümcek bağıladığı harabe bir yer olduğu ve sarayın tavanının yaldızlı olduğu söylenmiştir.

3.3.11.10.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.11.10.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “çöpçatanlık, entari, kâhya, buyruk” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.11.10.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “yolu düşmek, boyun bükme, allak bullak olmak, karar vermek, suratı asılmak, canı sıkılmak, ne idüğü belirsiz, iki dirhem bir çekirdek, hayrette kalmak, öfkesini yenmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.11.10.3.3. Metin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alındığında metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,68, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,77’dir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.11.10.4. İletiler

B120. Her söylenen söze inanmamalıyız. Her söylenene inanmak bize zarar verebilir.

“O sırada konağa zenginler arasında çöpçatanlık yapan dedikoducu bir kadın geldi. İşi karıştırmak için, hanımcığım, dedi. Oğluna oduncunun kızı diye bir dilenci kızı nişanladığını duydum. O kız her gün pazarda dilenir. Yaşlı bir oduncunun kazancı onlara hiç yeter mi, bunu düşünmediniz mi? Yazık, yazık doğrusu üzüldüm. Kendinize acıımıyorsanız gül gibi delikanlıya acıyın bari... Konağın hanımı, dedikoducu kadının bu sözleri karşısında allak bullak oldu. Ne diyeceğini şaşırıldı. Kadın gittikten sonra düşünüp taşındı. Yanlış bir karar verdiğini anladı.”

E17. Kısmetine razı olursan mutlu olursun ve daha iyi şeylere ulaşırsın.

B137. Sabırlı olmalıyız. Sabırlı olmak bizi mutluluğa ulaştıracaktır.

D6. Maddiyat her şey demek değildir. Maddiyata düşkün olmamalıyız.

“Paranın her şeyi alacağını düşünerek yalnız zenginliğine güvenen delikanlının boynunun vurulması için buyruk verdi.”

A18. Sadakatli olmalıyız.

3.3.12. Topal Karıncayla Çürük Ceviz⁹⁰

Bu kitap tek hikâyeden oluşmaktadır. Kitap otuz iki sayfadır ve kitabın içerisinde hikâyenin İngilizce çevirisi de bulunmaktadır.

3.3.12.1. Özet

Hikâye bir buğday tarlasında başlar. Bu tarlada eski bir ceviz ağacı vardır. Bu ağaç buğday toplama mevsiminde köylülere gölgelik olur ve kendisi de meyve verir. Yine bir ceviz toplama zamanında başlar bizim çürük cevizin hikâyesi. Toplanan cevizlerin kabukları köylüler tarafından türküler eşliğinde soyulur ve güneşte kurutulduktan sonra çuvallara doldurulur. Bu esnada tarlanın sahibi yaşlı kadın Küçük Çürük Ceviz'i fark eder ve onu fırlatarak ceviz çuvallarının yüklendiği kamyonla binerek uzaklaşır.

Çürük Ceviz tarlanın sonundaki çitlere kadar yuvarlanır. Burada ağlayıp sızlanır. Kardeşlerinden ayrı düşmüş ve çürük kısmı canını yarmaktadır. Sabah olduğunda küçük bir çoban elinde sopasıyla çiti atlayıp dökülen ceviz varsa toplamak için tarlaya girer. Çoban Çürük Ceviz'i bulur ve bir taşla cevizin sırtına vurur. Sırtı çatlayan Ceviz'in çürük olduğunu görür ve geldiği yerden yoluna devam eder. Artık Küçük Ceviz'in çürük ağrısına birde sırtını sızlatan çatlak eklenmiştir.

Ceviz ağlayıp dururken kabuğunun “Tık, tık” diye vurulduğunu duyar. Bu sese neden olan yuvası dağılan küçük topal bir karıncadır. Yuvasız karıncayla ceviz arkadaş olurlar. Karınca Ceviz'in çürük kısımlarını temizler. Ceviz de Karınca'nın kabuğunun içinde yaşamasına izin verir. Karınca erzak toplayarak kışa hazırlık yapar.

Havalar iyice soğuyup yağmurlar başladığında Ceviz ve Karınca yağmurun ve rüzgârın etkisiyle savrulurlar. Bütün erzakları dağılır. İkisi de sızlanırken karıncanın abisi çıkagelir ve neden ağladıklarının sorar. Küçük Karınca'yla Küçük Ceviz durumu anlatırlar. Ağabey Karınca toprağı kazıp kabuğu oraya yerleştirir. Kabuğun

---

⁹⁰ Adnan Özyalçiner, *Topal Karıncayla Çürük Ceviz*, Heyamola Yayınları, İstanbul, 2007, s.1-32.

çevresini desteklerle doldurur. Artık kabuk hiçbir şekilde savrulmaz bir hale gelir. Ama yağmur çatlaktan sızmaktadır. Bu durum için kara kara düşünürlerken yanlarına sığınmak isteyen bir böcek gelir.

Ağzıyla çamuru karıp sıva yapabilen bu böcek Hap Böceği'dir. Hap Böceği sıvayla kabuğun çatlağını kapatır. Artık sağlam bir evleri olmuştur ve dört arkadaş kışı rahat bir şekilde geçirirler.

3.3.12.2. Hikâyenin Yapısı

Hikâye hâkim anlatıcı tarafından anlatılmıştır. Hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Ceviz ağacının meyvelerinin toplanması.
- Küçük Ceviz'in çürük olmasından dolayı tarlada bırakılması.
- Yuvası dağılan Karınca'nın Ceviz'le yaşaması.
- Ceviz kabuğunun savrulması ve Ağabey Karınca'nın gelerek yuvayı sağlamlaştırması.
- Hap Böceği'nin onlara yardım ederek onlarla birlikte yaşamaya başlaması.

3.3.12.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin ana karakterleri Küçük Çürük Ceviz, Küçük Karınca, Ağabey Karınca ve Hap Böceği'dir. Küçük karınca hakkında topal olduğu, koca kafalı, ince belli, dost gülümsemeli olduğu, Ağabey Karınca'nın da kör olduğu bilgileri verilmiştir.

Hikâyede ikinci plandaki kahramanlar tarla sahibi yaşlı kadın, tarlada çalışan köylüler, şoför ve küçük çobandır. Bu karakterler hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.12.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede yağmurlu yaz günleri yaklaşırken başlıyor ve olaylar kışın başına kadar devam ediyor.

Hikâyenin geçtiği mekân buğday tarlasıdır. Buranın şehir dışında, alt tarafında dere olduğu ve çevresinde çitler olduğu tasvirleri yapılmıştır.

3.3.12.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.12.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede geçen ‘‘çardak, yaygı, kasket, küt, avutmak, sığırtmaç’’ kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.12.3.2. Atasözleri ve Deyimleri

Hikâyede ‘‘surat asmak, içi içine sığmamak, iç çekmek, işe koyulmak, sevinçten uçmak, altüst olmak, yardımı dokunmak, kara kara düşünmek, işe girişmek, hak vermek’’ deyimleri kullanılmıştır. Hikâyede atasözüne rastlanmamıştır.

3.3.12.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metne Flesch Yöntemi uygulandığında kelime başına düşen hece sayısı 2,75, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,14’dür. Bu sonuç metnin kolay okunabilir olduğunu göstermektedir.

3.3.12.4. İletiler

E18. Yaşamdaki zenginlik ve güzelliklerin farkına varmalıyız.

B138. Yaşama gücünü ve sevincini diri tutmalıyız.

‘‘Küçük cevizcik karnını ağrıtan çürük, sırtını sızlatan çatlaklar yine yalnız kalmıştı. Ne kendine ne de başkalarına yararı vardı. Zararlı, kötü bir ceviz diye buraya atmışlardı onu. ‘Keşke küçük çoban taşla beni iyice ezseydi.’ diye

düşündü. 'Hiç olmazsa hiçbir işe yaramadığım, bu acılı yaşamadan, yalnızlıktan kurtulmuş olurdum.' (s. 12.)

B139. Herkesin ve her şeyin işe yarayacağı bir zaman gelir.

“- Senin de derdin büyükmüş karınca kardeş. Yine de sen topallığınla daha uzun süre yaşayabilirsin, ama ben içimi kemiren bu çürükle uzun süre yaşayamayacağım gibi kimseye de bir yararım olmayacak. Eğer yanımda kalırsan belki sana da bulaşabilir hastalığım.

- Yoo, öyle söyleme ceviz kardeş. Dünyada herkes isterse en güç durumlarda bile yararlı olabilir.

- Nasıl?

- Kışı kabuğunun içinde geçirmeme izin verip birlikte kardeş gibi yaşamamızı istersen kolayca bir işe yaramış olursun.’’ (s. 16)

B140. Herkesin farklı yetenekleri vardır. Her insanın güçlü ve zayıf yönleri vardır.

“Cevizin bütün çürüğünü ağzıyla küçük küçük kopararak dışarı taşıdı.’’ (s.16)

“Ağabey karınca çok becerikliydi. Çok uzaklara gidip çeşit çeşit yiyecek getirebiliyordu. Kör olduğu halde evin yolunu şaşırıyordu.’’ (s. 22)

“ Benim adım Hap Böceği. Ağzımla çamur karıp siva yaparım ben.’’ (s. 28)

B30. Zor durumda kalanlara yardım etmeliyiz.

“ Ama dışarıdaki yalvarmasını kesmiyordu. Neredeyse ağlayacaktı. Topal Karınca'yla Küçük Ceviz ona acıdılar. Dışarıdakinin içeri alınması için Kör Karınca'ya yalvardılar.’’ (s. 26)

B141. Arkadaşlık ilişkilerinde yardımlaşmak önemlidir.

B142. İletişimde dinlemek önemlidir.

“ İçeridekiler, bunun geçen akşam içeri almak istemediği böceğin işi olduğunu anlattılar. Kör Karınca'yı kapı yerine açtıkları küçük bir delikten içeri aldılar. Kör Karınca, sert davranışından dolayı Hap Böceği'nden özür diledi.’’ (s. 30)

E19. Doğaya ve çevremize karşı duyarlı olmalıyız. Zarar verecek işler yapmamalıyız.

*“ Eğer elinde kalın bir sopayla o sığırtmaç çocuk gelip yuvamızı bozmasaydı...
Yalnız yuvamızı bozmakla kalsa iyi. Yuvamız alt üst olurken içimizden birçoğu
yaşamını yitirdi. İçimizden birkaç kişi sağ kalabildi. Ben de topal olarak
kurtulabildim. Güçlükle oradan kaçıp buralara kadar geldim.” (s. 15)*

3.3.13. Keloğlan Bir Gün⁹¹

Bu kitap 1994 yılında beş kitaptan oluşan “ Keloğlan’dan Masallar” adlı seriye 2008 yılında beş masal eklenerek ve hepsinin bir araya getirilerek yeniden yazılmasıyla oluşturulmuştur. Kitapta on masal bulunmaktadır. Kitap yüz otuz beş sayfadan oluşmaktadır. Birinci ve dördüncü masal on üç, ikinci masal on iki, üçüncü masal on altı, beşinci ve sekizinci masal on dört, altıncı, yedinci ve onuncu masal on bir, dokuzuncu masal on beş sayfadır. Metinlere, Türk masallarından Keloğlan masalları kaynaklık etmektedir.

3.3.13.1. Keloğlan’ın Çocukluğu

3.3.13.1.1. Özet

Keloğlan’ın annesi Keloğlan’a para vererek hiç (tuz) alması için kasabaya gönderir. Keloğlan o zaman on dört yaşındadır. Keloğlan ne alacağını unutmamak için kendince “hiç, hiç” diye bir türkü uydurur ve sürekli onu mırıldanarak yola çıkar. Kasaba uzaktadır. Keloğlan bir deniz kıyısından geçerken burada ağlarıyla balık yakalamaya çalışan denizcileri görür ve izlemeye başlar. Ağdan hiç balık çıkmamasına ve Keloğlan’ın da onlara bakıp sırtarak “hiç, hiç” diye söylenmesine kızarak Keloğlan’ı döverler. Keloğlan söylediği türküyü unuttur ve ağlayarak “ Ben şimdi ne söyleyeyim?” diye sorar adamlara. Adamlar Keloğlan’a acırlar ve “Biri çıktı, arkadan iki tane daha gelsin diyeceksin” derler.

---

⁹¹ Adnan Özyalçiner, *Keloğlan Bir Gün*, Büyülü Fener Yayınları, İstanbul, 2008, s.1-135.

Keloğlan kasabanın girişinde bir cenazeye rastlar. Sürekli tekrarladığı laflar yüzünden dayak yer ve ne söyleyeceğini unuttur. Cenazeden biri ona “ Tanrı rahmet eyesin, geride kalanlara uzun ömür versin, diyeceksin” der.

Yoluna devam eden Keloğlan köpek cesedine rastlar. Söyledikleri için dayak yedikten sonra, ona “Of ne koku, püf ne koku, dersin” derler. Keloğlan daha sonra hamamdan çıkan kadınlara rastlar ve söyledikleri yüzünden dayak yer. Ağlarken ona acıyanlar “ Oh ne güzel, oh ne iyi, misler gibi dersin.” derler. Bu sözleri tekrar ederek yoluna devam eden Keloğlan iki adamı izlerken, sözlerinden dolayı onlardan da dayak yer. Adamlar Keloğlan’a “ Yapmayın arkadaşlar, ayrılın vatandaşlar.” demesini söylerler.

Biraz zaman sonra Keloğlan dalaşan iki köpek görür. Çevreden Keloğlan’ın tekrarladıklarını duyanlar, vatandaşları köpeğe benzettiğini sanarak Keloğlan’ın üstüne ullanırlar. “Ben ne diyeyim?” diye ağlayan Keloğlan’a acıyan vatandaşlar ona “Hoşt, hoşt!” demelerini söylerler.

Daha sonra terlik üreten adamlara bakarak “Hoşt, hoşt!” diyen Keloğlan onlardan da dayak yer ve terlikiler ona “ek ek uzasın, çok çok uzasın.” demesini tembihlerler. Keloğlan yoluna devam ederken oğlunun kulağını çeken bir adama denk gelir ve ağzında tekrarladığı sözlerle adamı izlemeye başlar. Adam çocuğunun kulağını koparır ve Keloğlan’ı “Bunlara senin sözlerin sebep oldu.” diyerek dver. Ne söyleyeceğini yine unutan Keloğlan ağlayarak adama “şimdi ben ne söyleyeyim?” diye sorar. Adam aklına bir şey gelmediğinden “Hiç, hiç de olsun bitsin.” der. Bu laftan sonra Keloğlan annesinin ne için onu kasabaya gönderdiğini hatırlar ve tuzu aldıktan sonra evine döner.

Annesi Keloğlan’ın gecikmesinden dolayı yemeklere tuz atamamıştır. O da Keloğlan’a okkalı bir dayak atar. Keloğlan yaşadıklarından bir ders çıkararak bir daha hiçbir şeyi unutmamaya çalışır.

3.3.13.1.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın annesinin Keloğlan'ı tuz alması için kasabaya göndermesi.
- Keloğlan'ın unutmamak için söylenenleri tekrarlaması.
- Tekrar ettikleri yüzünden bulunduğu her yerde başına dertler gelmesi.
- Keloğlan'ın eve döndükten sonra yaşadıklarının muhasebesini yapması.

3.3.13.1.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın ana karakteri Keloğlan'dır. Keloğlan'la ilgili kafasının kel, yüreğinin temiz, akıllı, yardımsever, düşünen ve on dört yaşlarında olduğu bilgileri verilmiştir.

Masalın diğer kahramanları Keloğlan'ın annesi ve abisi, balıkçılar, cenazeyi taşıyan cemaat ve imam, hamamdan çıkan kadınlar, kavga eden iki adam, terlikçiler, kulağı çekilen çocuk ve babasıdır. Bu karakterlerle ilgili metinde herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

3.3.13.1.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Keloğlan'ın on dördü yaşlarında geçen olay sabah başlar ve akşam olmasıyla son bulur.

Masallarda zaman ve mekân hakkında açık bilgiler verilmez. Bu masalda da mekân ülkelerin birinde diye başlar. Olayların yaşandığı mekânlar Keloğlan'ın evi, deniz ve kenarı ve kasabadır. Deniz için uçsuz bucaksız, ırmak ve gölün yanında bir avuç kaldığı, alabildiğine uzanan bir ova gibi tanımlamaları yapılmıştır.

3.3.13.1.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.1.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda bulunan “rıhtım, çullanmak, sıvazlamak, sicim, esnaf, okka, kötek” kelimelerinin çocuklar tarafından anlaşılamayacağı varsayılmaktadır.

3.3.13.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözünün rastlanmadığı masalda “ işin içinden çıkamamak, geri durmak, başına gelmek, yola koyulmak, ucu bucağı görünmemek, kendini tutamamak, tepesi atmak, yol vermek, üzerine çullanmak, yolun açık olsun, yola düşmek, yolunu tutmak, alt alta üst üste, ders vermek, güçlük çekmek, ağzından düşürmemek, yola çıkmak, öfkesini çıkarmak, dayak atmak” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.13.1.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metne Flesch formülü uygulandığında kelime başına düşen hece sayısı 2,8, cümle başına düşen kelime ortalaması ise 5,29 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.13.1.4. İletiler

B9. Düşünerek iş yapmalıyız. Düşünerek hareket edersek sorunların üstesinden gelebiliriz.

“Başı dara düşünce, aklıyla işin içinden çıkmayı becerirdi.” (s.5)

B39. Yardımsever olmalıyız.

“Başkalarına yardım etmekten de geri durmazdı.” (s.5)

E20. İnsanların dış görünüşlerinde olan kusurlar onları kötü bir insan yapmaz.

“Kafası keldi ama yüreği temizdi.” (s.5)

A19. Bize verilen görevleri hakkıyla yapmalıyız.

B144. Davranışlarımızın karşındaki insanlar tarafından yanlış anlaşılabilceğini bilerek davranmalıyız. Bu yanlış anlaşılmalar istemediğimiz sonuçlar doğurabilir.

B143. Düşünmeden başkalarının aklıyla iş yapmamalıyız.

A20. Üzerimize düşen görevleri yapmamak başka olayları da olumsuz etkiler.

“ Kadın onu beklemekten bıktığı için, bütün yemekleri tuzsuz yapmıştı.” (s.17)

B71. Başımıza gelen olumsuzluklardan dersler çıkarmalı, ona göre yaşamalıyız.

“ Tuzsuz yemekler, ona en büyük ceza oldu. Ne zaman aklına gelse midesi bulanıyordu. Onun için hiç’i hiçbir zaman unutmadı.” (s.17)

3.3.13.2. Keloğlan’ın Bilyesi

3.3.13.2.1. Özet

Keloğlan bir gün yolda ışıl ışıl parlayan bir bilye bulur. Bilye, Keloğlan’ın yalnızlığını, mutsuzluğunu unutturmuştur. Keloğlan evde bilyeyle oynarken bilye yere düşüp zemindeki döşemenin arasına düşer. Keloğlan bilyeyi bir türlü oradan çıkaramaz ve tahtaları kesmesi için marangoza gider. Marangoz böyle bir işi Keloğlan’ın kendisine ısrar etmesine sinirlenir ve onu kovalar.

Keloğlan marangozu şikâyet etmek için beyin yanına gider. Bey böyle bir iş için kendisini rahatsız eden Keloğlan’ı bastonuyla kovalar. Beyi şikâyet etmek için beyin hanımının yanına gider. Hanım Keloğlan’ı sokağa attırır.

Keloğlan hanımın sandığındaki değerli kumaşları parçalamasını istemek için fındık faresinin yanına gider. Fareden de olumsuz cevap alan Keloğlan fareyi korkutması için sobanın yanına kurulmuş kara kediye gider ve derdini anlatır. Kedi rahatını bozmayacağını söyler ve Keloğlan’ı başından savar.

Kedinin tüylerini ıslatması için göletteki suya gider ve derdini anlatır. “ Eğer sen kedinin tüylerini ıslatırsan o yattığı yerden kaçır ve farenin yanına gider. Fare kediden korkar ve sandığa girer, orada ne kadar değerli kumaş varsa onları kemirir.

Bunu gören hanımın canı sıkılır ve beye küser. Hanımın küsmesine sinirlenen bey marangozu azarlamaya gider. Beyden fırça yemek istemeyen marangoz eve gelip bilyemi kurtarır” der. Su Keloğlan’a “Ben yerimden memnunum. Bir kere duruldum yeniden bulanamam” diyerek teklifini reddeder.

Bu sözler üzerine Keloğlan koca bir sıvıkla durgun suyu karıştırmaya başlar ve ardından kazmayla göletin set duvarlarında büyük bir delik açar. Su buradan akmaya başlar ve her yere yayılır. Böylece su kediyi kaçıırarak farenin yanına götürür ve her şey Keloğlan’ın planındaki gibi olur.

Keloğlan eve döndüğünde marangoz ona bilyesini verir ve Keloğlan yeniden mutlu hale gelir.

3.3.13.2.2. Masalın Yapısı

Masal hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından bizlere aktarılmıştır. Masaldaki metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan’ın parlak bir bilye bulması.
- Tahtaların arasına düşen bilyeyi çıkarması için marangoza gitmesi.
- Marangozu şikâyet etmek için beye gitmesi.
- Beyi şikâyet etmek için hanıma gitmesi.
- Hanımın eşyalarına zarar vermesi için farenin yanına gitmesi.
- Fareyi korkutması için kediye gitmesi.
- Kedinin yerinden kalmasını sağlamak için suya gitmesi.

3.3.13.2.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın ana kahramanı Keloğlan’dır. Keloğlanla ilgili yalnız ve mutsuz olduğu, bilyeyi bulduktan sonra mutlu olduğu bilgileri verilmiştir.

Masaldaki diğer kahramanlar marangoz, bey, beyin hanımı, fındık faresi, kara kedi ve sudur. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir tanımlama yapılmamıştır.

3.3.13.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalın ve olayların geçtiği zamanla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Olayların yaşandığı mekânlar Keloğlan'ın kulübesi, marangozhane, beyin evi, farenin yaşadığı tavan arası, kedinin yaşadığı sobalı salon, ırmağın ortasındaki göletin kıyısıdır. Mekânlarla ilgili tasvirlerle rastlanmamıştır.

3.3.13.2.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.2.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “ meneviş, atlas, basma, azman, nakış, tınmak, çağlamak, sırtık gedik, kazma, yöre” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.13.2.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “ canı sıkılmak, yolunu tutmak, kanı ısınmak, gönlünü hoş etmek, üstüne yürümek, tabanları yağlamak, başından savmak, ders vermek, haddini bildirmek, yüzüne bakmamak, akli başına gelmek, çıt çıkarmamak, uykuya dalmak, derdini dökmek, ok gibi fırlamak, surat asmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.2.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch yöntemi ele alınarak yapılan incelemede kelime başına düşen hece sayısının 2,54 ve cümle başına düşen kelime sayısının 5,96 olması metnin kolay okunabilir olduğunu göstermektedir.

3.3.13.2.4. İletiler

B145. Yanımızda olan insanların değerlerinin farkına varmalıyız. Yalnız kalmak olumsuzluklar doğuracaktır.

“ Başına yıkılan işleriyle yalnızlıktan canı çok sıkılıyordu. ” (s.18)

B5. Küçük şeylerden mutlu olabiliriz.

“ Keloğlan bir gün, böyle dolaşıp dururken tozun toprağın içinde, pırıl pırıl parlayan bir cam parçası buldu. Eline alıp bakınca, bunun, içinde renkli menevişleri olan güzel bir bilye olduğunu gördü. Keloğlan, buna çok sevindi. ” (s.18)

...

“ Keloğlan, bilyeyi bir ışık topu gibi atıp tutarak koşmaya başladı. Yüzü gülüyordu. ” (s.19)

B146. Bizim için değerli olmayanlar şeyler başkaları için önemli olabilir.

“ Ne bilyeymiş, ne ışığımıymış o, diye söylendi. İçimi gücümü bırakıp senin keyfin için oralara kadar gelemem. Nohut kadar bilyeyi yitirmişsen ne olmuş. Şimdi dükkanımdan hemen çek git Keloğlan! ” (s.20)

B147. Problemleri çözmek için elimizden geleni yapmalıyız.

B6. Bir işi çözüme kavuştırmaya çalışırken olumsuzluklarla karşılaşırsak, umutsuzluğa kapılmamalı ve çözüme ulaşıncaya kadar çaba göstermeliyiz.

A21. Yapılan doğru işler bizi mutluluğa ulaştırır.

“ Marangoz doğru bir iş yaptığı için gülümsüyordu. ” (s.29)

B148. Bizlere yapılan yanlışlar affedilip unutulmalıdır.

“ Keloğlan da ona gülümseyerek ona teşekkür etti. İki de olanları unutmuştu. ” (s.29)

3.3.13.3. Keloğlan’ın Kırk Kuşu

3.3.13.3.1. Özet

Keloğlan bir gün avlanmak için ormana gider ve kırk kuş avlar. Sırtında tüfeği ve tüfeği bağladığı kuşların evine dönerken kırk haramiler Keloğlan’ın önünü kesip

kuşlarını gasp ederler. Kırk haramilerin başı bir adamına kırk kuşu pişirip, suyuyla da pilav yapması için evine götürmesini emreder. Keloğlan bu adamı takip eder. Ne kuşları veren adam kapıyı açanı görmüştür ne de hanım adamı görmüştür. Keloğlan bir süre sonra o eve gider ve haramilerin adamıymış gibi davranarak kızarmış kırk kuşu ve pilavı alır. Kapıya bir not bırakarak evine döner ve yemekleri annesiyle bir güzel yerler. Haramiler, Keloğlan'ın kendilerini kandırdığını öğrenince Keloğlan'ı parçalamak için and içerler.

Keloğlan bir gün göl kenarındayken haramilerin ormandan geldiklerini görür ve bataklıktaki çamuru her tarafına sürer. Böylece tanınmaz hale gelir. Ağlayıp sızlanmaya başlar. Çocuğun bu halini gören haramilerin başı çocuğa acır. Keloğlan annesinin yüzüğünü bataklığa düşürdüğünü söyler. Haramiler kıyafetlerini çıkararak yüzüğü aramak için çamurun içine dalarlar. Keloğlan o sırada haramilerin bütün giysilerini alarak oradan kaçır ve aynı notu bırakır. Haramiler kandırıldıklarını anladıklarında üzerlerindeki çamurları temizlemek için hamama giderler.

Keloğlan hamama geleceklerini bildikleri için öncesinde hamamcıyla anlaşmış ve hamamı kiralamıştır. Haramiler geldiğinde Keloğlan onlara kendi hazırladığı merhemi verir ve suyu keser. O merhem hepsinin cildini yakıp kavurur. Hamamın gerçek sahibi geldiğinde suyu açar ve haramiler yıkandıktan sonra Keloğlan'ın notunu bulurlar. Yaşadıkları yere dönerler ve yerlerinden kalkamaz halde dinlenmeye çalışırlar.

Haramiler aslında padişahın adamıdır. Padişah haramileri yanına çağırır ve durumu öğrenerek Keloğlan'ı bir hileyle yakalatıp zindana attırır. Keloğlan orada bulduğu bal, yağ ve tüylerle kendine korkunç bir yaratık süsü verir ve bir çiviyle zindanın kapısını açarak padişahın odasına gelir. Padişahı korkutarak “ Keloğlan'ı serbest bırakırsan sana zarar vermem” diyerek onu ikna eder. Padişah Keloğlan'ın zekâsından etkilenerek onu danışmanı yapar. Keloğlan annesini de yanına alarak sarayda mutlu bir şekilde yaşarlar.

3.3.13.3.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan ava çıkar ve kırk kuş avlar.
- Haramiler kuşları Keloğlan'dan zorla alırlar.
- Keloğlan haramilere yaptıklarından dolayı oyunlar oynar ve intikamını alır.
- Padişahın adamı olan haramiler, Keloğlan'ı padişaha şikâyet eder ve padişah Keloğlan'ı yakalattırır.
- Keloğlan zekâsını kullanarak padişahı alt eder.
- Keloğlan'dan etkilenen padişah onu danışmanı yapar.

3.3.13.3.2.1. Masalın Kahramanları

Masalda birinci derecedeki kahramanlar Keloğlan ve haramilerdir. Masaldaki diğer karakterler Keloğlan'ın annesi, padişah, hamam sahibi ve ulaktır. Bu karakterler hakkında fiziksel veya ruhsal herhangi bir tasvir bulunmamaktadır.

3.3.13.3.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda geçen olayların uzun bir süre zarfında yaşandığı sezdirilmiştir. İlk olay bir gündüz süresinde, hamamda geçen olay bir gece süresinde geçmektedir. Keloğlan'ın zindanda geçirdiği süre üç gün olarak anlatılmaktadır.

Masalda mekânlar Keloğlan'ın evi, orman, göl kenarı, hamam, saray ve zindandır. Keloğlan'ın evinin tavan arası olduğu, hamamın göbek taşı, kubbeli ve duvarlarının kireçten olduğu söylenmiştir. Zindan hakkında karanlık, dört tarafı taştan duvarlarla çevrili, duvarların birinde daracık bir pencere olduğu söylenmiştir. Diğer mekanlar hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.13.3.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.3.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda bulunan “keçe, külah, bulamak, peşkir, hüngürdemek, merhem, kurna, şamata, cılk, peştamal, yeğlemek, ulak, tabur, tellal, buyruk, fiçı, bürünmek, namlu, dipçik, bayır, harami” kelimelerinin anlamları bilinemeyebilecektir.

3.3.13.3.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Masalda “ yolunu tutmak, üstüne gelmek, hak yerini bulur, yol gözlemek, para etmek, yol almak, ağzının suyu akmak, anlam verememek, eline düşmek, dünyanın kaç bucak olduğunu anlamak, yüreğine dokunmak, umudunu kesmek, göz yummak, birbirine girmek, hayrette kalmak, yorgan döşek yatmak, iş görmek, geri çevirmek, alay etmek, aklına gelmek, dili tutulmak, canını bağışlamak, söz almak” deyimleri kullanılmıştır. Herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır.

3.3.13.3.3.3. Tekerlemeler

Masalda şu tekerlemeden faydalanılmıştır:

“ Kırk kuşumu almasaydın

O tokadı atmasaydın

Ne senin başın derde girseydi

Ne de beni bir daha görseydin.”

3.3.13.3.3.4. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,87 ve cümle başına düşen kelime sayısı 6,28’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.13.3.4. İletiler

B149. Doğru kararlar alırsak ailemiz bu kararları onaylar.

“ Anası, Keloğlan’ın bu isteğini çok yerinde buldu. ” (sf.30)

B109. Akıllı davranmak başımıza gelen olumsuzlukları lehimize çevirebilir.

B150. Aklımızı kullanarak iş yaparsak başarıya ulaşabiliriz.

“ Artık oyun bitti Keloğlan, dedi. Senin akıllı biri olduğuna inandım. Seni kendime danışman yaptım. Böylece Keloğlan annesini de yanına alıp padişahın danışmanı olarak mutlu günler geçirdi. ” (s.45)

3.3.13.4. Keloğlan İş Arıyor

3.3.13.4.1. Özet

Keloğlan tembel tembel evde otururken annesi bu tembellikten bıkar ve Keloğlan’ı iş bulması için bir parça ekmekek vererek evden kovar. İş bulmak için yola çıkan Keloğlan geceyi geçirmek için yaşlı bir kadına misafir olur. Sabah olduğunda yaşlı kadını yün eğirirken bulur. Ekmeğini kadına emanet ederek iş bulmaya gider. İş bulamadan geri dönüp ekmeğini bulamayan Keloğlan kadının yünlerini alıp gider.

Yoluna devam ederken bir kasabaya rastlar. Kasabada kilim dokuyan bir kilimciye denk gelir. Yünlerini adama emanet ederek iş istemek için kasabadaki her yere gider. İş bulamayıp geri döndüğünde yünlerini kilimciden ister. Kilimci yünlerin rüzgârdan uçtuğunu söyler. Keloğlan adama inanmaz ve adamın dokuduğu kilimi alıp kaçar.

Bir kente gelene kadar yoluna devam eder. Kentin girişinde bir düğün vardır. Keloğlan’ı misafir olarak buyur ederler. Keloğlan kurulan sofrada karnını doyurur, susuzluğunu dindirir. Düğün sahibine kilimi emanet eder ve iş bulmak için oradan ayrılır. Hiçbir yerde iş bulamayan Keloğlan kilimini almak için düğün yerine geri döner. Adam kilimin hırsızlar tarafından çalındığını söyler. Adama inanmayan Keloğlan bir hileyle gelini alıp kaçar.

Gelini evine götüren Keloğlan, annesine başına gelenleri anlatır. Annesi Keloğlan’ı affeder. Geline sarılırken gelinin duvağı düşer ve içinden bir sopa üzerine

oturtulmuş ve üzerine yüz çizilmiş bir kabak çıkar. O şenlik meğerse kabak bayramı kutlamalarıymış, düğün değil. Keloğlan'ın annesi kabağı pişirir ve o gün karınlarını doyururlar. Keloğlan yaşadıklarından ders alır ve evin yanındaki tarlayı ekip biçerek geçimini sağlar.

3.3.13.4.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından bizlere aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın iş bulmak için evden ayrılması.
- Ekmeğini emanet ettiği kadının yünlerini alması.
- Yünlerini emanet ettiği kilimcinin kilimini alması.
- Kilimini emanet ettiği düğün sahibinin gelinini alması.
- Gelini eve götürmesi.

3.3.13.4.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları Keloğlan, Keloğlan'ın annesi, yün eğiren yaşlı kadın, kilimci ve düğün sahibi adamdır. Keloğlan masalın başında tembel olarak anlatılmıştır. Masalın sonunda ise çalışkan bir Keloğlan karşımıza çıkmaktadır.

Keloğlan'ın annesi çalışkan, cefakâr ve şefkatli olarak tasvir edilmiştir. Masaldaki diğer kahramanlar hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.13.4.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir.

Masalda bulunan mekânlardan biri, Keloğlan'ın evidir. Burayla ilgili yanında tarla olduğu bilgisi verilmiştir. Diğer mekânlardan birisi yaşlı kadının evinin olduğu yerdir. Bu evin bahçeli, bahçenin bitiminde duvarların olduğu söylenmiştir.

Bir diğler mekân kasabadır. Kasaba geniş bir ova üzerine kuruludur. Çevresi bağlar, bahçeler ve tarlalarla çevrilidir. Ovanın ortasından masmavi bir ırmak akmaktadır. Ovanın her tarafı renk renk çiçeklerle doludur. Cennetten bir parça benzetmesi yapılan kasabanın evlerinin ağaçların arasındaki kuş yuvalarını anımsattığı söylenmiştir.

Bir diğler mekân ise kenttir. Burası hakkında sadece surlarla çevrili olduğu, surların dışının bağlık, bahçelik olduğu ve ortasında bir göl bulunduğu tasviri yapılmıştır.

3.3.13.4.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.4.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “didinmek, argın, deprenmek, eğirmek, duvak” kelimelerinin anlamlarının çocuklar tarafından bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.13.4.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “yan gelip yatmak, canına tak etmek, kan beynine sıçramak, gücü tükenmek, başının üstünde yeri olmak, uğurlar olsun, yolu açık olmak, ses çıkarmamak, yola vurmak, yola çıkmak, hoş beş etmek, yola koyulmak, kulak kabartmak, tempo tutmak, buyur etmek, keyif çatmak, başı dönmek, şaşkına dönmek, kendini zor tutmak, kulağına küpe olmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.4.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metne Flesch formülü uygulandığında kelime başına düşen hece sayısı 2,42, cümle başına düşen kelime ortalaması ise 5,27’dir. Bu sonuçlar metnin çocuklar tarafından kolay okunabilir olduğunu göstermektedir.

3.3.13.4.4. İletiler

B15. Tembel insanlar olmamalıyız.

C6. Ailemizi üzmemeliyiz.

B113. Yaptığımız hatalar için özür dilemeliyiz.

“ Bugüne kadar seni üzdüğüm için beni bağışla, dedi. ” (s.47)

C29. Ailemizin isteklerini yerine getirmek bizleri mutlu eder.

“ Öte yandan da annesinin isteğini yerine getireceğinden sevinçliydi. Onun için yolda giderken ıslık çalıp türkü söylüyordur. ” (s.47,48)

A22. Başkalarının üzerinden geçinmeyip kendi işlerini yapanlar hakkı gözetirler.

“ Görüyorum ki yün eğirip kendi ekmeğini kendin kazanmaktasın. Onun için kimsenin hakkını kimseye yedirmezsın. ” (s.48)

B151. İnsanlar hakkında yanlış izlenimlerde bulunabiliriz. Bu durum bizlere zararlar verebilir.

B71. Başımıza gelenlerden ders çıkarmalı ve ona göre yaşamalıyız.

“ Keloğlan, annesinden çok utandı. Sesini bile çıkarmadı. Annesinin sözleri kulağına küpe olmuştu. O gün gelin diye getirdiği balkabağını fırında pişirip yediler. O günden sonra da Keloğlan, evlerinin yanındaki tarlayı sürüp ekmeye başladı. Annesine, bütün işlerinde yardım etti. ” (s.58)

3.3.13.5. Keloğlan İle Padişahın Kızı

3.3.13.5.1. Özet

Keloğlan kentte iş ararken çocukluk arkadaşına rastlar. Arkadaşı Mehmet bir otelin lokantasında aşçılık yapmaktadır. Onu mutfağa davet eder ve artan yemeklerden doyurursun der. Keloğlan mutfağa gittiğinde Keloğlan'ı fark eder ve davetlilerin olduğu salona götürür. Padişah ve kızı da oradadır. Davetlilerin hepsi Keloğlan'la dalga geçer. Bu duruma bozulan Keloğlan, annesini saraya prensesi istemesi için gönderir. Padişah, kızını fakir bir köylüye vermek istemediğinden Keloğlan'a dünyadaki her kuş türünden bir tane getirmesini şart koşar.

Kuşları bulmak için gezen Keloğlan bir bilgeye rastlar ve derdini anlatır. Bilge ona Ağrı Dağı'na gitmesini ve orada bir ağacın üzerinde bütün kuşlardan bulacağını söyler. Ona sihirli bir taş vererek bu taşı avucunda sıkarak “ bir araba tutkal, yapışta kal” dersin kuşlar kımıldamaz. Yakaladıktan sonra ise “ azat buzat, doğruyu gözet” dersin normale döneceğini söyler. Keloğlan kuşları padişaha götürür. Şaşırın padişah saçlarını çıkartırsan sana kızımı veririm diye ikinci bir şart koşar.

Evine dönen Keloğlan kara kara düşünürken aylar geçer ve padişah, kızını vezirin oğluyla evlendirir. Bu haberi alan Keloğlan elindeki taşı kullanarak sarayda bulunan neredeyse herkesi buldukları yere yapıştırır ve kimse kımıldayamaz. Padişah geriye kalan birkaç kişiyle birlikte durumu düzeltmesi için bir doktora gider. Doktor bu işin içinde bir büyü olduğunu, seven birine verdiği sözü tutmadığı için bunların yaşandığını söyler. Padişah, Keloğlan'ı yanına çağırır ve kızını ona verdiğini söyler. Keloğlan sihirli taşı kullanarak her şeyi eski haline getirir ve kırk gün kırk gece düğün yapılır.

3.3.13.5.2. Masalın Yapısı

Masal, okuyanlara hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılmıştır. Masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın kentte arkadaşıyla karşılaşması ve arkadaşının çalıştığı mutfağa davet edilmesi.
- Başgarsonun Keloğlan'ı davetlilerin arasına çıkarması.
- Davetlilerin Keloğlan'la dalga geçmesinden dolayı Keloğlan'ın annesini prensesi istemeye göndermesi.
- Padişahın Keloğlan'a şartlar sunması.
- Keloğlan'ın şartları yerine getirirken bir bilgeden sihirli bir taş alması
- Keloğlan'ın sihirli taşı kullanarak prensesle evlenmesi.

3.3.13.5.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın birinci derece kahramanları Keloğlan ve padişahdır. Padişah hakkında sivri sakallı ve yaşlıca bir adam olduğu tasviri yapılmıştır.

Masalda ikinci derecedeki kahramanlar Mehmet, şef garson, bilge adam ve Keloğlan'ın annesidir. Şef garsonun şık giyimli ve kır saçlı olduğu söylenmiştir.

Masalın üçüncü derece kahramanları mutfakta çalışan garsonlar, prenses, vezir, vezirin oğlu, harem ağası, sultan, vezirin karısı, kasap ve doktordur. Prensesin dünyalar güzeli olduğu ve aya benzediği anlatılmıştır. Diğer karakterler hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.13.5.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman kavramı belirsizdir. Yaşanan olayların aylar, yıllar sürdüğü söylenmiştir. Sadece ilk olayın yaşandığı zaman bir gündüz ve o gündüzün akşamı olduğu sezdirilmiştir.

Masaldaki geniş mekân kenttir. Olay mekânları ise kentin uzun sokakları, otel, otelin mutfağı ve salonu, saray, Keloğlan'ın evi, kasap dükkânı, bilge adamın bulunduğu dağ ve Ağrı Dağı'dır.

Mekânlar içinde otelin, ihtişamlı, ışıl ışıl, iri bir elmas gibi, her yanı camdan, saray gibi, yansımasının gökyüzüne vuran bir yapı olduğu tasvir edilmiştir. Diğer mekânlar hakkında bilgi verilmemiştir.

3.3.13.5.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.5.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masaldaki “ akran, sümsük, billur, şavk, tepeleme, yayvan, hıncahınc, projektör, komi, savmak, haremağası” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.13.5.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “ dikiş tutturamamak, gözü gönü açılmak, karşısına dikilmek, kahkahadan kırılmak, kahkahayı basmak, gürültü koparmak, işe yaramak, kız istemek, karar vermek, altüst olmak, yolunu tutmak, hiçe saymak, avucuna saymak, gözleri yollarda kalmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.5.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,54, cümle başına düşen kelime sayısı ise 5,95'tir. Flesch formülü esas alındığında metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.13.5.4. İletiler

C30. Hayatımıza düzgün yön vermezsek diğer insanlara karşı mahcup duruma düşebiliriz.

“ Mehmet de kalıp kıyafet yerindeydi. Keloğlan, onun yanında pek sümsük kalmıştı. Sokak ortasında sarmaştılar. Ayaküstü konuştular. Mehmet, büyük otelin birinde aşçılık yapıyormuş. Keloğlan, işsizliğine, kimsesizliğine üzüldü.”
(s.59)

D7. Yiyeceklerimizi israf etmemeliyiz. Tabağımızda bıraktığımız yemekleri günü gelip bulamayabiliriz.

“ Düğünlere gelen bu beylerle pašalar, yemeklerin, tatlının ucundan, kıyısından yerler. Kalan mutfağa döner. Sen de gel, karnını doyur.” (s.60)

C10. Hayatta karşımıza kötü niyetli insanlar çıkabilir.

B21. Hedefimiz ve hayallerimiz için elimizden geleni yapmalıyız.

“ Ben sana kızımı bir şartla veririm, dedi. Dünyada ne kadar kuş türü varsa onların hepsini toplayıp bana getireceksin. (s.65)

...

Padişah, Keloğlan'ı beklemiyordu. Kuşları toplayıp getirmesine çok şaştı.''
(s.67)

B61. Diğer insanlardan yardım almamız işlerimizi kolaylaştırır.

'' Bir gün bir dağ başındaki küçük bir kulübede, uzun sakallı, yaşlı bir bilgeyle karşılaştı. Derdini ona anlattı.'' (s.66)

A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.

B17. Hatalarımızı fark ettiğimizde onları düzeltmek için uğraşmalıyız.

3.3.13.6. Keloğlan Haydutlara Karşı

3.3.13.6.1. Özet

Keloğlan'ın annesi çok yaşlanmıştır ve Keloğlan ve abisine bakamayacak duruma gelmiştir. Onları iş bulsunlar diye kasabaya gönderir. Keloğlan ve abisi çalmadık kapı bırakmazlar. Yabancı olduklarından kimse onlara güvenip iş vermez. En sonunda yaşlı bir adam keçilerinin çobanlığını yapsınlar diye onlara iş verir.

Keloğlan ve abisi keçileri otlatmaya götürür. Bir elma ağacının altında dururlar. Ağaçta elmalar iri iri sallanmaktadır. Ağaca tırmanan Keloğlan elinin uzandıklarını toplar ve geri kalanları silkeleyerek aşağı düşürür. Ağaçtan indiğinde silkelediği elmaları keçilerin yediğini görür ve sinirlenerek keçilerin hepsini keser. O sırada uyumakta olan abisi uyandığında Keloğlan olanları anlatır. Abisi çok korkar ve kaçmaya başlarlar. Epey bir yol aldıktan sonra bir değirmen bulup orada gecelerler. Keloğlan oradaki değirmen taşını evlerindeki değirmen taşına benzetir ve kendilerinin zannederek sırtına yüklenir. Tekrar yola koyulurlar.

Ormanın kıyısına geldiklerinde gece olmuştur. Oradaki bir ağacın tepesine çıkarak uyurlar. Sabah olduğunda gürültülere uyanırlar. Ağacın dibinde haydutlar toplanmış, çaldıkları malları paylaşmaktadırlar. Ağacın dalları ve yaprakları Keloğlan ve abisinin görünmesini engellemektedir. Keloğlan'ın tuvalet ihtiyacı gelir ve yapar. Haydutlar bu bulutsuz günde yağdığı için ağacın dibinde yatır olduğunu

düşünürler. Keloğlan en sonunda sırtındaki değirmen taşını taşıyamaz hale gelir ve onu da aşağıya haydutların üzerine bırakır. Haydutlar, yatacın sinirlendiğini düşünerek her şeylerini orada bırakarak kaçarlar. Ağaçtan inen Keloğlan ve abisi haydutların bıraktıklarını toplayarak eve dönerler. Ailecek bolluk içinde yaşarlar.

3.3.13.6.2. Masalın Yapısı

Masal, bizlere hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından aktarılmıştır. Masaldaki metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan ve abisinin, anneleri tarafından iş bulmak için kasabaya gönderilmesi.
- Keçi çobanlığı yaparlarken keçilerin zarar görmesinden dolayı korkarak kaçmaya başlamaları.
- Yolda haydutlarla karşılaşmaları ve yaşanan olaylar sonucu haydutların eşyalarının Keloğlan ve abisine kalması.

3.3.13.6.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın kahramanları Keloğlan, Keloğlan'ın abisi, Keloğlan'ın annesi ve haydutlardır. Keloğlan'ın annesinin çok yaşlı olduğu söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.13.6.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Ancak elmaların olgunlaşmış olması ve havanın bulutsuz olması çocuklarda yaz dönemi olduğu algısını oluşturabilir.

Olayların geçtiği mekânlar Keloğlan'ın evi, kasaba, elma ağacının altı, değirmen ve ormanın kıyısıdır. Bu mekânlarla ilgili tasvirler yapılmamıştır.

3.3.13.6.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.6.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “ azık, kepenek, har, kirmen, yatır, savuşmak, tünek” kelimelerinin anlamlarının bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.13.6.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “ çekip çevirmek, yola düşmek, bir baltaya sap olmak, yola koyulmak, yol almak, bir kulağından girip ötekinden çıkmak, dişini sıkamak, karnına ağrı girmek, yola getirmek, ödü kopmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.6.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü esas alınarak yapılan incelemede kelime başına düşen hece sayısı 1,88, cümle başına düşen kelime sayısı ise 10,48'dir. Bu sonuca göre metindeki kelimelerin okunması kolay, fakat cümleler çocuklara göre çok uzundur.

3.3.13.6.4. İletiler

D8. Anne-babalarımız ihtiyaçlarımızı her zaman karşılayamazlar. İhtiyaçlarımızı kendimizin karşılayacağı zamanlar olacaktır.

“ Sevgili oğullarım, ben artık çok yaşlandım. Evi çekip çevirecek gücüm kalmadı. Bugünden tezi yok, siz iki kardeş yola düşüp kendinize iş arayın. Bir baltaya sap olun: adamlığı öğrenin!” (s.73)

3.3.13.7. Keloğlan'ın Altınları

3.3.13.7.1. Özet

Keloğlan bir gün evine üç teneke altınla döner. Altınların miktarını anlamak için karısını padişahın ölçeğini alması için saraya gönderir. Padişah, Keloğlan'ın bu kadar altını nereden bulduğunu öğrenmek için adamlarını gönderir. Keloğlan, onlara ineğini kesip, derisini pazarda sattığını söyler. Bu haber her tarafa yayılır. Herkes elindeki hayvanını kesip, derisini satmaya pazara gider. Kimse bir şey satamaz.

Satıcılar, padişaha Keloğlan bizi kandırdı diye şikâyet ederler. Padişah bunun cezası olarak, herkes bulabildiği kadar gübreyi Keloğlan'ın evinin bacasından döksün der.

Keloğlan, bacadan dökülen gübreleri çuvallara doldurur ve yola çıkar. Yolda bir kervanla karşılaşır. Çuvalları padişaha götürdüğünü, içindekilerin çok değerli olduğunu söyler. Gece olunca kervandakiler, kumaş dolu çuvalları Keloğlanınkilerle değiştirip kaçarlar. Keloğlan kumaşlarla evine döner ve karısını, padişahın metresini istemesi için saraya gönderir. Bu kadar kumaşın nereden geldiğini merak eden padişah, adamlarını Keloğlan'a gönderir. Keloğlan onlara bacadan dökülen gübreleri pazarda satıp, kazandıklarıyla da bu kumaşları aldığını söyler. Bu haber herkese yayılır ve gübreleri satmak üzere pazara giderler. Hiçbir şey satamazlar ve Keloğlan'ı padişaha şikâyet ederler. Padişah ceza olarak Keloğlan'ın bir çuvala koyulup, denize atılmasını emreder.

Emir üzerine askerler Keloğlan'ı yakalayıp çuvala koyup, deniz kenarına gelirler. Yemek vakti geldiğinden çuvalı orada bırakıp giderler. Keloğlan, “almam, almam” diye bağırmaya başlar. Bunu duyan bir çoban gelip, neyi almazsın, diye sorar. Keloğlan, beni padişahın kızıyla evlendirecekler, ama ben istemiyorum, der. Adama kendini Keloğlan'la yer değiştirir. Keloğlan da adamın sürüsünü alarak eve döner. Herkes bu duruma çok şaşırır ve nasıl olduğunu sorarlar. Keloğlan denizin dibinin koyunlarla kaplı olduğunu söyler. Bunu duyanlar denize atlar ve boğulurlar. Böylece Keloğlan ve karısı zengin bir hayat yaşarlar.

3.3.13.7.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından kaleme alınan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın altınlarla eve gelmesi.
- Bunu merak eden padişah ve halkın Keloğlan tarafından defalarca kandırılması.
- Keloğlan ve karısının herkesi alt ederek, zenginlik içinde yaşaması.

3.3.13.7.2.1. Masalın Kahramanları

Masalda Keloğlan, Keloğlan'ın karısı, padişah, padişahın adamları ve çoban karakterleri kullanılmıştır. Bu karakterlerle ilgili herhangi bir tasvir yapılmamıştır.

3.3.13.7.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalın genel zamanıyla ilgili bilgi verilmemiştir. İlk olay bir gün sürmektedir. Keloğlan'ın gübreleri götürüp, kumaşlarla dönmesi bir iki gün sürmüştür. Keloğlan'ın çobanın koyunlarını alıp evine dönmesinin on beş gün sürdüğü söylenmiştir. Diğer olayların zamanı belirsizdir.

Masaldaki olaylar Keloğlan'ın evinde, sarayda, pazarda, deniz kıyısında ve kervanın konakladığı arazide geçmektedir. Bu mekânlarla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

3.3.13.7.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.7.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “ kuşku, buyruk, kervan, bohça” kelimelerinin anlamlarının masalı okuyan çocuklar için bilinemeyeceği varsayılmaktadır.

3.3.13.7.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Masalda atasözü kullanılmamıştır. Masaldaki deyimler “ gözleri fal taşı gibi açılmak, cezasını çekmek, kara kara düşünmek, yola koyulmak, istifini bozmamak, çekip gitmek”dir.

3.3.13.7.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,72, cümle başına düşen kelime sayısı ise 5,78'dir. Metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.13.7.4. İletiler

D9. Hesabımızı tam yapmadan alışveriş yapmamalıyız.

“ Bu köyden hemen gidelim, dedi. Kentte kendimize güzel bir köşk yaptırırız.

Keloğlan:

O kadar aceleci olma, dedi. Daha altınlarımı ölçmedik.” (s.84)

B153. Yoksullara iyi davranmalıyız.

“ Bundan sonra yoksullara daha iyi davranmasını öğrensin.” (s.85)

B134. Aklımızı kullanarak hareket edersek, sonunda mutlu oluruz.

“ Böylece Keloğlan, aklı sayesinde zengin oldu.” (s.94)

B154. Açgözlü olmak başımıza sıkıntılar açar.

“ Ötekiler de akılsızlıklarıyla açgözlülüklerinin cezasını gördüler.” (s.94)

3.3.13.8. Keloğlan ile Devanası

3.3.13.8.1. Özet

Keloğlan, köyden şehre göç etmeye karar verir. Şehre giderken evden kaçan bir çocukla karşılaşır ve yola birlikte devam ederler. İkisi şehre vardıklarında gece parkta konaklarlar ve orada hırsız bir çocukla karşılaşır. Üçü iyi anlaşır kaynaşır ve hep birlikte başka bir ülkeye gitmek için yola koyulurlar.

Yol üzerinde bir vadide büyük bir kuleye ve saraya rastlarlar. Burada kalabileceklerini düşünürler. Vardıklarında buranın devlerin yeri olduğunu anlarlar. Keloğlan ve arkadaşları devanasına belli etmeden ondan süt emerler ve onun sütoğlu oldukları için artık devin onları yiyemeyeceğini akıl ederler. Devanası ise onları uyurken yemeyi planlamaktadır. Keloğlan bu durumu sezer ve gece arkadaşları uyurken o uyumaz. Keloğlan'ı uyutmaya çalışan dev, sabaha kadar Keloğlan'ın isteklerini yerine getirir. Sabah arkadaşları uyandığında üçü birden oradan kaçarak kulenin tepesine çıkarlar. Devanası Keloğlan'ı burada yakalar. Bir çuvala koyar. Keloğlan çuvalı deler ve kendi yerine devanasının buzağısını koyar. Kendi hayvanını yiyen devanasından kaçan üç arkadaş yüksek bir ağacın tepesine çıkarlar. Oraya nasıl çıktıklarını soran devanasını “ Sabunun üstüne bıçak, sonra tekrar sabun tekrar bıçak

koyup merdiven yaparak.” diye kandırırlar. Devanası dediklerini yapar ve sabunların kaymasıyla bıçaklar ayağını keser.

Devanası ağacı kesmek için balta almaya gittiğinde ağaçtan inip, yüzerek derenin karşı tarafına geçerler. Devanası döndüğünde o da derenin karşısına geçmek ister. Keloğlan devanasını kandırır ve devanası yüzme bilmediğinden dereye boğulur. Keloğlan devanasının kulaklarını keserek, ülkenin padişahına götürür. Devanasının başına koyulan ödülü alır ve üç arkadaş mutlu ve zengin bir şekilde yaşamlarına devam ederler.

3.3.13.8.2. Masalın Yapısı

Hâkim bakış açısıyla anlatılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın göç etmek üzere köyden ayrılması ve yolda iki arkadaş edinerek yola birlikte devam etmeleri.
- Üç arkadaşın devanasıyla karşılaşması ve onu alt etmeleri.
- Devin başına konan ödülü alarak mutlu bir yaşam sürmeleri.

3.3.13.8.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın ana kahramanları Keloğlan, evden kaçan çocuk ve hırsız çocuktur. Bu karakterler hakkında herhangi bir açıklayıcı anlatım yapılmazken diğer kahramanlardan biri olan devanası için dağ yüksekliğinde, cehennem zebanilerine benzeyen, kazma gibi dişleri olan bir kadın tasviri yapılmıştır.

3.3.13.8.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zaman belirsizdir. Yaşanan olaylar için günler ve gecelerin geçtiği söylenmiştir.

Masaldaki mekânlardan ilki Keloğlan'ın kulübesi ve tarlasıdır. Buranın dağın dibinde, yaşlık bir yer olduğu söylenmiştir. Sonraki mekân ise kenttir. Buranın çok büyük, içinde çeşmeler ve parklar olduğu anlatılmıştır.

Bir diğer mekân ise yemyeşil olan vadinin ortasındaki kubbesi bulutlara ulaşan, som mermerden yapılmış kule ve onun hemen yanında akıl almaz büyüklükteki saraydır.

3.3.13.8.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.8.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalın içinde bulunan “ çıkın, pabuç, azık, kuytu, apışarası, talih, yazgı, metelik, yasa, körpe, mandıra, ağıl, gezinti yeri, zebani, barınak” kelimelerinin anlamlarının okuyanlar tarafından bilinemeyecek zorlukta olduğu düşünülmektedir.

3.3.13.8.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Hiç atasözü bulunmayan masalda “ canına tak etmek, karar vermek, yola koyulmak, yolunu tutmak, yola çıkmak, uyku çekmek, yollara düşmek, and içmek, korktuğuna uğramak, öç almak, sözünü çiğnemek, mekik dokumak, kabak başında patlamak, oyun oynamak, pay etmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.8.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alındığında kelime başına düşen hece sayısı 2,78, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,63'tür. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.13.8.4. İletiler

B147. Başımızdaki sıkıntıları çözmek için ne gerekiyorsa yapmalıyız.

“ Keloğlan'ın tarlası dağın yamacında, yaşlık bir yerdeydi. Ne ekse, bir gram fazlasını alamıyordu. Onun için yarı aç yarı tok yaşıyordu. Bu durum sonunda canına tak etti. Doğup büyüdüğü bu köyden göç etmeye karar verdi.” (s.95)

B9. Akıllı davranmak bizi zor durumlardan kurtarır.

B134. Akıllı hareket etmek bizi başarıya ulaştıracaktır.

3.3.13.9. Keloğlan Devler Ağasına Karşı

3.3.13.9.1. Özet

Keloğlan iş bulmak için köyünden ayrılmıştır. Yolda yaşlı bir çiftte rastlar. Bu karı koca kırk çocuklarının olmasını istemişler ama otuz dokuz tane çocukları olduğundan Keloğlan' a kırkıncı çocukları olmasını teklif ederler. Keloğlan bu teklifi kabul eder. Artık o da aileden biridir. Karı koca iyice yaşlandıklarında çocuklarını iş bulmak için evden gönderir ve kırk kişi oldukları için büyük tarlaları kolayca toplayabileceklerini söylerler.

Kırk kardeş yola çıkarlar. Yolda büyük bir tarlaya rastlarlar. Başakları olgunlaşan tarlada hemen işe başlarlar. Bu tarla devler ağasının tarlasıdır. Kırk kardeş ilk günkü işlerini bitirip tarlada uyurlar. Devler ağası onları yemek için tarlaya gelir. Fakat Keloğlan kurnazlık edip tarlanın altındaki çukurda kardeşlerini uyutmuştur. İkinci günün akşamı Keloğlan, kardeşlerine bir ağacın tepesinde yatmaları gerektiğini söyler. Dev kırk kardeşi yemek için tarlaya geldiğinde onları bulamaz ve yine eli boş döner. Üçüncü gün iş bitmiştir. Devler ağası söz verdiği gibi kırkının da parasını verip gönderir.

Kırk kardeş kente gelirler. Tellallar devler ağasının kır atını getirene ödülleri verileceğini söylerler. Keloğlan kardeşlerini bir otele bırakır ve padişahın müsaade alıp bir hile ile devler ağasının atını alıp gelir. Padişah dediği ödülün iki katını verir. Bu sefer Keloğlan'dan devler ağasının çingiraklı yorganını alıp gelmesini ister. Keloğlan bir kurnazlıkla onu da alıp gelir. Padişah yine ona dediği ödülün iki katını verir.

Padişah, Keloğlan'dan bu sefer devler ağasının kendisini ister. Keloğlan dev ağasının sığabileceği bir kafes yaptırır ve içine yeni ölmüş birkaç insan koyar. Böylece devler ağasını kandırıp, kafese hapseder. Kafesi saraya götüren Keloğlan'a

padişah vezirlik teklif eder. Keloğlan, kardeşlerinden ayrılamayacağını söyler ve padişah ona bir çuval altın verir. Keloğlan ve kardeşleri bu parayla kentte bir konak yaptırır. Anne babalarını da yanlarına alarak, burada mutlu bir ömür sürerler.

3.3.13.9.2. Masalın Yapısı

Hâkim anlatıcı tarafından okuyuculara aktarılan masalın metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Keloğlan'ın kırk çocuk isteyen aileye katılması.
- Kırk kardeşin çalışmak için yola çıkıp, devler ağasının tarlasında çalışmaları.
- Kente giden kardeşlerin padişahın buyruğunu duymaları.
- Keloğlan'ın, padişahın isteklerini yerine getirmesi ve zengin olması.

3.3.13.9.2.1. Masalın Kahramanları

Masalın birinci derece kahramanları Keloğlan ve devler ağasıdır. Devler ağasının gece gözleri parlayan çok iri bir insan olduğu söylenmiştir.

Masalda diğer karakterler yaşlı çift, otuz dokuz kardeş ve padişaktır. Bu kişiler hakkında tasvirlerle rastlanmamıştır.

3.3.13.9.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalda zamanın hasat dönemi olduğu sezdirilmiştir. Kırk kardeşin tarlada çalışmaları üç gün sürmüştür. Kentte yaşanan olayların iki veya üç gün sürdüğü sezdirilmiştir.

Masaldaki mekânlar yaşlı çiftin evi, devler ağasının tarlası ve evi, kent ve saraydır. Bu mekânlar hakkında bir betimleme yapılmamıştır. Sadece kent için çok büyük ve kalabalık bir yer olduğu söylenmiştir.

3.3.13.9.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.13.9.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda geçen “ harman, orak, döven, öbek, körpe, tellal, ırgat, köstek, sağrı, alacalı” kelimelerinin anlaşılamayacağı düşünülmektedir.

3.3.13.9.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözüne rastlanılmayan masalda “ yola çıkmak, taşı sıkısa suyunu çıkarmak, elden ayaktan düşmek, başının çaresine bakmak, yol düşünmek, yolunu tutmak, ağzının suyu akmak, kan ter içinde kalmak, yola koyulmak, yerine getirmek, yolun açık olsun” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.13.9.3.3. Metnin Okunabilirliği

Metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,88, cümle başına düşen kelime sayısı ise 6,92’dir. Flesch formülüne göre metin kolay okunabilir özelliktedir.

3.3.13.9.4. İletiler

B155. Ailemize yardımcı olmalıyız.

“ Ama ana baba gittikçe yaşlanıyordu. Kırkına bakacak, hepsini besleyecek güçleri kalmadı. ” (s.109)

C21. Birlikten kuvvet doğar.

“ Hepinize birer orak vereceğim. Bu günden tezi yok kırkınız birden yola çıkacaksınız. Köylerde orakçılık yapacaksınız. En büyük tarlanın bir ucundan girdiğinizde kırkınız kırk yerden tarlayı biçip buğdayı demet yaparsınız. Akşama harmanı hazırlayıp dövenleri koştunuz mu, buğdayı aynı gece savurup taneleri sabaha hazır etmiş olursunuz. ” (s.110)

B53. Düşünmeden kararlar vermemeliyiz.

“ Oğlanlar, düşünüp taşındılar. Bu işte bir tuzak sezdiler. ” (s.112)

B101. Aklımızı kullanırsak başımıza gelecek kötülükleri engelleyebiliriz.

“ Sevgili kardeşlerim, dedi. Ben bu ağanın yaptıklarını beğenmiyorum. Dikkat ettiniz mi bilmem, hava kararınca gözleri ıslıl ıslıl parlıyor. Bu adam devler ağası. Bizi yemek için besliyor. Bu gece yarısı da bizi yemeye gelecektir. Onun için dün yattığımız yerde yatmayalım. Sabahleyin nerde gecelediğimizi bu yüzden sordu bize.” (s.114,116)

A3. Verdiğimiz sözleri tutmalıyız.

“ Bu durum karşısında devler ağasının yapacağı başka bir şey yoktu. Verdiği sözü, yerine getirmeliydi.” (s.116)

B154. Açgözlü olmak bize zararlar verebilir.

“ Devler ağası, devler ağası, diye seslendi. Gel de getirdiğim kahvaltıyı ye! Ülkenin padişahı bağış olarak gönderdi bunu sana. Devler ağası uyanıp dışarı çıktı. Karnı açtı. Böyle güzel bir çağrıyı kaçırmak istemezdi. Ne olup bittiğini düşünmeden, tam bir uyku sersemliği içinde kafese daldı.” (s.123)

3.3.13.10. Keloğlan’ın Kurnazlığı

3.3.13.10.1. Özet

Keloğlan’ın yaşadığı ülkenin padişahı tüm halkını şölene davet eder. Bir tek Keloğlan davet edilmemiştir. Keloğlan kendini fark ettirmek için her şeyi yapar. İneğini kesip, sarayın adamlarına yedirir. Yine de şölene davet edilmez. Elindekilerden de olan Keloğlan, karısını komşulara emanet edip, para kazanmak için köyden ayrılır.

Gece olduğunda bir eve misafir olur. Evde evin hanımı ve onun erkek kardeşi vardır. Koca eve geldiğinde, hanımın kardeşi onunla küs olduğu için tandırın içine saklanır. Yemekler yendikten sonra tandıra kaynar su dökülür ve oradaki adam ölür. Keloğlan yatağının tandırın yanına kurulmasını ister. Gece olduğunda hanım, kardeşini çıkarmak için tandıra geldiğinde Keloğlan uyanık beklemektedir. Kadın

Keloğlan'dan yardım ister. Keloğlan bir torba altın karşılığında adamı eŖeđine yükler ve onu gömeceğini söyleyerek oradan ayrılır.

Keloğlan, yolda bir karpuz tarlasının yanındaki ağacın altında uyumak için mola verir. EŖeđi tarlada gezinirken tarlanın sahibi karpuzları yemesin diye eŖeđi kovalamaya gelir. EŖeđe vururken üzerindeki adama yere dŖer ve tam o sırada Keloğlan fırlar ve ‘‘Sen ne yaptın? Babamı ldrdn. Seni Ŗikyet edeceğim’’ der. Adam yalvarıp yakarmaya baŖlar. Keloğlan bir torba altın karşılığında Ŗikyetten vazgeçer.

Yola devam eden Keloğlan bu sefer bir ayçiçeği tarlasında dinlenmek için mola verir. Tarlanın sahibi eŖeđi ürünlere zarar vermesin diye kovalamaya gelir ve üzerindeki adam dŖer. Keloğlan aynı kurnazlığı bu adama da yapar ve ondan da bir torba altın alır.

Evine dönmek üzere yola çıkan Keloğlan l adamı yoldaki bir mezarlığa gömer ve üç torba altınla evine döner.

3.3.13.10.2. Masalın Yapısı

Masal hâkim bakıŖ açılı anlatıcı tarafından okuyucuya aktarılmıŖtır. Masalın metin halkaları Ŗu çekirdekler etrafında oluŖmuŖtur:

- Keloğlan'ın, kendini saraydaki Ŗlene davet ettirmek için elindeki avucundakini harcaması
- Para kazanmak için köyden ayrılması
- Yolda yaŖadıkları olaylarda kurnazlığını kullanarak üç torba altın kazanması.

3.3.13.10.2.1. Masalın Kahramanları

Masaldaki karakterler Keloğlan, Keloğlan'ın karısı, evdeki karı-koca, kadının kardeŖi ve tarladaki adamlardır. Keloğlan'ın kurnaz, kadının genç ve güzel olduğu

söylenmiştir. Diğer karakterlerle ilgili herhangi bir fiziksel veya ruhsal tanımlama yapılmamıştır.

3.3.13.10.2.2. Masalda Zaman ve Mekân

Masalın olaylarının başlangıç ve bitişi arasındaki süre net değildir. Keloğlan yola çıktıktan sonra bir gündüz süresi geçer ve bir gece boyunca bir evde misafir olur. Karpuz tarlasında geçen olay bir öğlen vakti ve ayçiçeği tarlasında geçen olay bir ikindi vaktidir.

Masaldaki mekânlar Keloğlan'ın evi, yolda misafir olunan ev, karpuz tarlası ve ayçiçeği tarlasıdır. Keloğlan'ın evi hakkında damı ve ahır olan küçük bir kulübe tasviri yapılmıştır. Diğer mekânlar hakkında bilgi verilmemektedir.

3.3.13.10.3. Masalın Dil ve Anlatım Yönüyle Anlatılması

3.3.13.10.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Masalda kullanılan “şölen, konuk, tandır, beri, urgan, tünemek, çapa” kelimelerinin çocukların anlama düzeylerinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.

3.3.13.10.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözü kullanılmayan masalda “söz dinletmek, para etmemek, yeri boylamak, karar vermek, göz kulak olmak, yola koyulmak, karanlık basmak, darda kalmak, buyur etmek, bela okumak, önünü kesmek, araları açılmak, yola çıkmak, üstüne yürümek, akli başından gitmek, yolunu tutmak, bana mısın dememek” deyimlerine rastlanmıştır.

3.3.13.10.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ele alındığında metinde kelime başına düşen hece sayısı 2,71, cümle başına düşen kelime sayısı ise 5,15'dir. Buna göre metin kolay okunabilir niteliktedir.

3.3.13.10.4. İletiler

B162. Bir işin olmasına uğraşırken kendimize zarar verecek yöntemlerle ilerlememeliyiz.

“ Sabah oldu. Keloğlan’ı gene kimse saraya çağırmadı. O zaman, Keloğlan, çalışmak için köyünden ayrılmaya karar verdi. Tek ineğini de kestikten sonra iyice yoksullaşmıştır.” (s.125)

A23. Misafir önemlidir, geri çevrilmez.

“ O zamanlar Tanrı konuğu geri çevrilmez.” (s.126)

B30. Zor durumdaki insanlara yardım etmeliyiz.

“ Darda kalanlara yardım eli uzatılırdı.” (s.126)

B101. Aklımızı kullanarak hareket etmek bize fayda sağlar.

3.3.14. Toparlak⁹²

Toparlak kitabı tek hikâyeden oluşmaktadır. Kitap on altı sayfadır.

3.3.14.1. Özet

Toparlak adında plastikten yapılmış basit bir düğmenin güzel kadınların boyunlarını süsleyen bir inci olma hayaliyle çıktığı yolculuğun anlatıldığı hikâyede bir makine hamurdan bir parça kopararak ve üç delik açarak Toparlak’ı doğurur. Toparlak diğer düğmelerle beraber boya kazanına atılır. Hayaller doğrultusunda boyayı iyice emen Toparlak, diğer düğmelerden farklı renkte olmuştur. Hatalı düğmeleri ayıran kız Toparlak’ı fark etmez ve Toparlak eritmekten kurtulur. Yaşlı bir kadın Toparlak’ı kartona diker. Toparlak’ın bulunduğu karton diğer kartonlarla birlikte paketlenirken sonra iplik tarzı malzemeler bulunan bir dükkâna satılır.

---

⁹² Adnan Özyalçiner, *Toparlak*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012, s.1-16.

Düğme almaya gelenler farklı renkte olduğu için Toparlak'ı almazlar. Satıcı kız her kutudan artan düğmeleri bir pazarcıya verir. Bir kadın Toparlak'ı pazardan alır ve evine götürür. Burada Toparlak oyuncak bir bebeğin elbisesine dikilir. Bu bebek satılmak üzere bir oyuncakçıya götürülür. Oyuncakçının vitrininde kısa bir süre kaldıktan sonra hediye edilmek üzere oradan alınır. Oyuncak bebeğin yeni sahibi olan çocuk, oyuncak bebeği bir köşeye atar ve onunla ilgilenmez. Zaman geçtikten sonra elbise kirlenir ve yıkanması için çamaşır makinesine atılır.

Toparlak makinenin içinde elbisesinden kopar ve önce pis sulardan geçerek bir dere kenarına kadar ulaşır. Dere kenarında Toparlak'ı bir çocuk bulur ve ninesine götürür. Nine, Toparlak'ı çocuğun gömleğinin yakasına diker. Fakat çocuk gömleği giyip her dışarı çıktığında hava güneşli olduğundan yakasındaki düğmeyi iliklemez. Toparlak hem inci olamadığına hem de hiçbir işe yaramadığını düşünürken, rüzgârlı bir havada çocuk üşümek için yakasını kapatır. Toparlak bir inci olamamıştır belki ama işe yaradığını bildiği için çok mutlu olur.

3.3.14.2. Hikâyenin Yapısı

Kahraman anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Toparlak'ın üretilmesi ve üretilirken inci olma hayalleri kurması.
- Toparlak ve diğer düğmelerin iplik tarzı malzemeler satan dükkâna getirilmesi.
- Farklı olduğu için dükkânda satılmayan Toparlak'ın pazarcı adama verilmesi.
- Toparlak'ın oyuncak bir bebeğin elbisesinin üzerine dikilmesi.
- Oyuncak bebeğin sahibi olan kızın bu oyuncakla ilgilenmemesi.
- Kirlenen elbisenin çamaşır makinesine atılması ve düğmenin koparak suyla birlikte bir dere kenarına gelmesi.

- Düğmeyi bulan çocuğun Toparlak'ı ninesine vermesi ve ninesinin düğmeyi gömleğin yakasına dikmesi.
- Toparlak'ın bir işe yaraması ve mutlu olması.

3.3.14.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâyenin ana kahramanı Toparlak'tır. Toparlak plastikten yapılmış bir gömlek düğmesidir. Büyük hayalleri vardır. Bir işe yaramak istemektedir.

Hikâyenin ikinci plandaki kahramanları Toparlak'ı dere kenarında bulan elleri yumuşak olmayan, köyde yaşayan küçük erkek çocuk ve ninesidir.

Hikâyede üçüncü planda kalan karakterler hatalı düğmeleri ayıran kız, düğmeleri kartonlara diken çok yaşlı kadın, dükkândaki satıcı kız, pazarcı adam, Toparlak'ı pazardan alıp oyuncak bebek elbisesine diken kadın, oyuncak bebeğin hediye edildiği şımarık kız çocuğudur. Bu karakterlerle ilgili hiçbir tasvir yoktur, fakat bir tek düğmeyi bebek elbisesine diken kadın hakkında genç ve iyi yürekli olduğu söylenmiştir.

3.3.14.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Anlatma zamanıyla vaka zamanı ayrı olan hikâyede zamanla ilgili bir bilgi verilmemiştir. Havanın bir sıcak, bir soğuk, bir güneşli, bir yağmurlu, bir rüzgârlı olduğu söylenmiştir. Ayrıca süre bildiren ifadelerde biraz zaman sonra, vakit geçtikten sonra gibi tabirler kullanılmıştır. Bu durumlar da zaman hakkında yorum yapmayı zorlaştırmaktadır.

Hikâyede mekânlar, düğmelerin üretildiği fabrika, iplik tarzı ürünlerin satıldığı dükkân, açık alanda kurulmuş bir pazar yeri, içi oyuncak bebeklerle dolu genç kadının evi, caddeyi gören ışılı oyuncakçının vitrini, küçük kızın evi ve köylü çocuğun yaşadığı yerdir.

3.3.14.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.14.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede çocukların anlamını bilmediği herhangi bir kelime kullanılmamıştır.

3.3.14.3.2. Atasözü ve Deyimler

Herhangi bir atasözünün kullanılmadığı hikâyede “ağlayıp sızlanmaya başlamak, ağlayıp durmak, seyretmeye doyamamak, bir köşeye atılmak ve kendinden geçmek” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.14.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ile yapılan incelemede kelime başına düşen ortalama hece sayısının 2,89, cümle başına düşen ortalama kelime sayısının ise 5,11 olduğu görülmüştür. Buna göre; hikâyenin okuma açısından güçlük derecesinin kolay olduğu söylenebilir.

3.3.14.4. İletiler

B21. Kendimize hedefler koymalıyız ve bu hedefler doğrultusunda elimizden geleni yapmalıyız.

“ Çünkü gerçek bir inci olmak istiyordum. Öteki kardeşlerim gibi basit bir düğme olmak istemiyordum. Güzel kadınların boyunlarını süsleyen bir gerdanlığa yakıştırdım ben. Onun için boyayı iyice emdim.” (s.3)

B32. Umutsuzluğa kapılmamalıyız. Umutsuzluk duygusu her şeyin daha kötüye gitmesine neden olabilir.

“ Ağlamaya sızlamaya başladım. Kimseler beğenmiyordu beni. Kimsecikler de beğenmezdi artık. Ağlayıp durdukça daha da çirkinleştim.” (s.6)

B156. Eşyaların kullanımına dikkat etmeliyiz, yoksa eşyalara zarar veririz.

“ Yeni sahibim sarışın bebekle pek oynamadı. Bir köşeye attı. Güzelim ipek elbisede tozlanıp kirlendi.” (s.11)

C31. Dünyada herkesin bir görevi vardır.

“ Dereler tarlaları sulayarak insanlara yardımcı oluyordu. Dünyada herkesin bir görevi olduğunu, herkesin bir işe yaraması gerektiğini söyleyip gittiler.” (s.12)

B157. Hayalini kurduğumuz şekilde faydalı olamasak da herkesin ve her şeyin işe yarayacağı bir yer vardır.

“ Hiçbir işe yaramıyordum. Yeniden üzülmeye başladım. Ertesi gün hava birden soğudu. Rüzgâr çıktı. Çocuk yakasını kapatıp beni ilikledi. Eliyle okşadı sanki... Mutluluktan kendimden geçtim. Işıldadım sevinçten.” (s.15,16)

3.3.15. Uzayda Bir Yaz Tatili⁹³

Kitapta tek hikâye anlatılmıştır. Kitap yirmi yedi sayfadır.

3.3.15.1. Özet

Gökmen ailesinin 2970 yılında Mars gezegenine tatile gitmesini konu alan hikâyede Dünya toplumlarının hepsi birleşmiş ve Dünya Devletleri Birliği'ni kurmuşlardır. Baba Gökmen ve anne Yıldız Hanım Çalışanlar Birliği'ne bağlı bir fabrikada çalışıyorlardır. Uzaya tatile gitme fikri çocuklar Volkan ve Ülker'i oldukça heyecanlandırmıştır.

Marsa olan yolculuk önce yörünge uçağıyla başlar ve daha sonra bu uçak yörüngede bekleyen ışık hızıyla gidebilen uzay gemisine kenetlenir. Bu uzay gemisinin içerisinde çocuklar için oyun odası, alışveriş merkezi ve yemek salonu bulunmaktadır. Volkan ile Ülker oyun odasında teleskoplarla gezegenleri inceler,

⁹³ Adnan Özyalçiner, *Uzayda Yaz Tatili*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2014, s.1-27.

öğretici filmler izler ve uzay aracı onarım oyununu oynarlar. Bu odada her milletten insan birbirleriyle bir araç vasıtasıyla muhabbet edebilmektedirler. Çocuklar burada eğlenirken anne ve babalar da alışveriş merkezini gezerler. Yıldız Hanım burada farklı bir gezegenden gelen metal süs eşyalarını beğenir ve almak ister. Fakat bunların süs eşyası değil ısıtıcı ve aydınlatıcı olduğunu öğrenir. Yemek saatinde herkes yemek salonunda toplanır ve yemeklerini yerler.

Yolculuğun sonunda Mars'ın iki uydusundan biri olan Phobas'a inerler ve havalı tulumlar ve kasklar giyindikten sonra aktarma gemisiyle Mars'ta bulunan otele geçerler. Volkan ve Ülker otelin oyun salonuna geçerken anne ve baba da dinlenmek üzere odalarına giderler.

Ertesi günün sabahı bütün yolcular 2100 yılında Mars'a ilk uzay istasyonunu gezmeye giderler. Daha sonra seralarda yetişen bitkiler bölümünü ve müzik dinlenecek, kahve içilecek, kitap okunacak, çalışılacak bölümler olan sığınakları gezerler.

Gökmen ailesi yolculuğu, kendi gezegenlerini çok özlemiş şekilde evlerinde son bulur.

3.3.15.2. Hikâyenin Yapısı

Hâkim bakış açılı anlatıcı tarafından kaleme alınan hikâyenin metin halkaları şu çekirdekler etrafında oluşmuştur:

- Gökmen ailesinin uzaya tatile gitmeye karar vermesi.
- Dünyanın yörüngesine kadar bir uçakla gidildikten sonra uzay gemisine geçilmesi.
- Yolcuların uzay gemisinin içini gezmeleri.
- Uzay gemisinin Mars'ın yörüngesine inmesi ve buradan Mars gezegenine geçilmesi.
- Tatile gelenlerin Mars'ı gezmeleri.
- Tatilin sona erip Gökmen ailesinin evlerine dönmeleri.

3.3.15.2.1. Hikâyenin Kahramanları

Hikâye dört kişi üzerinden anlatılmaktadır. Bunlardan birisi Gökmen ailesinin babasıdır. İsmi verilmeyen bu karakter hakkında fabrika işçisi olduğu ve bilge bir adam olduğu bilgileri verilmiştir.

Anne Yıldız Hanım da eşi gibi aynı fabrikada büro işçisi olarak çalışmaktadır.

Hikâyenin diğer kahramanları erkek çocuk Volkan ve kız çocuk Ülker'dir. Çocuklar hakkında herhangi bir tasvirde bulunulmamıştır.

3.3.15.2.2. Hikâyede Zaman ve Mekân

Hikâyede anlatma zamanıyla vaka zamanı arasındaki boşluk oldukça azdır. Hikâyedeki olaylar 1970 yılı içerisinde üç günü yolculuk ve iki günü de Mars gezisi olarak beş günde yaşanmaktadır.

Hikâyedeki mekânlar yörünge uçağı, uzay gemisinin içerisi, Mars'ın uydusu olan Phobos, Mars gezegeni ve Gökmen ailesinin evidir. Uzay gemisi, içerisinde insanların olduğu kapsülleri, oyun salonu, alışveriş merkezi ve yemek salonu olan bir yerdir. Oyun salonunun içerisinde teleskoplar ve bilgisayarlar vardır. Yemek salonu saydam tavanlı ve büyük şekilde tasvir edilmiştir.

Mars hakkında kıpkırmızı, ışıltılı bir top, yüzey şekilleri alçak tepeler ve derin kraterlerden oluşmuş ve çölden farksız şekilde anlatılmıştır.

Hikâyede geçen diğer mekânlar hakkında betimlemeler bulunmamaktadır.

3.3.15.3. Hikâyenin Dil ve Anlatım Yönüyle Değerlendirilmesi

3.3.15.3.1. Kelimelerin Değerlendirilmesi

Hikâyede yer alan “yörünge, kapsül, aygıt, barınma, yatırım, kamu, paha, saydam, meteor, havalı tulum, ilkel, krater, sera, sığınak, babacan” kelimelerinin anlamlarının çocuklar tarafından bilinemeyeceği düşünülmektedir.

3.3.15.3.2. Atasözleri ve Deyimler

Atasözünün kullanılmadığı hikâyede “tadını çıkarmak, paha biçmek, tarihe karışmak, tavrı takınmak” deyimleri kullanılmıştır.

3.3.15.3.3. Metnin Okunabilirliği

Flesch formülü ile yapılan incelemede metinde kelime başına düşen hece sayısının 3,23, cümle başına düşen kelime sayısının ise 8,9 olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, hikâyedeki kelimelerin okunabilirliği kolay, fakat cümlelerin anlam zorluğu oluşturabilecek uzunluğa yakın olduğu gözlemlenmiştir.

3.3.15.4. İletiler

B79. Farklılıklar insanların iyi geçinebilmesine engel değildir.

“Oyun odası karaderili, Kızilderili, beyaz ya da esmer tenli; siyah, kızıl, kumral, sarı saçlı her ülkeden çocukla doluydu. Amerikalı, İngiliz, Çinli, Fransız, Alman, İtalyan, Japon ve Türkiyeli çocuklar aralarındaki farklılıklara karşın hemen kaynaşmışlardı.” (s.10)

D10. İnsanlar çalışmadan temel ihtiyaçlarını karşılayamazlar.

C12. İnsanlara eşit davranılmalıdır.

“ Çalışmanın karşılığında herkesin yiyecek, içecek, giyecek, barınma gereksinimi eşitçe karşılanıyor, taşıma araçları, eğitim, sağlık gibi hizmetlerden herkes topluca yararlanıyordu.” (s.14)

C33. Dünya için bugün bıraktığımız eserler geleceği şekillendirir.

B158. Canımızı sıkan durumlar bizim faydamıza olabilir. Bu durum karşısında sinirlenmek yerine sakin kalmalı ve bu durumun nedenleri sorulmalıdır.

“ Yıldız Hanım bu soruları yanıtlamaktan sıkılınca, soruların nedenini öğrenmek istedi. Meğer onun süs sandığı şeyler, yeni bir ısıtma ve aydınlatma aygıtı değil miymiş?” (s.16)

B159. Yaşadığımız dünyaya özenle yaklaşmalıyız.

B160. Dünyamızın düzenini bozacak işler yapmamalıyız.

B35. Yaşadığımız gezegenin kıymetini bilmeliyiz.

“ Dünyamız gibisi yokmuş, dedi.

Baba Gökmen, ışıltılı gözleriyle hepsini ayrı ayrı süzdükten sonra babacan bir tavır takınarak bilgece konuştu:

Başka gezegenleri görmeseydik dünyamızın değerini anlayamazdık.” (s.26,27)

B161. Bizim durumumuzdan daha aşağıda olanları görmek elimizdeki değerini bilmemizi sağlar.

3.4. İleti Dizini⁹⁴

Bu kısımda hikâye ve masallardan çıkarılan iletiler, etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler, milli iletiler ve öteki iletiler başlıkları altında gruplandırılmıştır. Etik iletiler “A” harfi ile, psikolojik iletiler “B” harfi ile, sosyolojik iletiler “C” harfi ile, ekonomik iletiler “D” harfi ile, öteki iletiler “E” harfi ile ve milli iletiler “F” harfi ile kodlanmıştır.

Etik İletiler

A1. Onurlu insanlar olmalıyız.

A2. Hakkımız olmayan şeylere el uzatmamalıyız.

A3. Verdiğimiz sözleri tutmalıyız.

A4. Kimseye ihanet etmemeliyiz.

A5. İyiliksever, adaletli, kötülük yapmayan insanlar olursak diğer insanlar tarafından da seviliriz.

---

⁹⁴ İletilerin gruplandırılması ve dizini oluşturulurken Muhsine Helimoğlu Yavuz'un Masallar ve Eğitimsel İşlevleri kitabından yararlanılmıştır.

- A6. Yoksulların hakkını gözetmeliyiz.
- A7. Bizlere yapılan iyilikleri unutmamalıyız.
- A8. Yaptığımız işleri en iyi şekilde yapmalıyız.
- A9. Bilgimiz olmayan konularda biliyormuş gibi konuşmak doğru bir davranış değildir.
- A10. İftira atmak çok kötü bir davranıştır.
- A11. Söylediğimiz yalanlardan dolayı masum kişiler zarar görebilir.
- A12. Dedikodu yapmak kötü bir davranıştır.
- A13. Yalan söylemek başımıza daha büyük sıkıntılar açabilir.
- A14. Elimizdekiyle yetinmesini bilip, diğer insanların elindekilere göz dikmemeliyiz.
- A15. Kendi çıkarlarımız için diğer insanlara zarar vermemeliyiz.
- A16. Bir kişinin hatasını başkalarına yüklememeliyiz.
- A17. Kendi çıkarlarımız için bile olsa doğru olandan ayrılmamalıyız.
- A18. Sadakatli olmalıyız.
- A19. Bize verilen görevleri hakkıyla yapmalıyız.
- A20. Üzerimize düşün görevleri yapmamak başka olayları da olumsuz etkiler.
- A21. Yapılan doğru işler bizi mutluluğa ulaştırır.
- A22. Başkalarının üzerinden geçinmeyip kendi işlerini yapanlar hakkı gözetirler.
- A23. Misafir önemlidir, geri çevrilmez.

Psikolojik İletiler

- B1. Sabırsız ve aceleci olmak başımıza sıkıntılar açabilir.
- B2. Ön yargılı olmamalıyız. Önyargılı olmak yanlış kararlar vermemize neden olabilir.
- B3. Sevdiklerimizi mutlu etmek için elimizden geleni yapmalıyız.
- B4. Kendi mutsuzluğumuzu çevremizdeki insanlara yansıtmamalıyız.
- B5. Küçük şeylerden mutlu olabiliriz.
- B6. Önümüze çıkan engellerde ümitsizliğe kapılmamalı, çözüm yollarını düşünmeliyiz.
- B7. Çocuklarımız bizim geleceğimiz ve umutlarımızdır.
- B8. İsteklerimizin getireceği sonuçları düşünmeliyiz.
- B9. Aklımızı kullanarak, düşünerek karşımıza çıkan engelleri aşabiliriz.
- B10. İyiliklerin yanında olmalıyız.
- B11. Yapacağımız seçimler geleceğimizi etkiler.
- B12. Kötü davranışlarımız kalıcı değildir. İstersek bu davranışlarımızı değiştirebiliriz.
- B13. Sıkıntılı durumları kabullenmektense, o sıkıntının çözümüne uğraşmalıyız.
- B14. İyilik eden iyilik bulur.
- B15. İnsanlardan medet umarak değil, kendi çabalarımızla bir yerlere gelmeye çalışmalıyız.
- B16. Yaptığımız küçük hatalar büyük sonuçlar doğurabilir.
- B17. Hatalarımızı telafi etmek için elimizden gelenleri yapmalıyız.

- B18. Yaşadığımızı yeri sevmek daha rahat yaşamamızda kolaylık sağlar.
- B19. Çevremizdeki güzellikleri fark etmeli, değerini bilmeliyiz.
- B20. Hayatta her şey bizim istediğimiz gibi olmayabilir.
- B21. Hedeflerimize ulaşmak için çalışmalı, elimizden geleni yapmalıyız.
- B22. Bilgi sahibi insanlardan akıl almalı, onların sözlerini dinlemeliyiz.
- B23. Karamsar insanlar olmamalıyız.
- B24. Hiç kimseye taşıyamayacağı sorumluluklar yüklememeliyiz.
- B25. Dünyaya faydalı şeyler bırakırsak, adımız sonsuza kadar devam eder.
- B26. İyiliksever olmalıyız.
- B27. Elimizdekileri paylaşmalıyız. Paylaşmak için illa zengin olmak gerekmez.
- B28. Kimsenin kalbini kırmamalıyız.
- B29. Azimli ve çalışkan insanlar olmalıyız.
- B30. Yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeliyiz
- B30. Zor durumda kalanlara yardım etmeliyiz.
- B31. Bizlere zor zamanlarımızda yardım edenlere vefa borcumuzu ödemeliyiz.
- B32. Umutsuzluğa kapılmamalıyız.
- B33. İnsanlara faydalı olacak işler yapmalıyız.
- B34. Dostlarımızı iyi seçmeliyiz. Yoksa dost bildiklerimizden zarar görebiliriz.
- B35. İnsan için en güzel yer doğup büyüdüğü yerdir. Yaşadığımız yerlerin kıymetini bilmeliyiz.

- B36. Faydalı insanlar olmamız için çok çalışmalıyız.
- B37. Çıkarıcı, bencil insanlara fırsat tanımamalıyız.
- B38. Sağlığımızı korumalıyız, sağlıklı olmak mutlu olmanın en temel taşlarından.
- B39. Her zaman yardımsever insanlar olmalıyız.
- B40. Haksızlıklar karşısında sessiz kalmamalı, dik durmalıyız.
- B41. Doğrunun ve haklının yanında olmalıyız.
- B42. Kötülük eden kötülük bulur.
- B43. Hayatta karşımıza zorluklar çıkabilir. Sabırlı olup bu zorlukların üstesinden gelmeye çalışmalıyız.
- B44. Yaptığımız işlerde dikkatli olmalıyız.
- B45. Bize karşı yapılan kötülöklere iyilikle karşılık vermeliyiz.
- B46. Dediköduklara kulak asmamalıyız.
- B47. Açgözlü olmamak bize daha fazlasını sağlayacaktır.
- B48. Sadece bizim mutluluğumuz önemli değildir. Çevremizdeki insanları da mutlu etmeye çalışmalıyız.
- B49. İnsanları kendi isteklerimizi yapmaya zorunlu tutamayız.
- B50. Yaptığımız kötülöklere vicdan azabı duymamıza neden olacağından kötü davranışlardan uzak durmalıyız.
- B51. Azimli ve kararlı olmak hedeflerimize ulaşmamızı sağlar.
- B52. Bize verilen öğütleri dinlemeliyiz. Böylelikle sıkıntılarımız azalır.

- B53. Düşünmeden hareket etmemeliyiz. Acele kararlar almamalıyız. Bu durum başımıza sıkıntılar açabilir.
- B54. Hiçbir engel aşılamaz değildir, her sorunun bir çözümü vardır.
- B55. Kendini beğenmişlik, kibir, başkalarının hor görmek kötü davranışlardır.
- B56. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.
- B57. Çalışmayıp başkalarının sırtından geçinen insanlar olmamalıyız.
- B58. Hayatta karşımıza çıkarıcı insanlar çıkabilir, bu yüzden dikkatli olmalıyız.
- B59. Cimri insanlar olmamalıyız.
- B60. Sahip olduğumuz imkânların farkına varmalıyız.
- B61. Bilgili insanlara danışmak sorunlarımızı çözmemize yardımcı olur.
- B62. Düşüncelerimizi karşımızdaki insanlara tam anlamıyla aktaramazsak isteklerimize ulaşmakta güçlük çekeriz.
- B63. Kendi menfaatlerimiz için başkalarına zarar vermemeliyiz.
- B64. Kıskançlık iyi bir şey değildir. Kıskançlık başımıza sıkıntılar açabilir.
- B65. Hiçbir kötülük gizli kalmaz.
- B66. Sadece kendini düşünen bencil insanlar olmamalıyız.
- B67. Her insan değerlidir.
- B68. Bildiğimiz faydalı bilgileri çevremizdekilerle paylaşmalıyız.
- B69. Kimsesiz insanlara yardımcı olmalıyız.
- B70. Ağızımızdan çıkan konuşmalara çok dikkat etmeliyiz.

- B71. Başımıza gelen olumsuzluklardan dersler çıkarmalı, ona göre yaşamalıyız.
- B72. Sorgulamadan ve düşünmeden söylenenlere inanmamalıyız. Bu durum yanlışlıklar doğurabilir.
- B73. Dikkatli davranmalıyız. Dikkatli davranmazsak başımıza dert açılabilir.
- B74. Etrafımızda bize zarar vermek isteyen insanlar olabilir.
- B75. İyi kalpli insanlar olmalıyız.
- B76. Cesur insanlar olmalıyız.
- B77. Yaptığımız doğru işlerin her zaman arkasında korkmadan durmalıyız.
- B78. Düşüncelerimizi çekinmeden ifade edebilmeliyiz.
- B79. Farklılıklar insanların iyi geçinebilmesine engel değildir.
- B80. Yaptığımız iş davranışlarımızı, karakterimizi etkiler.
- B81. Söylenen yalanlar er geç ortaya çıkar.
- B82. Yapılan her güzel iş mutlaka mükâfatını görür.
- B83. Haksızlık yapmak sonrasında büyük pişmanlık getirir.
- B84. Bir işe başlamadan önce o iş için hazırlıklar yapmalıyız.
- B85. Bizim gayretimiz çevremizdekilere de örnek olacaktır.
- B86. Geleceğimize faydalı işler yapmalıyız.
- B87. Her zaman daha iyisini yapabiliriz.
- B88. Zorlama ve baskıyla yanlışlar düzeltilmez.
- B89. İnsan elde ettiği başarıları görmekten mutluluk duyar.

- B90. Bir dedikoduyu önlemesin en iyi yolu o dedikoduya sebep olacak nedenleri ortadan kaldırmaktır.
- B91. Davranışlarımızla insanlara örnek olmalıyız.
- B92. Başarıya çok çalışarak ulaşılır.
- B93. Başarı beraberinde mutluluk getirir.
- B94. Çevremizde olan sıkıntılara karşı duyarlı olmalıyız.
- B95. Yapacağımız işlerin sonuçlarını iyice düşünmeliyiz.
- B96. Çıkarıcı insanlar olmamalıyız.
- B97. Çevremizdekilerin fikirlerine değer vermeliyiz.
- B98. Bir işe önce düşüncede başlanır.
- B99. Kibirlenerek yaptığımız işler bize zararlar getirebilir.
- B100. Dostlarımıza zor günlerinde yardımcı olmalıyız.
- B101. Düşünerek hareket etmezsek sorunlarla karşılaşabiliriz.
- B102. Düşünmeden sadece duyduklarımıza göre hareket etmemeliyiz.
- B103. Yaptığımız hataların farkına varmalıyız.
- B104. Başımıza gelen sorunlar karşısında sabırlı olmazsak yanlış kararlar alabiliriz.
- B105. Elimizdekilerin değerini bilmemek her şeyin değersizleşmesine neden olabilir.
- B106. Hayatımızda her zaman iyi niyetli insanlarla karşılaşmayız.
- B107. Akıllı ve uyanık olmalıyız.
- B108. Gücümüzün yetmediği yerlerde çevremizdekilerden yardım almalıyız.

- B109. Akıllı davranmak başımıza gelen olumsuzlukları lehimize çevirebilir.
- B110. Düşünmeden verdiğimiz sözler başımıza sıkıntılar açabilir.
- B111. Karşımıza çıkan fırsatları değerlendirmeliyiz.
- B112. İleri görüşlü olmalıyız.
- B113. Hatalarımızı fark ettiğimizde özür dilemesini bilmeliyiz.
- B114. Güzel ve doğru davranışlarda bulunanları takdir etmeliyiz.
- B115. Başarılarımız bizleri kibirli insanlar haline getirmemelidir.
- B116. İyi insanların ölümleri de kendilerine yakışır şekilde olur. Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz.
- B117. Hiç kimseyi küçümsemeliyiz.
- B118. Hayata iyilik ve doğruluğun dışında her şeyin geçici olduğunu bilmeliyiz.
- B119. Yaşanan olaylardan ve başkalarının hayatlarından kendimize dersler çıkarmalıyız.
- B120. İşin aslını bilmeden her duyduğumuza inanmak yanlış kararlar vermemize neden olabilir.
- B121. Sevdiklerimize zor günlerinde destek olmalıyız.
- B122. Düşünerek sorunların üstesinden gelebiliriz.
- B123. Çalışmak hedeflerimize ulaşmamızı sağlar.
- B124. Öfkeyle hareket etmemeliyiz.
- B125. Her doğru her yerde söylenmez.
- B126. Akıllı davranmalı, mantıklı hareket etmeliyiz.

- B127. Korkak olmamalıyız.
- B128. Bizlere iyilik yaptığını düşündüğümüz insanlar kötülük yapıyor olabilir.
- B129. Gösteriş budalası olmamalıyız. Gösteriş budalası olmak bizleri utandıracak durumlara düşürebilir.
- B130. Anne babası olmayan kişilere yardımcı olmalıyız. Onlara karşı şefkatli olmalıyız.
- B131. Sadakatli insanlar olmalıyız.
- B132. İnsanların yaptığı hataların farkına varmasını sağlamalıyız.
- B133. Hatalarımızı bize gösterenlere teşekkür etmeliyiz.
- B134. Akıllı hareket etmek bizi daha iyiye götürecektir.
- B135. Hedeflerimizi yüksek tutmalıyız.
- B136. Hayatta karşımıza hem iyi hem de kötü insanlar çıkabilir.
- B137. Sabırlı olmalıyız. Sabırlı olmak bizi mutluluğa ulaştıracaktır.
- B138. Yaşama gücünü ve sevincini diri tutmalıyız.
- B139. Herkesin ve her şeyin işe yarayacağı bir zaman gelir.
- B140. Herkesin farklı yetenekleri vardır. Her insanın güçlü ve zayıf yönleri vardır.
- B141. Arkadaşlık ilişkilerinde yardımlaşmak önemlidir.
- B142. İletişimde dinlemek önemlidir.
- B143. Düşünmeden başkalarının aklıyla iş yapmamalıyız.
- B144. Davranışlarımızın karşıdaki insanlar tarafından yanlış anlaşılabilirliğini bilerek davranmalıyız. Bu yanlış anlaşılmalar istemediğimiz sonuçlar doğurabilir.

B145. Yanımızda olan insanların değerlerinin farkına varmalıyız. Yalnız kalmak olumsuzluklar doğuracaktır.

B146. Bizim için değerli olmayanlar şeyler başkaları için önemli olabilir.

B147. Problemleri çözmek için elimizden geleni yapmalıyız.

B148. Bizlere yapılan yanlışlar affedilip, unutulmalıdır.

B149. Doğru kararlar alırsak ailemiz bu kararları onaylar.

B150. Aklımızı kullanarak iş yaparsak başarıya ulaşabiliriz.

B151. İnsanlar hakkında yanlış izlenimlerde bulunabiliriz. Bu durum bizlere zararlar verebilir.

B153. Yoksullara iyi davranmalıyız.

B154. Açgözlü olmak başımıza sıkıntılar açar.

B155. Ailemize yardımcı olmalıyız.

B156. Eşyaların kullanımına dikkat etmeliyiz, yoksa eşyalara zarar veririz.

B157. Hayalini kurduğumuz şekilde faydalı olamasak ta herkesin ve her şeyin işe yarayacağı bir yer vardır.

B158. Canımızı sıkan durumlar bizim faydamıza olabilir. Bu durum karşısında sinirlenmek yerine sakin kalmalı ve bu durumun nedenleri sorulmalıdır.

B159. Yaşadığımız dünyaya özenle yaklaşmalıyız.

B160. Dünyamızın düzenini bozacak işler yapmamalıyız.

B161. Bizim durumumuzdan daha aşağıda olanları görmek elimizdeki değerini bilmemizi sağlar.

B162. Bir işin olmasına uğraşırken kendimize zarar verecek yöntemlerle ilerlememeliyiz.

B163. Her insanın zayıf bir tarafı vardır.

B164. Çevremizdeki insanlar yerine kararlar vermemeliyiz, onlara danışarak iş yapmalıyız.

Sosyolojik İletiler

C1. Adaletli insanlar olmalıyız.

C2. Ailemiz içerisinde üzerimize düşen vazifeleri layıkıyla yerine getirmeliyiz.

C3. Okumak bütün çocukların hakkıdır.

C4. Her çocuk fırsat verilmeye değerdir.

C5. Ailemize yardım etmeliyiz.

C6. Ailemizi üzecek davranışlar sergilememeliyiz.

C7. Doğadaki her şeyde bütün insanların eşit hakkı vardır.

C8. Adaletsiz hayatı oluşturan insanlardır.

C9. Haksızlık yapmamalıyız.

C10. Hayatta karşımıza kötü niyetli insanlar çıkabilir.

C11. Bütün insanlar eşittir. Hiç kimse bir diğerinden üstün değildir.

C12. Kendini beğenmiş insanlar hem kendilerine hem de çevrelerindekiilere zarar verirler.

C13. Korku ve zulümle bir sonuca varılmaz.

C14. Birkaç kişiyle birlikte iş yapacaksak adaletli iş bölümü yapmalıyız.

- C15. Sorumluluklarımızı yerine getirmekten kaçmamalıyız.
- C16. Ailemizin değer verdiği kişilere bizde değer vermeliyiz.
- C17. Gördüğümüz veya duyduğumuz her şeye inanmamalı, arkasındaki nedenleri araştırmalıyız.
- C18. Anne ve babalar her zaman çocuklarına sahip çıkarlar, onlara yardım ederler.
- C19. Aile her şeyden önemlidir.
- C20. Her emeğin karşılığı aynı olamaz, her emek aynı değerde değildir.
- C21. Birlikten kuvvet doğar.
- C22. Çocuklarının başarısı anne babalar için en büyük mutluluktur.
- C23. Ailemiz için elimizden gelen bütün fedakârlıkları yapmalıyız.
- C24. İnsanlar birlikte hareket ederek engelleri aşabilirler.
- C25. Kötülük yapan kötülük bulur.
- C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.
- C27. Bizim mutsuzluğumuz ailelerimizin de mutsuz olmasına neden olabilir.
- C28. Bilgili insanların bilgilerinden yararlanmalıyız.
- C29. Ailemizin isteklerini yerine getirmek bizleri mutlu eder.
- C30. Hayatımıza düzgün yön vermezsek diğer insanlara karşı mahcup duruma düşebiliriz.
- C31. Dünyada herkesin bir görevi vardır.
- C32. İnsanlara eşit davranılmalıdır.

C33. Dünya için bugün bıraktığımız eserler geleceği şekillendirir.

Ekonomik İletiler

D1. Evdeki hesap çarşıya uymaz.

D2. İnsanları mal varlıklarına göre değerlendirmemeliyiz.

D3. Zenginlik ve mevki insanı mutlu etmeye yetmez.

D4. Maddiyata düşkün olmak yanlışlar yapmamıza sebep olur.

D5. Geçimimizi çalışarak sağlamalıyız.

D6. Maddiyat her şey demek değildir. Maddiyata düşkün olmamalıyız.

D7. Yiyeceklerimizi israf etmemeliyiz. Tabağımızda bıraktığımız yemekleri günü gelip bulamayabiliriz.

D8. Anne-babalarımız ihtiyaçlarımızı her zaman karşılayamazlar. İhtiyaçlarımızı kendimizin karşılayacağı zamanlar olacaktır.

D9. Hesabımızı tam yapmadan alışveriş yapmamalıyız.

D10. İnsanlar çalışmadan temel ihtiyaçlarını karşılayamazlar.

Öteki İletiler

E1. Ülkeler arasındaki barış daha mutlu yaşamamızı sağlar.

E2. Zorla güzellik olmaz.

E3. Bir yer ne kadar güzel olursa olsun, onun güzelliğini fark edecek insanlar orada yoksa o güzellikler bir anlam ifade etmez.

E4. Savaşlarda birçok insan hayatını kaybeder.

E5. Farklı yerler görmek insanın bilgisini ve kültürünü artırır.

- E6. Tarihî eserler tarihe ışık tutan en önemli hazinelerdir.
- E7. Küçük sorunlar daha büyük sorunları doğurabilir.
- E8. Bize kötü gelen durumların sonuçları aslında iyi olabilir.
- E9. Çalışmanın karşılığını her zaman alırız.
- E10. Sahip olduğumuz şeylerin değerini bilmeliyiz. Küçük şeylerin değerini bilmek insanların da değerini bilmemizi sağlar.
- E11. Yaptığımız işleri layıkıyla yapmak bizlere fayda sağlar.
- E12. Faydalı işler yaparsak isimimiz sonsuza kadar yaşar.
- E13. İnatçılık başımıza sıkıntılar açabilir.
- E14. Dini değerleri kendi çıkarlarına kullanan insanlara dikkat etmeliyiz.
- E15. Güzellikler, yeni buluşlar ve bilimsel deneyler uzun uğraşlar ve çalışmalar sonucunda ortaya çıkar.
- E16. Geçmişimizi ve benliğimizi unutmamalıyız.
- E17. Kısmetine razı olursan mutlu olursun ve daha iyi şeylere ulaşırsın.
- E18. Yaşamdaki zenginlik ve güzelliklerin farkına varmalıyız.
- E19. Doğaya ve çevremize karşı duyarlı olmalıyız. Zarar verecek işler yapmamalıyız.
- E20. İnsanların dış görünüşlerinde olan kusurlar onları kötü bir insan yapmaz.
- E21. Para ve güzellik bir gün yok olur gider, ama sağlam karakter kalıcı olur.
- E22. Her ülkenin kaderi kendi yaşayanları tarafından çizilmelidir.

Millî İletiler

- F1. Ülkemiz ve insanlarımız için nerede olursa olsun hizmet etmeliyiz.
- F2. Ülkemize hizmet etmeliyiz.
- F3. Ülkemizin çıkarları için çok çalışmalıyız.
- F4. Yaptığımız faydalı işlerle devletimizi ve milletimizi onurlandırabilir.
- F5. Ülkemizi ve milletimizi yüceltmek için ne gerekiyorsa yapmalıyız.
- F6. Vatanımızı korumak için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız.
- F7. Bir ülkenin coğrafi zenginlikleri o ülkenin gelişmesinde büyük önem taşır.
- F8. Benliğimizi ve zenginliklerimizi bilmeliyiz.
- F9. Vatan bizlerden önemlidir. Onun için fedakârlıklar yapmalıyız.
- F10. Vatan için her birimizin üzerine görevler düşmektedir.
- F11. Vatanımız için ne gerekiyorsa yapmalıyız.
- F12. Bu ülke için bir şeyler yapanları unutmamalıyız.
- F13. Vatanımız için ölmeyi dahi göze almalıyız.

3.5. İletilerin Oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	3	%13,65
B. Psikolojik İletiler	17	%77,27
C. Sosyolojik İletiler	1	%4,54
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	1	%4,54
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	22	%100

Tablo1: Kırmızı Çini Kâse kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	0	%0
B. Psikolojik İletiler	7	%58,34
C. Sosyolojik İletiler	3	%25
D. Ekonomik İletiler	1	%8,33
E. Öteki İletiler	0	%0
F. Millî İletiler	1	%8,33
Genel Toplam	12	%100

Tablo2: Garip Nasıl Okuyacak kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	3	%7,5
B. Psikolojik İletiler	27	%67,5
C. Sosyolojik İletiler	5	%12,5
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	4	%10
F. Millî İletiler	1	%2,5
Genel Toplam	40	%100

Tablo3: Ölümsüzleşen Bahçe kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	5	%11,64
B. Psikolojik İletiler	33	%76,74
C. Sosyolojik İletiler	3	%6,97
D. Ekonomik İletiler	2	%4,65
E. Öteki İletiler	0	%0
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	43	%100

Tablo4: Sabırtaş Çatladı kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	7	%6,43
B. Psikolojik İletiler	82	%75,22
C. Sosyolojik İletiler	7	%6,43
D. Ekonomik İletiler	1	%0,91
E. Öteki İletiler	5	%4,58
F. Millî İletiler	7	%6,43
Genel Toplam	109	%100

Tablo5: Anıtların Öyküleri kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	1	%4,78
B. Psikolojik İletiler	10	%47,61
C. Sosyolojik İletiler	4	%19,04
D. Ekonomik İletiler	2	%9,53
E. Öteki İletiler	4	%19,04
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	21	%100

Tablo6: Devlet Kuşu kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	1	%6,67
B. Psikolojik İletiler	11	%73,33
C. Sosyolojik İletiler	2	%13,33
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	1	%6,67
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	15	%100

Tablo7: Keloğlan ile Köse kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	0	%0
B. Psikolojik İletiler	7	%58,33
C. Sosyolojik İletiler	0	%0
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	3	%25
F. Millî İletiler	2	%16,67
Genel Toplam	12	%100

Tablo8: Anadolu'dan Öyküler kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	4	%8,33
B. Psikolojik İletiler	32	%66,67
C. Sosyolojik İletiler	4	%8,33
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	2	%4,17
F. Millî İletiler	6	%12,5
Genel Toplam	48	%100

Tablo9: Tarihten Öyküler kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	7	%12,5
B. Psikolojik İletiler	39	%69,64
C. Sosyolojik İletiler	7	%12,5
D. Ekonomik İletiler	1	%1,79
E. Öteki İletiler	2	%3,57
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	56	%100

Tablo10: Gökkuşuğu Masalları kitaplarının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	0	%0
B. Psikolojik İletiler	6	%75
C. Sosyolojik İletiler	0	%0
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	2	%25
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	8	%100

Tablo11: Topal Karıncayla Çürük Ceviz kitabının iletilerinin sayısı ile oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	7	%17,5
B. Psikolojik İletiler	3	%7,5
C. Sosyolojik İletiler	5	%12,5
D. Ekonomik İletiler	3	%7,5
E. Öteki İletiler	2	%5
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	40	%100

Tablo12: Keloğlan Bir Gün kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	0	%0
B. Psikolojik İletiler	4	%80
C. Sosyolojik İletiler	1	%20
D. Ekonomik İletiler	0	%0
E. Öteki İletiler	0	%0
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	5	%100

Tablo13:Toparlak kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	0	%0
B. Psikolojik İletiler	6	%66,67
C. Sosyolojik İletiler	2	%22,22
D. Ekonomik İletiler	1	%11,11
E. Öteki İletiler	0	%0
F. Millî İletiler	0	%0
Genel Toplam	9	%100

Tablo14: Uzayda Yaz Tatili kitabının iletilerinin sayısı ve oranları

İLETİLER	SAYISI	ORANLARI
A. Etik İletiler	37	%8,53
B. Psikolojik İletiler	303	%69,81
C. Sosyolojik İletiler	42	%9,68
D. Ekonomik İletiler	11	%2,54
E. Öteki İletiler	24	%5,52
F. Millî İletiler	17	%3,92
Genel Toplam	434	%100

Tablo15: Adnan Özyalçiner'in kitaplarındaki iletilerin sayısı ve oranları

3.6. İletilerin Yorumlanması

- Hikâye ve masallarda iletilerin büyük çoğunluğunu psikolojik iletiler oluşturmaktadır. Psikolojik iletileri sırayla sosyolojik, etik, öteki, millî ve ekonomik iletiler takip etmektedir.

- Adnan Özyalçın'ın eserlerinde en çok kullanılan ileti “B42. Kötülük eden kötülük bulur.” iletidir. Bu ileti 14 kere tekrar edilmiştir.
- En çok rastlanan ikinci ileti “A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.” ve “B9. Aklımızı kullanarak, düşünerek karşımıza çıkan engelleri aşabiliriz.” iletileridir. Bu iletiler 12 kere kullanılmıştır.
- Eserlerde en çok karşımıza çıkan üçüncü ileti “B6. Olumsuzluklar karşısında ümitsizliğe kapılmayıp, çözüm yolları düşünmeliyiz.”dir. Bu iletiye 11 kez rastlanmıştır.
- “B14. İyilik eden iyilik bulur.”, “B30. Zor durumda kalanlara yardım etmeliyiz.” ve “B32. Umutsuzluğa kapılmamalıyız.” iletileri 7’şer kez kullanılmıştır.
- “B2. Peşin hükümler vermekten uzak durmalıyız. Önyargılı olmamalıyız.”, “B21. Hedeflerimize ulaşmak için çalışmalı, elimizden geleni yapmalıyız.” ve “B29. Çalışkan insanlar olmalıyız.” iletileri 6’şar kere tekrarlanmıştır.
- “B40. Haksızlık karşısında sessiz kalmamalı, elimizden geleni yapmalıyız.”, “B52. Büyüklerimizin sözünü dinlemeliyiz. Yoksa başımıza sıkıntılar gelebilir.”, “B53. Düşünmeden hareket etmemeliyiz. Acele kararlar almamalıyız. Bu durum başımıza sıkıntılar açabilir.”, “B74. Ummadığımız kişiler tarafından kötülük görebiliriz.” ve “B101. Aklımızı kullanmadan hareket etmek başımıza sıkıntılar açar.” iletileri 5’er kez kullanılmıştır.
- A8, C1, C26, F2, B16, B17, B22, B43, B47, B72, B134 iletileri 4 kere tekrar edilmiştir.
- C21, E4, B20, B28, B119, B71, B88, B106, B114, B54, B55 iletileri üçer kez kullanılmıştır.
- A2, A12, A13, C2, C6, C10, C11, D3, E5, E6, F6, F8, B1, B5, B15, B27, B31, B35, B44, B56, B58, B60, B61, B63, B64, B65, B73, B77, B79, B96, B109, B111, B113, B120 iletileri iki diğer iletiler ise birer kez kullanılmıştır.

- Etik iletilerde 23 farklı ileti vardır. En çok kullanılan etik ileti “A3. Verdiğimiz sözleri yerine getirmeliyiz.” iletidir. Bu ileti 12 kez kullanılmıştır.
- Psikolojik iletilerde 164 farklı ileti vardır. En çok kullanılan psikolojik ileti “B42. Kötülük eden kötülük bulur.” iletidir. Bu ileti 14 kez kullanılmıştır.
- Sosyolojik iletilerde 33 farklı ileti vardır. En çok kullanılan sosyolojik ileti “C1. Adaletli olmalıyız.” ve “C26. Hiçbir kötülük cezasız kalmaz.” iletileridir. Bu iletiler 4 kez kullanılmıştır.
- Ekonomik iletilerde 10 farklı ileti vardır. En çok kullanılan ekonomik ileti “D3. Zenginlik mutlu olmaya yeterli değildir.” iletidir. Bu ileti 2 kez kullanılmıştır.
- Öteki iletilerde 22 farklı ileti vardır. En çok kullanılan öteki ileti “E4. Savaşlarda birçok insan hayatını kaybeder.” iletidir. Bu ileti 3 kez kullanılmıştır.
- Millî iletilerde 13 farklı ileti vardır. En çok kullanılan millî ileti “F2. Ülkemize hizmet etmeliyiz.” iletidir. Bu ileti 4 kez kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Adnan Özyalçın'ın yirmi sekiz çocuk kitabındaki yetmiş altı hikâye ve masalın incelenmesi sonucunda şu sonuçlara varılmıştır:

1. Adnan Özyalçın'ın çocuklar için olan eserleri sadece masal ve hikâye türündedir.
2. Yazar hikâye ve masallarında, çevredeki insanlara faydalı olma, çalışarak kazanma, elimizdekilerin kıymetini bilme gibi temalar işlemiştir.
3. Yazar birçok eserinde yoksul insanların hayatını betimlemiştir.
4. Cahillik, batıl inanç, haset gibi insan hayatındaki olumsuzlukların üzerinde durmuştur.
5. Hikâye ve masallardaki olaylar sağlam kurgular üzerine oturtulmuştur.
6. Yazar, eserlerinde anlaşılır bir dil kullanmıştır.
7. Yazar, genellikle orta yaştaki insanları kahraman olarak seçmiş, az da olsa çocuk kahramanlar kullanmıştır.
8. Hikâyelerde erkek kahramanlar genellikle yakışıklı ve güçlü; kadın kahramanlarsa güzeldir.
9. Birçok hikâyede ailenin önemi vurgulanmıştır.
10. Hikâye ve masallarda karşılaşılan olaylar gerçek hayattan kopuk değildir.
11. Geleneksel hikâyelerden, masallardan, efsanelerden yararlanan yazar, bunları günümüz çocuklarına uygun, gerçekçi bir biçimde yorumlamıştır. Olağanüstü olaylarla değil, çalışarak; çabalayarak bir yerlere gelen insanlar anlatılmıştır.

12. Eserler didaktiklikten uzaktır. Verilmek istenenler olay örgüsü içerisinde hedef kitleye aktarılmaya çalışılmıştır.

13. Çocuklar için olan metinlerde önemli görülen “mizah” neredeyse yok denilecek kadar azdır.

14. Eserlerde, sevgi, saygı, vicdan, merhamet, güzel ahlak gibi duygular ağır basmaktadır.

15. Çocukların dil eğitimi için, onlara kelime ve kavram bakımından faydalı olacak metinler sunulmalıdır. Bu metinlerde kelime, benzetme, ikileme, deyim ve atasözü gibi olması gereklidir. Adnan Özyalçınır’ın eserlerinde atasözleri hariç diğer unsurlar oldukça zengindir.

16. Yazarın akıcı bir üslubu vardır. Metinler, çocuklar tarafından kolay okunabilecek niteliktedir.

17. Türkçenin güzel bir şekilde kullanıldığı eserlerde yer yer yabancı kelimelere rastlanır. Bazı hikâye ve masalarda yabancı isimli kahramanlar kullanılmıştır. Bu durum çocukların okumalarını yavaşlatacaktır.

18. Hikâye ve masalarda kullanılan tasvirler, çocukların anlama düzeylerine hitap edecek şekildedir. Gereksiz tasvir ve açıklama neredeyse yok gibidir. Bazı hikâye ve masalarda tasvirlerle rastlanmamıştır.

19. Yazar, bilimselliğin ve bilginin üstünlüğünü vurgulamıştır.

20. Adnan Özyalçınır’ın çocuk okurlarına kazandırmak istediği başlıca davranışlar, çalışkanlık, yalan söylememe, hakkın yanında olma, umutsuzluğa kapılmama, milli benliği koruma, aile sevgisi, doğayı koruma, yardımseverlik, ukalalık yapmama, cahillikten kurtulma, akli kullanarak hareket etmedir.

21. Adnan Özyalçınır’ın eserlerinde çocuk edebiyatı alanı için önemli sayılacak birçok hikâye ve masalın olmasına rağmen, çocuklara çok fazla fayda sağlamayacak metinler de vardır (Bin Göllerin Sırrı, Çanakkale Boğazının Öyküsü,

İstanbul Boğazının Öyküsü, Keloğlan Haydutlara Karşı). Bu metinlerde sadece birer ileti bulunmaktadır. Bu metinlerin çocukların dil ve anlatım özelliklerine olan katkıları neredeyse yok denilebilecek kadar azdır.

22. Bazı hikâye ve masallarda kahramanlara sigara içirtilmiş, bu durum normal bir davranış gibi anlatılmıştır.

23. “Keloğlan Haydutlara Karşı” masalında emanete önem vermeme, vefasızlık, iyiliğe karşı kötülükle yaklaşma gibi olumsuzluklar doğru davranışlar gibi gösterilmiştir. Bu davranışları sergileyen kahraman, masalın sonunda zengin ve mutlu olmuştur.

24. İncelenen eserler görsel olarak çocuklara hitap etmekten uzaktır. Ancak yazarın son dört kitabı olan “Topal Karıncayla Çürük Ceviz”, “Keloğlan Bir Gün”, “Toparlak” ve “Uzayda Yaz Tatili” kitapları biçimsel açıdan çocuk edebiyatı niteliklerine daha uygundur.

4.2. Öneriler

1. Günümüz dünyasının bütün olumsuzluklarını yaşayan çocukların duygusal yönleri eksik kalabilmektedir. Bu yönleri tamamlayabilmek için Özyalçiner’in eserlerinin okutulması fayda sağlayacaktır.

2. Eserlerin çocuklara evrensel, ulusal ve ahlaki değerleri kazandıracağı, çocuğun kimlik ve kişilik gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Adnan Özyalçiner’in masal ve hikâyelerinin birçoğu ders kitaplarına konulabilecek özelliktedir. Türkçe derslerinde materyal olarak kullanılabilceği gibi “Anıtların Öyküsü”, “Tarihten Öyküler” ve “Anadolu’dan Öyküler” kitaplarındaki bazı hikâyeler tarih dersleri için de materyal olarak kullanılabilir.

4. Adnan Özyalçiner’in kitapları yeni basımlarıyla piyasada bulunmalıdır. Kitaplara ulaşılması daha kolay hale getirilmelidir. Bu yeni basımlar şekil açısından çocuk edebiyatı niteliklerine uygun olmalıdır.

5. Bu çalışma Adnan Özyalçiner'in sadece çocuk kitapları üzerine genel olarak yapılmış bir çalışmadır. Öykücü yazar Özyalçiner'in eserleri ve kendisi üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

6. Yazarın kaleme aldığı metinlere Türkçe ders kitaplarında çeşitli boyutlarıyla yer verilebilir.

7. Çocuklar için olumsuzluklar teşkil eden metinlerin veya kısımların, çocuklara sunulurken düzenlenerek verilmesi daha uygun olur.

8. Okuma zevki ve alışkanlığı kazandırmada Adnan Özyalçiner'in eserleri tavsiye edilebilir.

9. Farklı çalışmalarla, çocukların, eserlerdeki iletileri ne kadar alabildiği; ne kadarını hayata geçirebildiği bir inceleme konusu olabilir.

10. Eğitimcilerin ve ebeveynlerin bu ve bunun gibi çalışmaları göz önünde bulundurarak kitap seçimlerinde bulunmaları daha sağlıklı olacaktır.

11. Çocuk edebiyatı ürünlerinde eserler verecek olan yazarların bu ve bunun gibi çalışmaları inceleyip, kalemlerine yön vermelerinin daha iyi olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Kuramsal Kitaplar

- AKTAŞ, Şerif, **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, 7. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005
- ASLAN, Ensar, **Türk Halk Edebiyatı**, Maya Akademi Yayınları, Ankara, 2008
- BAŞ, Bayram, **Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı**, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2012
- CAN, Dilek Tüfekçi, **Çocuk Edebiyatı: Kuramsal Yaklaşım**, Eğitim Yayınevi, Konya, 2014
- CİRAVOĞLU, Öner, **Çocuk Edebiyatı**, Esin Yayınevi, İstanbul, 1997
- ÇETİŞLİ, İsmail, **Metin Tahlillerine Giriş/2**, 4. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2014
- ÇILGIN, Alev Sınar, **Çocuk Edebiyatı**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007
- GÖKŞEN, Enver Naci, **Çocuklar İçin Edebiyat**, Bakış Yayınları, İstanbul, 1960
- GÜLEÇ, Havise Çakmak ve Hulusi Geçgel, **Çocuk Edebiyatı**, Genişletilmiş 3. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2014
- GÜLERYÜZ, Hasan, **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006
- GÜREL, Zeki, Fahri Temizyürek ve Namık Kemal Şahbaz, **Çocuk Edebiyatı**, Öncü Basımevi, Ankara, 2007
- KAPLAN, Mehmet, **Hikâye Tahlilleri**, 17. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2012
- KIBRIS, İbrahim, **Çocuk Edebiyatı**, 4. Baskı, Kök Yayıncılık, Ankara, 2010

KINCAL, Remzi Y., **Bilimsel Araştırma Yöntemler**, 2. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2013

NAS, Recep, **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa, 2002

OĞUZKAN, A. Ferhan, **Çocuk Edebiyatı**, Anı Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara, 2013

ÖZDEMİR, Emin, **Eleştirel Okuma**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2007

SAKAOĞLU, Saim, **Masal Araştırmaları**, 5. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012

SEVER, Sedat, **Çocuk ve Edebiyat**, Kök Yayıncılık, Ankara, 2003

SEVER, Sedat, **Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü**, Tudem Yayınları, İzmir, 2013

ŞAHİN, Abdullah, ‘‘Çocuk ve Çocukluk’’, edit. Ömer Yılar ve Lokman Turan, **Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007

ŞİMŞEK, Tacettin, **Çocuk Edebiyatı**, 4.Baskı, Suna Yayınları, Konya, 2007

ŞİRİN, Mustafa Ruhi, ‘‘Çocuk Edebiyatı Nedir?’’, Haz. Mustafa Ruhi Şirin, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 1994

TDK, **Türkçe Sözlük**, 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011

YALÇIN, Alemdar ve Gıyasettin Aytaş, **Çocuk Edebiyatı**, 6. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012

YAVUZ, Muhsine Helimoğlu, **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**, 5. Baskı, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara, 2013

Ansiklopediler

SARIYÜCE, Hasan Latif, **Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cilt 1-2, Nar Yayınları, İstanbul, 2012

Dergiler

TDK, **Türk Dili Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı)**, Sayı 400, Nisan 1985

TDK, **Türk Dili Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı**, Sayı 756,
Aralık 2014

Makaleler

ARICI, Ali Fuat ve Suat Urgan, “*Çocuk Edebiyatı Türleri ve Çocuk Eğitimine Katkıları*”, edit. Tacettin Şimşek, **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı**, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011

CELEPOĞLU, Ayşegül, “*Çocuk Yayınlarının İçeriksel Özellikleri*”, edit. Ömer Yılar ve Lokman Turan, **Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007

CELEPOĞLU, Ayşegül, “*Roman*”, edit. Ömer Yılar ve Lokman Turan, **Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007

GÜNEŞ, Firdevs, **Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2000

TUNCER, Nilüfer, “*Çocuk Edebiyatı ve Çizgi Roman İlişkisinden Söz Eder misiniz?*”, haz. Mustafa Ruhi Şirin, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, 1994

UNGAN, Suat, “*Çocuklara Yönelik Dil Gereçleri ve Çocuk Gelişimine Katkıları*”, edit. Tacettin Şimşek, **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı**, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011

UNGAN, Suat, Ali Fuat Arıcı ve Tacettin Şimşek, “*Çocuk Edebiyatının Kaynakları*”, edit. Tacettin Şimşek, **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı**, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011

Adnan Özyalçiner'in Teze Konu Olan Kitapları

- ÖZYALÇINER, Adnan, **Altın Keçi**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Altın Perçemli Oğlan**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Anıtların Öyküleri**, 4. Basım, Büyülü Fener Yayınları, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Devlet Kuşu**, İnkılâp Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2002
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Garip Nasıl Okuyacak**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Keloğlan Bir Gün**, Büyülü Fener Yayınları, İstanbul, 2008
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Keloğlan'ın Çıraqlığı**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Kırmızı Çini Kâse**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Küçük Tencere**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Muradına Eremeyen Dilber**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Narince Kız**, Öylesi de Olur Böylesi de, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Ölümsüzleşen Bahçe**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003
- ÖZYALÇINER, Adnan, **Sabırtaş Çatladı**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003
- ÖZYALÇINER, Adnan (Sennur Sezer'le), **Anadolu'dan Öyküler**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1995

ÖZYALÇINER, Adnan (Sennur Sezer'le), **Keloğlan ile Köse**, 2. Baskı, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012

ÖZYALÇINER, Adnan, **Sihirli Oluk**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010

ÖZYALÇINER, Adnan, **Tarihten Öyküler**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003

ÖZYALÇINER, Adnan, **Topal Karıncayla Çürük Ceviz**, Heyamola Yayınları, İstanbul, 2007

ÖZYALÇINER, Adnan, **Toparlak**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012

ÖZYALÇINER, Adnan, **Uyusun Uyansın**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010

ÖZYALÇINER, Adnan, **Uzayda Yaz Tatili**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2014

ÖZYALÇINER, Adnan, **Yoksul Kızın Kısmeti**, 4. Baskı, ATP Yayınevi, İstanbul, 2010

Konuyla İlgili Diğer Kaynaklar

KUÇURADİ, İoanna, **İnsan ve Değerleri**, 5. Baskı, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara, 2013

ÖZCAN, Vedat, **Hikâyelerle Karakter Eğitimi**, Moralite Yayınları, İstanbul, 2011

ÖZTÜRK, Hüseyin Emin, **Batı Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler**, Nar Yayınları, İstanbul, 2008

PARLATIR, İsmail, **Atasözleri**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2007

PARLATIR, İsmail, **Deyimler**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2007

TDK, **Yazım Kılavuzu**, 27. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012

YAMAN, Ertuğrul, **Değerler Eğitimi**, 3. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2014

EKLER

EK1: 03.02.2015 tarihinde İstanbul’da Adnan Özyalçın ile Yapılan Röportaj

- Gençlik yıllarınızdan beri edebiyatla iç içesiniz ve birçok eser kaleme aldınız. Yetişkinler için olan eserlerinizin yanında çocuklar için de eserler yazdınız ve bu eserleriniz çocuk edebiyatı içerisinde yerini aldı. Sizin çocuk edebiyatına yaklaşımınız nedir?

- Bence ayrı bir çocuk ya da gençlik edebiyatı yoktur. Tek bir edebiyat vardır, bu edebiyat kendi içinde çocuklara ya da gençlere yönelik olabilir. Edebiyatta önemli olan öncelikle dille anlatımdır. Sonra da ileti gelir. Bu, yetişkin için de çocukla gençlik için de değişmez. Belki dozunda bir ayarlama yapılabilir. Daha bir yalınlık sağlanabilir. Ama dille anlatımdan ödün verilemez. Buna bağlı olarak yazar üslubundan vazgeçmemelidir.

- Çocuk kitaplarınızı oluştururken nasıl bir gerekçeyle yola çıktınız? Amacınız gördüğünüz bir eksikliği mi tamamlamaktı?

- Benim çocuklar için yazmama kızım Ayşe Bengi neden oldu denebilir. Kızımın annesi Sennur Sezer her gece yatarken ona bir masal anlatırdı. Birinde “baba bu gece sen bana masal anlat” dedi. Ben de: “ Ben masal anlatmayı bilmem, yazarım” dedim. O da: “O zaman yaz!” dedi. O sıralar Erdal Öz Cem Yayınlarını yönetiyordu. “Arkadaş Kitaplar” adıyla bir çocuk dizisi yapmayı düşünmüştü. Dönemin özellikle yetişkinler için yazan ünlü yazarlarından, Yaşar Kemal başta olmak üzere, birer kitap istedi. Kitap istenenler arasında ben de vardım. Kızım da benden masal istediğine göre ilk düşüncem, bilinen ya da az bilinen kimi masalları yeniden yazım olarak yazmak oldu. Klasik masal anlatımından çok öyküsel tatta yazdım. -Mişli geçmiş zaman kullanmadan. Öteki öykülerimde olduğu gibi hep -dı’lı geçmiş zaman kullanarak. İlk kitabım “Kırmızı Çini Kâse”yi masallarla söylencelerin yeniden yazımlarından oluşan öteki kitaplarım izledi. Hepsinde günümüze uygunluğunu, paralellliğini belirginleştirmeye çalıştım.

- Çocuklar için olan eserlerinizi yazarken diğer eserlerinize nazaran bakış açınızda farklılıklar oldu mu? Eğer olduysa bu farklılıklar nelerdir?

- Öyle büyük farklılıklar yok. Çocuk, gününe neden yabancı kalsın? Gerçekleri neden bilmesin? Yaşanan acıları da mutlulukları da, yaşamında olduğu gibi okuduklarında da görüp izlemeli. Kaldı ki masallar büyükler için yazılmıştır. Düşsel, hayalci, fantastik bir anlatım yoluyla da olsa yaşamın gerçeklerinden kaynaklanır. Masallar, aslında metaforlar yoluyla gerçekleri anlatır. Bu biçimdeki bir anlatım bana yabancı da değil. Genel anlamda benim öykü anlatımında da kullandığım bir yöntem. Onun için ikisi arasında bir fark değil, bir birlik, bir eşitlik buluyorum. Birbirlerini tamamladıklarını düşünüyorum.

- Çocuklar için olan eserleriniz sadece masal ve öykü türünde. Neden bu iki tür? Başka türlerde eserler vermeyi hiç düşündünüz mü?

- Masallarla da öykülerle de daha direkt iletişim sağladığımı düşündüğüm için başka bir türü -romanı- düşünmedim. Kendimi öykücü bellediğimden olmalı. Öykü dünyasının çeşitliliği ile renkliliği beni çekiyor aslında. Okuru, özellikle de çocukları bu yönüyle daha çok ilgilendireceği için romanın tek düzeliğinden kaçıyor olmalıyım. Bu arada öyküyü, romandan daha derinlikli, daha kapsamlı bulduğumu söylemeliyim.

- Çocuk hikâye ve masallarınızda en çok işlediğiniz konular nelerdir? Bu eserlerinizle çocuklara aktarmak istediğiniz iletiler nelerdir?

- Konular çok çeşitli olduğu kadar ilgi çekici de olmalı. Düşlerin, hayallerin, fantezilerin yanı sıra çocuğu düşündürecek, duygu ve düşünce dünyasını geliştirecek konuları kapsamlı. Sonuçta yaşamsal bir gerçeği, mutlu bir geleceği iletmeli.

- Çocuklar için iyi bir masal ve hikâyeyi nasıl tanımlarsınız? Çocuk masal ve hikâyelerinde olmazsa olmaz dediğiniz şeyler nelerdir?

- Dili ve anlatımı açısından akıcı olmak zorundadır. Olabildiğince de yalın. Didaktik olmayı hiçbir zaman denememeli. Elden geldiğince duygularla birlikte akla da

seslenen bir yapıda olmalıdır. Yaşamsal gerçeği yansıtmayan, yalnızca hayallerle düşler içinde yitip giden masalın da öykünün de çocuğa bir yarar sağlayacağı düşünülemez.

- Eserlerinizde kendi çocukluğunuzdan izler görmek mümkün mü?

- Hangi öykü, hangi yazarın yaşamından özellikle de çocukluğundan izler taşımaz. Ben de bu kuralın dışında kalanlardan değilim. İzler birebir olamaz elbet, kurgulanır. Ya da ben öyle yapıyorum. Belki de öyle yaptığımı sanıyorum.

-Çocukların kitaplara karşı olan ilgileri her geçen gün azalmakta. Bunun sebepleri sizce nelerdir? Bu durumun çözümü için önerileriniz nelerdir?

- Bunda eğitim düzenimizin rolü büyük. Sorulu cevaplı bir eğitim düzeninden başka ne beklenir ki. Buna bir de iletişim araçlarının çekiciliğini, alışkanlığını eklerseniz hangi çocuktan hangi kitabı okumasını beklersiniz. Hazıra alıştırılmış, alışmış çocuklardan odasına kapanıp, ders çalışır gibi, kitap okumasını nasıl istersiniz? Okumayı sevdirecek olan eğitim düzenimiz içinde okuma-yazma derslerine önem verilmesidir. Çocuğa televizyonun, bilgisayarın bir oyalanma aracı olduğu, ona asıl kitabın duygu, düşünce, hayal ve düş dünyasını geliştireceği anlatılmalıdır. Derslerde bu durum örneklendirilmelidir.

EK2: Adnan Özyalçmer'in Birkaç Fotoğrafi

